Luca Buggio

ORAȘUL VRĂJITOARELOR

green spot

LEBĂDA NEAGRĂ
the publishing house

LUCA BUGGIO

ORAȘUL VRĂJITOARELOR

Traducere din limba italiană de Ioana Baciu

Lebăda Neagră
Iași, 2021

Luca Buggio
Original title *La città delle streghe*
Copyright © 2017 Luca Buggio

First published in Italy in 2017 by La Corte Editore.
This edition published in agreement with Piergiorgio Nicolazzini Literary Agency (PNLA).
Romanian edition of this work has been published with the support of *Associazione Amici del Museo Pietro Micca* from Torino.
Ediția în limba română a acestei opere a fost publicată cu sprijin financiar acordat de către *Associazione Amici del Museo Pietro Micca* din Torino.
www.*associazioneamicidelmuseopietromicca.it*

© 2021 by Editura Lebăda Neagră

www.*blackswanpublishing.ro*
Editura Lebăda Neagră
Iași, B-dul Chimiei nr. 2, bl. C1, et. 2, ap. 22, 700391

ISBN ePub: 978-606-9682-44-9
ISBN PDF: 978-606-9682-45-6
ISBN print: 978-606-9682-43-2

Credit foto copertă © iStock.com/ Nic54

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

Luca Buggio s-a născut la Torino, unde locuiește și lucrează. Absolvent de inginerie, este și scriitor, actor și regizor de teatru. De asemenea, este directorul asociației culturale Compagnia dei Saltapasti, care pune în scenă spectacole de teatru și organizează cursuri și ateliere de actorie.
A debutat în 2009 cu *La danza delle Marionette* (*Dansul marionetelor*). Prin intermediul romanului *Orașul vrăjitoarelor*, volum apărut la editura La Corte Editore, autorul ne transpune în magia de final al Evului Mediu torinez, într-o atmosferă specifică atât genului gotic, cât și thrillerului.

Marisei,
pentru tot,
pentru totdeauna

(1) Târgul Dora
(2) Piazza della Frutta
(3) Biserica Consolatoarei
(4) Piazza delle Erbe
(5) Palatul Madama
(6) Palatul Ducal
(7) Taverna “Il Gallo”
(8) Palatul Moris
(9) Piazza Carlina
(10) Piazza d’Armi
(11) Casa lui Gropello
(12) Citadela
(13) Palatul Beggiamo
(14) Casa familiei Rossotto
(15) Spitalul Carității
(16) Târgul Moschino
(17) Muntele călugărilor Capucini

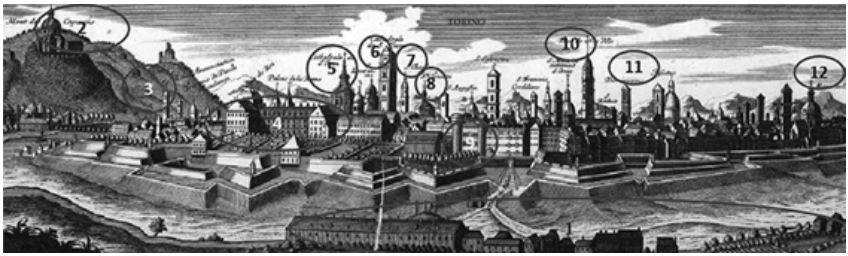

(1) Târgul Dora
(2) Muntele călugărilor Capucini
(3) Mănăstirea Annunziata
(4) Palatul Ducal și grădinile
(5) Cupola Domului San Giovanni
(6) Clopotnița Domului San Giovanni
(7) Clopotnița Bisericii San Carlo
(8) Cupola Bisericii S.Trinità
(9) Porțile Palatine
(10) Turnul Palatului Civic
(11) Clopotnița S.Domenico
(12) Biserica Sfintei Consolatoare

PARTEA
I

„Dumnezeu se ridică, duşmanii Lui se risipesc
şi cei care-L urăsc fug dinaintea feţei Lui.
Cum se risipeşte fumul, aşa se risipesc,
cum se topeşte ceara în faţa focului,
aşa pier cei răi din faţa lui Dumnezeu.”

(*Psalmul 68*, cântat de valdenzii
asediați la Balziglia,

înainte de atacul francezilor)

1

Torino, 25 aprilie 1686

Gustìn se gândi că fusese tratat chiar prea bine; pe cei ca el, zbirii îi priveau ca pe niște câini râioși.

În cei 14 ani de viață ai săi, învățase să cunoască închisorile senatului din Torino. Erau niște încăperi mari care duhneau îngrozitor, în care erau îngrămădiți bărbați, femei și copii care dormeau pe jos și care împărțeau o singură oală mare de noapte. Câini și pisici vagaboande se strecurau prin ferestrele minuscule cu gratii pentru a-și disputa mâncarea stătută cu prizonierii și pentru a face schimb de purici și de păduchi cu ei.

Apoi mai erau și zbirii vicariatului, mai duri și mai nemernici decât cei pe care îi urmăreau; când prindeau pe cineva, doi dintre ei îl țineau și al treilea îl bătea cu un baston, în timp ce făceau pariuri legate de cât avea să reziste fără să leșine.

Cu toate acestea, existau locuri mai rele decât închisorile senatului.

În închisoarea din Miolans celulele erau supranumite „iaduri” și nu doar pentru că se aflau sub pământ. La Miraboc condamnații dădeau ortul popii în două săptămâni, fiind îngropați în rezervorul de apă subteran, în timp ce la Bard îi coborau cu o frânghie într-un puț săpat în stâncă, fără lumină, mâncare sau apă… poate numai dacă ploua, iar atunci dacă mergea totul bine, făceau o baie, iar dacă nu, se înecau împreună cu șoarecii.

În schimb, de data aceasta, Gustìn fusese închis într-un turn al palatului pe care torinezii îl numeau „Citadela” și se gândea mereu la faptul că nici măcar în momentele sale cele mai bune nu trăise într-un loc mai curat, mai călduros sau mai confortabil

decât acea… închisoare. Dacă nu ar fi băgat în seamă gratiile de la fereastră, și-ar fi putut imagina că se afla într-o cameră la un han pentru oameni de rang înalt, cu saltea de pene, birou, lighean și ulcior pentru spălat.

Acest respect cu care fusese tratat, pentru prima oară în viața lui, îl făcea să își pună o mulțime de întrebări la care nu putea răspunde.

Privi lumânarea de pe birou. Ceara se topea, picătură cu picătură, alunecând de pe fitil, coborând pe tulpina lumânării, îmbrățișată de profilul flăcării. Alături de sunetul clopotelor din Torino care chema credincioșii la slujbă, era singurul semn că timpul continua să se scurgă.

O cheie scârțâi în încuietoare, iar ușa celulei se deschise și lăsă să se întrevadă câteva umbre de partea cealaltă. Una dintre ele era paznicul care îi aducea mâncarea; mirosul său urât de transpirație și de haine nespălate era inconfundabil.

Fără a spune un cuvânt, un bărbat pe care Gustìn nu îl mai văzuse niciodată intră în celulă și începu să scotocească prin sertarele biroului, sub pernă, printre pături. Era mare ca un taur, dar mișcările sale păreau ale unei feline, iar pașii săi nu făceau nici cel mai mic zgomot pe podeaua din piatră.

— Sunteți magistratul care trebuie să mă interogheze? îl întrebă Gustìn.

Du-te și stai la perete.

Omul nu vorbise, dar gestul și privirea sa erau elocvente; terminase inspecția fără a găsi nimic și încă nu era mulțumit.

Gustìn îl studie cu mai multă atenție. Mustăți îngrijite. Toți dinții la locul lor. Cămașă de mătase. Cataramele pantofilor erau din argint, nu din banala alamă.

— *Monsieur*? insistă Gustìn.

Mișcă-te!

Încă un gest. Brusc, de data aceasta. Omul încetase să mai zâmbească, dacă se putea spune că acea grimasă fusese un zâmbet; ochii săi erau vicleni și calmi în același timp. Ochii unui jucător care are o mână de cărți câștigătoare.

Gustìn făcu așa cum i se ceruse. Simți cum fu împins spre perete atât de aproape de acesta, încât putea simți mirosul de tencuială, în timp ce o mână începuse să îl pipăie ferm pe spate și

pe șolduri.

Picăturile de sudoare îi înghețară pe frunte. În una dintre multiplele dăți, când fusese găzduit la închisoarea senatorială, un băiat de vârsta lui fusese luat de paznici, care îl violaseră și îl bătuseră.

Se arcui spre exterior pentru a-și folosi greutatea corporală și pentru a se elibera. Celălalt anticipase mișcarea, așa că îl împinse din nou cu putere spre perete. Gustìn închise ochii, așteptându-se să primească un pumn în cap sau în rinichi, dar mâna care îl pipăia coborî de-a lungul picioarelor, până la călcâie, mai întâi un picior, apoi celălalt.

— Căutați o armă? Nu am. Puteați să mă întrebați frumos și ați fi evitat acest efort. Vouă, zbirilor, v-ar prinde bine niște maniere.

— Felice nu este un zbir, răspunse o voce de la ușă. Și nu te-a întrebat nimic deoarece nu poate. Este surdomut.

Gustìn se întoarse cu fața spre un om care avea o pălărie din pâslă, cu marginile uzate: avea mâinile mari, pielea bronzată, ochii gri și severi. Cu acea perucă bine pieptănată, dar ușor de trecut cu vederea și cu jacheta sa din stofă ieftină, lăsa impresia unui artizan îmbrăcat în haine de sărbătoare. Văzându-l alături de surdomut, ai fi zis că era servitorul acestuia.

— Așază-te! îi ordonă lui Gustìn, arătându-i patul.

Avea o voce joasă și sumbră, care părea un mârâit. Luă scaunul de lângă birou și se așeză pe el, apoi deschise dosarul cu documente pe care îl ținea în mână și începu să citească:

— Augusto Graziadei, mamă și tată necunoscuți, botezat de către preoții de la Biserica „Sfântul Anton” pe 16 mai 1670.

De cel puțin cinci ani lumea îl striga Gustìn pe Augustìno, iar acel nume îi plăcea pentru că pocea numele ales de către preoți pentru el.

— Eu sunt, *monsieur*.

Cu coada ochiului observase că surdomutul se deplasase lângă ușă, cu siguranță pentru a descuraja eventualele idei de fugă.

— Paisprezece ani… și totuși ai dat de furcă vicariatului cât o bandă de tâlhari; o listă de furtișaguri, escrocherii, înșelătorii cât se poate de lungă.

Gustìn își impuse să rămână calm. Învățase că nu trebuie niciodată să întorci spatele unui câine furios deoarece, dacă o

faci, îl lași să vadă că îți este teamă. Și mai știa despre oameni că nu sunt chiar atât de diferiți de animale.

Zâmbi și răspunse:

— Monsenior, fiecare face ce poate pentru a-și duce traiul…

— Felice, știai? Acum cinci ani acest tânăr a încercat să îi crape capul unui iezuit cu bastonul.

Omul vorbise în direcția surdomutului astfel încât acesta să îi poată citi pe buze. Felice își deschise larg ochii, având o expresie de mirare exagerată, apoi se prefăcu că îl aplaudă, iar Gustìn îi răspunse precaut cu o ușoară înclinare a capului.

De asta îl închiseseră? Pentru acea poveste deja învechită, de acum șase ani? Dar de ce în Citadelă și nu în închisorile senatului?

— Deci? fu întrebat.

— Deci… ce?

— Nu ai nimic de spus în apărarea ta?

— Nu l-am lovit suficient de tare.

Bărbatul îl fixă cu o privire care îl făcu să îi treacă cheful de a face pe deșteptul. Nu, acela nu era un zbir ca toți ceilalți pe care îi cunoscuse.

— Sau poate că nu ai folosit arma potrivită.

Pe fața aceea cu o privire ca de gheață apăru o cută, dar Gustìn nu era sigur dacă era un zâmbet real.

— Iezuiții au capul mai tare decât lemnul.[1]

Ar fi putut fi o glumă, însă Gustìn nu avu curajul să râdă. Începu din nou să se frământe încercând să anticipeze finalul acelei conversații ciudate. Dar oricât s-ar fi chinuit, nu reușea să înțeleagă unde dorea să ajungă interlocutorul său. Cu siguranță dorea să îl sperie și reușea al naibii de bine.

— Cred că te-a enervat bine acest părinte Olindo.

— Chiar vreți să știți?

— Nu.

Bărbatul închise dosarul și îl puse pe birou. Își băgă mâna în buzunar și scoase un obiect care străluci la lumina lumânării: o tabacheră din aur, care până și pe un artizan înstărit l-ar fi costat ani de sacrificii.

— Ce căutai zilele trecute în palatul lui Rolando Boucheron?

— Căutam bijuteriile.

— Bijuteriile… Chiar așa?

— Da, sigur.

Trecu un moment lung. Bărbatul reîncepu să vorbească:

— Servitorii spun că ai intrat în palat cu un coș de pâine și că te-ai prezentat ca noul ucenic al brutarului.

— Era singurul care intra fără să fie luat la întrebări, o dată la două zile. Nimeni nu îl percheziționa.

— Atunci i-ai luat locul și i-ai oferit patru lire. Patru lire este o sumă mare pentru un ucenic.

Nicio urmă de mirare sau de curiozitate, dar nici de dezaprobare. Gustìn nu știa dacă interogatoriul decurgea bine sau rău, dar se așteptase la palme și la amenințări, la bici și la baston. Cu siguranță nu la o conversație, ca și cum s-ar fi aflat într-un birt, cu un pahar de vin roșu în față.

Bărbatul își luă o mână de tutun, pe care o împinse în nară.

— Patru lire este o sumă mare și pentru unul ca tine.

— Aveam niște bani puși deoparte.

— Și i-ai riscat pe toți.

— Trebuie să ai curaj să pariezi dacă vrei să câștigi, nu?

Gustìn fu străpuns din nou de acea privire care îi făcea picioarele să tremure.

— Continuă, Augusto. Cum te gândeai să ieși, odată ce a ai fi luat bijuteriile?

— Partea din spate a palatului dă spre o curte. Acolo se află un ulm cu o ramură care se apropie de fereastra de la etajul doi. Mi s-a părut floare la ureche să sar jos.

— Și totuși?

— Nu înțeleg.

— Unde ai greșit?

În acele zile petrecute în celulă, Gustìn avusese timp suficient ca să găsească un răspuns măcar la acea întrebare.

— Cine și-ar fi imaginat vreodată că un bătrân ar fi putut fi atât de atent… și atât de rapid în mânuirea spadei…

Expresia bărbatului deveni mai dură, iar Gustìn simți că inima îi stă în loc.

Fii atent, acum mă condamnă.

Își ținu respirația. Doi ani? Cinci, zece? Poate mai puțin, iar mai devreme sau mai târziu ar fi primit o amnistie: se ofereau

mereu pentru infracțiuni minore. Era de ajuns să aștepte nașterea viitorului copil al ducelui, lucru care tot s-ar fi întâmplat mai devreme sau mai târziu, din moment ce Alteța Sa Regală încă nu avea fii moștenitori.

— Speram să primesc mai multă cooperare din partea ta.

Gustìn se înfioră. Acea voce îl făcea să i se ridice părul pe mână. L-ar fi făcut să se teamă și dacă i-ar fi propus să plece liber, cu complimentele ducelui.

— Asta îmi și doresc, să cooperăm, *monsieur*.

— Atunci spune-mi ce căutai în acel palat!

— Eu… v-am spus…

— Vreau adevărul!

Gustìn fu nevoit să facă un efort ca să nu se scape pe el. Se înmuie, ca și cum oasele i-ar fi fost făcute din unt. Niciodată nu își dorise mai mult să fi fost altundeva: în închisorile senatoriale, printre scursurile din Torino, în rezervorul de apă subteran de la Miraboc sau chiar și în puțul din Bard.

— Ce… ce altceva aș fi putut căuta în casa unui bijutier? Cu siguranță nu tablourile sau mobila… Singur nu aș fi putut să le car.

— Vrei să spui că tu chiar căutai bijuteriile?

— Nu înțeleg… Familia Boucheron este faimoasă…

— Giuliano Boucheron este un aurar faimos, da, și el și fiii lui. Dar Rolando, verișorul lui Giuliano, nu este bijutier. Chiar crezi că te-aș ține în Palatul Madama pentru un banal furt?

Gustìn era nedumerit. Nimic nu se petrecea așa cum își imaginase.

— Atunci, de ce mă acuzați?

— Rolando întreține raporturi la curtea regelui francez. Informațiile pe care le află sunt de interes pentru ducele Vittorio Amedeo2. În același timp, o persoană fidelă familiei Bourbon ar putea dori să împiedice ca aceste informații să ajungă la duce.

Gustìn își mușcă buza și se forță să nu înceapă să tremure. De aceea fusese izolat într-o celulă individuală, fără a avea contact cu nimeni: pentru că Boucheron era spion pentru familia de Savoia, iar el, intrând în casa acestuia, era acum acuzat că ar fi spion pentru familia Bourbon din Franța.

Pentru spioni pedeapsa era spânzurătoarea, fără grațieri sau

amnistii.

Atunci când reuși să vorbească, o făcu gemând.

— Nu știam… Am mers acolo pentru bijuterii, vă jur!

— Taci și ascultă ce am de zis pentru că viața ta depinde de ceea ce voi decide să fac cu tine.

— Da, *monsieur*, răspunse, respirând cu dificultate, Gustìn. Vă mulțumesc!

— Mă numesc Giovanni Battista Gropello, sunt în serviciul Alteței Sale Regale Ducele de Savoia. În ultimii ani s-au petrecut evenimente de care depind viitorul ducatului, viitorul meu și, implicit, viitorul tău.

Numele „Gropello” nu îi spunea nimic lui Gustìn. Ascultă, așa cum i se spusese, înmărmurit.

— Poate știi că regele Franței condiționează alegerile politice ale ducatului, ne ocupă bastioanele, ne amenință că ne va transforma în provincie franceză. Dar lucrurile sunt pe cale să se schimbe…

Pe Gustìn nu îl interesa politica. Știa că guvernul trecuse din mâinile ducesei în mâinile fiului său după ce avusese loc o pomană. Știa că ducelui nu îi plăcea să se afle sub tutela regelui Ludovic al XIV-lea[3], atât de drag mamei sale, deoarece auzise pe străzi, printre tarabele de la piață, prin birturi. Relația dificilă dintre Vittorio Amedeo și Majestatea Sa Creștină[4] era o sursă continuă de bârfă, fiind întrecută doar de atracția de nestăvilit a ducelui față de sexul slab.

— Anul trecut, continuă Gropello, Louis a revocat Edictul din Nantes[5], scoțându-i în afara legii pe reformați. Știi ce sunt reformații?

— Valdenzii[6], cred. *Monsieur*.

— Louis l-a obligat pe duce să emită un edict similar. Valdenzii trebuie să se convertească, să își demoleze bisericile, să își boteze copiii și să își exileze predicatorii.

Gustìn nu cunoscuse niciodată în persoană un valdenz, dar auzise de ei încă de când trăia din mila preoților, oferită în schimbul educării sale după principiile catolicismului.

— Nu vor accepta niciodată, îndrăzni să spună.

— Într-adevăr, nu au acceptat. Ducele trebuie să își conducă armata, alături de regele Franței, în Val di Pellice pentru a face…

curățenie.

Iată ce avea să se întâmple în Val di Pellice: batalioanele francezilor și ale familiei de Savoia aveau să lupte împotriva țăranilor înarmați cu seceri, puști vechi și curaj. Civilii aveau să sufere cel mai tare: case în flăcări, femei violate, copii uciși, animale furate. Lucruri prea îndepărtate pentru a-l preocupa. Avea alte lucruri care îl frământau, iar acestea luaseră forma unei bucăți de frânghie atârnată de spânzurătoare, în afara zidurilor orașului, în apropiere de tăbăcăriile din târgul Dora.

— Ați spus că viitorul meu depinde de ceea ce veți decide să faceți cu mine…

Gropello își ridică privirea de pe dosar și îi arătă un chip dur precum oțelul.

— Ducele m-a onorat cu încrederea lui. Dacă nu îmi vei trăda încrederea, vei deveni mai bogat decât ai visat vreodată.

Gustìn înțelese că era pus la zid. După ce îi fusese arătată spânzurătoarea, i se arăta speranța unei salvări neașteptate. Putea să accepte sau nu.

— Voi face ceea ce doriți.

Gropello mai trase un rând de tutun, fără a se grăbi.

— Alteța Sa Regală vrea să participe la Carnavalul de la Veneția la anul. Mi-a dat sarcina de a merge înaintea sa și de a mă asigura că șederea va fi după așteptările sale. Voi porni peste o săptămână.

Gustìn se încrunta pe măsură ce se apropia de adevăr. Primul său gând, absurd, fusese că ducele avea nevoie de sfaturi legate de deghizare.

— Vrea să se întâlnească cu imperialii… nu-i așa?

Nu era ceva greu de înțeles pentru unul ca el. Hoții și contrabandiștii din Moschino lăsau deoparte rivalitatea când venea vorba de o confruntare cu zbirii sau cu bandele din târgul Dora. Astfel, pentru a sfida Franța, ducele de Savoia trebuia să caute o alianță cu inamicul cel mai puternic al Regelui Soare: Austria habsburgilor.

Privirea lui Gropello se înmuie ușor și pe chipul lui apăru un zâmbet amuzat:

— Am nevoie de oameni capabili să privească, să asculte… și care, la momentul potrivit, să nu ezite să comită câte o mică

ticăloșie. Persoane care să treacă neobservate, cu un pic de tupeu.

Gustìn nu era sigur că înțelesese:

— Vreți să mă luați în serviciul dumneavoastră?

— Dacă refuzi, în două zile vei atârna în spânzurătoare.

Gropello pronunță acele cuvinte cu aceeași indiferență pe care ar fi putut-o aborda în alegerea sosului pentru tocană: cel roșu sau cel cu hrean.

De la fereastra celulei se zărea cerul, o mantie albastru cobalt, pe care străluceau stelele. Gustìn se lăsă mângâiat de aerul proaspăt, iar tumultul său interior se potoli încet. Fu surprins să vadă că se simțea împăcat.

Gropello ieși din celulă, împreună cu Felice, care îl urma precum o umbră. Înainte să ceară ca ușa să fie închisă, spuse:

— Mă voi întoarce mâine pentru a-ți afla decizia.

Gustìn continuă cu o întrebare:

— De ce m-ați ales chiar pe mine?

— Pentru că este nevoie să ai curaj să pariezi dacă vrei să câștigi. La revedere, Augusto!

— *Monsieur*…?

Contele nu se întoarse să îl privească, dar Gustìn era sigur că îl asculta atent.

— Mă numesc *Gustìn*.

1 Autorul propune în textul original un joc de cuvinte, făcând referire la încăpățânarea iezuiților.

2 Vittorio Amedeo al II-lea (1666-1732), principe în Piemont între 1666-1675 și duce de Savoia între 1675-1730.

3 *Louis XIV*/„*Louis Le Grand*”/ „*Le Roi Soleil*” (1638-1715), regele Franței între 1643-1715.

4 „*Sa Majesté très chrétienne*” era titlul specific regelui Franței.

5 Document semnat în 1598 de către regele Henric al IV-lea, care permitea toleranța religioasă între catolici și protestanți. În 1685 Ludovic al XIV-lea a semnat Edictul de la Fontainbleu, revocând Edictul de la Nantes.

6 Valdenzii/„Săracii din Lyon” au fost adepți ai unei mișcări protestante, care a cuprins sudul Franței și nordul Italiei.

2

Vallone di Pramollo, 25 aprilie 1686

— Și tu ce faci acolo, ca o stană de piatră?

Bertina tresări. Mama ei și Maddalena se opriseră din vorbit și o fixau cu privirea. Flăcările din vatră pictau în nuanțe de roșu-auriu buzele și ochii surorii ei și mâinile robuste ale mamei sale, încrucișate pe cămașa de in.

— Ce s-a întâmplat?

— Ne întreabă *ce s-a întâmplat*! exclamă mama, nevenindu-i să creadă, iar Maddalena răspunse:

— Scumpo, vor ajunge imediat!

Bertina nu avea nevoie să mai audă încă o dată; trebuiau să fugă și nu mai era timp de pierdut. Cinci regimente ale familiei de Savoia și zeci de batalioane franceze, voluntare, veneau să le ardă satele și să le ucidă predicatorii, să jefuiască fiecare casă și să oblige prizonierii fie să se boteze, fie să devină martiri.

Se mai întâmplase și în urmă cu treizeci de ani, ducele ordonase să fie masacrați și închiși toți locuitorii unor sate. Dar de data aceasta, ziceau bătrânii, avea să fie mai rău decât atunci deoarece soldații lui Catinat[7] erau niște bestii și mai feroce decât soldații marchizului de Pianezza[8].

— Bertina, insistă mama sa, vrei să te grăbești?

Bertina nu le spuse că visa cu ochii deschiși și că în visul ei Niccolò se întorsese pentru a o salva. Răspunse cu dificultate, cu o întrebare:

— Nu luăm rochia dumitale de mireasă?

— Crezi că îmi pasă de rochie? o auzi răspunzând. Nu îl va readuce la viață pe tatăl tău.

Mama ei era o femeie puternică. Bertina o privi cum dădea jos

de pe perete cosorul[9] pentru a și-l pune la brâu, așa cum făceau bărbații. Până în acel moment, o văzuse folosind acel cuțit doar pentru a secera fânul și pentru a curăța de rămurele lemnele pentru foc, deși nu era chiar atât de diferit de săbiile cavalerilor.

— Haideți, mișcați-vă! comandă mama lor. Vă aștept acolo unde începe pădurea.

— Hai, Bertina, mergem să luăm lucrurile mele! spuse Maddalena, luând-o de după umeri.

Adeseori Bertina o invidiase pentru genele ei dese, pentru forma grațioasă a feței și pentru pielea netedă. Avea mereu părul bine pieptănat, cu cărare pe mijloc și cu codițele împletite, prinse în spatele capului. Acum însă avea părul încâlcit, iar în lumina palidă a lămpii lacrimile care îi brăzdau obrajii străluceau cumva sinistru.

Teama nu ține cont de frumusețe, se gândi Bertina. Se întrebă dacă auzise aceste cuvinte de la Niccolò sau dacă ar fi putut să i le sugereze cândva, pentru ca acesta să le folosească într-un cântec nou.

În timp ce își urma sora, de-a lungul cărării, printre colibe, ridică ochii spre cer și își aminti momentul în care se dusese împreună cu Niccolò să privească luna, ieșind pe geam în timp ce mama ei dormea… iar apoi el o sărutase.

Scutură din cap. Nu, acea întâmplare nu avusese loc niciodată, poate doar în imaginația ei, chiar dacă și-o dorise de atâtea ori; de atât de multe ori și-o imaginase, încât adeseori ajungea să creadă că era reală.

Un vânt înghețat și netrebnic se strecura printre copaci și colibe, biciuindu-le chipurile și mâinile. Bertina inspiră acel aer încărcat de mirosul pădurii, în timp ce mergea aplecată, cu capul înclinat. Îi era greu să țină pasul cu sora ei, deși aceasta era mai greoaie din cauza burții sale umflate.

— Nu ar trebui să te obosești, gâfâi. Copilul tău…

Maddalena îi făcu semn să tacă.

— Ascultă…

Din fundul văii reverbera un fel de bubuit, similar cu tunetul care adună norii înaintea unei furtuni. Privind în acea direcție, întrezări luminile unor lămpi roșiatice.

Francezii bombardau baricadele, unde bărbații din sat

încercau să le opună rezistență; și Paolo, soțul Maddalenei, era acolo. Bertina se gândi la faptul că nu îi spusese nimic amabil atunci când plecase.

— Dumnezeule mare! exclamă Maddalena. Aproape au ajuns.

Bertina urmări privirea îngrozită a surorii sale și, în sfârșit, văzu un fel de șarpe enorm din flăcări vii care urca pe coasta dealului Lazzarà. Soldații mărșăluiau în rând, cu torțele aprinse.

Merseră târâș până la casa în care Maddalena trăia cu soțul ei. În lumina lămpii luară rucsacurile deja pline cu atâta mâncare câtă încăpuse în ele, deoarece nu știau cât timp aveau să fie nevoite să stea ascunse: brânză, biscuiți, felii de slănină și șuncă afumată.

Bertina înfășură în cârpe farfuria pictată care aparținuse familiei lor, încă de dinainte ca ea să se nască, pe care mama i-o dăruise Maddalenei în ziua nunții.

— Ce se va întâmpla acum?

Îi era greu să vorbească și vocea părea să îi fie blocată în gât. Singura ei certitudine era că urmau să își petreacă noaptea în pădure, în întuneric, rugându-se ca francezii să se mulțumească doar cu jefuirea satului.

— Totul va fi bine, o asigură sora ei. Dumnezeu nu va permite să pățim ceva rău.

De afară se auzi un urlet strident, un șuierat cu note prea ascuțite. Nu era un sunet făcut de un animal. Apoi, se auzi o explozie foarte puternică.

Bertina privi lumina care pătrunse prin ușa larg deschisă, revărsându-se peste câmpul din fața casei. Și dintr-odată fu sigură că, odată ieșită pe ușă, nu avea să se mai întoarcă niciodată acasă. Niciodată.

— Crezi că… va reuși să mă găsească chiar dacă plecăm…

— Cine?

— Niccolò…

Sora ei se opri ca să o privească, dar umbrele se jucau pe fața ei, așa că Bertina nu reușea să înțeleagă dacă era furioasă, uimită sau altcumva. Un vuiet răsună de la poalele dealului, iar apoi din nou, undeva mai aproape. Mult mai aproape.

— Cerule mare, Bertina! Nu mi-aș fi imaginat… Sper că nu ai…

— Nu, nu… doar că… sper…

Maddalena își închise geanta și o puse pe umeri.

— E poet, murmură ea și ieși fără să mai spună un cuvânt. Bertina o urmă, întrebându-se ce voia să zică. De un lucru era sigură: Niccolò nu era doar un poet.

Sosise în Val di Pellice cu o geantă de călătorie, cu vocea sa de înger, cu poveștile sale și cu muzica lui de flaut. Când povestea amuzantele aventuri ale lui Calandrino, toată lumea râdea cu lacrimi. Și femeile se întrebau dacă acea Laura despre care vorbeau poeziile sale de dragoste era logodnica lui de departe și își doreau să fi fost în locul ei.

Niccolò era atât de frumos, încât îți venea să întorci capul atunci când trecea și era mult mai inteligent și mai rafinat decât toți băieții din sat, care erau închiși între munți, precum caprele pe care le păstoreau.

Bertina nu știa încă nimic despre dragoste, dar de fiecare dată când se uita la Niccolò, își simțea inima scufundându-se în adâncuri și apoi ridicându-se și stomacul strâns ca și cum nu ar mai fi putut de foame. Mama ei o avertizase să se păzească de el, așa cum făcuseră toate mamele din sat cu fiicele lor.

Vagabonzii ca el vin și pleacă și dau totul peste cap, precum vântul.

Mama ei avea dreptate pentru că Niccolò plecase și nu o sărutase pe Bertina, nici nu îi făcuse promisiuni, nici nu îi șoptise cuvinte de dragoste. Și totuși Bertina se simțea mai pustie și mai nefericită ca niciodată.

Un sunet se năpusti asupra lor, de fapt nu, un ansamblu de sunete, un cor. Strigătele de război ale soldaților francezi care năvăleau în sat.

— Să mergem, repede! strigă Maddalena.

Mergeau cât puteau de repede, iar surorii sale îi era greu să vadă unde să pășească, așa că testa terenul, astfel încât să nu cadă în vreo groapă și să îi facă rău copilului.

Se întoarseră acolo unde linia zidurilor de piatră ale caselor se deschidea deasupra văii. Se opriră să-și recapete răsuflarea și Bertina văzu o mulțime de siluete de bărbați care se apropiau. Unii țineau în mână făclii, alții muschete. Baionetele sclipeau în lumina pâlpâitoare a flăcărilor.

Își simți inima strânsă, iar groaza se abătu asupra ei precum

un ciocan. O luă pe Maddalena de braț și o trase spre pădure, dar sora ei o ținu pe loc:

— Mai întâi trebuie să ajungem la mama.

Așa se învoiseră, însă nu era corect; casa Maddalenei era cea mai apropiată de pădure, iar cea a mamei era apropiată de francezii care soseau. Bertina se întrebă cum de mama lor nu se gândise la asta și cum de Maddalena nu realiza acel lucru. Se auzi un nou șuierat precum un strigăt de acvilă. Un vuiet. Pământul se cutremură, iar grajdul familiei Pont explodă chiar în fața lor într-o lumină orbitor de albă.

Bertina simți cum un suflu de aer cald îi răvăși părul și îi umflă stofa cămășii, în timp ce în jurul lor ploua cu pământ și cu pietriș. Ceva umed și greoi îi pică pe spate, smulgându-i un strigăt de durere. Se gândi că fusese o creangă, apoi recunoscu ceea ce rămăsese din piciorul unei vaci.

Urlă cât o ținură plămânii. În jurul ei, soldații se împrăștiau în șuvoaie, deși se mișcau disciplinat. Împărțiți în grupuri de câte doi sau trei, înconjurau o casă, dărâmau ușa, intrau împușcând și strigând. Oamenii din sat alergau dezordonat, în toate direcțiile: o femeie cu o fetiță care plângea, un bătrân slab cu o bucată de șuncă în brațe, doi copii care umblau fără noimă.

Bertina o căută cu privirea pe mama ei. Avu impresia că o recunoaște într-o femeie care alerga, încercând să rămână alături de trei copii și de un câine. Privind mai atent, realiză că nu era ea. Maddalena era fără șal și fără geantă; probabil le pierduse pe drum, cine știe unde. Era rece și țeapănă precum o coajă goală și începuse să cânte un cântec de leagăn în timp ce își mângâia burta. Bertina o trase de mână și ocoliră împreună un grajd, ascunzându-se pe după țarcuri, pentru a nu fi văzute de un grup de soldați care trecea prin apropiere.

Atmosfera era încărcată de insulte și de înjurături, de plânsete și de jale. Până și animalele mugeau îngrozite. Bertina îl recunoscu pe Marcello:

— Aveți milă! striga, aveți milă!

Până acum doi ani se jucaseră împreună, iar el o trăgea de codițe când se certau. Se auzi o împușcătură, iar Marcello încetă să mai strige.

O bătrână cu o fustă de culoare închisă se târa pe coate cerând

ajutor cu o voce speriată și stridentă. Apărură doi soldați cu puști în mână.

— *La voici!*[10], spuse unul râzând și îndreptă arma spre ea. Bertina se întoarse cu spatele înainte de a auzi împușcătura.

Flăcările se înălțau oriunde își întorcea privirea, învăluind colibele într-un dans de umbre și lumini; paiele în flăcări se ridicau spre cer ca un roi de viespi scânteietoare, iar mirosul de ars îi agresa nările, tăindu-i respirația.

— Trebuie să ne întoarcem înăuntru, spuse Maddalena. Am uitat șalul.

Părea liniștită, dar avea obrajii brăzdați de lacrimi. Cât de diferită era de fetișcana zâmbitoare care îi făcuse pe toți tinerii din sat să se îndrăgostească de ea.

— Nu ai nevoie de șal, îi spuse Bertina, făcând-o să tacă.

Câteva umbre pâlpâiră în apropiere. Bertina își împinse sora în spatele unui zid, înainte ca cei care le urmăreau să le vadă. Îi urmări cu privirea pe francezii care împușcară doi băieți și care apoi se năpustiră asupra lor pentru a-i ucide cu baionetele.

— Maddalena, te rog!

Bertina își auzea vocea ca și cum ar fi fost undeva, departe; ca și cum ar fi fost vocea altcuiva, nu a ei.

— Șalul… pentru copil…, gemu Maddalena.

Copilului tău îi va fi frig, se gândi Bertina dintr-un colțișor înghețat și plin de teamă al sufletului ei. *Copilului tău îi va fi frig, iar eu nu o să îl mai revăd niciodată pe Niccolò*.

Auzi un șuierat, un zumzet asemănător unui roi de albine, apoi un bubuit, ca și cum ceva ar fi lovit apa.

Maddalena șopti un fel de „oh”, apoi căzu peste ea, împingând-o la pământ, unde mirosul de iarbă umedă era atât de puternic, încât îți tăia respirația.

Bertina începu să se zbată ca să iasă de sub ea. Mâna ei atinse ceva lipicios pe spatele surorii sale. Simți cum i se strânse stomacul. Pe bluza albă de in a Maddalenei, chiar sub omoplat, apăruse o floare întunecată. Era moartă. Și bebelușul ei poate continua încă să dea din picioruțe, așteptând să se nască; ea nu realizase că avea să moară, el nu realiza că nu avea să se nască niciodată.

Bertina simțea nevoia să plângă, dar era ca și cum lacrimile și

durerea deveniseră atât de mari, încât nu mai puteau ieși.

Începu să meargă fără a avea o direcție clară.

Un băiat și o fetiță de patru-cinci ani se aflau în mijlocul acelui haos și plângeau, ținându-se de mână. Un altul puțin mai mare, poate fratele lor, încerca să intre într-un grajd în flăcări, strigând-o pe mama lor. În jurul lor, francezii se mișcau și trăgeau focuri de armă, intrau în case, apoi ieșeau cu jachete de blană și cu farfurii de porțelan sub braț.

Bertina începu să repete cuvintele poemului lui Niccolò, acela care părea să fie o declarație de dragoste.

„*Și de pe chipul Laurei*[11] boarea ce-n răsfrângeri cu vorbele cuminți se-ntrepătrunde…

…vorbe cumințI…

…*și-n dulce-azur tot ce-a atins preface*…

…ca adierea aripilor de îngeri…”[12]

Repeta poezia și apoi își repeta că el avea să o audă, oriunde s-ar fi aflat în acel moment. Avea să o audă și să se întoarcă pentru a o salva.

Se clătina, iar ochii și gâtul o dureau din cauza fumului. Era conștientă că tot repeta poezia, dar nu reușea să își audă propria voce, care era acoperită de țipete, de nechezatul cailor și de împușcături.

Grinzile casei de vizavi se fisurară, prăbușindu-se. O coloană de foc se unduia peste resturile înnegrite, mărindu-se precum coroana unui copac. Se clătină și se prăbuși din nou, explodând într-un nor purpuriu și portocaliu. Din interior se auzea un strigăt oribil de teroare, strigătul cuiva care își vedea moartea cu ochii.

Bertina realiză că era casa ei și că aceea era vocea mamei sale.

Făcu un pas înainte, se împiedică și căzu în genunchi, iar mâinile i se adânciră în pământul umed. Începu să suspine cu sughițuri și urlă din nou, un timp îndelungat.

Fumul era peste tot, iar căldura era insuportabilă.

Acum Bertina se îndrepta spre pădure, pas cu pas, parcă ghidată de o voință care nu era a ei. Mergea printre colibele în flăcări și printre sătenii care mureau.

Patru bărbați apărură din spatele unui grajd, blocându-i drumul. Flăcările proiectau lumini sinistre pe țevile muschetelor

încărcate și pe baionete.

Unul dintre ei își ridică arma, dar un altul zise:

— *No! Elle est jolie*…[13]

Bertina privi acele fețe necunoscute, crude și respingătoare, iar în timp ce se apropiau de ea, înțelese ce voiau de la ea. O voce, undeva în capul ei, îi striga că trebuie să fugă, dar picioarele sale deveniseră din piatră. Nici măcar nu fu în stare să strige după ajutor.

În acel moment, chiar înainte ca soldații să sară pe ea, reuși să se gândească doar la cât de frumos ar fi fost să îl fi sărutat pe Niccolò măcar o dată.

7 Nicolas Catinat, general francez.

8 Carlo Emanuele Giacinto di Simiana, om politic, militar și nobil piemontez, reprezentant fervent al catolicismului, a fost inițiatorul *Paștelor piemonteze*, o serie de represalii violente și de masacrare împotriva valdenzilor din ducatul de Savoia în 1655.

9 Cuțit scurt cu vârful încovoiat; în văile valdenzilor din ținuturile piemonteze, între secolele al XIII-lea și al XVI-lea, familiile foloseau un cuțit special numit *beidana*, având o lungime de aproximativ 60 cm și vârful ușor încovoiat, folosit atât în gospodărie, cât și ca armă.

10 În original, în limba franceză: „Uite-o acolo!”. (orig., în fr.).

11 Textul original este preluat din *Sonetul CIX* al lui Francesco Petrarca: „*L’aura soave che dal chiaro viso/ move col suon de le parole accorte/ per far dolce sereno ovunque spira,/ quasi un spirto gentil di paradiso*”. Autorul propune un joc de cuvinte folosind substantivul articulat *l’aura* („aura”) care în limba italiană sună identic cu numele „Laura”. Semnificația sonetului face referire la aura emanată de chipul Laurei (iubita eului liric), care împreună cu sunetul vocii sale aduce seninătate oricui, precum o forță paradisiacă.

12 Traducere preluată și adaptată din *Cancionierul* de Francesco Petrarca, Humanitas, 2011, București, traducere din limba italiană de Eta Boeriu.

13 În original, în limba franceză: „Nu, e drăguță…”.

PARTEA
a II-a

„Aceste câteva rânduri ale mele au ca scop doar să o informeze pe Alteța Voastră Regală despre faptul că a sosit un mesager din tabăra de la San Benedetto cu vestea că, în tabăra mai sus menționată de la San Benedetto, vinerea trecută, 28 septembrie, trupele Alteței Voastre Regale au fost dezarmate și arestate ca prizonieri de război, împreună cu toți ofițerii.

O asemenea veste m-a surprins extrem de tare, voi aștepta ordinele Alteței Voastre Regale pentru a ști cum să acționez.”

(Contele Landriani, rezident ducal
la Milano,
către ducele de Savoia, 1 octombrie
1703)

3

Nizza[14], 6 octombrie 1703

Laura stătea în fața Oratoriului Disciplinanti[15], ținându-și strâns geanta de călătorie și încercând să își oprească mâinile din tremurat. Dacă mama ei sau Fioreste ar fi observat-o cu atenție, nu ar fi fost suficient ca ea doar să le zâmbească pentru a-i convinge că nu, nu era emoționată și că nu, nu se temea de acea plecare.

Însă mama sa intrase în Biserica „Sant'Agostino", iar Fioreste avea alte lucruri pe cap; pentru a nu-i întâlni privirea, Laura începu să îi studieze pe comercianții care tocmai își începeau ziua.

Un ucenic cu părul roșcat și nepieptănat mătura noroiul de pe străduța pavată, cu o mătură și cu o găleată de apă. Transpira în tăcere în timp ce un bărbat gras și chel, cu un șorț, fluiera lângă el și îndepărta mesele care îi protejaseră marfa pe timp de noapte. O servitoare tânără scotocea prin coșurile unui zarzavagiu; un pic mai departe, un servitor în uniformă, cu ochii bulbucați, își strângea borseta la piept, tresărind de fiecare dată când cineva se apropia. O căruță trecu, apoi trecu încă una, făcând un mare vacarm: roți, hamuri și copite de cai.

Aerul era împânzit de un miros de pâine proaspăt ieșită din cuptor și de sunetele orașului proaspăt trezit: strigătele vioaie ale celor care ofereau spre vânzare mobilă veche sau păsări de curte, strigătele aspre ale hamalilor care descărcau butoaie și damigene, strigătele puțin mai dulci ale tinerelor femei care vindeau stofe, căpățâni de salată, măsline și lămâi. În jurul clopotniței Bisericii „Sant'Agostino" zbura leneș un pescăruș, iar cupola oratoriului din apropiere, acoperită cu bronz, sclipea atinsă de primele raze

de soare.

Laura privea piața care devenea tot mai animată, clopotnița, pescărușul și comercianții, bunurile expuse și nu reușea să își scoată din cap gândul că nu avea să mai revadă niciodată acele străzi și acele tarabe.

Nu avea să mai revadă niciodată ferma din Villafranca16, unde se născuse și unde trăise. Nu avea să mai revadă niciodată castelul care trona deasupra orașului de pe dealul stâncos și abrupt și nici nu avea să mai urce vreodată pe acel deal, ca să privească de sus peisajul cu acoperișuri de culoarea ardeziei.

Nu era corect, asta era problema. Să își lase casa, camera, fereastra sa cu vedere spre mare. Să își părăsească prietenele, cărțile și tot ceea ce i se părea familiar și sigur.

Simți că ochii i se umeziră, iar privirea i se înceţoșă. Nu era corect, dar gândurile acestea nu aveau să o ajute cu nimic; mama sa hotărâse acel lucru. Nu, Fioreste hotărâse acest lucru. Fioreste, care afirma că motivele sale erau întemeiate: războiul și toate celelalte probleme. Fioreste, care spunea că o face pentru binele lor, dar care, cu siguranță, alesese Torino și nu o altă destinație, deoarece acolo întrezărea posibilități mai bune de a face avere.

Îl privi în mijlocul mulțimii. Era un domn înalt și robust, deja înaintat în vârstă, cu gesturi calculate și cu un zâmbet binevoitor, cu peruca pudrată care ascundea o chelie tot mai mare.

Fioreste era ocupat cu instruirea celor doi ucenici. Maurizio se uita fix la el cu ochi bulbucați, având o dispoziție întunecată, exact ca ochii și ca părul său. Adriano cel blond și dolofan asculta dând din cap, dar privirea îi era distrasă de fiecare fluturat de fustă. Când realiză că Laura se uita în direcția lor, ridică mâna pentru a o saluta și îi făcu cu ochiul.

Laura își luă privirea de la el și o mută spre grupul de pelerini care se adunase în fața oratoriului, cărând bagaje, saci și rucsacuri.

— ...străduțe lungi, cu copaci pe margine, le spunea un bărbat cu barbă celor trei copii care probabil erau copiii lui și care ascultau cu gura căscată. Și veți vedea palatele, care au decorațiuni din ipsos și statui pe întreaga fațadă!

— Nu cred că la Torino nu sunt..., observă cel mai mare dintre ei, în timp ce Laura asculta cu tot mai puțină atenție, iar alte voci

se suprapuneau.

— …untul și ouăle sunt deja mai scumpe!

— Dar pâinea?

— Pâinea nu, se pare că ducele a impus prețul de…

Două femei discutau animat, răsuflând greoi de sub hainele lor călduroase; între timp stăteau cu ochii pe un copil care dormita pe un rucsac mare cât el.

Mulți oameni purtau haine de lână. Era clar că nu erau obișnuiți să călătorească. Fioreste spunea că hainele călduroase nu aveau să le fie de folos până la urcușul spre Colle di Tenda. Avea dreptate, ca întotdeauna. Laura deja simțea că îi era cald, deși soarele nu era încă sus.

— …veți gusta dulciurile lui *monsieur* Durando.

— …curtea regală are nevoie de oameni de cultură precum…

— …ați adus cu dumneavoastră mulți bani? Eu mă gândisem că…

Laura auzea multe fragmente de discurs și totuși niciunul nu era despre Giulgiul Sacru, care era de fapt motivul pelerinajului.

Laura se gândi că nu era de mirare. Războiul era pe punctul de a izbucni și multă lume căuta orice scuză pentru a pleca spre locuri mai sigure.

În timp ce își plimba privirea printre acei bărbați, femei și copii, care în zilele următoare aveau să călătorească alături de ea, întâlni doi ochi care nu se mișcau și care o fixau cu privirea.

Se simți tulburată de ceea ce văzu: o femeie în vârstă, chiar mai în vârstă decât Fioreste, așezată în spatele unei tejghele cu haine uzate. O femeie care nu părea jenată, deși fusese surprinsă holbându-se la ea și care avea o expresie… cunoscută. Da, cunoscută. Dar și ciudată. Laura nu își putea explica altfel expresia din acei ochi: suspicioasă, aproape ca un reproș.

— Hei tu, fată! Dă-te din calea mea!

Laura fu nevoită să se tragă mai în spate pentru a lăsa să treacă un bărbat care trăgea de hățuri un catâr și care o scruta cu o privire calculată. Pe spatele catârului stătea o fată îmbrăcată cu haine prea elegante pentru călătoria care urma să înceapă. Era cea mai frumoasă tânără pe care Laura o văzuse vreodată. Avea un păr curgător care strălucea precum aurul lichid, un nas mic și grațios și niște ochi albaștri, profunzi, care aveau o expresie

iritată.

După ce cuplul trecu de ea, Laura descoperi că bătrâna de la taraba cu haine era tot acolo. Și că nu încetase să se holbeze la ea. Și că acea bănuială pe care Laura crezuse că o vede în ochii ei semăna mai degrabă cu… teama.

Se teme de mine.

Laura se simți tulburată de un profund sentiment de jenă. Nu reușea să își dezlipească privirea de ochii acelei negustorese și simțea că în ea se dădea o luptă între a merge la bătrână ca să o asigure că nu avea de ce să se teamă sau a merge în biserică după mama sa și a fi luată la întrebări.

Nu, se gândi rapid, nu avea să îi ofere acea satisfacție. Nu astăzi când era furioasă pe ea. Nu azi și nici mâine.

Se simți dintr-odată foarte inspirată să îi zâmbească, deși starea ei de spirit era una total opusă în acel moment. Așa că îi zâmbi. De partea cealaltă a pieței, bătrâna păru și mai confuză.

Laura simți cum în adâncul ei creștea o curiozitate inexplicabilă. Voia să înțeleagă motivul din spatele acelei priviri. Poate, pur și simplu, negustoreasa o confundase cu o altă persoană. Poate, dacă ar fi văzut-o mai de aproape, s-ar fi liniștit.

Mama sa îi recomandase să rămână lângă Fioreste sau unde acesta ar fi putut să o vadă.

Trebuie să faci întotdeauna ce vor ei? se întrebă Laura. Simțea acum aceeași hotărâre arzătoare cu care își promisese că avea să rămână rece față de mama ei și față de bărbatul cu care aceasta se căsătorise, pe toată durata acelei călătorii în care fusese forțată să meargă împotriva voinței sale.

Astfel se hotărî și începu să meargă spre tarabă.

— Nu avem de ales, îi spunea vecinului său un bărbat îmbrăcat în sacou și cu tricorn gri. După ce s-a întâmplat, este doar o chestiune de timp înainte ca ducele să declare război Franței.

Laura știa că provincia Nizza aparținea ducatului de Savoia și că ducele se numea Vittorio Amedeo; capitala ducatului se afla la Torino, dincolo de munții care separau Franța de Piemont. Știa că de doi ani țările din Europa se luptau între ele, pentru a oferi fie familiei Bourbon din Franța, fie habsburgilor din Austria, tronul spaniol rămas fără moștenitori. Familia de Savoia lupta alături de

Regele Soare, iar ducele, devenind generalul armatei franceze, își măritase fiica cu Delfinul Franței.

Acel război adusese multe beneficii și câteva motive de îngrijorare; mult mai multe nave se opreau în portul militar Villafranca pentru a muta trupe și provizii, mult mai mulți marinari și soldați își cheltuiau simbria în magazine și prin taverne. Iar afacerea din magazinul lui Fioreste înflorise.

Dar apoi generalul francez Vendôme ordonase o regrupare la sediul din San Benedetto Po. Regimentele familiei de Savoia s-au prezentat în formație completă și cu armele descărcate, așa cum era protocolul, iar Vendôme a cerut să fie arestați, fără ca măcar un foc de muschetă să fie tras. Acea întorsătură neașteptată, care avusese loc în urmă cu o săptămână și un pic, însemnase ruperea alianței și o declarație de război.

Laura ajunse lângă taraba cu haine uzate, lăsând în urmă previziunile sumbre ale bărbatului în gri despre momentul în care regimentele franceze ar fi traversat Nizza prin sabie și foc, iar din acel moment uită orice alt gând.

Privind-o mai de aproape, Laura se gândi imediat că femeia ar fi putut avea fie șaizeci, fie optzeci de ani. Avea dinții albi și toți erau la locul lor, iar ochii ei erau ca două bolduri negre, înconjurate de un verde aprins și plini de energie. Păreau a fi ochii și dinții unei persoane mult mai tinere. Pentru un moment foarte scurt, Laura avu impresia că vede niște colți ieșind din spatele buzelor sale, niște colți ascuțiți ca aceia ai pisicilor. Și niște ochi roșii, urduroși, acoperiți de cataractă.

Apoi, negustoreasa redeveni o bătrână cu aspect demn și cu privire tinerească. Tinerească și familiară. Dar și înspăimântătoare.

— Dumneavoastră vindeți haine, spuse Laura.

Era un lucru evident, dar care trebuia să fie spus, fiind un subiect sigur de discuție.

— Iar tu ești pe punctul de a pleca la Torino, răspunse bătrâna cu precauție.

Era un lucru aproape la fel de evident precum cel spus de Laura, din moment ce pelerinii aglomeraseră acel colț al pieței și nu își ascundeau destinația.

— Noi nu ne cunoaștem, spuse din nou Laura.

— Nu.

Mâinile mari și puternice ale bătrânei se afundară în teancul de haine de pe taraba ei. Erau mâini asprite de soare și de bătături, mâini capabile să mânuiască un topor pentru a sparge lemne, să mângâie un obraz de fetiță, dar și să îi șteargă lacrimile. Hainele pe care le vindea erau toate șterse și închise la culoare: verzi, gri, maro. Haine care probabil aparținuseră unor oameni săraci.

— V-am jignit cumva? insistă Laura.

— Hai să lăsăm politețurile!

Femeia își strânse buzele amenințător, iar vocea îi vibră prin aerul sărat.

— Mă gândesc că nu o să vrei să mă înfrunți chiar în mijlocul acestei mulțimi, vei avea doar de pierdut.

Laura înghiți cu dificultate.

— Nu doresc nimic de genul acesta. Sunt aici pentru a pleca într-o călătorie.

O călătorie spre un loc necunoscut: sfârșitul unei vieți, începutul uneia noi.

Un botez. Un fior îi coborî pe șira spinării atunci când o voce mică și răutăcioasă dinăuntrul ei șopti: *...o înmormântare*.

Dintr-odată negustoreasa pufni într-un râs răutăcios și ușurat.

— Îți este teamă, observă. Îți este teamă de mine.

Nu se simțea ușurată. Era uimită.

Luându-se în continuare după un instinct de moment, Laura dădu deoparte gulerul cămășii pentru a-i arăta amuleta care atârna de un lănțișor, ce îi fusese dăruită la naștere. Era un pandantiv de argint, deoarece Fioreste era un bărbat bogat. Un pandantiv care o înfățișa pe Sfânta Fecioară, ocrotitoarea fetelor tinere.

Bătrâna încetă să mai râdă.

— Calmează-te! Nu avem niciun motiv să ne facem rău una alteia, spuse pe un ton prudent.

— Sigur că nu, fu de acord Laura, fără a avea idee despre ce vorbeau.

Se simți cuprinsă de panică; nu reușea să își ia privirea de la ea sau să se mute de lângă tarabă. Era ca și cum o funie invizibilă o agățase pentru a o trage și apoi pentru a o ține acolo.

Ar fi fost suficient să ceară ajutor… Dacă vocea ei ar fi ajutat-o. Se simțea mută și neajutorată din cauza groazei.

Fu trăsnită de un gând, ca și cum ar fi primit o palmă.

Vrăjitorie!

Bătrâna îi aruncă o privire șireată, de parcă i-ar fi zis: „Vezi că începi să pricepi?”. Ca și cum ar fi știut ceva despre Laura, ceva ce nici însăși Laura nu știa. Dar ce? Ce ar fi putut să vadă negustoreasa la ea?

O fată slabă și naivă de șaisprezece ani, care uneori părea de paisprezece ani. O fată cu haine noi și cu părul pieptănat și curat, dintr-o familie bună, care aștepta să plece într-un pelerinaj la Torino. Una ca multe altele.

— Îți este teamă, da. Iar ăsta este un lucru foarte înțelept.

Ochii verzui ai femeii străluceau în lumina soarelui precum două oglinzi.

— Dar înțelepciunea nu îți va fi de ajuns.

— Nu va fi de ajuns pentru ce?

Laura vorbi foarte încet, de aceea fu foarte uimită să vadă cum trăsăturile bătrânei se schimonosiră în niște expresii care trădau un amestec de teamă și de durere, ca și cum ar fi fost trăsnită de un tunet și nu de o șoaptă. Încurajată de acea manifestare de forță pe care nici nu își imaginase că o are, Laura repetă:

— Pentru ce nu îmi va fi de ajuns? Spuneți-mi!

— Nu îți va fi de ajuns faptul că ești înțeleaptă și nici faptul că *te-ai născut cu căiță*[17] nu te va ajuta. Dacă nu ai fost învățată nimic, nu știi nimic. De aceea te duci la Torino? Ca să înveți?

Laura se chinui să ignore faptul că începuseră din nou să îi tremure mâinile.

Te-ai născut cu căiță, îi spusese negustoreasa. De unde știa că Laura se născuse în sacul amniotic?

Nu este secret, încercă ea să se liniștească. La ferma lui Fioreste, multă lume știa despre acel semn al protecției divine pe care îl primise la naștere.

— Dacă nu ai fost învățată nimic, nu știi nimic.

Și mai multe cuvinte misterioase și fără sens.

— Te duci la Torino ca să înveți?

Erau niște cuvinte care îi înghețau inima și care o umpleau de

groază. Cuvinte care ascundeau măcar un bob de adevăr, deși în acel moment acesta era de neînțeles pentru Laura. Cum de fusese ea în stare să întâlnească acea privire în mijlocul a o mie de priviri într-o mulțime și cum de fusese atrasă de aceasta precum un fluture este atras de lumină? Nu reușea nici măcar să își imagineze ce legătură ar fi putut exista între ele.

— Ce doriți de la mine? întrebă cu voce tremurândă.

— Eu nu vreau nimic. Și nici nu pot să îți fac nimic.

I se păru din nou că trăsăturile femeii se deformează. Linia blândă a frunții i se încruntă din nou, ridurile i se adânciră și ochii i se umflară. Zâmbetul îi deveni crud, răutăcios, iar vocea sa păru un mârâit:

— Dar vei întâlni în drumul tău pe cineva mai puternic decât mine.

Din gâtlejul ei scăpă un suspin care apoi se transformă într-un râset triumfător:

— Nu vei ajunge niciodată la Torino.

Laura auzi vocea mamei sale care o striga.

Merse înapoi spre piață până când fu sigură că se îndepărtase de tarabă. Și atunci, mângâiată de soarele cald al dimineții, se gândi la faptul că ultima persoană cu care vorbise în Nizza era o biată nebună și că acea nebună reușise să o sperie.

14 Denumirea italiană a orașului francez Nisa, care s-a aflat sub protecția Casei de Savoia între 1388-1860; capitala actuală a departamentului Alpii Maritimi.

15 Confraternitatea Disciplinanti era o organizație religioasă ai cărei membri se autoflagelau în public ca penitență în Evul Mediu.

16 Actualul oraș Villefranche-sur-Mer din departamentul Alpes-Maritimes din sud-estul Franței

17 În Evul Mediu, copiii care se nășteau în sacul amniotic erau considerați bincuvântați; se considera că aveau puteri miraculoase ce puteau fi folosite împotriva vrăjitoarelor. Mai apoi, Inchiziția a ajuns să-i persecute pe acești copii, acuzându-i chiar pe ei de vrăjitorie.

4

Mama ei se afla sus, în capul scărilor bisericii, fiind îmbrăcată cu hainele de călătorie și având pelerina deschisă din cauza căldurii. Și o fixa cu privirea.

Oare văzuse totul? Laura înțelese că nu. Probabil că abia ieșise din biserică, altfel sigur ar fi venit pentru a-i cere explicații în legătură cu ceea ce făcea… și pentru a-i spune că nu putea face acel lucru.

Mergând către mama sa, Laura murmură în sinea ei pentru a-și aminti cât de furioasă era pe ea. Își tot repetă „Nu vreau să plec, nu vreau să plec”, până când aproape izbucni în hohote de plâns. Își șterse lacrimile.

Mama ei continua să o privească nemișcată, poate pentru a se asigura că o va face să se simtă vinovată chiar înainte de a începe să o certe.

Era o femeie foarte atrăgătoare, iar de fiecare dată când Laura se uita în oglindă, regreta că nu semăna suficient de bine cu ea. O invidia.

Bertina Chevalier îi făcea pe bărbați să întoarcă privirea într-un fel în care Laura nu ar fi reușit niciodată, era sigură de acest lucru.

Ajunse lângă ea și mormăi, încercând să adopte un ton plictisit:

— Ce s-a întâmplat?

Ca și cum ar fi vrut să îi spună că nu era nevoie să își facă griji sau să facă o scenă.

— Te rugasem să rămâi aproape de Fioreste, spuse mama ei.

— Mă uitam la tarabe. Nu s-a întâmplat nimic.

Ba se întâmplase! Și încă ce se întâmplase! Însă Laura nu avea nici cea mai mică intenție să îi povestească mamei sale. Doar

pentru a nu auzi reproșuri precum „Ți-am zis eu!”, era în stare să uite toată teama pe care o simțise.

Ba chiar o uitase deja.

— Laura… doar îmi fac griji pentru tine.

— Bineînțeles, răbufni Laura.

— Să știi că eu te înțeleg.

Laura avu intenția să vorbească, dar mama sa o opri cu un zâmbet trist.

— Să lași tot ce ai și să pleci într-un loc nou, despre care nu știi decât numele… Mi s-a întâmplat și mie când aveam vârsta ta.

— Dumneata erai săracă! o întrerupse Laura. Nu aveai nimic de lăsat în urmă.

Era prea furioasă pentru a regreta cuvintele spuse, cuvinte despre care știa că erau pline de cruzime. Făcu un pas în spate pentru a nu se vedea reflectată în ochii mamei sale, care deveniseră dintr-odată umezi. Nu avea de gând să se lase înduplecată, picase deja de prea multe ori în această capcană.

— Te înșeli, spuse Bertina după câteva clipe.

Vocea ei nu mai era la fel de fermă ca înainte. Laura nu ridică privirea pentru a nu-i vedea lacrimile.

— Îți cer să ai încredere în noi. Trebuie să plecăm, nu există o altă soluție. Eu și tatăl tău…

— Nu este tatăl meu, observă Laura.

Bertina tresări.

— Noi credem că Torino este cel mai bun loc în care putem merge.

— De ce?

— Știi de ce, suntem în război cu francezii. Trebuie să mergem într-un loc mai sigur.

— Francezii, spuse Laura tare și cu furie. Și noi suntem franțuzoaice, dacă nu mă înșel.

— Trăim sub dinastia de Savoia. Iar războiul…

— Ajunge, nu mai vreau să vorbesc despre asta, se răsti Laura, vorbind peste mama ei.

În spatele ei se auzea un scârțâit de roți și de garnituri. Cineva împingea un cărucior. Alți pelerini care soseau. Alte voci care se auzeau, schimburi de saluturi.

— Ai de gând să rămâi bosumflată până la Torino?

De ce nu? Până la Torino. Până când ne vom întoarce în Nizza, se gândi Laura, strângând din dinți. Acum ea era cea care avea ochii sclipitori.

— Laura… uită-te la mine!

Mama ei era mereu atât de calmă, atât de cumsecade. Chiar și acum, ochii săi parcă îi vorbeau, cu o empatie sfâșietoare. O voce mică și răutăcioasă din mintea ei o făcu să se gândească la faptul că totul făcea parte din planul lor de a o convinge și de a o face să fie ascultătoare, fiind siguri că, oricum, până la urmă, Laura avea să facă ce doreau ei. Era suficient ca ei să fie răbdători. Era suficient ca ei să o lase să se descarce. Să lase timpul să treacă.

— Vreau doar să fiu lăsată în pace, se răsti ea. Sau vă așteptați de la mine și să fiu fericită cu forța?

— Facem toate acestea pentru tine.

— Ba bine că nu! Iar faptul că toți nobilii ducatului se află la Torino este doar o coincidență! Clienți bogați care vor bate la ușa noastră, din întâmplare!

Laura simți că îi bătea inima cu putere și că avea gura uscată. Nu i se adresase niciodată astfel mamei sale și nu își arătase niciodată atât de puternic voința în fața unei alte persoane.

— Vreau să fiu lăsată în pace! Cer chiar atât de mult? Măcar atât!

Mama ei nu răspunse și începu să coboare scările bisericii pentru a ajunge la Fioreste. După câteva clipe, fără tragere de inimă, Laura o urmă.

Fioreste Chevalier era proprietarul fermei de pe coasta orășelului Villafranca și a câmpurilor de flori care se întindeau în jurul fermei. Era unul dintre cei mai renumiți maeștri parfumieri din întregul ducat. Și era bărbatul căruia Laura îi datora totul, dar nu era tatăl ei, chiar dacă ea și-a dorit acest lucru.

Câteodată, când era mică, alți copii îi spuseseră că era un copil din flori, că Fioreste se căsătorise cu mama ei doar din milă. Despre tatăl ei știa doar că se numea Niccolò, că fusese un menestrel, care se înecase în timp ce călătorea spre curtea Angliei pentru a-și cânta baladele. Și că mama ei încă îl iubea, deoarece îi venea să plângă de fiecare dată când Laura încerca să îi pună întrebări despre el.

Laura și Bertina ajunseră lângă Fioreste, care se afla în

compania unui bărbat cu barbă, înalt și robust și a unui tânăr cu părul strâns în coadă.

— ...până de curând se putea merge prin trecătoarea Colle di Tenda.

Omul vorbi respirând greu. Puternicul său accent continental dădea o sonoritate franțuzească acelei denumiri. Barba și mustața neagră îi încercuiau gura care zâmbea cordial.

— Vremea va fi bună în zilele următoare, cred că vom ajunge în târgul San Dalmazzo în mai puțin de o săptămână.

— Soția mea, Bertina, o prezentă Fioreste, punându-i o mână pe umăr. Și fiica ei, Laura.

Omul o privi pe Bertina, apoi pe Laura și își atinse pălăria.

— *Bonjour*, mă numesc Berardo și voi fi ghidul dumneavoastră. El este fiul meu, Mathieu, adăugă arătând spre tânărul de lângă el, care avea un chip rotund și ochi vioi, de culoarea alunei, ca și el.

— Sunt onorată să vă cunosc, spuse Bertina și făcu o reverență către ei.

Laura o imită fără prea multă tragere de inimă.

— Mai am un fiu, adăugă conducătorul caravanei, dar este prea tânăr să se tot plimbe prin trecătoarea Colle di Tenda. Poate la anul.

— Are cincisprezece ani, spuse Mathieu într-o franceză care, spre deosebire de a tatălui său, era impecabilă.

Berardo răspunse, râzând, în dialect:

— *Ma es delicà coumo 'na fia-chòto: a pihà da ta maire*.

Se uită la Fioreste și îi făcu cu ochiul în timp ce traducea:

— Celălalt fiu al meu este delicat ca o fetișcană, seamănă cu mama lui.

Laurei nu îi scăpase din vedere faptul că cei doi purtau muschetă pe umăr și pistol la curea. Citise prea multe romane de aventuri și ascultase relatările prea multor călători ca să nu fie conștientă că o caravană avea nevoie de escortă care să protejeze călătorii. De fiarele sălbatice. Și de tâlharii care jefuiau, ucideau, violau.

Și acesta ar fi binele meu, mamă? Încercă să alunge gândul acela, concentrându-se doar pe razele soarelui care îi mângâiau fața și care acum învăluiau piața într-o lumină puternică și

umpleau cu optimism inimile oamenilor.

Berardo își drese glasul și începu să strige:

— Treceți în rând, se pleacă! Părinte Renato!

Cei aproape patruzeci de oameni care așteptau în fața Oratoriului Disciplinanti își adunară bagajele, aliniară catârii și cărucioarele și se pregătiră de plecare. După o clipă, ușa bisericii se deschise și un preot rotofei, cu o geantă pe umăr, preluă conducerea.

Laura o văzu pe mama ei atingându-i brațul lui Fioreste, iar pe el mângâindu-i mâna.

— Costumul acesta este demodat, îl luă peste picior Bertina.

Acum părea veselă și lipsită de griji. Fioreste aruncă o privire la manșetele netede ale cămășii.

— Dantela este foarte frumoasă, dar și foarte incomodă când călătorești.

Peste cămașă purta o jachetă de pânză verde-închis și o vestă de aceeași culoare. Peste rucsac avea o mantie de lână îndoită. Înfășurat între haine, se afla un cufăraș cu flacoane de sticlă separate prin vată. Fiecare sticluță era sigilată cu ceară, o vezică de origine animală era pusă peste dop și legată cu sfoară; conținea esență concentrată, distilată în alcool la foc mic. Trei picături, diluate în ulei sau alcool, erau suficiente pentru o sticlă de parfum. O comoară prețioasă, pe care Fioreste nu avea încredere să o lase în grija catârilor.

— Atunci să pornim, îi spuse el Bertinei.

Nu era o invitație, ci mai degrabă un gând spus cu voce tare. Laura simți în stomac o senzație de greață, care apoi se ridică spre frunte și se transformă în transpirație.

Nu voi plânge, își spuse. *Nu voi plânge*. Continuă să își tot repete și să țină capul plecat până când fu sigură că avea să reușească.

Chiar lângă porțile Pairiliera se afla spânzurătoarea. Laura își aminti de momentul în care văzuse un dezertor spânzurat. Corpul care atârna era păzit de soldații meniți să țină la distanță rudele condamnatului. Avea fața umflată și albăstruie, capul sprijinit pe un umăr și ochii închiși. Uniforma îi era zdrențuită, iar pantalonii îi erau pătați de urină.

În acea zi spânzurătoarea era goală și Laura se gândi că acela

era un semn bun.

Se întoarse pentru a privi în urma lor porțile orașului, marmura roșie și gri, turnurile de veghe, stema familiei de Savoia cu crucea albă pe fundal roșu, încastrată deasupra podului mobil. Își luă rămas-bun și de la ele.

Cerul era senin, fără nori, o întindere de gri și de albastru reflectată pe suprafața plană a mării. Câteva bărci de pescuit, cu pânzele albe și umflate, brăzdau valurile. O navă mai mare înainta lent, cu ajutorul vâslelor, pentru a evita stâncile care protejau portul.

În copilărie, Laura obișnuia să stea pe coasta platoului pentru a privi corăbiile, imaginându-și ce conțineau: mătăsuri prețioase, condimente, cărămizi, cherestea. Se gândea la călători și la aventuri, visând că într-o zi avea să le trăiască ea însăși; nu își închipuise că în dimineața plecării într-o călătorie lungă nu va simți doar entuziasm, ci și teamă sau nostalgie.

Se întreba dacă și mama ei trăise aceleași emoții când venise de acolo, din munții în care se născuse și crescuse. Laura se gândi că ar fi fost frumos să o întrebe, dar apoi reveni la decizia de a rămâne bosumflată.

Mergeau de-a lungul unei fâșii de pământ bătătorit, unde brazdele de noroi întărit păstrau amintirea trecerii căruțelor. Priveliștea era cea a rivierei. Pe de o parte, marea incendiată de soarele dimineții, plajele și casele pescarilor; de cealaltă parte se înălțau versanții, sau munții Alban și Boron, cum erau numiți de către localnici, unde țăranii se luptaseră cu solul dur pentru a crește pomi fructiferi.

În față se vedea promontoriul, cu vârful plat și întins, pe care se întrezărea ferma Chevalier, înconjurată de câmpurile de flori. De acele câmpuri, acoperite de narcise, erau legate primele amintiri din copilăria Laurei; de albul și de galbenul petalelor, de galbenul mai închis din interiorul florilor, de parfumul similar cu cel al ierbii proaspăt cosite. Amintirea acelei miresme îi învălui mintea, alături de senzația călduță și luminoasă a unei zile de sfârșit de iarnă, dintr-un trecut îndepărtat.

Înainta și asculta valurile care se spărgeau de stânci, cântecul ascuțit al pescărușilor și copitele măgarilor pe poteca denivelată. Aproape de oraș se înălța cetatea Mont-Alban, înconjurată de

fortificații și de ziduri formidabile. Pe cele patru bastioane flutura steagul familiei de Savoia. Când era mică, Laura mersese adeseori cu mama ei să vadă schimbarea de gardă, ospătându-se cu zmeura găsită pe marginea drumului. Uneori își continuaseră plimbările până la Villafranca, un sat de pescari și de negustori, îngrămădit între portul militar și promontoriu.

Laura își petrecuse copilăria în acele locuri, străduindu-se să învețe secretele care într-o zi ar fi transformat-o într-un maestru parfumier, precum soțul mamei sale. Acum era nevoită să își ia rămas-bun de la acele locuri.

Preotul din fruntea procesiunii începu să cânte un psalm, fiind acompaniat imediat de un cor de voci preponderent feminine. Laura rămase tăcută, scufundată în gândurile sale triste. Pe fundal, vocea unei femei în vârstă continua să îi repete: „Vei întâlni în drumul tău pe cineva mai puternic decât mine. Nu vei ajunge niciodată la Torino”.

5

Amurgul se lăsa pe când caravana ajunse la primul popas. Împrejurul unei curți care adăpostea mese și bănci se aflau taverna, spațiile pentru dormit și grajdul. Doi cățeluși alergară în întâmpinarea călătorilor, dând din coadă, fiind răsplătiți imediat de mângâierile celor mici.

Câțiva clienți stăteau la mese, bucurându-se de ultimele clipe călduțe ale zilei, bând vin și trăgând tutun.

— Bărbații vor dormi în grajd, femeile și copiii în camere! strigă Berardo din spatele grupului.

Laura se întrebă cum de oare încă mai avea voce. Încă de la începutul zilei tot strigase pentru a ridica moralul călătorilor, glumind cu ei și chiar cântând, acompaniindu-se cu o chirondă[18] în timpul pauzelor.

— Va trebui să fiți atente la mizerie, le sfătui Fioreste, oferindu-i Bertinei un mic pachet din pânză, în timp ce în jurul lor familiile se despărțeau, urându-și noapte bună.

Laura recunoscu conținutul pachetului după mirosul înțepător: camfor.

— Puneți mantia pe pat și acoperiți-o cu cearșaful pe care îl aveți în rucsac. Îndepărtați patul de pe perete.

— La ce folosește camforul? întrebă Laura.

— Ține puricii și păduchii departe. Puneți două bucăți lângă picioare și două în apropierea capului. Ne vedem mâine dimineață, somn ușor!

Era o urare pe care Fioreste le-o făcuse amândurora, dar Laura pricepu că îi fusese adresată ei în mod special, ei care nu îi adresase lui niciun cuvânt toată ziua. Pentru că voia să fie amabil și prietenos. Sau poate doar pentru a o face să fie ascultătoare în continuare.

— Noapte bună, mormăi ea. Luă camforul din mâinile mamei sale și se îndreptă spre dormitor, fără a privi în urmă. Era foarte hotărâtă să găsească un loc și să doarmă departe de mama ei.

Trecu pe lângă o femeie slabă care certa un bărbat mare, cu ochii cruciș și cu o privire blândă:

— Cum ai putut uita? Era o amintire de la bunica mea! Mai era atât de mult spațiu în căruță! striga ea, arătând spre o roabă încărcată cu maximul de bagaje pe care l-ar fi putut duce.

Cei doi copii, un băiat și o fată, asistau la acea scenă, roșii de rușine.

Spațiul de dormit era o sală mare și dreptunghiulară, cu podeaua din piatră acoperită cu stuf uscat și cu coloane care susțineau grinzile din tavan. Fusese recent aerisită, iar în aer încă persista un parfum proaspăt. Pe podea se aflau saltele de paie și pături.

Femeile și copiii umblau în căutarea unui loc de dormit și se părea că nimeni nu reușea să facă acest lucru fără să se plângă, să comenteze sau să se certe cu altcineva.

În timp ce mergea nehotărâtă, în mijlocul acelui haos, Laura auzi o voce subțire care îi spuse:

— Poți să stai lângă mine, dacă vrei.

Fiica femeii autoritare o privea cu un zâmbet timid.

— Mulțumesc!

Laura zâmbi și ea. Își puse rucsacul pe pământ și simți pe șira spinării un fior plăcut de ușurare.

— Mă numesc Laura Chevalier.

— Iar eu, Camilla Martin.

În timp ce Laura începu să pregătească patul așa cum îi explicase Fioreste, Camilla rămase în picioare, poate dorind să o ajute sau poate pentru că simțea că ar fi fost nepoliticoasă dacă s-ar fi întins înaintea ei. Avea probabil cam aceeași vârstă ca Laura și era la fel de slabă și de subțirică ca ea, dar părea și mai timidă.

— De unde ești? întrebă Laura ca să rupă tăcerea.

— Din Falicon. Am fugit pentru că războiul va veni în curând.

— Și noi. Din Villafranca.

În timp ce împrăștia camforul, Laura simțea cum ochii Camillei o urmăreau; tăcerea ei era plină de curiozitate. Se temea că avea să o întrebe ce făcea și nu știa ce ar fi putut să îi

răspundă. Nu avea destul camfor pentru amândouă.

— Este un fel de superstiție care aduce noroc, explică ea în cele din urmă. Camilla dădu aprobator din cap, iar când Laura mută salteaua de lângă perete, făcu și ea la fel.

Laura termină de aranjat patul și se așeză pe el cu un sentiment de recunoștință. Se simțea epuizată, dar înainte de a se întinde, verifică dacă toate comorile sale erau la locul lor în rucsac.

O figurină din lemn sculptată manual înfățișa o păstoriță zâmbitoare. Era un cadou pe care i-l făcuse Fioreste când era mică. Îi spusese că ea era păstorița și Laura chiar putea să vadă o oarecare asemănare privindu-i zâmbetul larg, părul acoperit de bonetă și silueta subțire. Înfășură figurina la loc în cămașa de schimb și o puse înapoi în rucsac.

Fusese dificil să aleagă dintre cărțile sale pe care să le ia cu ea, dar erau prea grele ca să le ia pe toate. Mângâie marginile uzate ale *Decameronului* și îi răsfoi paginile îngălbenite. De câte ori ceruse să îi fie citite acele povești, înainte de a învăța să le citească singură. Amintirea aceea îi ridică un nod în gât și o făcu să simtă o presiune în spatele ochilor.

Începu să o caute cu privirea pe mama ei și constată că se așezase nu foarte departe de ea. Până la urmă, acest lucru nu îi displăcu complet; erau totuși printre atâtea persoane străine. Bertina era așezată pe patul din paleți și începuse să discute cu un grup de femei care aveau să doarmă lângă ea.

— La Torino va trebui să vă faceți haine noi, moda este diferită de cea din Nizza, spunea tânăra frumoasă pe care Laura o observase în dimineața aceea, adresându-se celorlalte femei, care o priveau ca și cum ar fi fost hipnotizate. Purta o cămașă de noapte plină de dantelă și stătea pe patul din paleți, pieptănându-și părul.

— La Torino oamenii sunt atât de bogați, încât pe străzi circulă mai multe trăsuri decât căruțe, adăugă o femeie plinuță cu o expresie amabilă, în timp ce încerca să își adoarmă fiul nounăscut.

Laura știa despre Torino doar ceea ce i se spusese: că se afla la poalele unui deal și că era scăldat de două râuri, că străzile erau largi și drepte, că avea un canal micuț în mijloc, că fațadele

clădirilor erau pictate în alb, galben și roșu. Știa că torinezii erau foarte credincioși și că primele lucruri care se puteau observa în Torino, atunci când te apropiai de departe, erau clopotnițele și cupolele bisericilor, care se înălțau deasupra zidurilor solide.

Mama Camillei spunea:

— Am auzit că ducele dezaprobă perucile.

O spuse pe un ton conspirativ, ca și când ar fi dezvăluit un secret cunoscut doar de ea. Era o femeie mică, cu fața rotundă, cu nasul subțire și cu ochii de un albastru foarte deschis.

— Vittoria, dar la Nizza toate doamnele poartă perucă! răspunse femeia grăsuță, părând indignată, dar și amuzată. Bebelușul scoase un scâncet mic de uimire și își agită piciorușele, stârnind un cor de chicoteli, de parcă ar fi vrut să își dea și el cu părerea în legătură cu acea replică.

— Se poartă bonetă sau se poartă părul lăsat liber? întrebă Bertina.

Fata cea elegantă încetă să se mai pieptene și răspunse cu un ton compătimitor:

— Acest lucru nu depinde de tine, ci de rangul familiei tale.

— Tatăl ei are doi catâri și doi servitori, observă o altă femeie, care până în acel moment nu vorbise.

— Este soțul meu, o corectă Bertina. Iar Maurizio și Adriano nu sunt servitori, ci sunt ucenicii săi. Iar cea de acolo este fiica mea, Laura.

Toate femeile din acel grupuleț se întoarseră să o privească, iar Laura se înroși, rușinându-se.

Fata cea frumoasă îi aruncă doar o privire, curiozitatea ei fiind îndreptată către Bertina:

— Cu ce se ocupă soțul tău?

— Este maestrul Chevalier, parfumierul! interveni cea care sosise ultima, înainte ca Bertina să poată răspunde. În casa unde lucram ca servitoare, stăpâna mea apela la el!

— Atunci la Torino îi veți întâlni pe duce și pe ducesă, exclamă mama Camillei, ...da, da! Și veți deveni bogați și faimoși.

Își șterse buzele cu dosul mâinii, apoi băgă în gură o prună rămasă de la cină. Laura nu își dădea seama dacă era serioasă sau dacă intenționa să o ia peste picior pe mama ei. Simțea un disconfort din cauza privirilor pe care acele femei i le aruncau și

a sfaturilor pe care acestea începuseră să le ofere ei și mamei sale:

— Va trebui să înveți eticheta de la curte și modul corect de a te îmbrăca.

— Să te uiți la modul în care se îmbracă ei.

— Nu te îmbrăca sărăcăcios deoarece vei fi judecată, dar nici mai elegant decât ei, pentru că altfel îi vei pune într-o lumină proastă și nu vor trece cu vederea peste acest aspect.

— Ducele se îmbracă modest, spuse fata care se pieptăna. Atunci când îl vezi, nici nu ai zice că este nobil.

— Dumneavoastră l-ați văzut vreodată, Costanza? întrebă femeia cu copilul, scărpinându-se pe gât.

Costanza răspunse, făcându-i cu ochiul:

— Toată lumea știe că singurul lucru remarcabil la duce este virilitatea sa.

Femeile măritate, care puteau să o facă fără a fi jenate, râseră. Vittoria doar zâmbi, neștiind parcă dacă să o certe sau dacă să râdă și ea. Apoi, aproape că se înecă tușind. Bertina dădu din cap și chicoti și ea încet.

Laura întâlni privirea jenată a Camillei și zâmbi. Mersese de câteva ori pe plaja din Villafranca pentru a spiona pescarii care făceau baie și avea o idee destul de clară despre ceea ce însemna o virilitate remarcabilă.

— Vittorio Amedeo nu face eforturi pentru a-și ascunde escapadele, povestea Costanza.

Pusese jos peria de păr și începuse să își adune părul într-o plasă.

— A sedus-o pe contesa de Verrua la teatru! Și nici măcar nu s-au obosit să lase jos cortina!

De data aceasta tinerele și femeile măritate râseră în cor, la unison.

— Contesa Verrua este o femeie ușoară!

Mama Camilei dădu verdictul.

— Și ducele este un om de nimic, care nu-și mai poate folosi creierul dacă vede o fețișoară frumoasă…

— Și tu va trebui să ai grijă când vei merge să le vinzi parfumuri.

Costanza i se adresase Laurei pe un ton la fel de răutăcios ca și

privirea pe care i-o aruncase.

— Să am grijă la ce?

— La virilitatea remarcabilă a ducelui! Știi unde poate duce, nu? Ți-a explicat mama ta?

— Las-o în pace! o avertiză Bertina. Știe ceea ce trebuie să știe.

Urmă un cor de râsete și de comentarii legate de ceea ce ducele și alți nobili de la curte le făceau domnișoarelor. Laura hotărî că ascultase destul. Se întoarse în pat și închise ochii în lumina slabă, simțind mirosul de fân și de seu de lumânare.

Când se privea în oglindă, Laura nu vedea o fată frumoasă.

Poate drăguță. Ageră, simpatică, veselă. Dar cu siguranță nu frumoasă.

Natura o favorizase oferindu-i o talie pe care femeile o râvneau sacrificându-se și purtând corsete, dar buzele ei erau prea mari pentru a semăna cu un boboc de trandafir, iar sânii nu îi erau deloc generoși. Reușea să mascheze defectul gurii sale zâmbind, dar pentru celălalt nu exista niciun alt remediu decât poate speranța unui ultim val de creștere.

Încetă să le mai asculte pe celelalte femei, care erau ocupate discutând despre cum s-ar fi comportat ele în fața ducelui de Savoia. Nu își dorea deloc să îl întâlnească pe duce. Și chiar dacă, într-o zi, Fioreste ar fi fost primit la curte, s-ar fi dus acolo cu mama ei, nu cu ea. Sau împreună cu alți bancheri, magistrați, maeștri artizani. Ducele i-ar fi ascultat fără interes și apoi i-ar fi salutat cu un gest al mâinii.

18 Instrument muzical cu coarde, specific Evului Mediu, asemănător violei.

6

7-8 octombrie 1703

În dimineața următoare aflară de la Fioreste că urmau să mărșăluiască în fruntea grupului. Pe timpul nopții, în spațiul de dormit pentru bărbați, Adriano se certase cu tatăl și cu soțul unei fete pe care o lăudase un pic prea tare. Astfel, pentru a-i separa pe certăreți, Berardo hotărâse să-i pună să meargă cât mai departe unul de celălalt.

Adriano fusese mereu așa; îi plăceau femeile și le curta pe toate, fără excepție și, de obicei, fără a se gândi la consecințe. Cu siguranță nu te puteai aștepta să se schimbe de la o zi la alta.

Celălalt ucenic, Maurizio, nu făcea niciun efort pentru a fi vorbăreț sau prietenos și nici acest lucru nu era surprinzător; de când îl cunoscuse, Laura îi vorbise poate de două-trei ori, iar la fermă toată lumea spunea că se înțelegea mai bine cu animalele decât cu oamenii.

În zilele de dinaintea călătoriei, Laura se întrebase adesea dacă ar trebui să se simtă fericită, iritată sau îngrijorată din cauza companiei lor. Acum știa și nu putea decât să spere că avea să își schimbe părerea despre ei.

De altfel, după ce Fioreste îi pusese în fața unei alegeri, niciun alt ucenic nu avusese curaj să îl urmeze la Torino, preferând să înfrunte pericolul raidurilor franceze cu aceeași resemnare pe care ar fi avut-o în fața unei epidemii. Atunci când vine, vine și încerci să supraviețuiești.

Laura își petrecu ziua ascultându-l pe Fioreste cum vorbea despre Torino. Despre vărul Lorenzo, un tâmplar respectat care locuia într-o casă chiar la marginea orașului și care avea să îi găzduiască la început. Despre Curtea Regală, despre duce și

despre palatele elegante, despre petrecerile fastuoase din palatele ambasadorilor. Toate aceste discuții o făceau doar să se simtă și mai tristă și mai furioasă din cauza vieții pe care o lăsau în urmă.

A doua zi, când călătoria fu reluată, familiile începură să se împartă în grupuri mici, în funcție de vârstă și după subiectele de conversație. Laura primi permisiunea de a merge alături de Camilla și de fratele ei, Alessandro, care semăna cu ea, având aceeași față rotundă și aceiași ochi închiși la culoare; însă nu se asemănau în ceea ce privea timiditatea. Vorbăria lui plină de viață nu se oprea nicio clipă, în ciuda traseului greu de parcurs și a valului sufocant de căldură.

Ajunseră în apropiere de Ventimiglia cu câteva ore înainte de apus. Urmând conturul zimțat al coastei, drumul trecea pe sub un turn de piatră. Nu avea ferestre, ci ambrazuri[19], iar la primul etaj se vedea un basorelief care îl înfățișa pe Sfântul Gheorghe luptând cu balaurul. Doi bărbați cu emblemă roșie și albă la pălărie stăteau de pază de o parte și de alta a ușii.

— Ați intrat în Republica Genova! răsună vocea puternică a lui Berardo precum un tunet.

Reuși să se facă auzit până în spatele rândului.

— Haideți, haideți, este aproape ora mesei și mi-e foame!

Cuvintele îi fură întâmpinate de râsete și de un zumzet de voci. Conducătorul caravanei nu era singurul care simțea crampe de foame. Drumul continua, pe de o parte, să urmeze îndeaproape faleza; de cealaltă, se vedeau colibe și mici terenuri agricole obținute cu greu din dealurile stâncoase. Se vedeau tot mai aproape zidurile și acoperișurile orașului Ventimiglia și mănăstirea Annunziata, care era pe marginea unei stânci, lângă mare.

Un grup de vânzători ambulanți stătea la umbra copacilor cu marfa expusă pe niște pânze întinse pe pământ. O femeie micuță cu privire șuie și cu un zâmbet prostesc începu să le ofere batiste brodate, repetând aceleași cuvinte:

— Cele mai frumoase, vă jur, cele mai frumoase din piață!

Odată ce intrară pe porțile orașului, Laura descoperi un labirint de case îngrămădite, de piațete neregulate, de curți și de ziduri susținute de stâlpi și de grinzi.

Oriunde se uita parcă apăreau noi străduțe și scări care urcau

sau coborau. Din toate părțile păreau să răsune strigăte, văicăreli și râsete.

În aer răsunau ecourile plângătoare ale clopotelor bătute pentru a anunța vecernia. În timp ce călătorii intrau pe alei, traficul format din oameni și din căruțe se întețea. Laura se ciocni de cineva, dar în acel haos nu își putu da seama dacă era un bărbat sau o femeie.

Abia aștepta să ajungă la destinația unde aveau să înnopteze. O dureau picioarele și avea impresia că un roi de viespi îi chinuia spatele și umerii, după ce își cărase toată ziua rucsacul.

Mirosurile orașului parcă îi înțepau nările, fiind familiare, dar enervante, după ce toată ziua se obișnuise cu mireasma de aer proaspăt și cu parfumul sărat al mării.

Părea că toată lumea își vărsase oalele de noapte în mijlocul străzii, iar acel miros se îmbina cu o duhoare de resturi vegetale, care fuseseră aruncate pe jos, prea putrede chiar și pentru a fi date la cerșetori sau unor câini vagabonzi. De la o fereastră plutea spre stradă un abur cu aromă de supă de varză.

O adiere a vântului aduse o aromă de mentă, flori și citrice, iar Laura se gândi că se afla pe lângă buticul unui parfumier. Privi în jur, dar văzu doar însemnele unui fierar și ale unui cazangiu; mai în față, erau niște tarabe cu legume. Cu toate acestea, mirosul plăcut persista și parcă o ducea înapoi la ferma Villafranca. În casa lui Fioreste parfumul bun nu lipsea niciodată.

Acea amintire o făcu să simtă un nod în gât, iar ochii i se umplură de lacrimi.

La colțul aleilor întortocheate se aflau tot felul de femei singure și chiar dacă nu văzuse niciodată așa ceva, Laura înțelese că erau prostituate.

Multiplele straturi de pudră le făcea pielea să pară luminoasă, fără însă a ascunde aura de oboseală de sub ochi, iar buzele acoperite cu ruj ieșeau în evidență pe fețele lor palide. Păreau triste și pe jumătate adormite, dar își reveniră atunci când călătorii trecură pe lângă ele.

— *Monsieur, monsieur!*

— Pe aici!

— Vii, frumosule?

Voci răgușite, voci languroase, obosite sau vesele. O tânără se

așează în mijlocul drumului și încercă să îl prindă pe Fioreste de braț. O alta se așeză lângă Adriano și îi trecu o mână prin păr. Restul fetelor se limitară doar la a-și deschide mai larg mantiile pentru a se expune mai bine. Rochiile lor aveau culori stridente, tivuri pline de noroi și corsete atât de decoltate, încât li se vedeau sânii.

Laura își întoarse privirea de la una dintre acele femei care îi făcuse cu ochiul și astfel observă o pată gri la capătul unei străduțe, pe care umbrele serii nu o ascunseseră deja. O siluetă dormea ghemuită, între ziduri murdare. Imposibil de spus dacă era un bărbat sau o femeie, iar griul pe care îl văzuse Laura era cel al unei pături.

— Dorești o plăcintă, scumpo? o ademeni o vânzătoare ambulantă fără dinți.

Ea clătină din cap în semn că „nu” și trecu mai departe, adâncindu-se în inima orașului.

O fetiță mergea pe marginea drumului târând o găleată. Ar fi putut avea șase sau șapte ani. Chipul ei mic era atât de palid și de murdar, încât buzele păreau să se estompeze, în timp ce ochii întunecați se evidențiau ca două bucăți de cărbune. Purta haine prea mari pentru ea. Când se împiedica în țesătura fustei pe care o târa pe pământ, lovea în față cu piciorușul gol pentru a și-l elibera.

Laura simți o senzație de greață în gâtlej când văzu copila culegând fecale cu mâinile goale, poate pentru a le vinde ca îngrăşământ.

— Aveți grijă pe unde călcați.

Auzind acea voce din spate, Laura își reveni din reverie chiar la timp pentru a evita o movilă de murdărie.

— Rămâneți rațională, vă va prinde bine.

În spatele ei mergea Costanza. Laura observă că i se adresase folosind pronumele de politețe, în timp ce cu două nopți în urmă îi vorbise la per tu, așa cum se vorbea cu servitorii și cu copiii. Bănuia că schimbarea aceea se petrecuse deoarece realizase că se adresa fiicei maestrului Chevalier.

Încetini pentru a-i permite să o ajungă și, între timp, o studie mai atent pe Costanza. Purta aceeași rochie ca în ziua plecării, țesătura albastră fusese decolorată de praf și impregnată de

transpirație la subraț. Cu toate acestea, pe ea, rochia părea încântătoare. Laura încercă să se imagineze purtând acea rochie, dar acel gând o descurajă.

— Aveți o rochie frumoasă, *mademoiselle*, observă ea intimidată.

Femeia râse fără să răspundă. Printre buzele mici și pline i se zăreau dinții albi.

— Probabil că par foarte prostuță.

De data aceasta se simți un strop de resentiment în cuvintele Laurei.

— Vă rog să mă scuzați, adăugă ea, grăbind pasul.

— Vă rog să nu plecați. Nu râdeam de dumneavoastră, ci de mine.

Laura se opri și își întoarse capul. O femeie care venea din direcția opusă o lovi cu un coș de răchită și îi strigă să fie atentă.

— Nu sunt obișnuită să primesc complimente fără un înțeles ascuns.

O nuanță de melancolie colora vocea Costanzei.

— Eu sunt cea care trebuie să își ceară scuze.

— Nu este necesar. Mă numesc Laura Chevalier.

— Iar eu, Costanza. Costanza Morel. Mă bucur să vă cunosc.

Tot mergând, ajunseră într-o piață în care se zărea biserica și unde se ținea un târg. În acea zonă a orașului casele erau luxoase, cu trepte elegante din piatră.

— Ați mai fost vreodată la Ventimiglia?

Laura nu știa ce să o mai întrebe.

— Am fost invitată la câteva petreceri.

Costanza o privea cu atenție, de parcă în cuvintele ei ar fi existat un mesaj ascuns și Laura ar fi fost provocată să îl descopere.

— Rămâneți aproape! Pe aici, pe aici!

Berardo apăru de după colțul străzii pentru a conduce grupul către o altă alee, unde casele erau dispuse atât de aproape una față de cealaltă, încât oamenii ar fi putut da mâna de la ferestre. Din ghirlandele formate din lenjerie intimă și din cearșafuri agățate la uscat pe sfori picura apă în jos, pe stradă, iar Costanza protestă iritată când stropii de apă îi atinseră coafura.

Fiul lui Berardo trecu pe lângă ele și, fără a se opri, zise:

— Nu vă apropiați de gunoaie. Am văzut niște șobolani.

De pe marginea drumului venea o duhoare acră, care te pișca în gât.

— Auziți?

Costanza o trase de braț. Laura clătină din cap. Zgomotul de voci care până nu demult fusese asurzitor parcă dispăruse; nu se mai auzeau râsete de copii, nimeni nu mai cânta, fluiera sau cerșea.

— Străzile liniștite ascund întotdeauna pericole.

Costanza o spuse într-un mod dezinvolt, ca și cum ar fi vorbit despre culoarea unui material, și totuși era ceva care o făcea pe Laura să simtă atât tristețe, cât și simpatie.

— Ce pericole?

— Trăim într-o lume crudă, iar eu știu asta foarte bine.

Privi în spate, iar ochii săi deveniră aspri. Câțiva pași mai în spate, bărbatul ei înainta cu greu, maltratând catârul. Până atunci, el și Costanza aproape că se izolaseră de restul grupului și la fiecare oprire, la sfârșitul zilei, comentaseră pentru că nu puteau dormi împreună. Petreceau jumătate din timp îmbrățișându-se și sărutându-se, iar cealaltă jumătate certându-se.

Între timp, Berardo îi condusese afară din Ventimiglia printr-o altă poartă fortificată, iar apoi pe un pod, sub care clipocea fluviul Roia, unindu-și apele cu marea.

— Priviți!

Costanza ridică degetul pentru a arăta o clopotniță care se zărea printre copaci, iar sub clopotniță…

— O mănăstire! exclamă Laura.

Gândul de a fi primiți peste noapte într-un loc sacru o liniștea. Costanza, în schimb, oftă și pufni.

— Înainte, înainte! îi încuraja părintele Renato cu o voce răsunătoare.

— Câtă energie pentru un bărbat de asemenea dimensiuni, spuse Costanza.

— Se vede că îi place să mănânce.

Auzind cuvintele Laurei, Costanza izbucni în râs atât de tare, încât pelerinii care mergeau în fața lor se întoarseră spre ele.

— Aveți dreptate! O, da, îi place foarte mult să mănânce!

exclamă în cele din urmă, aproape sufocată de râs.

Laura nu ar fi crezut niciodată că putea fi amuzantă în ochii unei fete atât de distinse și sentimentul acela fu o surpriză plăcută.

— Uitați-vă ce gras este, continuă ea, arată ca un porc!

Costanza râse din nou, apoi începu să imite mersul legănat al preotului și să scoată niște zgomote ciudate, ca niște grohăituri. Grohăia și râdea, râdea și grohăia. O vreme Laura își acoperi gura, astfel încât nimeni să nu poată vedea că și ea râdea, dar în cele din urmă hotărî că nu îi păsa.

Se simțea binedispusă pentru prima oară de când începuse acea călătorie. Așa că râse, râse cu lacrimi.

În curtea bisericii, Costanza se opri și își aștepta bărbatul. Avea sprâncenele încruntate și un zâmbet arogant, dar ochii ei erau plini de amărăciune. Îi aruncă o ultimă privire preotului și murmură:

— În vremuri de foamete, sărăntocii mor de inaniție și preoții se îngrașă.

Laura simți că cineva o luă de braț. Era mama ei.

— Trebuie să vorbesc cu tine, spuse Bertina.

Un pic mai în spate se afla Fioreste și amândoi aveau o expresie care trăda ceva între iritare și tristețe. Laura înțelese că o văzuseră cum îl ridiculizase pe preot.

Se pregăti să fie certată fără a avea dreptul la o replică, însă Bertina spuse:

— Nu vreau să te mai vezi cu femeia aceea.

— Poftim?

Laura fusese atât de pregătită pentru un alt tip de conversație, încât nu găsi cuvinte mai potrivite pentru a răspunde.

— De ce?

— Nu este o companie potrivită.

Laura își trase mâna cu putere pentru a și-o elibera din strânsoarea Bertinei:

— Râdeam și noi un pic.

— De acum înainte vei sta departe de ea.

Tonul mamei sale deveni mai sec, iar reacția Laurei și mai furioasă:

— Desigur, este clar! Te deranjează faptul că petrec timp cu

oameni de seamă!

— Ea nu este o persoană de seamă, ci una de rang îndoielnic.

— Și ce știi dumneata despre asta?

Laura ar fi vrut să urle de furie. Asta era mama ei și ăsta era stilul ei blând prin care voia să o țină în lesă.

— Nu este necesar să vorbești cu cineva pentru a înțelege anumite lucruri.

— Lucruri pe care eu sunt prea proastă să le înțeleg, nu-i așa?

— Nu am spus asta, răspunse Bertina.

— Laura, mama ta vorbește numai pentru că îți vrea binele, interveni Fioreste.

Mereu amabil, mereu drăguț, mereu gata să îi facă pe plac soției și să o apere. Laura se uită urât la el:

— Pentru binele meu... sigur că da, totul se face mereu numai pentru binele meu, nu-i așa? Chiar și această călătorie oribilă!

— Poate că ți-e greu să înțelegi acum, îi răspunse Fioreste. Dar vei vedea că...

— ...Vai, dar să știi că eu înțeleg, înțeleg foarte bine! Mergem la Torino pentru afacerile dumitale și nu pentru binele meu!

— Laura, te rog, ascultă... Trebuie să mă crezi... Ești ca o fiică pentru mine.

— Și totuși dumneata nu ești tatăl meu!

— Laura! exclamă Bertina.

Laura realiză că o înfuriase cu adevărat.

— Cât vă decideți voi asupra pedepsei mele, eu voi căuta dormitorul. M-ați făcut să îmi treacă foamea! Iar la cină vă veți simți mult mai bine fără mine.

Se îndepărtă fără ca mama ei sau Fioreste să încerce să o rețină.

— Vă veți simți mult mai bine fără mine.

Iar în acel moment se gândi pentru prima oară că pe parcursul călătoriei va avea să găsească un mod de a fugi și de a se întoarce la Nizza.

Acasă la ea.

19 Deschizături în pereții unei fortificații, prin care se execută trageri cu tunul sau cu muscheta.

7

Ventimiglia, 9 octombrie 1703

Laura se trezi cu picioarele moleșite și cu o durere de burtă și realiză că peste o zi sau două avea să-i vină menstruația.

În acea noapte se tot gândise la ideea de a fugi și era tot mai convinsă că era o idee bună, ba chiar că era singurul lucru bun pe care îl putea face.

A doua zi avea să se trezească cu câteva ore înainte de răsărit și să parcurgă drumul înapoi. Avea să lase o scrisoare. Mama ei avea să plângă o vreme, desigur, dar apoi avea să înțeleagă că fiica ei nu putea fi forțată să o urmeze, apoi avea să se resemneze și să își continue drumul. Era un plan bun, iar Laura era sigură că nu avea să fie dificil de pus în practică. Singurul lucru neașteptat și enervant era ceea ce simțea în pântec. Avea să fie nevoită să țină cont de acest lucru și să nu se obosească prea mult.

Se îmbrăcă și se duse în sala de mese a mănăstirii unde, din acel amestec de voci, ieșea în evidență vocea ascuțită și îndrăzneață a Vittoriei:

— ...pâinea nu are gust! Călugării nu au sare în cămară sau nu vor să o împartă cu noi!

În mod similar, cu o seară înainte, se plânsese că pâinea era tare și că supa era rece.

Laura acceptă să se așeze la masa Camillei, care o strigă, arătând spre locul liber de lângă ea. Era încă supărată pe mama sa și, cu siguranță, mama sa era încă supărată pe ea. Gândul acela îi hrăni proasta dispoziție. Nu avea chef să vorbească, iar mirosul și aspectul mâncării îi provocau greață.

— Ești bine? o întrebă Camilla.

Era o fată grijulie.

— Da.

— De ce nu mănânci?

— …Nu mi-e foame, răspunse Laura după o pauză lungă.

— Bineînțeles că nu! interveni Vittoria. Mâncarea este groaznică. Ieri, supă rece și pâine veche de o zi. Astăzi, pâine nesărată! Dacă eu aș fi cea care gătește…

Numai pentru a nu-i da satisfacție și pentru a o face să tacă, Laura luă în gură o felie de pâine și începu să mestece chinuindu-se să nu o scuipe. Avea mușețel și coada-șoricelului în geantă. Le-ar fi putut cere călugărilor niște apă caldă pentru a-și face o infuzie cu care să calmeze durerea, dar atunci ar fi apărut întrebări și, de fapt, ea își dorea doar să fie lăsată în pace.

— Berardo a spus că am putea întâlni bandiți, că va trebui fim atenți și să nu părăsim grupul nici măcar… O ușoară roșeață coloră obrajii Camillei. Nici măcar pentru a ne face nevoile.

Laura ridică privirea. Deci acela era motivul pentru fețele acelea lungi și pentru conversațiile șoptite. Nu băgase de seamă până atunci. Într-un colț, ghizii își lustruiau puștile.

Înghiți ultima îmbucătură și se ridică cât de repede putu. Mulți dintre pelerini ieșeau din sala de mese, astfel că se îndreptă și ea spre ușă, trecând printre bănci. În spatele ei auzi vocea Camillei și vocea mamei sale, dar se strădui să nu asculte, pentru că era sigură că vorbeau despre ea.

Un copil începu să plângă și sora lui se opri să îl liniștească. Laura fu nevoită să ocolească masa pentru a-i evita, așa că îi observă pe Costanza și pe însoțitorul ei care se certau din nou, ascunși într-un colț al refectoriului.

Tensiunea datorată călătoriei afectase pe toată lumea și poate că nu întâmplător durerea Laurei alesese să înceapă să se manifeste chiar în acea zi. În orice caz, era un lucru care nu putea fi evitat, iar Laura avea să fie nevoită să îl înfrunte în timp ce urcau pe valea fluviului Roia. Acel gând o făcu să devină și mai prost dispusă.

Lăsară în urma lor marea. Mergeau de-a lungul fluviului pe o cărare, printre dealuri. Dimineața și în cea mai mare parte a după-amiezii văzură sate, câmpuri, ferme și oameni care lucrau pentru a întări malurile.

— Se pregătesc pentru o iarnă ploioasă, observă Fioreste. În

ultimii ani, furtunile au produs pagube și cetății din Ventimiglia. Se spune că pot duce la erodarea fundației turnurilor.

Adriano urmărea țăranii care lucrau. Zâmbetul lui părea să ia în derâdere pe toată toată lumea, ca de obicei, dar avea ochii serioși.

— Vor avea cu totul alte griji când vor sosi francezii. Ceva mult mai rău decât ploaia și râul, comentă.

Lângă el, Maurizio continua să tacă precum un mut, privind spre un punct fix și având genele încruntate, de parcă ar fi fost jignit de cineva.

Mama ei tăcea, uitându-se din când în când spre Laura. Iar Laura tăcea și ea, conștientă de proasta sa dispoziție. Din când în când, exact când se aștepta mai puțin, pântecele i se strângea atât de tare, încât i se tăia respirația.

— Când eram copil, am văzut o inundație provocată de fluviul Roia și a fost groaznic, a spus Fioreste. Un adevărat potop. Apa a ieșit din matcă, a devastat câmpurile și fermele și a târât totul spre mare.

— De i-ar lua și pe francezi tot așa! exclamă Berardo când trecu pe lângă ei.

Cu vocea sa răsunătoare și cu ochii aceia plini de viață, pe chipul plin de sudoare, le provocă un val de râsete celor care îl auziră. Dar fără a-și schimba tonul sau a-și muta privirea, arătă către catâri și adăugă:

— Să fiți atenți dacă vedeți animalele agitându-se.

— Sunt lupi pe aici? întrebă Bertina, iar Adriano adăugă:

— Ar putea să ne atace?

— Pe noi, nu. Lupii se apropie pentru a speria animalele. Catârii fug, ei îi urmăresc…

Ridică mâna și o închise imitând încleștarea unor maxilare.

— Și hap!

Maurizio asculta cu aceeași expresie încăpățânată și indiferentă pe care o aveau și catârii pe care îi conducea de frâie.

— Și ce sunt acelea?

Adriano arătă spre două cruci așezate la marginea drumului.

— Doar nu vrei să spui că pe aici se fac înmormântări și pentru catâri?

Berardo se prefăcu că nu aude și își continuă drumul. Laura

simți că Fioreste îi puse mâna pe umăr; îi permise să o facă deoarece simți dintr-odată un fior. Nu, nu lupii erau cel mai mare pericol care îi pândea.

Pe măsură ce urcau pe valea fluviului Roia, aerul devenea mai rece, plimbarea tot mai obositoare și drumul tot mai abrupt, iar pantele acoperite cu plantații de măslini se îngustau, transformându-se în defilee înguste.

Pietrele care se desprindeau de sub picioare alunecau spre picioarele celor care mergeau în spate. În sus se vedeau peșteri săpate în rocă sedimentară și stânci mari care amenințau să se prăbușească pe potecă.

Laura era atât de obosită și de iritată, iar tot corpul o durea; nici nu realiză că grupul se oprise la porțile unei localități. O trezi din reverie Adriano care, trecând pe lângă ea, spuse:

— Am ajuns!

Acesta era Airole. Un târgușor la poalele crestei, cu case cu acoperișuri înclinate, adunate în jurul unei biserici, înconjurat de păduri, precum un labirint format din trunchiuri, ramuri și tufișuri.

Laura avu o senzație neplăcută că era urmărită. Își întoarse privirea, îngrozită de gândul că avea să întrevadă ceva printre frunze, ceva ce nu și-ar fi dorit să vadă. În timp ce înainta cu dificultate spre Fioreste și spre Bertina, simți că pământul i se clătina sub picioare și că vederea îi era încețoșată de niște pete care dansau. Fu nevoită să se oprească pentru a respira puțin aer curat, ca să îi treacă amețeala.

Când o văzu sosind, Fioreste îi zâmbi, apoi începu să se uite atent spre pădure, încruntându-se și frecându-și brațul; nici lui nu îi plăcea locul acela. Laura se gândi că era obosit sau îngrijorat, altfel nu i-ar fi scăpat faptul că ea nu se simțea bine.

— În apropiere există un sanctuar! exclamă părintele Renato. Să mergem să îi mulțumim Maicii Domnului pentru că ne-a lăsat să ajungem sănătoși până aici!

Din caravană se auzi o mormăială, care sugera că ideea nu era foarte apreciată, după atâtea ore de mers. Berardo interveni:

— Poteca trece prin pădure, iar pădurea este plină de lupi. Mergeți și rugați-vă în biserica din Airole, dacă doriți. Mă duc să fac aranjamentele necesare pentru noaptea aceasta.

În timp ce unii, cu scuza de a sta cu ochii pe bagaje și pe catâri, preferaseră un pahar de vin fiert la cârciuma din apropiere, alții urmară sugestia conducătorului de caravană și merseră să se roage în biserica din târg.

Laura se așeză între Fioreste și Camilla, savurând parfumul de tămâie și de ceară. Chiar dacă banca era tare și incomodă, căldura corpurilor apropiate de al ei și corul de credincioși abia perceptibil o făcură să râvnească la dulcele abandon al somnului.

Stând în genunchi pe băncuța din fața lor, Vittoria se ruga cu voce tare, trecând printre degete mărgelele rozariului. În acea după-amiază, călătoria devenise mai agitată din cauza lacrimilor și lamentărilor sale, atunci când fusese nevoită să își abandoneze prețioasele amintiri de familie undeva pe drumul care devenise prea abrupt pentru a mai permite roabei cu bagaje să fie trasă. În cele din urmă, Berardo îi poruncise să înceteze, amenințând-o că avea să o lase acolo, în mijlocul drumului, cu roaba și cu amintirile ei.

Când ieșiră din biserică, soarele coborâse în spatele piscurilor, iar umbrele deveniseră mai lungi, dar Berardo îi aștepta cu indicații legate de locul pentru dormit. În satele de pe valea fluviului Roia, explică el, mai multe familii oferiseră găzduire și mâncare, deoarece hanurile erau prea mici pentru a găzdui grupuri mari. Apoi începu să împartă călătorii. Laura fu încântată să descopere că avea să fie găzduită la hanul din Airole… și fără compania Vittoriei, care fusese repartizată într-un alt spațiu pentru dormit. În timp ce se îndepărta, femeia începu să se dea din nou în spectacol, vărsându-și nervii pe soțul ei:

— Unde ne vor găzdui, ai întrebat? Poate într-un grajd, printre vite! Și tu? Și tu ești ca un bou care nu spune nimic!

Când ultimul ecou fu înghițit de zidurile caselor, Costanza oftă:

— Să ne întoarcem în biserică? Ca să îi mulțumim lui Dumnezeu că ne-a scăpat de o năpastă.

Râseră cu toții și se molipsiră de acea bună dispoziție spontană, urmându-l pe Berardo în fața unei clădiri cu fațada acoperită de iederă. Prin ușa întredeschisă sclipea luminița unui șemineu aprins și ieșea un parfum de mâncare.

Laura realiză că era atât înfometată, cât și înfrigurată, dar privirea îi căzu pe cărarea care continua, luând curba, iar

curiozitatea o îndemnă să meargă să vadă cum se continua drumul. Avea să îi fie foarte util a doua zi, când ar fi fost nevoită să plece înainte de ivirea zorilor, pentru a fugi.

Nu le spuse nimic mamei sale și nici lui Fioreste, care chiar atunci intrau. Aveau să creadă că făcea pe supărata sau că dorea să se lase așteptată. Nu aveau decât.

Străbătu drumul până la curbă și găsi o casă, o baracă din lemn fără ferestre și cu acoperișul stricat. Ghirlande din viță-de-vie urcau de-a lungul fațadei cu tencuială veche, din care cădeau bucăți. Ușa era întredeschisă, dar din interior nu se auzeau sunete, nu se vedeau lumini și nu se simțea miros de mâncare.

Era ceva ciudat la acel loc învăluit de liniște. Ceva sinistru.

Laura se întoarse cu spatele pentru a reveni la han, dar se simți paralizată atunci când văzu doi ochișori de culoarea alunei, înclinați și nemișcați, ațintiți asupra ei.

O pisică roșcată o studia din vârful unei crengi, având un șoarece mort între colți. Laura nu văzuse niciodată o pisică atât de mare și nici una cu o expresie atât de vicleană. Și inteligentă, răutăcioasă… chiar rea.

Își simțea picioarele rigide, de parcă ar fi fost bătute în cuie în pământ. Se aștepta ca fiara să sară din copac, să o atace și să o muște de gât sau să i-l despice cu ghearele ascuțite.

Își făcu semnul crucii. Pisica îi răspunse hârâind și lăsând prada să îi cadă din gură. Sări jos de pe ramură și dispăru printre tufișuri.

Laura înghiți și oftă lung. Închise ochii și îi deschise din nou.

Oare își imaginase totul? Nu; șoarecele pe jumătate mâncat era acolo, pe pământul gol, demonstrând contrariul.

Inspiră adânc. Avea buzele uscate și inima îi bătea nebunește. Simțea ochii pisicii fixați asupra ei, pândind-o din pădure. Aștepta îngrozită. Aștepta o reacție, o urmare…

Ar fi vrut să strige, să fugă, să ceară ajutor.

Nu făcu niciunul dintre acele lucruri.

În pădurea veșnic verde care înconjura târgul acela dintre munți, numit Airole, o adiere a vântului făcu ramurile să se miște. Briza șoptea… Ce șoptea? Un sunet, un vers, un miros sălbatic, un miros de putregai…

Laura aștepta. Aștepta ca pisica să se întoarcă sau să facă ceva.

Să ia o altă formă: de vrăjitoare, de diavol.

Ceva păru să se miște printre ramurile încâlcite sau poate că era doar un joc de umbre. Laura aștepta deoarece îi era prea frică să se întoarcă cu spatele și să fugă. Și totuși nu se temea atât de tare pe cât își imaginase.

Nu se întâmplă nimic.

Iar Laura se gândi că dacă aceasta fusese o luptă, o câștigase.

Nu, își spuse imediat, *adevărata bătălie nu începuse încă*.

O senzație de greață îi strânse stomacul. Fu nevoită să se țină de un copac ca să nu cadă; se sprijini cu spatele de el.

Acum își dorea doar să se întoarcă la mama ei și la Fioreste, să fie în siguranță, în brațele lor. Trebuia să reușească. Trebuia doar să pună un picior în fața celuilalt și apoi avea să ajungă la han.

Din spatele ei se auzi o voce. O voce pe care Laura nu o auzise niciodată.

— Te așteptam, spuse vocea aceea.

O femeie stătea în pragul casei fără ferestre și zâmbea; era un zâmbet amabil precum cel afișat atunci când primești un străin în casă. Îi era greu să reziste intensității acelei priviri, iar Laura se simți hipnotizată.

O amuletă ciudată făcută din crenguțe împletite, legate cu chingi din piele, îi atârna de gât. Purta o rochie gri, legată în talie cu un șorț închis la culoare. Avea părul negru, lăsat liber, iar șalul lăsa impresia că mai mult i-l mângâia decât i-l ascundea. Avea chipul unei tinere de douăzeci și cinci sau de treizeci de ani, dar Laura observă că mâinile îi erau pline de pete și de riduri. Acele mâini erau întinse spre ea de parcă ar fi vrut să o îmbrățișeze. Sau să o răpească.

Laura inspiră adânc și întrebă:

— Cine sunteți?

— Hai înăuntru, e frig aici, afară.

Vocea sa era calmă și convingătoare. Dar și aceasta, la fel ca și mâinile, aparținea unei persoane mult mai în vârstă decât vârsta chipului ei.

— De ce aș intra? o provocă Laura.

Se priviră fix în ochi pentru câteva clipe. Laura își simțea genunchii moi și capul plin de o ceață învolburată. Trebuia să se străduiască din greu ca să rămână prinsă de trunchiul copacului

și să aibă grijă să nu cadă.

— Vei fi în siguranță, răspunse în cele din urmă femeia. O să am grijă de tine.

— Nu am nevoie de grija dumneavoastră, spuse Laura, cu un efort imens.

Femeia tresări, însă doar pentru o clipă. Își regăsi zâmbetul și cuvintele.

— Vreau doar să vorbim.

— Eu, în schimb, nu vreau nimic de la dumneavoastră, îi răspunse Laura.

Singurul răspuns pe care îl primi fu un hohot de râs. Era un râs vesel, aproape naiv, ca de fetiță.

Se dezlipi de copac și începu să meargă pe drumul care ducea spre târg, pas după pas, simțind în continuare acel vertij. Femeia se afla în continuare lângă ușa casei și oricât s-ar fi străduit Laura… sau oricât credea că se străduise… nu reuși să se îndepărteze. Nu reuși să își ia privirea de la acel zâmbet triumfător, amuzat, care părea să spună: „nu poți face nimic pentru a mă opri”.

Previziunea negustoresei se împlinise.

Vei întâlni în drumul tău pe cineva mai puternic decât mine.

O altă vrăjitoare. O vrăjitoare mai puternică, împotriva căreia Laura nu avea nicio șansă de a rezista. O vrăjitoare care avea să o ucidă.

Nu vei ajunge niciodată la Torino.

Închise ochii și se forță să își asculte bătăile inimii. Doar propria sa inimă și atât.

— Nu vreau nimic de la dumneavoastră, spuse din nou, ținându-și pleoapele închise.

Urmă un moment de liniște, apoi auzi vocea femeii răspunzând:

— Intră în casă. Îți voi da de mâncare și te vei putea încălzi. În curând se va înnopta și noaptea este foarte frig.

De data aceasta simți o ezitare în vocea aceea cristalină; femeia șovăise, făcând mici pauze între cuvinte. Iar tonul său fusese puțin mai ascuțit, de parcă…

— Vă este teamă, realiză Laura.

Femeia se temea de ea, așa cum și negustoreasa din Nizza se

temuse. Se temea de Laura, chiar dacă era mai puternică decât ea. Și cel mai ciudat lucru era că părea înspăimântată de cuvintele Laurei sau modul în care aceasta le pronunța.

— Și ție îți este teamă, șopti femeia.

— Știu, spuse Laura, auzindu-și propria voce, folosind acel ton calm și rece, care părea să provină dintr-o parte a sa despre care nu știa că exista.

Deschise ochii pentru a-și privi… adversara. Oare era doar o impresie sau devenise mai slabă și mai în vârstă? Acum se vedeau dungi gri în părul ei.

Făcu un pas spre ea, cu buzele întredeschise:

— Nu vreau nimic de la dumneavoastră.

Femeia din colibă făcu un pas înapoi.

— Nu mă provoca…

— Nu vreau nimic de la dumneavoastră.

Laura continuă să înainteze, iar femeia se retrase în penumbra de dincolo de prag.

— Ești doar o fată proastă, nici măcar nu știi despre ce vorbești! Nu te apropia!

Femeia, adică bătrâna, se retrase, ridicându-și mâinile ca și cum ar fi vrut să se apere, dând din cap și mârâind precum o fiară rănită. Pete gri păreau acum să îi înflorească în păr; în același mod, și pe pielea feței îi tot apăreau riduri:

— Nu te apropia!

Laura era îngrozită, dar continua să înainteze, având o intuiție extrem de intensă și de inspirată, care părea să îi spună că acela era singurul lucru pe care îl putea face.

Luă în mână pandantivul binecuvântat pe care îl purta la gât și i-l arătă bătrânei, spunând încă o dată:

— Nu vreau nimic de la dumneavoastră.

Accentuă acea frază, o strigă.

Și bătrâna strigă în timp ce dispărea în umbra colibei sale, închizând ușa în urma sa.

Inima Laurei păru să se oprească o clipă.

Apoi începu să bată din nou. În fața ei, ușa casei rămase închisă.

În spatele ei auzi vocea mamei sale, care o striga disperată.

Lacrimile îi alunecară pe obraji.

— Sunt aici!

Bertina apăru la capătul cărării, cu fața roșie de disperare; Laura se simți inundată de recunoștință și fugi spre ea ca să o îmbrățișeze.

— Îmi era teamă că te-am pierdut! suspină Bertina. Nu te-am mai văzut și m-am gândit că… Să nu mai îmi faci asemenea farse!

Laura se simți copleșită de o serie de emoții care reușiră să gonească orice urmă de frică mai avea în ea. Și tot în acel moment înțelese că nu avea să meargă până la capăt cu acea primă și unică tentativă a sa de rebeliune.

Probabil că avea să rămână îmbufnată mai mult decât își imaginase. Dar avea să o facă alături de mama ei.

8

Valea fluviului Roia, 10-13 octombrie 1703

În dimineața următoare călătoria fu reluată de-a lungul unui traseu și mai abrupt. În partea dreaptă se înălța un zid de stâncă, atât de aproapiat, încât putea fi atins cu mâna; în stângă prăpastia se scufunda în fluviul Roia, care mugea impetuos.

Din când în când chemările lupilor răsunau în aer, iar catârii deveneau tot mai încăpățânați și agitați. Laura observă că Fioreste respira greu; odihna din timpul nopții nu părea să-i fi priit. În fața lor, Adriano mergea fluierând refreele unor melodii vesele, Maurizio trăgea catârii și, din când în când, bolborosea câte ceva pentru a-i liniști sau pentru a înjura numai el știa ce. Iar Bertina continua să meargă în tăcere, ținându-l uneori de mână pe Fioreste, iar alteori privind spre Laura. Părea că suferă foarte tare de dragul amândurora.

Laura mergea scrutând tufișurile care se aflau de o parte și de alta a cărării și tresărea de fiecare dată când avea impresia că vede ceva mișcare printre frunze. O angoasă îi apăsa pe inimă; se aștepta ca, dintr-o clipă într-alta, o haită de lupi să apară brusc din pădure și să atace cu aceeași ferocitate și catârii și oamenii. Se aștepta ca bandiții să îi prindă într-o capcană, ușurându-i de bunuri, de haine și de onoare. Sau ca pisica diabolică din Airole, sau ce o fi fost de fapt deghizat sub acea formă, să o fi urmărit pentru a o transforma în prada sa.

Părintele Renato începu o cântare sperând să aducă liniște în suflete, dar fu întrerupt de un urlet care părea să vină de foarte aproape.

— Totul este în regulă, totul este în regulă! strigă Berardo.

Continua să se miște dintr-un capăt în altul al caravanei,

neobosit, cu pușca în mâini. Privirea lui era calmă și îi îndemna pe oameni să nu se teamă. Laura se strădui să aibă încredere în acea privire.

Durerea din pântec reapăru după-amiaza. Atunci când veneau, rafalele de durere păreau să iradieze spre spate și de-a lungul laturii interioare a coapselor. Cu greu reușea să țină pasul.

— Nu am nimic, îi spuse Bertinei, care o privea îngrijorată.

Ea îi atrase din nou atenția lui Berardo, care se întoarse și se opri lângă ele.

— Fiica mea nu se simte bine. Putem face o oprire?

Laura simți privirea celor din jur asupra ei și se înroși de rușine, de parcă ar fi fost suficient ca ceilalți să o privească pentru a descoperi cauza durerii sale.

— Aici nu, îmi pare rău. Spuneți-i lui *mademoiselle* să mai reziste un pic.

Laura făcu ceea ce i se ceruse și continuă urcarea, simțindu-și gura plină de salivă și intestinele ca un ghem. Ori de câte ori mergea prea aproape de marginea drumului, auzea pietricelele căzând în prăpastie. Când se hotărî să privească în jos, regretă că o făcuse; dacă ar fi călcat greșit, nimeni nu ar fi putut să îi recupereze vreodată corpul pentru a i-l îngropa.

Acel gând continuă să o chinuie; la fel ca valurile de durere de burtă și de spate, picioarele obosite și capul greoi. Timpul parcă se oprise, iar marșul acela parcă nu se mai termina. Mama sa veni și o luă de braț pentru a o ajuta să meargă; Laura își eliberă mâna cu o smucitură, fiind prea mândră ca să recunoască cât de mult și-ar fi dorit să primească acel ajutor, prea supărată deoarece nu reușise să se întoarcă singură acasă, prea dezamăgită de ea însăși pentru că cedase, încă o dată, în fața voinței mamei sale.

În cele din urmă, cărarea se lărgi din nou, trecând pe lângă o stâncă ascuțită care ascundea un târgușor, dezvoltat pe lângă malurile fluviului Roia.

— Breglio! îi anunță Berardo.

Era destinația lor finală pentru acea zi. Laura se opri la marginea drumului, având o senzație de greață. Rămase aplecată, cu mâinile pe genunchi, privind spre valea acoperită de întuneric. Vântul răcoros îi oferi puțină alinare, iar senzația de greață se

estompă.

Mai târziu, în timp ce se afla sub pături, începu să sângereze.

***

În ziua următoare, când se trezi, durerea crescuse, iar Laura își simțea fruntea fierbinte. Starea de slăbiciune și febra se datorau și oboselii provocate de mersul pe jos, cu care nu era obișnuită, și frigului care biciuia cărarea și care îți îngheța sudoarea pe spate. Înainte să se dea jos din pat, așteptă ca celelalte femei să iasă din dormitor, fiind îngrozită de gândul că poate murdărise cearșafurile sau cămașa de noapte.

Stând la masa refectoriului în fața unei cești de lapte pe care nu reușea să îl înghită, cu o pătură pe umeri, Laura asculta cum Fioreste și Bertina încercau să îl convingă pe Berardo să amâne plecarea și cum acesta le explica de ce nu era posibil.

— Dacă ninge în Tenda, vom fi blocați acolo până la primăvară. Nu am cum să procedez altfel, mă înțelegeți, *mademoiselle*?

Laura dădu din cap în semn că „da”, fără a-și ridica privirea, fiind prea rușinată. O auzi pe Vittoria sugerând:

— Ar putea pleca mai târziu și ar putea să ne ajungă din mers.

Ar fi luat-o la palme, ba chiar ar fi mușcat-o, doar ca să o facă să se oprească din vorbit.

— Nu, răspunse Berardo. Ori vine cu noi, ori rămâne aici și când se va simți mai bine, un ghid o va aduce înapoi.

Liderul caravanei își puse pălăria pe cap și merse să dea niște comenzi legate de plecare. Încet-încet, ceilalți îl urmară.

— Nu avem de ales, ai auzit, se scuză Bertina. Dacă nu simți că poți merge, un alt ghid ne va duce înapoi atunci când te vei simți mai bine.

— Știu.

Laura se simțea prea rău chiar și pentru a vorbi.

— Vom face astfel, hotărî Fioreste. Vei călători pe un catâr.

— Catârii sunt deja încărcați cu bagaje, interveni Maurizio.

Era una dintre puținele propoziții pe care le rostise de când începuse călătoria.

— Vom încărca câte puțin din bagaje pe ceilalți catâri și pe restul le vom căra noi, replică Fioreste.

— Și toate astea pentru că *ea* nu are chef să meargă.

Chipul lui Fioreste deveni din răbdător, sever. Palmele i se strânseră în pumni:

— Eu am cumpărat acești măgari și eu decid ce vor căra!

Strigătele îi făcură pe cei prezenți să mai rămână puțin pentru a savura cearta.

Maurizio continua să vorbească cu voce joasă. Brațele sale erau întinse pe lângă șolduri, rigide. Părea nepăsător, dar era pregătit de luptă.

— Însă nu m-ați cumpărat și pe mine, iar eu spun că dacă unul dintre măgari va căra oameni, o să facem cu rândul pentru a-l călări.

— Fioreste, dacă Maurizio așa vrea, dați-i pace, interveni Adriano. Eu îi voi da Laurei rândul meu.

Fioreste inspiră adânc și înghiți:

— Și eu voi face la fel.

— Și eu, interveni Bertina. Vă mulțumesc, Adriano! Sunteți o persoană cumsecade.

— Vă mulțumesc, repetă și Laura, plină de rușine, dar și de recunoștință pentru acel gest neașteptat de bunătate.

Maurizio nu clipi și spuse:

— Anunțați-mă când îmi vine rândul.

Astfel, Laura își petrecu dimineața pe spatele catârului, legănată de mersul său tărăgănat, simțind în continuare durerea, care nu ceda. Închise ochii și încercă sa doarmă.

— Trezește-te, Laura, trebuie să plecăm, îi șoptește mama.

Laura simte un miros de curat. Mama a făcut baie.

— Te aștept jos, spune ea, în timp ce deschide obloanele pentru a permite luminii de dimineață să intre.

Laura se dă jos din pat și se clătește în chiuvetă, apoi se îmbracă cu hainele pe care le-a pregătit aseară: lenjerie intimă, fustă, cămașă și sacou. Mantoul de lână îi va fi necesar mai târziu, printre munți.

Se luptă cu șireturile corsetului încercând să le lege; îi tremură mâinile. Respiră și o luă de la capăt.

Se uită la cărțile sale. *Decameronul* este deja în rucsac.

Celelalte vor rămâne aici, pe moșia Chevalier: *Trucurile subtile ale lui Bertoldo*, *Simplitatea ridicolă și plăcută a lui Bertoldino*…

„Cine e obișnuit să mănânce napi, nu ar trebui să se hălădească la plăcinte”, spunea Bertoldo într-una dintre nuvele: fiecare trebuie să își vadă de lungul nasului.

Cine e obișnuit să mănânce napi, nu ar trebui să se hălădească la plăcinte.

Cine e obișnuit cu sapa, nu ar trebuie să pună mâna pe suliță.

Ea se născuse în Villafranca, printre marinari și țărani. Ce avea să facă ea acolo, la Torino, printre nobili și domni?

Cine este obișnuit cu câmpul, nu ar trebui să meargă la curte…

O împușcătură străpunse aerul rece.

— Să nu se miște nimeni! strigă cineva, iar Laura deschise ochii.

Caravana fusese oprită într-o pădure și cu toții priveau în jur, nedumeriți. O a doua voce se auzi dintre copaci:

— Puneți armele jos și nimeni nu va fi rănit!

— Bandiți! strigă o voce de femeie.

Un copil începu să plângă.

Inima Laurei păru să se oprească. Fioreste îi atinse ușor mâna cu mâna lui, care era rece și tare ca o bucată de gheață.

— Faceți cum a zis! strigă Berardo, așezând muscheta pe pământ.

Din pădure apăru un om înarmat cu o pușcă, cu pălărie mare de pânză pe cap.

— Doamnelor și domnilor, vă rugăm să ne plătiți tributul. Noi ne mulțumim cu puțin…

Vorbea o franceză stâlcită, de parcă ar fi băut prea mult vin.

— …goliți-vă buzunarele și nu vă țineți de glume, altfel oamenii mei vor începe să tragă.

Își scoase pălăria, întorcând-o spre călători, precum un actor la finalul spectacolului; avea o barbă neîngrijită și părul încâlcit, o față murdară și o cicatrice deasupra ochiului.

Laura se simți înghețată de frică. Se îndoia că bandiții își puteau imagina valoarea esențelor lui Fioreste; și chiar dacă ar fi cunoscut-o, nu ar fi putut să le vândă foarte ușor… dar erau capabili să le spargă de dragul distracţiei.

Se uită la mama ei și ceea ce văzu o umplu de stupoare. Chipul

Bertinei era palid ca un cearșaf și ochii îi erau larg deschiși. Un firicel de salivă îi picura din gura întredeschisă. Văzând acea teroare ametitoare în ochii mamei sale, Laura avu certitudinea că erau cu toții pierduți, îngrozitor de pierduți.

O auzi pe Camilla, care se afla la câțiva pași în fața ei, țipând.

Tâlharul se apropiase de ea și o mângâia pe păr. Vittoria avea fața foarte roșie și măcar de data aceasta rămăsese mută. Soțul ei spuse ceva, iar tâlharul răspunse într-un mod care îi făcu să tresară; Camilla izbucni în lacrimi, ascunzându-și fața în mâini. Alessandro înaintă cu pumnii strânși, iar tâlharul îl lovi în față cu patul puștii, făcându-l să cadă la pământ.

Laura se simți străbătută de un fulger de durere, de parcă ea ar fi primit acea lovitură.

Plânsetele femeilor se alăturară corului de plânsete de copii.

— Pentru bunul Dumnezeu, fie-vă milă de acest om, se rugă părintele Renato, apropiindu-se de el cu mâinile împreunate. Și dumneavoastră aveți probabil o mamă sau o soră…

Încetă să îl mai implore când văzu arma îndreptată spre el.

Un alt bărbat ieși din pădure. Fața îi era ciuruită de urme rămase de la variolă, acoperite de o tentativă de barbă. Era tânăr, avea douăzeci de ani sau poate chiar mai puțin. Părul său ar fi putut fi blond, dar părea că și-l spălase cu noroi. Pe măsură ce se apropia, Laura simți cum duhoarea lui îi pătrunde în gât.

— Și eu vreau să mă distrez, mârâi băiatul.

Îi lipsea un dinte chiar în mijlocul gurii. Cu un zâmbet respingător, își puse mâna pe coapsa Laurei.

Bertina izbucni în lacrimi:

— O, nu, vă rog…

— Vă rog, putem să vă plătim bine…

Palid, Fioreste, făcu un pas înainte.

— Vrei să te ucid, bătrâne? mârâi tâlharul, îndreptând pușca spre el, așa cum făcuse șeful său cu preotul. Fii atent că te omor!

Laura se uită la Fioreste, se uită la Bertina, dar niciun cuvânt nu ieși dintre buzele sale întredeschise; teroarea o împiedica să vorbească, ba chiar și să respire.

— Putem să vă plătim…, repetă Fioreste implorând, cu ochii înecați de lacrimi.

În timp ce tânărul o fixa pe Laura cu privirea, își strecură

mâna sub fusta ei. Era o mână murdară, aspră și uscată precum scoarța de copac, care încerca să se strecoare cumva înăuntrul ei.

— Dă-te jos de pe catâr, îi ordonă tâlharul, fără a se opri din a o atinge. Laura se auzi răspunzând:

— Nu, vă rog.

Era ca și cum acele cuvinte îi consumaseră ultimele puteri. Ca și cum trupul ei ar fi fost adormit, ca și cum acea scenă s-ar fi întâmplat într-un coșmar din care nu reușea să se trezească.

— Am spus să cobori de pe catâr!

O trăsni certitudinea că avea să moară. Fusese prezis de bătrâna din piață, la Nizza: „Nu vei ajunge niciodată la Torino". Ce nu reușise vrăjitoarea din Airole, aveau să reușească bandiții.

Iată, urmează să se întâmple. Mă vor viola și apoi mă vor ucide.

Nu sunt pregătită. Dați-mi timp să mă rog.

Nu știa dacă acel ultim gând fusese rostit cu voce tare. Făcu un efort pentru a-și aminti cuvintele din *Tatăl nostru*.

Și în acel moment auzi vocea mamei sale:

— Luați-mă pe mine!

Cu o voce abia auzită, Bertina înaintă spre tâlharul cel blond și își deschise pelerina pentru a-l lăsa să o privească. Băiatul încetă să o mai atingă pe Laura, având parcă ochii vrăjiți.

— Vă rog… vă rog…, repetă Bertina. Luați-mă pe mine!

Din pădure apăru, șchiopătând, un al treilea tâlhar. Firele gri din barba și din părul său demonstrau că el era cel mai bătrân dintre cei trei. Ținea arma într-o mână, iar cu cealaltă se sprijinea de o cârjă.

— Doar nu vreți să mă lăsați pe dinafară! râse el. Cine începe?

Prima împușcătură luă prin surprindere pe toată lumea. Se auzi un ecou foarte puternic prin defileul în care se aflau, unii dintre călători strigară, iar copiii începură din nou să plângă.

Șeful tâlharilor căzu în genunchi cu ochii ieșiți din orbite, cu o mână pe piept și având sânge între degete. Păru să se clatine, ca și cum ar fi fost nehotărât, apoi se prăbuși la pământ.

Berardo aruncă jos pistolul încă fumegând și întinse mâna pentru a-și recupera pușca. În acea fracțiune de secundă, Laura se întrebă de unde apăruse pistolul și realiză că Berardo îl ascunsese sub mantie.

O grimasă de mânie oarbă îi străbatu chipul, iar tâlharul cel

tânăr îndreptă arma spre ea.

Oprește-l, dă-i un picior! își porunci Laura, dar era ca și cum ar fi văzut scena aceea prin ochii altcuiva. *Dă-i un șut sau te omoară!*

Bertina sări pe el și apucă țeava puștii. Din armă țâșniră flăcări și un nor de fum alb. Bertina căzu.

Pam-pam! O altă împușcătură și apoi țipete și plânsete.

Tânărul scoase un strigăt și se prăbuși, cu sângele țâșnindu-i din cap. Acum și Mathieu era înarmat. Cel de-al treilea bandit își descărcă arma și Adriano fu propulsat în spate, aterizând pe un tufiș. Berardo și Mathieu strigau ceva despre o armă care trebuia încărcată, în timp ce ultimul tâlhar încerca să fugă printre copaci, șchiopătând. Se auzi o altă împușcătură și cămașa i se umplu de pete roșii pe spate. Se rostogoli pe pământ murmurând ceva, aproape uimit.

Alessandro ținea pușca pe care o avusese șeful bandiților, el trăsese acel ultim glonț. Privirea lui era plină de un entuziasm sălbatic, era mândru de ochiul său vânăt, de dinții sparți, de nasul rupt, de pușca tâlharului obținută ca trofeu… Își șterse cu dosul palmei gura și nasul, care sângerau. Vittoria îl îmbrățișă, hohotind.

Mama Laurei era întinsă pe pământ și nu se mai ridica. Toată lumea țipa, iar Laura nu putea să înțeleagă ce spuneau. Un șuierat îi umplea urechile. Încercă să respire, dar se simțea sufocată. Mama ei nu se ridica, iar Fioreste era în genunchi lângă ea. Fioreste plângea.

Apoi totul se întunecă.

***

Restul acelei zile și a doua zi se scurseră atât de repede și într-un mod atât de confuz, încât Laura rămase cu senzația că dormise încontinuu, trecând dintr-un vis într-altul și de la o umbră la alta.

Din când în când, câte un chip apărea deasupra sau în fața ei; adeseori era Fioreste, alteori era Costanza. Uneori, era o imagine, alteori, o secvență de imagini care ieșeau din întuneric și care se dizolvau în întuneric imediat după ce i se arătau.

Mormântul mamei sale și cel al lui Adriano: două grămezi de pietre care împiedicau lupii să ajungă la trupurile lor și două cruci făcute din ramuri împletite cu câteva flori smulse dintre stânci. Cocoțat pe o faleză, târgul Saorge care îi găzduise doar după ce se înnoptase, deoarece merseseră foarte încet pentru a nu cădea în prăpastie. Luminile de la ferestrele caselor, care sclipeau în întuneric. Biserica cu hramul lui San Salvatore unde merseră să se roage. Mici cătune de-a lungul drumului, munteni ospitalieri, podgorii aflate la altitudini mari.

Din când în când Laura încerca să vorbească, dar buzele parcă îi rămâneau sigilate.

O durea peste tot și nu reușea să asculte nimic din ceea ce i se spunea. Totuși își amintea că, arătând spre castelul Lascaris, care se afla chiar deasupra târgului Tenda, Costanza îi povestise despre mama ei, o descendentă a acelei ilustre familii; îi spusese o poveste despre copii ilegitimi lăsați fără moștenire. Își amintea acel lucru deoarece, în timp ce Costanza vorbea, ea își tot repetase: *în schimb, mama mea a murit.*

În acele imagini, uneori cerul era inundat de lumină, alteori era negru și presărat cu stele. Iar călătoria continua.

Căsuțele din Fontan printre păduri de pin și pășuni, unde aerul curat îi ardea gâtul de fiecare dată când respira. Drumul care se răsucea în serpentine atât de abrupte, încât la un moment dat fu necesar să li se pună crampoane catârilor, pe copite.

Imagini din trecut se suprapuneau celor din prezent. Cearșafuri atârnate la uscat fluturau în vânt, iar ea se juca în acel labirint alb și luminos. Mama îi citea poveștile lui Calandrino, jucându-se cu o șuviță de păr care îi scăpase de sub bonetă.

Mama a murit, iar ultima oară când am vorbit, ne-am certat.

Nu am mai putut să îi cer scuze.

Ucenicii lui Fioreste tocau bulbi de flori în laborator, împrăștiind parfumul lor, țăranii cântau în timp ce mergeau la câmp, marea se frângea lovindu-se de stâncă. Erau imagini ale unei beatitudini pierdute, imposibil de atins.

Și când oboseala punea stăpânire pe ea, când era pe punctul de a ceda în fața unui somn înfrigurat, Laura îl vedea din nou pe tâlharul care își strecurase mâna pe sub fusta ei, iar atunci se trezea cu inima cât un purice. Indiferent de câte ori se spălase, cu

săpun și chiar cu parfumuri, nu reușise să scape de senzația de murdărie. Se simțea murdară și vinovată și se gândea că, dacă nu s-ar fi răzvrătit împotriva tâlharului, dacă l-ar fi lăsat să își vadă de treabă, mama ei ar fi fost încă în viață.

Începu să ningă, iar apoi veni o furtună. Oamenii trebuiau să meargă cu capul aplecat pentru a opune rezistență vântului și zăpezii care li se strecurau pe sub haine și le agresau pielea. Frigul le înghețа lacrimile în ochi și respirația în gât. Laura se târa pas după pas, îmbrățișându-și mantia.

— Există un refugiu mai în față!

Vocea lui Berardo tună de undeva de mai sus, din serpentină.

— Rezistați!

Laura avu impresia că siluetele călătorilor se clătinau, că pomii rahitici de pe marginea cărării și că însăși cărarea erau pe cale să dispară în lapovița densă și albă ca laptele. Se trezi din nou călare, fără să știe cum ajunsese acolo sau cine o pusese pe catâr.

— Ce s-a întâmplat?

Gura îi era lipicioasă și gâtul uscat.

— Nimic. Este totul în regulă, o liniști Fioreste, însă era foarte îngrijorat.

Catârul ezită în fața unei pietre mari, poate nehotărât dacă să o ocolească sau dacă să treacă peste ea. Maurizio, care îl trăgea de căpăstru, se întoarse, iar ochii lui îi întâlniră pe ai Laurei; avea o privire nervoasă, care părea aproape să o acuze că din cauza ei catârul opunea rezistență.

Laura era atât de buimacă, încât ajunse să își ceară scuze de la catâr și de la Maurizio.

Cineva strigă:

— Acolo sus!

Printre rafalele de lapoviță, în vârful pantei, apăru o clădire mare din piatră, gri și masivă; vântul împingea fumul care ieșea prin coș spre cupolă; un semn de viață și de căldură care le dădu tuturor puterea de a parcurge ultima porțiune de drum.

Lângă refugiu se afla un grajd cu acoperișul înclinat, acoperit de zăpadă, iar doi băieți cu haine de blană gesticulau spre ei, strigându-le să ducă animalele acolo. Maurizio conduse catârii înăuntru. Laura se așteptase să savureze parfumul de fân, dar

frigul îi amorțise nările. Când Maurizio îi ordonă să descalece, abia reuși să își desprindă mâinile înțepenite de pe șa.

Ceilalți călători intrau în clădire, cocoșați de vântul care îi făcea să le înghețe transpirația pe spate. Laura se așeză la coadă și își aștepta rândul, implorând în gând de fiecare dată când cineva zăbovea lângă ușă.

— Va fi o noapte rece! exclamă cineva din interior. Dar aici veți fi în siguranță!

Când trecu pragul, Laura fu întâmpinată de o căldură plăcută. În refugiu se aflau mese mari și bănci confecționate din trunchiuri de copaci. Dintr-un cazan aflat pe foc venea un miros plăcut de supă; o femeie amesteca supa cu o lingură mare de lemn.

— Mă numesc Domenico Aliprandi și vă urez bun venit în numele ducelui!

Omul care vorbise stătea lângă ușă cu o mătură de sorg. Era mai înalt și mai mare decât toți bărbații pe care îi văzuse Laura vreodată și arăta ca un personaj din Biblie, cu părul acela și cu barba aceea, ca un Moise care părăsise deșertul pentru a urca în munți.

— Eu sunt cel care comandă aici, continuă Aliprandi, adresându-i un zâmbet binevoitor femeii de lângă vatră. Când *madame* Catlìna mi-o permite.

Doamna Catlìna își dădu permisiunea printr-o înclinare a capului, neluându-și privirea de la supă. El lăsa oamenii să intre și scotea zăpada afară cu mătura. Și o lua de la capăt, iar și iar, fără a se opri din vorbit.

— Străbunicul meu era aici când ducele din acele vremuri a cerut să fie pusă piatra de temelie a acestui loc; de atunci, noi, familia Aliprandi, am fost mereu cei care au dus călătorii dintr-o parte într-alta a trecătorii. Cunoaștem acești munți așa cum ne cunoaștem pe noi înșine, alături de noi veți fi în siguranță. Așezați-vă, este ora mesei!

Laura încercă să își desfacă mantia, dar degetele îi erau reci și rigide. Cu un efort uriaș, reuși să desfacă nodul și să atârne mantia într-unul dintre cuiele bătute lângă ușă. Căută un loc liber cât mai aproape de vatră, simțind un frison datorat atât căldurii, cât și frigului. În încăpere răsuna zumzăitul vesel al călătorilor,

iar Berardo deja își scosese chironda din rucsac. Laura se întrebă oare cine mai avea putere să danseze.

Îndoindu-și încetișor degetele, reuși să își scoată mănușile de piele. Se simțea atât de descurajată din cauza mâinilor sale care nu mai voiau să o asculte, de parcă ar fi fost ale altcuiva și nu ale sale. Le lovi cu putere de coapse, apoi bătu din palme, până când simți că o dureau.

Fioreste se așeză lângă ea și, la fel ca multe alte persoane, își scoase bocancii pentru a-și masa picioarele, înghețate de frig.

— Cum te simți? o întrebă.

Cum se simțea el, era ușor de ghicit. În câteva zile îmbătrânise câțiva ani. Și totuși, își mai păstrase o umbră de zâmbet, iar inima Laurei se strânse când realiză că acel mic zâmbet exista doar pentru ea.

— Vinovată, răspunse ea.

Încercă să înghită, dar avea gâtul uscat.

— Laura, nu… Nu, nu…, nu a fost vina ta.

— Eu ar trebui să fiu cea moartă, iar ea să fie în viață.

Laura nu putea nici măcar să plângă, de parcă ar fi fost prea obositor sau prea nesemnificativ.

— Pe mine voia să mă împuște tâlharul, iar ea s-a așezat în fața mea.

Lacrimile apărură în mod natural și, la scurt timp, veni și îmbrățișarea lui Fioreste. Laura plânse și înțelese, simțindu-i respirația întretăiată în păr, că și el plângea.

Din camera alăturată se auzi un sunet familiar de farfurii.

— Mâncăm, mâncăm! exclamară câțiva copii.

Uitaseră deja de frigul care, până de curând, le înghețase lacrimile.

Într-un sfârșit, câțiva tineri, poate fiii și fiicele lui Aliprandi, aduseră salam, pâine, supă și brânză topită, fiind întâmpinați cu aplauze și râsete.

— Acum trebuie să mănânci, îi șopti blând Fioreste.

— Nu mi-e foame.

— Nici mie, dar mama ne privește. Hai să nu o facem să sufere!

Laura dădu din cap în semn că „da”. Fioreste avea dreptate: a-și permite să moară de foame ar fi fost o insultă adusă

sacrificiului mamei sale. Goli farfuria și o curăță cu pâine. Nu reușise să simtă niciun gust, dar mâncarea îi încălzise stomacul.

Berardo se așeză la masa lor și zâmbi, urmărindu-i cum mâncau.

Hangiul li se alătură și așeză pe masă un ulcior cu vin, două pahare și un doc cu salam deja feliat.

— Furtuna nu va dura mult. Până mâine, spuse el încrezător.

— Atunci plecăm mâine, răspunse Berardo. Dacă vremea se înrăutățește, nu ne mai deplasăm. Ei, mie nu mi-ar displăcea! Aici se mănâncă bine, vinul este bun, iar fiica dumitale cea mai mare… este încă nemăritată?

— Nu te vreau aici toată iarna, punând la încercare virtutea fiicei mele, cu chironda aceea care îmi dă dureri de cap!

— Dar ai fost foarte recunoscător chirondei mele atunci când tâlharii ne-au luat prin surprindere pe dealul Ortiga!

Liderul caravanei luă în gură o felie de salam, având un zâmbet sfidător.

— Mincinosule! Vinul meu ne-a salvat, nu chironda ta! Un butoi cu vin roșu de Alba, care ar fi trezit și un mort… de s-ar transforma în oțet în mațele acelor nemernici fără Dumnezeu!

Laura își termină cina ascultându-i, doi bărbați puternici și cumsecade care depănau amintiri din călătorii. Păreau sculptați din aceeași piatră. Stătea cu mâinile în poală, iar mintea îi zbură într-un loc și într-un timp în care mama ei era încă în viață și în care încă îi mai putea cere iertare.

În timp ce fiii hangiului mutau mesele pentru a face loc, fiicele sale aduseră saci de fân și îi așezară pe podea, pe post de saltele. Mirosul de fân uscat se răspândi prin încăpere.

— Copiii vor sta lângă vatră! strigă *madame* Catlìna înainte ca oricine altcineva să apuce să își aleagă locul. După ei, bolnavii, iar apoi femeile. Bărbații vor sta cel mai departe! Ne-am înțeles?

Laura se întinse, îmbrăcată și încălțată, pe o saltea din paie și își trase pătura pe umeri. Afară era frig, era furtună, era zăpadă. Niciun tâlhar nu ar fi înfruntat o vreme așa de rea. Și nicio vrăjitoare. Ea era la căldură și în siguranță, suficient de aproape de foc pentru a simți căldura flăcărilor, mângâindu-i fața.

Zumzetul călătorilor se stinse treptat, transformându-se într-o liniște; în cele din urmă nu se mai auziră decât vocea lui Berardo

și muzica chirondei.

Devant de ma fenestro ià un auzeloun
touto la nuech chanto, chanto sa chansoun
se chanto, que chante, chanto pa per iou
chanto per ma 'mio qu'es da luenh de iou.[20]

Și Adriano a murit, se gândi Laura cu uimire, de parcă ar fi aflat chiar în acel moment. Acum însă, parcă îl vedea dintr-odată, căzând pe spate. O mână de pulbere și de pelete îi străpunseră pieptul. Era mereu binedispus, bietul Adriano, glumele sale îi făceau pe bărbați să râdă, iar pe fetele cinstite le făceau să roșească. Laura nu și-ar fi dorit niciodată să fi fost lăsată singură cu el, nici măcar pentru o clipă, dar acum, când Adriano era sub pământ, ar fi vrut să-i mulțumească pentru că îi cedase ei locul său de pe catâr.

Aquelos mountanhos que tan aoutos soun
m'empacihoun de veire mes amour ount soun.[21]

— Îmi pare atât de rău pentru mama ta, îi șopti Camilla, din spate.

Laura nu realizase când se apropiase.

— Îți mulțumesc, Camilla.

— Eu cred că este fericită. Ultimul său gest pe Pământ a fost faptul că te-a salvat.

Laura începu să plângă, dar descoperi că lacrimile și durerea sa aveau un gust mai puțin amar. Până în acel moment nu se gândise la cum se simțise probabil mama ei în ultimele sale clipe de viață.

A murit pentru a mă salva, iar eu sunt în viață datorită ei. Ea știe asta, nu are cum să nu o știe. Din Paradis mă vede și știe că sunt în viață datorită ei.

baisà-vous mountanhos, planos levà-vous
perquè posque veire mes amour ount soun.[22]

În acea stare plăcută dintre somn și veghe, Laura nu mai simțea durere; niciun mușchi obosit, nicio crampă abdominală,

nicio amintire tristă despre Villafranca sau despre mama ei, sau despre câmpurile înflorite, sau despre mare. Nicio imagine a tâlharului care o murdărise prin atingerea lui. Simțea doar afecțiune și recunoștință față de mama ei care avusese grijă de ea și care o protejase până își dăduse ultima suflare.

Sunt în viață și vreau să trăiesc.

Voia să trăiască și să fie fericită fiindcă mama ei își sacrificase viața pentru acel lucru. Și avea să devină o fiică bună pentru Fioreste, o persoană cinstită și bună, de care mama sa ar fi fost mândră.

În acel moment realiză că profeția bătrânei se adeverise totuși. Laura cea care plecase din Nizza nu avea să mai ajungă la Torino. Avea să ajungă acolo o persoană nouă, demnă de sacrificiul care fusese făcut pentru ea.

Legănată precum un nou-născut, de noaptea aceea cu muzică de chirondă, alunecă într-un somn fără coșmaruri.

***

Călătoria fu reluată în dimineața următoare, dat fiind că avură noroc de vreme bună.

Peisajul era alb oriunde priveai cu ochii. În jos poteca era acoperită de zăpadă, în sus o pată luminoasă lăsa să se întrevadă soarele. Laura strângea din ochi pentru a încerca să privească prin ceață… sau poate prin zăpadă? Apoi înțelese, se plimbau printre nori.

În unele momente, avea senzația că se simțea ușurată, deși oboseala îi amorțea picioarele, iar frigul îi înțepa fața. Ușurată, obosită, dar vie.

Dar alteori amintirile îi reveneau și atunci se simțea ca și cum ar fi alunecat într-un abis negru, unde întunericul și tăcerea erau impenetrabile, stomacul i se răsucea în spasme de vomă, iar inima îi bătea cu durere, ca un ciocan, în piept. Și se simțea nefericită, doborâtă și vinovată.

Călăuzele îi tot atenționau:

— Fiți atenți unde puneți picioarele!

Se auzea doar vântul șuierând și zăpada care era zdrobită sub

cizme cu un sunet ca de sticlă spartă.

În vârful trecătorii, priveliștea îi tăie respirația; un amfiteatru format din munți acoperiți cu zăpadă, culmi și creste li se înfățișa, prezentându-le toate nuanțele existente de auriu și de roz. Spre sud se putea zări linia dreaptă și întunecată a mării.

Coborâră la vale pe sănii mari, navigând pe întinderile acoperite de zăpadă precum bărcile pe valuri, printre țipete de teamă și râsete de emoție.

În acea seară, într-o cameră a hanului din târgul San Dalmazzo, Laura descoperi că perioada de sângerare se încheiase. Era noaptea de 13 octombrie, iar călătoria lor durase o săptămână.

20 *Se chanto*, cântec în dialectul vorbit în provincia franceză Occitania: „În fața casei mele se află o pasăre/ Toată noaptea cântă, își cântă cântecul/ De cântă, să cânte, nu cântă pentru mine/ Cântă pentru prietenul meu care este departe de mine”.

21 Versuri din același cântec: „Acei munți atât de înalți/ Nu mă lasă să văd unde sunt iubirile mele”.

22 Versuri din același cântec: „Aplecați-vă, munților! Ridicați-vă, câmpiilor!/ Ca eu să pot vedea unde sunt iubirile mele”.

9

Torino, 19 octombrie 1703

Călătoria cu trăsura nu era atât de plăcută pe cât crezuse Laura.

Scaunele din lemn erau tari și incomode, iar fiecare porțiune denivelată de drum însemna un salt involuntar care era urmat de o lovitură la cap și la spate. Frigul îi forța să țină închise copertinele de la geamuri, ceea ce făcea ca aerul să fie irespirabil, din cauza transpirației care le acoperise hainele și corpurile. În plus, bagajele, încărcate în partea din spate a căruței, se ciocneau de peretele subțire și de capetele călătorilor care erau orientați spre direcția de mers.

Când Fioreste îi spusese că aveau să continue călătoria în acel mod, Laura fusese fericită, dar și tristă. Trăsura avea să îi ajute să economisească zece zile de efort, dar avea și să o separe de prietenii săi, iar când Camilla izbucnise în lacrimi, îmbrățișând-o, Laura plânsese împreună cu ea.

Și Costanza alesese să continue drumul în cel mai confortabil mod și se despărțise de bărbatul ei, după o ultimă ceartă. În ciuda vălului neclar care îi acoperise gândurile și care o făcea să le înțeleagă cu dificultate, Laura fusese șocată de ușurința cu care Costanza rupsese acea legătură. Fusese mult mai dureros pentru ea să își ia la revedere de la Camilla, pe care o cunoștea de atât de puțin timp, dar care devenise cea mai bună prietenă pe care o avusese vreodată. Și plânsese chiar și când își luase rămas-bun de la Berardo, cel dintr-o bucată, care îi mulțumise cu un sărut pe frunte.

Ceilalți călători din trăsură erau o doamnă voluptuoasă și un bărbat gras, cu respirație greoaie, soț și soție, care își petreceau

timpul chicotind încet și servindu-se dintr-o pungă cu foietaje.

Torino se afla la trei zile distanță, așa îi asigurase vizitiul în momentul plecării; nu păreau a exista obstacole pe traseu și drumul putea fi făcut fără o escortă înarmată, deoarece străzile erau patrulate de soldații ducelui. Atunci când calculase, nu ținuse cont de ploaie.

Apa și tunetele făcuseră ca drumul să fie noroios, iar cele trei zile deveniră șase, fiind presărate cu opriri și cu ocoluri neașteptate.

Laura își petrecu o bună parte din acele zile dormind. Când se trezea, se afla fie în brațele lui Fioreste, fie în ale Costanzei și ambii încercau să o consoleze. Îi spuneau că vorbea în somn și că uneori plângea.

Îi visa pe mama sa și pe tâlhari. Câteodată, în visele sale, Bertina era încă în viață și călătorea în trăsură cu ea. În schimb, când era trează, alterna între momente aproape euforice, în care încerca să fie amabilă și senină, așa cum i-ar fi plăcut mamei sale, și momente în care se lăsa pradă unor crize lungi de plâns. Accepta ambele stări deoarece știa că erau necesare. Fioreste cumpărase haine negre în târgul San Dalmazzo, țineau doliu atât prin îmbrăcăminte, cât și în sufletele lor.

În dimineața celei de-a șasea zi, când se trezi, Laura descoperi că trăsura stătea pe loc. Vizitiii strigau comenzi, iar caii scoteau aburi pe nări. Simțea un miros de gunoi și auzea sunete de metal bătut pe metal și de cuie bătute de un ciocan în lemn.

— Unde suntem? întrebă ea, căscând.

— La Moncalieri, răspunse bărbatul cel gras, iar Fioreste adăugă:

— În curând vom ajunge la Torino. Mai dormi un pic.

Laura auzi biciul trosnind, apoi, când trăsura reporni zguduind bagajele, se lovi ușor cu capul de perete, ca de fiecare dată. Se trezi de-a binelea. Prin copertină pătrunsese o rază de soare, iar ea o ridică pentru a respira puțin aer proaspat.

Drumul continua pe un bulevard drept, flancat de ulmi înșiruiți. Dincolo de crengile copacilor, care aveau o mulțime de nuanțe verzui și galbene, se zăreau întinderi mari cu terenuri agricole. Văzu o podgorie mărginită de duzi și o pădurice de stejari cu coroane roșiatice și portocalii, întinderi cu livezi și alte

podgorii.

În paralel cu bulevardul curgea fluviul Po, care părea că luase foc de la lumină, iar dincolo de râu se înălța un deal; în mijlocul pădurilor verzi, fermele săreau în ochi, ca niște pete albe.

Apoi se zări orașul Torino, cu zidurile sale colțuroase, pe care fluturau steagurile familiei de Savoia. Turnurile și clopotnițele se înălțau spre cer, iar cupolele bisericilor erau ca niște oglinzi care reflectau soarele. Pe cel mai înalt turn strălucea taurul de bronz, simbolul orașului. Laura învățase că pe vremea romanilor orașul se numea *Augusta Taurinorum* și că numele provenea dintr-un cult păgân antic sau se datora faptului că primii locuitori creșteau tauri.

Trăsura se opri din nou, la umbra zidurilor, așteptând la rând într-un șir de căruțe.

— Ce se întâmplă? întrebă Laura.

Soția negustorului răspunse:

— Un control al gărzilor. Verifică cine intră în oraș.

De la ferestruică, Laura își opri privirea asupra unei tarabe unde se vindeau unelte de lucru și încălțăminte, apoi asupra unei alte tarabe cu coșuri de ouă și cotețe pentru găini. Vânzătorii ambulanți păreau să se afle acolo în mod intenționat, pentru a-i întâmpina pe călători și pentru a-i ispiti cu marfa lor. Zgomotul surd al copitelor și al roților rostogolite pe drum se amesteca cu pocniturile din bici, cu înjurături, cu strigăte și cu râsete.

Cineva bătu la ușa trăsurii și le ordonă:

— Coborâți!

Prima care se supuse fu Costanza. Apoi veni rândul celor doi negustori, iar trăsura se clătină în timp ce se elibera de greutatea lor. Laura îi lăsă pe Fioreste și Maurizio să coboare înaintea ei, apoi întinse piciorul și pipăi scărița; se simțea amorțită, iar picioarele îi tremurau atât de mult, încât fu nevoită să se țină de ușă. Fioreste o luă de braț, ajutând-o să coboare.

Treceau mulți oameni, pe jos, în trăsură, călare. Toată lumea se oprea să vorbească cu gărzile, dar unii trebuiau doar să arate un document pentru a trece, fără alte verificări. Măturătorii împingeau spre marginile drumului un amestec de noroi și de bălegar de cai.

Laura se îndepărtă câțiva pași de trăsură pentru a ieși din

umbră și pentru a admira porțile orașului. Erau maiestuoase, acoperite cu marmură, montată în plăci proeminente, cu nișe și coloane care adăposteau statui ale suveranilor.

— ...nu în ultimul rând, aveți datoria de a comunica reședința responsabilului din zona dumneavoastră, explica un tânăr.

Avea o sabie scurtă la curea și o pușcă pe umăr, dar era îmbrăcat cu o jachetă de civil. Semnul distinctiv al gărzilor părea să fie o cocardă albastră prinsă la pălărie. Laura se întrebă dacă ducele era atât de sărac, încât nu putea să le ofere uniforme soldaților săi.

— Cum îl găsesc pe responsabilul de zonă? îl întrebă Fioreste pe soldat.

— Fiecare torinez își cunoaște responsabilul de zonă.

— Ea este fiica mea, Laura. Laura Chevalier.

Laura realiză că era pentru prima oară când Fioreste o numea „fiica mea” în loc de „fiica soției mele”. Fu un gând frumos, cald și neașteptat.

Băiatul îi aruncă o privire distrată, dădu din cap și scrise ceva într-un mic registru pe care îl ținea în mână:

— Trebuie să vă întreb dacă aveți arme. Ducele a interzis ca oamenii să umble înarmați. Cu excepția militarilor.

Fioreste dădu din cap și spuse:

— Foarte înțelept.

— Deci nu sunteți înarmat.

Soldatul își notă.

— Nu. Îmi puteți explica cum să ajung în târgul Dora?

— Este simplu, *monsù*[23]. Trăsura vă va lăsa în Piazza d’Armi[24]. Mergeți înainte pe Strada Nouă până ajungeți în fața Citadelei. Străbateți piața și, în acel moment, mergeți spre...

Se uită la mâna cu care scria, apoi la cealaltă.

— ...spre stânga, pe strada Brutarilor, până la Piazza delle Erbe. O veți recunoaște pentru că acolo este și piața. Mergeți spre nord către porțile palatului, odată ieșiți din oraș, sunteți în târgul Dora.

Termină explicația cu un zâmbet mulțumit.

— Am înțeles, răspunse Fioreste. Vă mulțumesc pentru amabilitate.

Laurei nu i se părea că avea să fie atât de ușor să se orienteze

într-un oraș necunoscut, doar pe baza indicațiilor cuiva care, oricât de dornic ar fi fost să ajute, distingea cu dificultate dreapta de stânga.

În cele din urmă primiră permisiunea de a intra în oraș. Laura și Fioreste urcară primii în trăsură, fiind urmați de Maurizio, Costanza și abia apoi de cei doi negustori. Îl auziră pe vizitiu așezându-se la locul său. Fură zguduiți bine, ca de obicei, și trăsura porni.

Costanza dădu deoparte perdelele din stofă pentru a privi afară, iar Laura făcu la fel la cealaltă fereastră.

Pe Strada Nouă era un trafic intens de căruțe, lectici și persoane care mergeau pe jos sau călare: domni, țărani, soldați, preoți. Culoarea neagră specifică unui grup de măicuțe sărea în ochi printre rochii și jachete de toate culorile.

Reședințele torinezilor erau înalte, aveau câte patru sau cinci etaje, magazine la parter, arcade și balcoane. Oameni de toate vârstele și din toate categoriile sociale ieșeau la ferestre și în balcoane, scuturând fețele de masă, udând florile din ghivece și sporovăind într-un amestec de italiană și de franceză. Laura salută și ea două fetițe care priveau trecătorii de pe o terasă, fluturând mânuțele.

În cele din urmă se opriră în cea mai mare piațetă pe care Laura o văzuse vreodată; clădirile aveau fațade uniforme și porticuri susținute de coloane. Văzând numeroasele plutoane militare care se antrenau, înțelese că se aflau în Piazza d'Armi, despre care le vorbise soldatul de la porțile orașului.

Coborî din trăsură, lipindu-se de un perete pentru a nu îi încurca pe vizitiii care descărcau bagajele. După o clipă realiză că acela era peretele unei biserici și că vizavi, chiar de cealaltă parte a drumului, se afla încă una, aproape identică; avea aceeași formă, aceeași rozasă[25], coloane identice, mai puține statui și frize, dar avea o clopotniță elegantă.

Deși zgomotul era intens, mai intens decât reușise vreodată Laura să își imagineze, totuși mirosurile o buimăciră. Parfumuri, tutun și sudoare, gogoși cu mere, bălegar, castane prăjite, urină de câine.

Oriunde își întorcea privirea, vedea doamne cu obrajii pudrați, rochii cu jupoane, decolteuri și trene, care păreau să fi

fost făcute mai degrabă pentru a le scoate în evidență formele, decât pentru a le proteja de frig. Toate păreau dezinvolte și ocupate, unele se aflau în compania unor bărbați, altele erau singure. În comparație cu ele, Laura se simți mai ștearsă ca niciodată.

— Nu vi se pare frumoasă, domnișoară? fu întrebată de soția negustorului gras.

Înțelese că se referea la piațetă și răspunse:

— Nu am văzut niciodată atât de mulți oameni la un loc.

— Și sunt mult mai mulți în timpul pieței de cereale, marțea și sâmbăta!

Femeia o luă delicat de braț și îi arătă pe fațada unei clădiri o pictură înconjurată de ornamente din ipsos de culoarea pietrei.

— Este o reprezentare a Sfântului Giulgiu, protector al orașului Torino.

Alături de acea pictură se afla un șir de mascaroane[26] cu trăsături animaliere și nasuri lungi, cu ochii larg deschiși și cu limbi proeminente. Era prima oară când Laura vedea demoni plasați în proximitatea unui simbol sacru. Era ca și cum Binele și Răul ar fi coexistat în aceeași casă.

Te duci la Torino ca să înveți. Acele cuvinte îi apărură în minte dintr-odată.

Negustoreasa cea bătrână din Nizza știa că Laura se născuse *cu* căiță și profețise că avea să moară înainte de a ajunge la Torino. Prevăzuse ceva corect și altceva greșit. Dar îi spusese și: *Te duci la Torino ca să înveți.*

Să învețe… ce? Și de la cine? Cu siguranță ceva ciudat, precum cuvintele acelea. Ceva de care bătrâna se temea și care ar fi transformat-o pe Laura în inamicul ei…

Costanza o trezi din reverie bătând-o ușor pe umăr, lucru care o făcu să tresară.

— Te-am speriat? întrebă Costanza, iar Laura se simți cuprinsă de un sentiment de incertitudine, care îi strânse inima.

— Nu, sunt bine, răspunse ea grăbit.

— Ai grijă de dumneata! spuse tânăra, sărutând-o pe obraji. Și de tatăl dumitale, mi se pare obosit. Unde veți sta?

— Avem un văr aici, ne va găzdui el. Și dumneavoastră?

— Pot să îmi permit să trăiesc ca o doamnă până când voi găsi

un bărbat potrivit.

— Atunci, mult noroc!

— Adio, Laura!

Costanza începu să se îndepărteze, apoi se opri și se întoarse.

— Dacă îmi permiți, aș vrea să îți explic punctul meu de vedere. Mi-ar părea rău să fiu judecată greșit de către singura persoana interesantă pe care am cunoscut-o în această călătorie.

Laura se gândi la faptul că putea fi descrisă în diverse moduri, dar cu siguranță nu ca „o persoană interesantă" și cu atât mai puțin ca „singura persoană interesantă din acea călătorie". Se întrebă de ce Costanza își dorea aprobarea sa.

— Dumneata nu ai cunoscut niciodată intim un bărbat, continuă tânăra și, fără a aștepta un răspuns, adăugă: bineînțeles că nu, ești o tânără decentă, vei cunoaște astfel un bărbat când tatăl tău îți va găsi un soț potrivit.

Da, o tânără decentă. Crescută de o familie iubitoare, care îi arătase doar o latură a lumii în care trăiau și care o ferise de restul lucrurilor. Multe fete de vârsta ei erau deja mame, în timp ce Laura nici măcar nu avusese un pretendent.

Costanza râdea de ea, era clar ca lumina zilei. Dar o făcea într-un mod atât de blând, atât de amabil, încât Laura nu putea să se supere.

— Eu nu am un tată care să-mi caute soț și nici nu am zestre. Am doar frumusețea mea. O folosesc pentru a pune niște bani deoparte... ce este în neregulă cu asta? Oare contesa de Verrua și-a deschis coapsele în fața ducelui doar în schimbul unor promisiuni? O, nu! Când a fugit din Torino avea un cufăr plin de bijuterii! Și celor care spun că este o femeie de moravuri ușoare, le răspund că sunt invidioși.

Costanza făcu o pauză, iar fața ei căpătă o nuanță sfidătoare:

— O să devin amanta unui nobil și o să îmi croiesc singură norocul!

Laura decise că existau lucruri care puteau fi admirate la Costanza: puterea ei, puterea unei femei independente sau vocea ei hotărâtă, sau privirea ei de neclintit, care chiar în acel moment o fixa așteptând un răspuns.

— Sunt sigură că veți reuși, spuse ea în cele din urmă, cu un zâmbet palid.

— Ești o fată bună.

Costanza se apropie de ea ca să o pupe.

— Mă bucur că te-am cunoscut. În Torino, amândouă vom avea mare nevoie de prieteni adevărați.

Laura o privi cum se îndepărta cu pași siguri, apoi li se alătură lui Fioreste și lui Maurizio. O așteptau lângă un bătrânel cu mustața stufoasă, care împingea un cărucior încărcat cu bagajele lor.

— Acest domn, îi explică Fioreste, știe unde trebuie să mergem.

— Vă voi duce la Balòn[27], spuse cărăușul, dând din cap în semn de aprobare.

În franceza aceea impregnată de dialectul local, cuvântul fu pronunțat *balùn*.

— Târgul Dora, repetă Fioreste, ca și cum omul nu îl înțelesese bine.

— Unul și același lucru. *L'Balòn*.

Bătrânelul ridică mânerele căruțului și începu să meargă. Când trecu prin fața altor colegi de-ai lui, care așteptau la mică distanță de trăsuri, se salutară și își urară noroc.

Părăsiră piața și intrară pe o stradă laterală, îngustă, dar dreaptă, curată și chiar luminoasă, datorită clădirilor care aveau o înălțime de cel mult trei etaje.

Cărăușul continua să meargă fără să încetinească, având o energie surprinzătoare pentru un bărbat de vârsta lui. Peisajul din jurul lor se transformă atunci când intrară într-un cartier cu alei întortocheate, întunecate și urât mirositoare; Laurei i se păru un veritabil labirint cu case prost întreținute, ziduri tencuite nepotrivit sau acoperite cu iederă și mucegai și cu uși și obloane care atârnau aiurea.

— Orașul Vechi nu este la fel de frumos ca acela nou, explică bătrânul în franceza sa agramată.

Siglele magazinelor erau decolorate și, uneori, în loc de cuvinte, conțineau imagini ale profesiei practicate în acel loc: foarfeca unui frizer, un ciorchine de struguri pentru un viticultor, oale pentru cazangii și plăntuțe pentru spițer.

— Aproape am ajuns? întrebă Fioreste, pe un ton mai înalt decât de obicei.

— Nu vă temeți, *monsù*, pe aici oamenii sunt liniștiți.

Dialectul din Torino semăna bine cu franceza și era ușor de înțeles. Cărăușul avea și mai puține dificultăți în a înțelege franceza Laurei și a lui Fioreste; le spuse că în oraș franceza era vorbită de toată lumea, chiar dacă familia de Savoia ordonase ca limba oficială să fie italiana.

La umbra porților orașului îi aștepta un grup de cerșetori și, înainte de a ajunge lângă ei, cărăușul le recomandă să treacă direct pe lângă aceștia fără a le da nas.

Laura făcu așa cum i se spusese, fiind atentă unde punea picioarele și ridicându-și tivul fustei pentru a nu și-o murdări cu excrementele câinilor și ale cailor. Auzi voci de bărbați și de femei, de bătrâni și de copii, care cerșeau câte un bănuț sau o bucată de pâine; se strădui să privească în jos.

Cărăușul împingea căruțul, strigând cu hotărâre, poruncindu-le să îi lase să treacă.

După ce lăsară în urmă cerșetorii, porțile orașului și pasajul, ajunseră în târgul Dora, care în acele părți se mai numea „Târgul Pallone" sau „Balòn".

Printre colibele de lemn și de paie, Laura văzu niște mori, o biserică și câteva fabrici. Se gândi că în apropiere se afla probabil o tăbăcărie, simțind un miros inconfundabil de putregai. Un sunet ritmic de metal lovit îi sugeră totuși o fierărie.

Trecură pe lângă un grajd gol și o spălătorie unde câteva femei spălau rufe, apoi cotiră pe lângă un ulm impunător.

Trei copilași de vreo opt sau nouă ani se jucau cu o minge făcută din cârpe; o fetiță mai mare îi privea, șezând pe treptele unei case, ținea în poală un copil mic, care încerca să scape din brațele sale pentru a li se alătura celorlalți.

Cărăușul se apropie de ea ca să o întrebe ceva. Din acea conversație în dialectul torinez, Laura pricepu doar *Lurèns*, adică Lorenzo; deduse astfel că vorbeau despre verișorul lui Fioreste. Bătrânelul își reluă mersul, oprindu-se la scurt timp în fața unei căsuțe cu tencuiala crăpată.

— ...Cred că am ajuns!

Curiozitatea și emoția pe care Laura le simțise atunci când intraseră în Torino dispărură în fața acelui peisaj dezolant. *Aici vom locui*, se gândi ea, privind casele cu ziduri murdare,

spălătoria și copiii care se jucau și inhalând mirosul de pâine și de piele prelucrată.

— …*Bondì*[28]! Căutați pe cineva?

O femeie în vârstă cu un aspect la fel de șters precum hainele pe care le purta, apăruse în ușa casei de vizavi. Fioreste înaintă.

— *Bonjour, madame*[29]. Da, îl căutăm pe Lorenzo Chevalier, zidarul.

— Pentru ce?

Ochii femeii erau pe jumătate închiși, precum două crăpături.

— Este verișorul meu. Numele meu este Fioreste Chevalier.

— Iar al meu este Rosina. Îmi pare rău, *monsù*. Lorenzo a murit, spuse femeia și făcu semnul crucii. Acum trei zile. Lucra la Citadelă și și-a rupt gâtul.

Înaintă spre ei, cu mâinile împreunate pe un șorț din dantelă, având un zâmbet blând; continua să țină ochii întredeschiși, în timp ce îl privea pe Fioreste, iar Laura înțelese că nu era bănuitoare, ci că era mioapă.

— Dacă sunteți rudele lui, casa este a voastră. Nu locuiește nimeni în ea.

Laura se simți dezolată. Nu îl cunoscuse niciodată pe Lorenzo, dar o întristă gândul că o viață trăită în singurătate se încheiase; o întristă, fără să vrea, și gândul că ea și Fioreste aveau să intre în posesia a ceea ce rămăsese de la el.

O moștenire sărăcăcioasă într-un cartier sărăcăcios. Laura nu își imaginase astfel prima lor casă din Torino.

Fioreste îi spusese că el și Lorenzo fuseseră prieteni nedespărțiți în copilărie, înainte ca viața să îi ducă pe drumuri diferite. Acum fuseseră despărțiți pentru totdeauna.

Odihnească-se în pace, spuse Laura în gând. Îl îmbrățișă pe Fioreste pentru a-i arăta că îi era alături, iar acesta o sărută pe frunte. Apoi intrară în casă.

Avea o singură cameră, cu un șemineu de piatră pe o parte și cu o perdea zdrențuită pe cealaltă, care ascundea un pat care rămăsese nefăcut. În cameră se aflau o masă și două băncuțe; erau vase atârnate pe pereți și farfurii și halbe din cositor stivuite pe un bufet. Lângă bufet, o altă ușă se deschidea spre o grădiniță pustie și spre un șir de pomi fructiferi. O toaletă și o magazie pentru scule ocupau restul spațiului, care era împrejmuit de un

gard dărăpănat.

Zumzetul de voci care se auzea pe fundal o duse cu gândul la niște femei care atârnau rufe sau care culegeau legume. Însă când își ridică privirea, Laura nu văzu pe nimeni. Se opri ca să asculte cotcodăceala găinilor și ciocanul unui fierar zăngănind pe o nicovală. Nu se putea gândi la nimic.

Se întoarse înăuntru. Maurizio tocmai terminase de dus bagajele în casă, iar Laura abia atunci realiză că el avea să locuiască împreună cu ea și cu Fioreste. Cum aveau să împartă toți un spațiu atât de mic? Se duse să închidă ușa de la intrare și o auzi scârțâind. Se întrebă dacă era suficient de robustă pentru a ține departe hoții sau persoanele rău intenționate.

Acel gând reveni să o chinuie mai târziu, în timp ce se tot foia în pat, încercând să adoarmă. Înainte de a-i saluta, Rosina îi avertizase să nu părăsească niciodată casa după asfințit, nici măcar pentru a merge la toaletă.

— Pentru că, atunci când se întunecă, Torino este un oraș mai periculos decât vă puteți imagina.

În Villafranca, liniștea nopții era întreruptă doar de vântul care sufla, de vuietul valurilor care se spărgeau de stâncă sau de sunetele scoase de animalele de la fermă. La Balòn, noaptea era animată de țipete, plânsete și râsete, de cântecele deochiate ale beților, de sunetul pașilor pe stradă, de lătratul câinilor. Ferestrele colibei nu se închideau bine, lăsând să intre curentul și duhoarea de la tăbăcării.

Iar când se lăsa liniștea, era și mai tulburător, era ca și cum ceva ar fi avut abilitatea de a opri orice zgomot. Ceva în prezența căruia câinii încetau să mai latre, bărbații încetau să mai râdă sau să țipe, iar copiii se opreau din plâns. Ceva sau *cineva* diabolic.

23 *Monsieur*, pronunțat în dialect torinez.

24 În traducere liberă „Piața Armelor”.

25 Fereastră circulată, de mari dimensiuni, împodobită cu vitralii, întâlnită la bisericile gotice.

26 Elemente arhitecturale în formă de cap, adeseori înfricoșătoare sau himerice, care aveau inițial funcția de a alunga spiritele rele. Conceptul a fost ulterior adaptat, mascaronul devenind doar un element decorativ.

27 Cel mai mare și mai faimos bazar din Torino, aflat în târgul Dora.

28 „Bună ziua!”, în dialect torinez.
29 „Bună ziua, doamnă!”, în limba franceză.

PARTEA
a III-a

„Vittorio își chemă ofițerii și le spuse: «Franța l-a insultat pe principele vostru; v-a insultat pe voi; prietenii și colegii voștri se află în slujba celor care ar trebui să îi respecte cel mai mult, dacă ar exista onoare și încredere între oameni. Aceasta este răsplata, aceasta este recunoștința pe care Franța și Spania ni le arată pentru sângele vărsat *în numele lor* de către onorabilii și curajoșii voștri tovarăși. Dumnezeu, onoarea și libertatea ne cer să ne răzbunăm. Luați în mâini glorioasele arme și să îi facem să înțeleagă pe cei care ne-au trădat încrederea ce insultă au adus unor oameni valoroși. Eu vă voi conduce și vă voi fi un exemplu legat de ceea ce ne cere patria noastră, luptând alături de voi pentru țara noastră. Eu vă iubesc pe voi, iar voi vă iubiți principele și deoarece nu suntem șovăitori, nici victoria noastră nu este incertă». Mișcați de discursul ducelui, ofițerii i-au oferit mâinile lor, sângele lor, viețile lor și tot ce aveau ei.”

(*Istoria Italiei, continuată din cea a lui Guicciardini până în 1789*, Carlo Botta, 1832)

10

Avigliana, 17 octombrie 1703

Gustìn își ținea ochii strânși din cauza ploii mărunte, aproape imperceptibile. Își ridică marginea pălăriei pentru a cerceta atent versanții care flancau drumul. Un firicel de apă foarte rece îi alunecă pe gulerul jachetei, făcându-i pielea să amorțească de durere.

Mergeau de-a lungul unei cărări care urmărea conturul acoperit de zăpadă al defileului, alcătuit din dealuri joase și din suprafețe împădurite. Gustìn zăbovi cu privirea asupra Muntelui Pirchiriano; în vârful peretelui stâncos, chiar pe margine, se întrezărea Mănăstirea San Michele.

Calul său o luă brusc într-o parte pentru a ocoli o creangă mare de pe pământ, iar Gustìn se zbătu să apuce frâiele și să rămână în șa. Nu se pricepuse niciodată foarte bine la călărie.

Se întoarse ca să vadă dacă cineva îi observase *dansul* din șa, dar soldații din escorta militară mărșăluiau în tăcere prin ploaie, cu mantiile și pălăriile în formă de tricorn îmbibate de apă. Nimeni nu părea să aibă starea de spirit necesară pentru a râde de ceva.

Gustìn reîncepu să privească drumul. Călătorea de o oră și jumătate, dar mintea sa rămăsese la hanul Tre Fiordalisi, în patul cu saltea din pene al lui Beatrice.

În acea dimineață, după ce se treziseră, rămăseseră sub pături, dezmierdându-se și stâlcind cuvinte în germana alemanică; ea le învățase de la clienții care făceau parte din comandamentul suprem, iar el de la soldații de rang inferior pe care îi păcălea la jocurile de cărți. Simpla amintire a sânilor lui Beatrice, a pistruilor de pe chipul ei și a aluniței de lângă buricul ei, îl făcea

pe Gustìn să se simtă înnebunit de dorință.

Domnișoarele de la Tre Fiordalisi erau toate frumoase, curate și rafinate, demne de cel mai bun bordel din Torino, dar după ce fusese cu Beatrice, Gustìn nu își mai dorise să fie cu alte fete. Și nimeni nu putu să zică nimic, nici măcar *madame* Lucrezia, care își punea la punct atât fetele, cât și clienții, cu autoritatea unui general; Gustìn era un om important, iar dorințele lui erau precum niște porunci.

Cu toate acestea, existaseră vremuri în care și-ar fi permis să fie cu cineva ca Beatrice doar în visele sale; cu banii pe care îi avea pe atunci în buzunar nu și-ar fi permis nici măcar curvele din târgul Moschino, care erau la fel de dure precum pietrele și la fel de meschine precum preoții. Dar pe atunci nu era decât un *fiolìn*, un băiețaș cu obrajii plin de bube, un vagabond care nu putea să doarmă două nopți la rând în același loc, cu găuri în șosete și cu picioare sfrijite.

— Ce vreme urâtă, să nu dai un câine afară, bombăni el cu voce tare.

Felice călărea alături de el, cu capul plecat și cu spatele curbat, de parcă se temea să nu fie ochit de o pușcă ascunsă. Gustìn îl atinse pe braț pentru a-l face să se uite la el, apoi repetă:

— O vreme de câini!

Cu un zâmbet complice, adăugă:

— Așa aș fi rămas în pat în această dimineață.

Mâinile lui Felice se mișcară rapid, într-o succesiune de gesturi.

— *Urâte cearcăne. Ai dormit la Tre Fiordalisi?*

— Nu prea am dormit.

— *Văd.*

Gustìn învățase să recunoască semnele făcute de Felice cu aceeași ușurință cu care un iezuit citește Biblia sau registrul de conturi. Așa cum învățase că aspectul elegant al lui Felice și că manierele sale ușor stângace ar fi putut înșela pe oricine.

— Ai tutun?

— *Nu știam că te-ai apucat.*

— Nu m-am apucat, dar mă ajută să mă trezesc.

Felice îi întinse tabachera sa de argint, Gustìn apucă o mânuță de tutun și și-o introduse într-o nară. Mirosul înțepător i se urcă

imediat la cap.

— Mi-ai salvat viața, glumi el, deși Felice chiar îi salvase viața; și nu doar o dată.

— Este tutun tare de la Moncalieri? întrebă contele Giovanni Battista Gropello, care călărea în spatele lor, arătând spre tabacheră.

Felice dădu din cap în semn că „da", întinzându-i-o.

Gropello se servi cu generozitate și savură tutunul, insipirând profund. Avea ochi cenușii, ca de gheață, niște buze fără nicio umbră de zâmbet și o voce aspră ca oțetul.

— Exact cum îmi place.

— Pe mine mă face să mi se întoarcă stomacul, dar mă ține treaz, replică Gustìn.

— Dacă ai fi mai moderat în viciile tale cu o seară înainte de misiune, nu ai avea nevoie de trucuri care să te țină treaz.

— Abia dacă am băut două pahare de băutură din aceea bună.

— Pe tine Venus te va ruina, nu Bahus.

— Fiecare om merită să aibă un mic viciu.

Contele oftă:

— Tu ești cel care va trebui cândva să dea socoteală în fața lui Dumnezeu.

Gustìn fu pe punctul de a-i răspunde că dacă vreodată Dumnezeu s-ar fi deranjat să își încheie socotelile cu el, i-ar fi reproșat multe alte păcate în afară de păcatul preacurviei alături de o domnișoară drăguță. Păcate comise chiar la ordinele lui Gropello și cu binecuvântarea ducelui.

Se abținu pentru că văzuse la timp pe chipul contelui acea grimasă care însemna „nu mă distrez" sau „nu mă contrazice".

Între timp, Gropello schimbase subiectul:

— Începând de primăvara viitoare, armatele Franței se vor afla la noi acasă. Ținând cont că spuma batalioanelor noastre a fost capturată de inamic, nu va fi suficient doar să înrolăm cât mai mulți tineri. Din acest motiv, *toate* aliațele pe care reușim să le încheiem ne vor fi utile.

Acel discurs le fusese deja ținut la Torino, cu mult înainte de plecare, dar miza era prea mare pentru a-și permite erori, întârzieri sau ezitări.

Misiunea lor: să încheie acorduri cu bandiții din zonă pentru a

forma un batalion neobișnuit, cu ajutorul căruia să încetinească marșul francezilor spre Torino. După ce Vendôme îi capturase cele mai bune trupe, ducele de Savoia avea nevoie disperată de oameni, chiar dacă erau hoți sau criminali nemiloși.

Însă Gustìn, care învățase să trișeze prin tavernele din târgul Moschino, știa că până și cele mai bune cărți pot să te trădeze atunci când la masa ta stă cineva mai șiret decât tine.

— Va fi și Tajòla acolo? întrebă el.

Contele scutură din umeri:

— A anunțat că va veni.

— Poate că ar fi mai bine dacă nu ar veni, insistă Gustìn.

— Să sperăm că va veni. Are cea mai mare și cea mai bine înarmată bandă de hoți. Este primul pe care ar trebui să îl convingem.

— Și este ultima persoană în care ar trebui să avem încredere.

Gropello îi aruncă o privire piezișă, apoi continuă să privească înainte.

— Faptul că este o brută nu exclude faptul că ar putea fi inteligent.

— Iar astăzi, *monsenior*, pe cine credeți că ar paria un om inteligent? Pe ducele de Savoia sau pe Regele Soare?

— Când vei fi tu în locul meu, iar eu voi fi în al tău, o să poți ține cont de aceste îndoieli. Acum trebuie doar să te supui și atât.

Contele îl întrerupse, iar Gustìn nu se mai gândi nici măcar pentru o clipă să-l contrazică din nou.

— În următoarele zile veți sta departe de vin și de femei. Dacă vă prind beți… sau cu fundul la vedere cu vreo femeiușcă, contele îl fixă cu privirea pe Gustìn, jur că voi pune să fiți biciuiți. Și fără certuri cu cei pe care îi vom întâlni. Va fi timp berechet după război să fim snobi.

Felice dădu din cap în semn că „da”, după care își apropie degetul mare de cel arătător și făcu un gest ca și cum ar fi băut ceva, singura lui dorință pentru acea seară.

— Un pahar de vin foarte mic.

— Mie îmi vor fi de ajuns o baie și o noapte de somn, promise Gustìn.

Contele nu răspunse. Devenise dintr-odată sumbru, în timp ce se privea profilul tulburător, învăluit de ceață, al Muntelui

Musiné.

— Un loc împânzit de povești urâte, murmură el, iar Gustìn îi ținu isonul:

— Un loc din basmele menite să sperie copiii.

— Nu ai ochi să vezi? Dintr-un anumit punct până sus, nu mai cresc plante și tufișuri. Pământ sterp, blestemat.

Gropello își făcu semnul crucii, iar Gustìn găsi o scuză pentru a schimba subiectul, peisajul care se schimbase.

— Am ajuns în Avigliana.

La un semn făcut de Gropello, grupul părăsi drumul care ducea în sat și viră spre stânga, către ținutul mlăștinos de lângă Muntele Cuneo. Poteca era doar o urmă îngustă de iarbă zdrobită, care urca printre copaci și tufișuri.

Caii începură să se deplaseze cu dificultate, se împiedicau de rădăcini, ocoleau brazde, copitele li se afundau în noroi; Gustìn fu nevoit să strângă șaua între genunchi, fiind zguduit la fiecare denivelare a solului.

Întâlniră un grup de țărănci cu coșuri pline-ochi de castane și pălării din paie menite să le protejeze de ploaie. Femeile se așezară în șir indian pentru a-i lăsa să treacă. Unele făcură câte o reverență, altele priviră în jos.

Gustìn nu se așteptase nici la mai mult, nici la mai puțin; erau trei oameni călare, o căruță și un grup mic de bărbați care mergeau pe jos, cu câteva arme la vedere. Păreau a fi niște negustori care mergeau însoțiți de o escortă militară, întorcându-se de la Torino după ce își vânduseră bunurile sau îndreptându-se spre Val di Susa pentru a cumpăra marfă.

Lumina palidă a soarelui era blocată de nori, astfel încât chiar de la ora aceea aveai senzația că umbrele se prelungeau peste Muntele Cuneo.

Liniștea pădurii era tulburată de scrâșnetul rămurelelor uscate de sub copite și cizme și de foșnetul frunzelor mângâiate de ploaie. Obișnuit cu haosul și cu zgomotul orașului, Gustìn se simțea stingher.

— Există mistreți pe aici? îl întrebă pe conte.

— Sigur că da. Caută ghinde, distrug terenuri, ucid găini și uneori chiar împung oameni.

Gustìn avea toate simțurile în alertă, scrutând mișcarea

tufișurilor și încercând să observe diferența dintre vântul de toamnă și un posibil animal rău intenționat. Încercă să își spună că nimeni nu putea simți pericolul mai repede decât stăpânul său, care se născuse și crescuse în acele locuri.

Pe marginile cărării, castanii făcură loc unor tufișuri și mărăcini, pe care creșteau trandafiri sălbatici, denumiți de florarii din Torino *gratacuj*, adică măceși. Apoi pădurea se rări, făcând loc unor colibe și unei bisericuțe din piatră. Din spatele unui gard, începu să latre un câine.

— Târgul San Pietro.

Contele arătă spre colibe.

— Aproape am ajuns.

Gustìn își mută o șuviță de păr ud de pe frunte pentru a privi atent spre capătul cărăruii, unde se afla o podgorie care urma conturul dealului. Câțiva țărani munceau printre șirurile ordonate de duzi care susțineau vița de vie. Unii munceau cântând, alții trudeau în liniște sub pălăriile de paie. Unul dintre zilieri își ridică privirea și fluieră. Puțin mai târziu se auzi o voce profundă, care exclamă:

— Să mă trăsnească dacă acela nu e parvenitul de Giobatta!

Contele se încruntă și Gustìn se întrebă dacă era din cauza poreclei sau a epitetului folosit.

Doi bărbați apărură în mijlocul drumului, iar Gustìn o recunoscu pe gazda lor, doctorul Carlo Rossotto, purtând un sacou din brocart și o cămașă cu mâneci din dantelă.

Celălalt, oricine o fi fost, era fără îndoială subalternul său. Însuși Rossotto le confirmă acest lucru, spunând:

— Aș dori să vi-l prezint pe administratorul meu, Paolo Gallizio.

— Mă simt foarte onorat! gâfâi el.

Era un tip slab, cu pielea ridată și cu un zâmbet deschis, din care lipseau mai mulți dinți.

Gropello îi răspunse mișcând ușor capul.

— Bine ați venit! exclamă vesel Rossotto, haideți, vă așteaptă un pahar din cel mai bun vin al meu!

— Ar fi bine să fie așa.

Chiar și în glumă, cuvintele contelui sunau mereu ca o amenințare.

Ferma lui Rossotto fusese construită de-a lungul pantei, clădirile fiind adaptate diferenței de nivel și spațiului existent între copaci și bolovani. Pe acel teren ar fi fost imposibil să se construiască o singură clădire, așa cum se întâmpla la fermele de câmpie. Gustìn se simți ușurat; detesta locurile închise, din care era mai dificil să fugi în caz de pericol.

Recunoscu clădirea principală pentru că era singura cu două etaje, singura făcută din cărămizi și pietre de râu și singura care avea verandă. Mai văzu un hambar, un cuptor, grajduri pentru boi și oi, magazii pentru scule și colibele unde locuiau arendașii de la fermă cu familiile lor. Mirosul de îngrășământ se amesteca cu cel de castane și cu cel de jăratic din vetre. Totul în jur îi dădea o senzație de ordine, de parcă arendașii lui Rossotto abia terminaseră de făcut curat.

Câteva femei apărură pe lângă uși și la balcoane. Gustìn observă că aveau obrajii roșii, precum oamenii care lucrau în aer liber și când era cald și când era frig, dar păreau tinere și drăguțe. O doamnă de la oraș ar fi acoperit acea roșeață cu pudră de obraz.

Gropello îl chemă pe sergentul care însoțea escorta și îi spuse:

— Veți dormi în grajd, deja am rezolvat. Gustìn, Felice, voi veniți cu mine.

Stând pe verandă, un bărbat cu o pălărie jerpelită și cu o jachetă simplă din pânză îi privea fără să vorbească. Era un bărbat robust, cu umerii lați și cu fața suptă. Își sprijinea mâinile mari și îndesate pe curea, la mică distanță de pistol, un semn clar de avertizare sau de amenințare.

— El este Parfùm, îl prezentă Rossotto. Am luptat împreună la Marsilia.

— Nu știam că ai luptat în război.

Tonul lui Gropello căpătă o notă de curiozitate, dar Gustìn bănui că încerca doar să nu pară nepoliticos. Singurele subiecte de discuție care îi trezeau interesul erau cele care îi erau utile.

— Eu sunt medic, nu soldat. Dar când gloatele lui Catinat au străpuns frontul, răniții au ajuns în spitalul de campanie…

Rossotto puse o mână pe umărul lui Parfùm.

— Îi datorez viața acestui bărbat.

— Cum i-ai convins pe cei de sus să îți ofere o escortă?

Gropello îl privi mai atent. Curiozitatea lui era acum reală.

— Nu știam că influența dumitale este chiar atât de mare.

Gustìn știa că gazda lor făcuse avere în ’93, când ducele se îmbolnăvise de variolă. Nu prea conta dacă el fusese cel care realmente învinsese boala sau dacă mai degrabă fizicul excepțional al lui Vittorio Amedeo reușise acest lucru. Fusese prezent în momentul recuperării sale și asta îl făcuse un om bogat.

— Parfùm a fost lăsat la vatră, explică Rossotto. Nu a trebuit să cer permisiunea nimănui, doar pe a lui.

Dacă nu fusese rechemat în serviciu, după atacul surpriză de la San Benedetto care îi furase ducelui cele mai bune trupe, acel lucru putea însemna doar două lucruri: fie cuvântul lui Rossotto valora mai mult decât voia acesta să recunoască, fie Parfùm făcuse ceva atât de grav, încât fusese exclus de pe listele de recrutare. Gustìn își făcu din nou o promisiune: avea să îl urmărească atent. Un lucru era sigur, porecla „parfum” era, în mod neintenționat, ironică. Omul acela care avea înfățișarea cuiva căruia i se încredințau treburile murdare, obișnuia să se spele des.

— Vă rog să vă faceți comozi!

Rossotto deschise ușa și îi lăsă să intre.

Gustìn începu imediat să caute cu privirea posibile rute de evacuare; erau două uși în partea dreaptă, iar una se deschidea spre scările care duceau în pivniță; o ușă în stânga, o fereastră care dădea spre verandă, prin care se întrezărea silueta lui Parfùm.

O femeie amesteca cu o lingură într-un cazan aflat deasupra jăraticului. Căldura din încăpere era o dovadă clară a faptului că muncea de câteva ore. Aerul era impregnat de o aromă de fasole, ceapă și șorici, care fierbeau. Când îi văzu intrând, bucătăreasa își șterse mâinile de șorț și se apropie cu capul plecat.

— Soția mea, Susanna, spuse administratorul.

Plecăciunea ei deveni și mai adâncă.

— Bine, răspunse Gropello privind în jur.

Pereții erau goi; oale de cupru, care reflectau flăcările din șemineu, erau sprijinite pe rafturi. O masă cu două bănci lungi, două scaune cu spătarul înalt și un bufet completau decorul.

Se auzi o voce joasă și un scârțâit de lemn, care venea din pivniță, iar după o clipă apărură doi băieți care țineau câte o sticlă în fiecare mână. Erau blonzi, bronzați, amândoi aveau gâtul ca de taur și zâmbete similare. Sigur erau frați.

Gallizio îi prezentă:

— Emanuele și Lorenzo. Fiii mei.

— Te rog să îi chemi pe Anna și Luigi, porunci Rossotto.

Emanuele puse vinul pe masă și se grăbi să facă ceea ce i se ceruse, iar Lorenzo rămase cu privirea coborâtă, mutându-și greutatea de pe un picior pe celălalt.

— Faceți-vă comod, domnule conte! spuse administratorul.

Gustìn observă că stăpânul său își alese locul ca întotdeauna, fiind atent să nu aibă spatele expus spre o ușă sau spre o fereastră.

— Ți-ai invitat copiii, Carlo? întrebă contele cu acel glas al său prea calm, de care Gustìn învățase să se teamă.

— Au vrut să te cunoască. Le-am spus că am copilărit împreună…

— Am fi putut să ne cunoaștem cu altă ocazie. În următoarele zile, aici nu va fi un loc adecvat pentru tineri din familii bune.

— Nu ne vor deranja.

Rossotto nu observă expresia sumbră a lui Gropello și continuă:

— Legat de… înțelegerea noastră…

Nou-sosiții întrerupseră conversația. Gustìn era aproape sigur că răspunsul stăpânului său nu avea să fie unul politicos.

Emanuele Gallizio intră în bucătărie cu doi băieți și cu o fată. Băieții nu ar fi putut fi mai diferiți unul de celălalt: unul era slab și palid, celălalt era gras și netonifiat. Tânăra avea un păr atrăgător de culoarea focului și pielea pătată cu pistrui. Cu toții ar fi putut avea între șaisprezece și douăzeci de ani.

Rossotto îi făcu un semn tânărului fragil pentru a-l chema lângă el:

— Iată-l pe Luigi, moștenitorul meu! exclamă bătându-l pe umăr, apoi arătă spre fată: fiica mea vitregă, Anna.

Luigi făcu o plecăciune, înroșindu-se, iar Anna făcu același lucru cu un zâmbet dezinvolt. Tânărul cel grăsuț era Francesco, cel de-al treilea fiu al lui Gallizio.

Între timp, soția administratorului se întorsese la gătit; mărunți ceapa, maghiranul și pătrunjelul într-un bol, luă legumele în palmele unite ca un căuș și le aruncă în ceaunul care sfârâia pe foc. Părea că toată acea agitație din jur nu o privea și poate chiar așa era.

La urma urmei, simplul gând de a găti cina pentru un ministru de-al ducelui ar fi făcut-o nu doar pe acea gospodină de la țară, ci pe oricare altă bucătăreasă să își piardă zâmbetul și somnul.

11

Gustìn își clăti fața în lavoar. Vasul era din porțelan alb, decorat cu flori pe margine. Fusese surprins că i se oferise o cameră, crezuse că avea să doarmă pe pământ, în compania servitorilor și a țăranilor sau în hambar împreună cu soldații; de fapt, singurul său tovarăș de somn avea să fie Felice. În realitate, nici măcar el, din moment ce aveau să facă de pază cu rândul în fața camerei contelui.

Se șterse pe față și se privi în oglindă, își atinse cu degetele cicatricile rămase de la bubele ulceroase care îl chinuiseră în tinerețe și observă că în acea dimineață, în ciuda faptului că îi era somn și se grăbise, se bărbierise cu suficientă precizie.

Cămașa lui nu fusese albă nici măcar când o purtase la început; o spălase de atâtea ori, încât căpătase o nuanță între galben și gri. Și după plimbarea cu calul, ploaia se amestecase cu transpirația. Încă se schimba când auzi o bătaie în ușă și o voce:

— Sunt… Luigi… ăăă… fiul domnului Rossotto.

— Intrați, vă rog!

Ușa se deschise și băiatul apăru privind în jos.

— Voiam să vă spun că… cina este… ăăă… este gata.

— Vă mulțumesc pentru amabilitate.

Luigi oftă. Deschise gura, apoi o închise la loc clătinând din cap. Era ca și cum ar fi avut o inscripție pe frunte: „nu mă răni”. În mahalalele din Torino, la fel ca la curtea ducelui, oamenii ca el, care încercau să se apere inspirând milă, erau primii care erau sfâșiați.

Gustìn închise ușa și îl urmă pe Luigi. De-a lungul palierului se puteau vedea uși către alte dormitoare, un lux pe care și-l permiteau domnii. Poate că acesta era unul dintre motivele pentru care Gropello alesese să meargă acolo și nu altundeva, în

afară de faptul că Russòt era un prieten de-al său din copilărie. Și că ferma era departe de Torino și de eventuale priviri indiscrete.

În bucătărie, în afară de familiile Russòt și Gallizio, se mai afla un preot în vârstă, cu ochii apoși, care tocmai se așeza în capul mesei. Gustìn simți că brusc îi trecuse pofta de mâncare.

— Cine este acela? îl întrebă pe Luigi.

— Don Egidio, parohul de la San Pietro. Să vi-l prezint…

Gustìn nu apucă să îl oprească la timp.

— Don Egidio, vi-l prezint pe oaspetele nostru, un om de încredere al contelui. Și-a dorit să vă cunoască.

Gustìn îl văzu pe tânăr zâmbindu-i trist și mândru, ca și când ar fi vrut să spună: „Ai văzut ce ispravă am făcut pentru tine?”. Ar fi vrut să îi mulțumească cu o scatoalcă. Strânse din dinți și făcu un efort să se prezinte.

— Augusto Graziadei.

— Graziadei?

Preotul își încreți sprâncenele.

— Un nume de familie folosit pentru orfani.

— Așa m-au botezat preoții de la Biserica „Sant’Antonio”.

În timp ce spunea acel lucru, Gustìn recunoscu o furnicătură familiară pe piele, pe care o simțea atunci când mai multe perechi de ochi erau ațintite asupra sa. Se străduì să nu privească în jur.

— Înțeleg, dădu din cap Don Egidio, ați fost vreodată la Avigliana?

— Numai în treacăt.

— Vara este un loc foarte plăcut…

— Dacă ignorăm țânțarii! interveni Gropello.

Îi făcu semn lui Gustìn să se așeze pe latura sa de masă, între el și Felice, în fața lui Rossotto și la suficientă distanță de preot; contele avea defectele lui, dar știa să își ajute oamenii atunci când aveau nevoie.

Bucătăreasa aduse pe masă plăcinta de porc și pâinea proaspăt coaptă. Cina era acompaniată de un vin din producția fermei, pe care Russòt îl transformase în subiectul principal de discuție al cinei. După plăcintă, în timp ce *madame* Susanna servea o supă de fasole și de năut, Gropello luă cuvântul:

— După cum știți, mâine mă voi întâlni cu câțiva șefi de bande

de tâlhari. Nu am voie să vă spun mai multe, cu excepția faptului că acest lucru se face prin voința Alteței Sale Regale.

Pentru că dușmanii de ieri pot fi prietenii de azi, se gândi Gustìn. Era o regulă a diplomației pe care ducele de Savoia o urma cu ușurință. Poate că însuși Gropello era cel care sugerase o alianță cu tâlharii din Val di Susa și din Val Chisone; mulți dintre ei erau francezi, având sentințe cu condamnări la moarte semnate de Regele Soare. La fel procedase și marchizul de Parella în anii ’90, oferind certificate de partizani valdenzilor din regatul francez.

— Vă rog să faceți tot posibilul să îi tolerați pe acești oaspeți, continuă Gropello. Veți fi despăgubiți pentru daunele provocate, dar ar fi înțelept să vă puneți la adăpost cele mai prețioase bunuri.

Gustìn urmări privirea stăpânului său, care o studia pe fiica lui Rossotto; avea fața prea lungă și ochii prea mici, dar putea fi admirată pentru părul ei strălucitor, de culoarea focului. O tânără respectabilă și-ar fi adunat părul sau l-ar fi ascuns sub o bonetă. Poate că primise permisiunea tatălui său pentru a-și etala cel mai de preț bun în timpul cinei.

— Soldații din escorta mea vor fi atenți ca bandiții să nu facă excese, continuă Gropello. Dar nu voi putea face mare lucru pentru a le îmbunătăți manierele.

— O, dar e bine ca băieții să-și facă o idee despre lumea în care trăim, mai ales dacă vor fi nevoiți să părăsească acoperișul tatălui lor, nu-i așa, *Giobatta*?

Contele înghiți porecla aceea ca pe un pahar de oțet.

— Dacă așa consideri…

— Și, în plus, era necesar să îmi cunoști odraslele, dacă…

— Vom vorbi despre acest lucru la momentul potrivit.

Ca recompensă pentru faptul că își pusese ferma la dispoziție, Rossotto obținuse garanția că Luigi avea să fie uitat de pe listele de recrutare și că Anna avea să devină una dintre domnișoarele de onoare ale Mariei Caterina d’Este, soția principelui de Carignano.

Înțelegerile de acel tip erau la ordinea zilei la curte în acea perioadă.

Conversațiile de la cină reveniră în prim-plan. Soția

administratorului primi complimente pentru friptura de iepure sălbatic și pentru fasolea cu șorici. Roșie la față, femeia se mai ridică o dată pentru a aduce la masă borcănele cu marmeladă de gutui de întins pe pâine.

Gustìn tocmai își ungea o felie, când dintr-odată Emanuele spuse:

— Ați auzit despre copilul lui *monsù* Rocco?

Întrebarea nu părea să fi fost adresată nimănui în mod special.

— S-a îmbolnăvit. Noaptea urlă și are coșmaruri.

— Bietul Rocco, spuse soția fermierului, mai întâi vaca, apoi fiul.

— Și toate acestea după ce au găsit acel mistreț mort, fără…

Băiatul vru să continue, dar Rossotto se băgă peste el, privindu-l pe Gropello cu un zâmbet care părea apologetic:

— O, braconierii sunt o pacoste pe aici!

— Nu erau vânători, răspunse Emanuele. Ce fel de vânător ia numai colții și inima și lasă tot restul acolo? Și mai era și un mistreț atât de mare. Novarètt spune că…

— Novarètt spune întotdeauna mai mult decât trebuie, îl întrerupse Gallizio.

— Dar de când au găsit mistrețul lângă fermă, s-au întâmplat toate acele nenorociri! interveni celălalt fiu, Lorenzo.

— Bine, capitulă Rossotto, jucându-se cu o bucată de pâine.

— Și ce vreți să spuneți?

— Ei, în fine, o știm cu toții.

Vocea lui Gropello făcu pe toată lumea să tresară:

— Este mâna unei vrăjitoare.

— Dumneavoastră credeți în ele?

Emanuele zâmbi uimit. Cu siguranță nu se așteptase la un asemenea aliat în conversație.

— Sigur, răspunse Gropello. M-am născut aici. Cunosc bine poveștile despre *mascate*[30]. Cum se numea a noastră, Carlo?

— *Magna* Maleur, răspunse Rossotto fără tragere de inimă.

— *Magna* Maleur, așa, Tușa Nenorocire. Locuia într-un bordei, în Târgul Vechi. De fiecare dată când treceam prin fața casei sale…

— O făceam alergând, încheie doctorul, lăsând impresia că

mesteca urzici.

Fiul cel mare al lui Gallizio scoase un sunet gutural pentru a-i atrage atenția contelui:

— *Monsenior*, se spune că Muntele Cuneo este plin de râpe și de peșteri întunecate. Locuri vrăjite. Precum Musiné.

Gropello își îndesă un vârf de tutun în nas:

— Când eram băiat, se vorbea despre o peșteră în care se întâlneau *mascatele* de 1 mai pentru ritualurile lor… sabaturile infernale.

Rosti ultimele două cuvinte în șoaptă.

— Nimeni nu a găsit-o vreodată.

Cel mai tânăr din familia Gallizio avea o voce ascuțită, ca de fată.

— Dar se spune că accesul s-ar face undeva, la capătul pădurii, unde copacii nu mai cresc.

— Nu este bine să vorbiți despre aceste lucruri, îi imploră soția administratorului, făcând semnul crucii.

Gallizio vru să spună ceva, dar gura lui rămase întredeschisă, fără să scoată mai mult de un oftat tremurat.

— *Mascatele* v-au dat bătăi de cap? îi întrebă contele.

— Nu, dar din când în când, noaptea, auzim animalele urlând de parcă cineva le-ar deranja… și totuși grajdurile sunt închise cu lacăt.

— Și credeți că asta s-ar datora vrăjitoarelor? întrebă Gustìn.

Fu nevoit să facă un efort ca să nu râdă.

— Chiar așa, răspunse Lorenzo sec. Dumneavoastră nu înțelegeți pentru că sunteți de la oraș. Nu ați auzit niciodată urlete care par să iasă din inima muntelui sau muzică diabolică purtată de vânt…

— Eu am văzut acel mistreț mutilat, mormăi Emanuele.

Își strecură mâna pe sub gulerul cămășii pentru a scoate un lănțișor cu medalion, poate portretul unui sfânt. Îl ținea strâns între degete, mângâindu-l.

— Colții și inima au dispărut. Am văzut asta cu ochii mei.

— Calmați-vă, calmați-vă! îl întrerupse Gustìn. Ce legătură are mistrețul cu *mascatele*?

Lorenzo se uită urât la el.

— V-am mai spus, *monsieur*. Nu aveți cum să înțelegeți.

— V-aș fi recunoscător dacă m-ați ajuta.

— Corpul mistrețului era lângă fermă. Și câteva zile mai târziu vaca s-a îmbolnăvit. Apoi copilul. Este un blestem!

— De ajuns, Lorenzo! porunci Gallizio.

Lui Gustìn i-ar fi plăcut să îi răspundă că adeseori copiii se îmbolnăveau, fără ca cineva să mutileze animale la ușa caselor lor.

Era de ajuns…

…O iarnă mai rece decât altele.

Închise ochii.

Gustìn, am auzit un zgomot acolo jos.

Fuseseră ultimele cuvinte ale lui Mìlo, prietenul pe care Gustìn îl iubise ca pe un frate. Cuvinte vechi, de acum douăzeci și trei de ani. Apoi gheața s-a spart în jurul lui, deschizându-se precum petalele unei flori…

— Ce crede Biserica despre asta? îl întrebă Gropello pe Don Egidio.

Gustìn se uită la preot în timp ce acesta termina de mestecat, fără grabă, poate pentru a-și acorda timp să se gândească la un răspuns. Sau pentru a savura chiar și ultima înghițitură, întrucât pe tot parcursul cinei fusese preocupat doar de a-și umple stomacul.

Don Egidio inspiră și, în cele din urmă, spuse:

— Atât de multe pericole amenință mântuirea sufletelor noastre. Vechile superstiții sunt încă vii pe la țară.

Avea acea voce monotonă și înceată a unei persoane obișnuite să repete aceleași cuvinte unui public incapabil să le înțeleagă.

— Aprind focuri pentru a îmbuna zei păgâni, în loc să să se roage la Dumnezeu. Și mai sunt și ereziile valdenzilor. Și vrăjitoarele care îl invocă pe Lucifer. Răul planează asupra noastră și numai rugăciunea ne poate salva.

Preotul aruncă o privire rapidă spre masă și ochi tava cu felii de pâine unse cu marmeladă, căutând-o pe cea mai mare.

Acel gest, mai mult chiar decât cuvintele sale, îl făcu pe Gustìn să ia foc. Pete de roșu și de alb îi acopereau vederea precum zăpada pătată de sânge. Închise pleoapele și le redeschise. Zăpada dispăruse, furia însă nu.

— Singurul rău care planează asupra noastră este ignoranța,

spuse înfruntând priviri uimite și indignate. Iar răul este făcut de om, care are liberul arbitru.

— Spuneți-i omului dumneavoastră că este un păcat mortal să te îndoiești de Cuvântul lui Dumnezeu, mormăi Don Egidio, privindu-l pe conte cu o privire rece.

— Spuneți-i lui Don Egidio, îl imită Gustìn, că adeseori Cuvântul lui Dumnezeu este distorsionat de slujitorii Săi în moduri care le convin lor.

— Ai mers prea departe, îl certă Gropello, dar privirea lui devenise distantă.

Acea dezbatere încetase să îl mai intereseze.

— Iertare! spuse Gustìn mecanic și se întoarse la felia sa de pâine cu marmeladă.

Avusese ultimul cuvânt în fața preotului și asta îi dădea satisfacție.

Gropello li se adresă celorlalți meseni:

— Există o vrăjitoare aici, pe muntele Cuneo?

— I se spune Vipera, răspunse Lorenzo prompt, lucru care, judecând după privirile celorlalți, nu îi plăcu nici tatălui său, nici lui Rossotto.

— E periculoasă? insistă Gropello. Doctorul răspunse cu vocea puțin prea ascuțită:

— O, *drôlerie*[31], glume, farse... Câteodată deschide ușile grajdurilor și lasă animalele să fugă.

Îi aruncă o privire pătrunzătoare administratorului său și acesta făcu la fel cu fiii săi. O poruncă fermă:

— Tăceți!

— Dar ați spus că un copil s-a îmbolnăvit, insistă contele.

— Da.

— Vorbiți deschis! Credeți că *mascata* aceasta ar putea arunca o vrajă asupra acestui loc? Ar putea pune în pericol negocierile de mâine?

Gustìn se tot mira de fiecare dată când Gropello se lăsa convins de superstiții, o slăbiciune greu de asociat cu un om ca el. Cu ani în urmă, se lăsase impresionat de trucurile unui alchimist care spunea că putea transforma un metal obișnuit în aur.

Fiii fermierului începură să se întrecă în a-i răspunde:

— Vipera a făcut ca găinile să se îmbolnăvească vara trecută!

— Și a mai fost cercul acela din luminiș… cu sângele din cupe…

— Ereticii ar trebui să ardă pe rug…

— Valdenzii nu mai sunt eretici…

Corul acela de voci fu acoperit de un sunet de lemn târșâit pe piatră. Anna se ridicase în picioare, având chipul încordat și palid.

— Nu mă simt bine… Vă rog să mă scuzați!

Ieși din încăpere cu un pas atât de alert, încât aproape că fugea. După o clipă, celălalt fiu al lui Rossotto o urmă, fără a privi măcar în jur.

Soția lui Gallizio începu să strângă masa cu ajutorul fiului său mai mic. Ceilalți doi spuseră că mergeau să închidă grajdurile, lăsând sarcina de a o ajuta pe mama lor în grija celui care avea să fie nevoit să facă cel mai mare efort, din cauza brațului său invalid.

Gustìn și Felice ieșiră, de asemenea, ca să verifice dacă totul era în regulă, un obicei pe care stăpânul lor îl aprecia. Pașii lor erau cam nesiguri, deoarece stătuseră jos mult timp, iar vinul fusese bun.

Soarele coborâse dincolo de vârful dealului și un miros de fân plutea în aerul proaspăt. Familiile de la fermă se aflau în casele lor, luând cina, iar animalele se aflau la adăpost, în grajduri. Felice se sprijini de un perete și își descheie pantalonii pentru a-și goli vezica. Gustìn făcu și el la fel.

— Numai preotul mai lipsea. L-ai auzit? Voia să îmi țină o predică!

Surdomutul îi făcu cu ochiul și afișă o grimasă amuzată pe care Gustìn o cunoștea bine.

— Fii cuminte!

— *Acum o să îmi ții tu o predică?*

Își reluară plimbarea, strângându-și mantiile în jurul lor când câte o rafală de vânt se strecura printre clădiri.

— Nu-ți face griji, nu voi încerca să-l omor doar pentru că este preot și pentru că îmi este antipatic.

Felice se uita fix la o țărancă tânără care stătea în prag, scuturând o față de masă. Ea îl observă și zâmbi.

Gustìn îl trase de mânecă ca să îl facă să se uite la el.

— O altă pradă pentru șoimul tău...?

Surdomutul făcu un gest cu brațele deschise și își ridică privirea spre cer.

— *Cine știe?*

Femeilor le plăcea de Felice nu doar pentru că era înalt, atrăgător și bine îmbrăcat. Faptul că era mut îl învăluia într-o aură de mister, iar manierele sale domnești făceau ca adeseori Gustìn să fie confundat cu valetul lui.

Încheiară turul fermei și indicară, folosind limbajul semnelor, copaci, spații de pe acoperiș și alte locuri unde aveau să fie staționați soldații a doua zi cu scopul de a-i urmări pe participanții cei neobișnuiți de la negociere.

În fața grajdului se aflau frații Gallizio, care închideau ușile. Când fu tras zăvorul, Gustìn avu impresia că aude ceva mișcându-se, nu în grajd, ci deasupra, în hambar.

— De ce le închideți cu lacătul? îl întrebă pe Lorenzo care îl privea pieziș.

— Pentru că astfel nu au cum să iasă, mormăi Emanuele.

Ambii frați erau nerăbdători să ajungă în altă parte ca să „își termine treburile"; îi salutară sec. Gustìn se apropie de ușa grajdului pentru a privi lacătul ruginit, dar puternic, cu care fusese încuiată ușa.

Felice îi atinse umărul și își ridică degetul pentru a-i arăta ceva deasupra ușii, unde fuseseră bătute în cuie două scândurele din lemn în formă de cruce.

— Superstiții de-ale țăranilor, spuse Gustìn pe șleau.

Se întoarseră la casa administratorului. Ținând cont de vocile care se auzeau și de cele două licăriri de pipă care se zăreau, Gustìn intui că Gropello se așezase pe verandă cu Rossotto. Nu îl văzu pe Parfùm, care probabil se odihnea, așteptând să vegheze somnul stăpânului său.

Puse o mână pe umărul robust al lui Felice și își mișcă buzele:

— Iau eu prima tură, nu îmi e somn.

— *Eu mă mai plimb un pic.*

— Mergi să o cauți pe fată, nu? Nu zâmbi ca fraierul, eram și eu acolo când ai pus ochii pe ea.

— *Noapte bună!*

— Amintește-ți ce a spus contele! Dacă ne găsește cu fesele în

vânt, ni le jupoaie cu biciul.

— *Ție ți-a spus să nu preacurvești. Mie să nu beau.*

Gustìn se așeză sub portic, suficient de aproape pentru a savura aroma tutunului ars și pentru a fi văzut de stăpân, dar și suficient de departe pentru a pretinde că le oferea un pic de discreție.

— Am încercat să urmăm cărarea în sens invers, spunea Rossotto. Nu am găsit niciun cadavru și nicio urmă de luptă.

— Ar fi putut fi niște bandiți, răspunse Gropello. Câți ani avea?

— Trei sau patru.

— Au lăsat-o să plece pentru că era prea mică pentru a-i recunoaște, spuse contele sigur pe el. Nu au fost la fel de scrupuloși și cu părinții ei.

— Și dacă totuși s-a întâmplat altceva?

— Ce?

— Poate că… a răpit-o o vrăjitoare.

Gustìn știa și existaseră indicii și în seara aceea, la cină, că tipul acela de subiect nu era pe placul stăpânului său. Pentru că Gropello credea în vrăjitoare, fantome și în alchimiști care transformă plumbul în aur.

— Asta ar explica de ce a stat atâta fără să vorbească, nu crezi și dumneata, Giobatta?

— Da. Dar și pentru că s-a comportat așa, la cină, când a fost menționată Vipera.

Lui Gustìn nu îi fu greu să descâlcească acel discurs; micuța Anna nu era fiica lui Rossotto, o spusese chiar el la cină, când o prezentase ca pe fiica lui vitregă. Părinții ei muriseră, ea fusese adoptată și noua ei familie o crescuse în bunăstare.

Nenorocirea acelei fete fusese și norocul ei.

Gustìn se gândi la asta și mai târziu, în timp ce era în pat și încerca să adoarmă. În acel spațiu neclar dintre vise și amintiri, îl regăsi pe Tomàtica, patronul hanului „Luccio d'Argento"; două etaje făcute din lemn și purici, aflate pe malul fluviului Po și un șemineu care oferea mâncare și căldură iarna.

Raiul pentru o mână de bănuți.

Clienții îl porecliseră „Tomàtica", „Roșia", pentru că avea pe cap un smoc de păr pleoștit, precum iarba după topirea zăpezii, iar fața îi era roșie de la vin.

Gustìn mergea la hanul „Luccio d'Argento" împreună cu prietenii săi din acele vremuri, niște nemernici ca și el, care luau cărțile de pe tejghea și jucau tarot, înjurând și scuipând pe jos. Tomàtica îi înjura pentru că stăteau acolo toată ziua și comandau doar un pahar de vin, uneori nici măcar atât. Dar îl iubea pe Gustìn pentru că, zicea el, semăna cu fiul său care murise în copilărie.

— Gustìn, îi spunea el, fii atent că acei băieți te vor duce pe un drum rău, ți-o spune cineva care a mestecat deja pâinea din închisorile senatoriale și care a încasat odată atâtea lovituri de la zbiri, încât s-a pișat cu sânge timp de o lună. Ăialalți o s-o sfârșească rău, da' tu ești de treabă. Am un prieten la hotelul „Virtù", vorbesc eu cu el și îl conving să te ia și să te facă croitor sau coșar.

Încercase să îi ofere și alte argumente în noaptea în care îi oferise lui Gustìn un loc unde să doarmă, când afară era furtună și era frig. O mai făcuse și în alte dăți, dar niciodată nu se strecurase sub pături alături de el cu scuza că voia să îl încălzească.

Mulțumesc pentru lecție, Tomàtica. Nu te culca niciodată fără un cuțit sub pernă.

Ultima imagine care îi apăru în fața ochilor înainte de a adormi fu cea a Annei, iar el se gândi din nou că orfanii puteau avea destine mult mai rele.

30 În poveștile piemonteze *le masche*, „mascatele", sunt femei bătrâne, cu puteri supranaturale, care trăiesc la marginea localităților și care se pot preschimba în alte ființe sau își pot transforma chipul într-unul tânăr și atrăgător. Mascatele nu sunt nemuritoare, fiind nevoite să își transfere puterile unei alte fete înainte de a muri; deși sunt, în general, rele și răzbunătoare, apar uneori și mascate bune, cu puteri vindecătoare.

31 În original, în limba franceză, „farsă", „bufonerie", „glumă".

12

Avigliana, 18 octombrie 1703

Gemenii, Piero și Matteo Lessolo, erau cunoscuți în împrejurimile orașului Ivrea, unde atacau caravanele care se îndreptau spre Elveția. Fură primii care sosiră, în fruntea unei duzini de bărbați înarmați cu archebuze vechi și cu letalele cosoare ale valdenzilor. Gropello nu merse să dea mâna cu ei, iar ei nu făcură nicio plecăciune și nici vreun gest în semn de salut. Cu toții se priveau cu neîncredere.

— Nu ne oferă nimeni un pic de vin? întrebă unul dintre gemeni, iar contele răspunse:

— Când vom fi în jurul mesei. Deocamdată, doar apă.

— Am putea să ne luăm singuri, izbucni celălalt frate, mângâindu-și patul puștii.

Gustìn își încrucișă brațele pentru a-și apropia mâna de buzunarul unde avea stiletul. În jurul său, privirile deveniseră mai prudente.

— Nu începem chiar în cel mai bun mod, spuse Gropello, cu un calm ca de gheață, iar geamănul amenințător răspunse:

— Dacă vă așteptați la o întâlnire plină de politețuri după ce ne-ați vânat ani de zile, ați făcut o greșeală să ne invitați, domnul meu.

— Am făcut ceea ce ați meritat. Și sunt gata să o fac din nou.

Fratele împăciuitor vorbi din nou:

— Gonim de două zile și, chiar și cu permisul de trecere primit de la dumneavoastră, *monsù* Gropello, nu ne simțim în largul nostru să întâlnim trupele ducelui. Ne este sete; și apa este bună.

Contele se întoarse și îl privi pe Gallizio, care până atunci rămăsese nemișcat pe terasa acoperită. O comandă tacită la care

administratorul se supuse imediat.

— Fără femei? întrebă unul dintre bandiți, provocând râsete în rândul tovarășilor săi.

— Puteți să vă țineți companie singuri, răspunse Gropello.

Râsul se opri brusc. Gallizio sosi cu fiii săi; fiecare aduse câte două ulcioare cu apă. Le așezară pe masă sub privirile suspicioase ale bandiților. Unul dintre ei arătă spre ulcioare și spuse:

— Pe la noi se spune că omul deștept își aduce vinul de acasă și că totuși, dacă nu o face, este mai bine dacă nu bea cel dintâi.

Gustìn nu se putu abține să nu zâmbească; otrăvirea apei ar fi fost o strategie la care contele s-ar fi pretat, chiar dacă nu era prea originală. Se spunea că la curtea franceză, mulți se pricepeau la otrăvuri, începând chiar cu ducele de Orléans și că până și cardinalul Richelieu le folosise pentru a-l elimina pe bunicul ducelui de Savoia.

Contele își turnă un pahar și îl bău până la ultima picătură. După aceea, tâlharii se apropiară și făcură și ei la fel.

Așteptară în curtea liniștită și răcoroasă ca pe un câmp de luptă înaintea bătăliei, până când sosiră ceilalți: infamul Tajòla, Sautifòss, „baronul” din Chiomonte. Cu toții erau însoțiți de escorte puternice; prudența lor era de înțeles, ținând cont de faima pe care Gropello și-o câștigase spânzurând tâlhari prin tot ținutul Piemont.

Întâlnirea urma să aibă loc în casă, așa că șefii de bande își lăsară oamenii în curte, pentru a se supraveghea unul pe celălalt, servindu-se cu apă, pâine și mezeluri.

— Ăștia doi ce treabă au? mormăi Sautifòss, „Strangulatorul”, când îi văzu pe Gustìn și pe Felice intrând împreună cu contele.

Gropello răspunse fără a-l privi:

— Doar nu mă credeți atât de prost încât să mă închid singur cu voi într-o cameră.

Se așezară în jurul mesei din bucătărie, unde, împreună cu pâinea și cu salamul, Rossotto ceruse să le fie adusă o bucată de brânză gustoasă și o sticlă mare de vin. Nici el, nici copiii lui nu se făceau văzuți; probabil se închiseseră în camerele de deasupra împreună cu familia administratorului.

Sautifòss întinse mâna spre platoul cu salam, dar când realiză

că era singurul care făcuse asta, puse înapoi feliile pe care le luase deja. Gropello trecu pe lângă el și se servi fără jenă, cu un zâmbet aproape sfidător.

Gustìn făcu la fel.

— Pare bun, observă Sautifòss, iar Gustìn răspunse:

— Ți se topește în gură.

Ceilalți îl priviră pe conte cum își umplu paharul cu vin, dar așteptară, din nou, ca acesta să îl golească înainte de a face și ei la fel.

— Îi tratați bine pe cei cu care vreți să faceți afaceri! exclamă baronul, mușcând dintr-o bucată de brânză.

Îi plăcea să ia hainele celor mai bogate victime ale sale și să le poarte ca pe niște trofee. Cum era atât de mare, părea un adult care purta hainele unui copil. În ziua aceea, purta o jachetă și o vestă decorate cu fire de aur, dar care erau atât de murdare și de zdrențuite, încât nici măcar o casă de amanet din târgul Dora nu le-ar fi acceptat.

— Așteaptă să auzi ce ne cere și ce ne dă la schimb.

Tajòla se juca cu o tabacheră de argint. Se spunea că într-o iarnă fusese atacat de o haită de lupi flămânzi și că, după ce își descărcase pușca și pistolul, se apărase cu mâinile goale. Avea fața brăzdată de cicatrici, cauzate cel mai probabil de un cuțit, dar întâmplarea cu lupii era genul de poveste pe care o puteai crede fără ezitare.

Nu era mai înalt sau mai bine făcut decât ceilalți lideri ai rebelilor, ba chiar baronul era mai înalt decât el cu un cap, dar avea doi ochi negri și cruzi care inspirau teamă și care promiteau suferință. Niște ochi pe care mulți i-ar fi comparat cu ochii diavolului. Niște ochi care îi justificau porecla „Ghilotina”. Când sosise el, ceilalți șefi de bandă încetaseră să mai vorbească și se întoarseră să îl privească.

Gustìn și Felice erau tot cu ochii pe el.

Lângă el se afla un tânăr cu părul curat și cu ochii deschiși la culoare, pe care Tajòla îl prezentase drept mâna sa dreaptă, Bonté[32]. Gustìn avu impresia că acesta avea unele trăsături blânde și se întrebă dacă porecla era o ironie la adresa felului său crud de a fi sau dacă ironiza un fel de bunătate ascunsă.

Tajòla își deschise tabachera și luă o mână de tutun pe care o

împinse în nări:

— Doriți?

Baronul se servi fără jenă, dar frații Lessolo îi ignorară oferta, fiind ocupați să își umple gurile cu salam și brânză. Bonté stătea într-un colț, având o expresie iritată.

Gustìn și Felice nici măcar nu fură serviți.

— Eu prefer alte vicii, răspunse Sautifòss cu ostilitate. Banda sa și cea a lui Tajòla se ciocniseră de mai multe ori în legătură cu cine să dețină controlul asupra unor teritorii și aproape întotdeauna el fusese cel care pierduse.

— Știu care îți sunt viciile, observă Tajola.

— Și eu le cunosc pe ale tale, spuse Sautifòss cu ironie. Pe fața lui îngustă și anxioasă, ca de dihor, apăru un zâmbet plin de aluzii, care îi era adresat lui Bonté.

Haosul se declanșă într-o secundă. Un pumnal apăru în mâinile lui Bonté și un altul în mâinile lui Sautifòss, care țâșnise în picioare răsturnându-și scaunul. La fel de repede se îndepărtaseră de masă și gemenii Lessolo; doar Gropello, baronul și Tajola rămaseră așezați.

— Nu!

Porunca tăioasă a lui Tajòla îl făcu pe secundul său să împietrească, dar și pe ceilalți bandiți și chiar și pe Gustìn și pe Felice care aveau deja mâinile pe arme.

— Acum nu este momentul pentru asta, spuse Tajola.

O spusese într-un mod politicos și totuși amenințarea era atât de palpabilă, încât îți dădea fiori.

— Aa, nu? îl înfruntă Sautifòss, dar nu primi niciun răspuns.

Tajòla îi oferi contelui tabachera.

— Domniei voastre i-ar plăcea o priză de tutun?

— Am tutunul meu.

— Ei bine, iată-ne aici!

Baronul luă o gură de vin și puse paharul jos:

— Probabil că aveți un motiv întemeiat ca să ne cereți un armistițiu și sunt curios să îl aud.

Când Gropello se șterse la gură cu mâneca jachetei și începu să vorbească, privirile deveniră mai atente.

— Știți bine că am declarat război Franței. În primăvara viitoare armatele lui Ludovic[33] vor străbate trecătorile și vor

ajunge în Piemont. Vă puteți imagina ce se va întâmpla, o armată invadatoare nu este diferită de o bandă de tâlhari. Sunt doar mai numeroși și mai bine înarmați.

— Nu consider că este treaba noastră să ne facem griji pentru asta, mormăi Baronul, mestecând destul de zgomotos brânză și salam.

— Da!

Unul dintre gemeni îi dădu dreptate.

— Bandiții sunt problema dumneavoastră, domnule conte. Dacă soldații sunt mai numeroși și mai bine înarmați… este tot problema dumneavoastră, dar este o problemă mai mare.

Ceilalți chicotiră, iar Gropello îi lăsă să râdă. Îi lăsă să glumească și să spună ce aveau de zis. Apoi, dintr-odată, spuse:

— Considerați greșit.

— Oh, chiar așa?

Tajòla zâmbi.

— Într-adevăr. Dacă vi se pare că judecata mea este aspră, veți fi surprinși când veți gusta din mânia lui La Feuillade[34].

— La Feuillade vine aici pentru voi, nu pentru noi.

— Exact, se băgă în discuție unul dintre frații Lessolo. Voi, cei de Savoia, sunteți dușmanii lor.

Contele se încruntă și probabil baronul avu impresia că recunoaște un semn de slăbiciune, pentru că râse zgomotos, într-un mod neplăcut și spuse:

— Și sunteți și dușmanii noștri. Va fi amuzant să vă văd pe dumneavoastră și pe ducele vostru defilând în lanțuri de-a lungul drumului către Susa, când vă vor duce la Paris.

— Acest lucru s-ar putea întâmpla, fără îndoială, spuse contele încrucișându-și brațele. Ba chiar, haideți să ne imaginăm că s-a întâmplat deja. Să ne imaginăm că familia de Savoia a pierdut războiul și că un general francez comandă la Torino…

Gropello tăcu și, cât timp făcu acea pauză, niciun tâlhar nu mai comentă. Sautifòss mânca fără să ridice ochii de la tocătorul de lemn, Tajòla zâmbea privind în altă parte, spre ceva din bucătărie care îi atrăsese atenția. În timp ce Gropello continua să vorbească, pe chipul baronului se putea citi dispreț, iar pe fețele fraților Lessolo, neîncredere.

— Mă gândesc că probabil nu îi veți favoriza pe călătorii și pe

recuperatorii francezi de taxe. Sau mă înșel? Dar mai devreme sau mai târziu unul dintre voi va comite o greșeală și va jefui o persoană nepotrivită. Astfel, guvernatorul Regelui Soare va trimite un regiment cu scopul de a vă prinde. La început vor pierde câțiva oameni urmărindu-vă prin pădurile și pe dealurile pe care le cunoașteți atât de bine. Într-un final, se vor sătura și vor da foc satelor bănuite a vă oferi protecție. La urma urmei, de ce ar avea scrupulele pe care le avem noi acum? E vorba doar de case, de câmpuri și de supuși ai unui duce înfrânt, nu ai unui duce francez…

— Acest lucru s-ar putea întâmpla, cu siguranță, recunoscu Tajola. Dar ar putea să treacă mult timp. Și cu siguranță nu va mai fi problema dumneavoastră, *monsù* Gropello.

— Sigur că da. Dar există și alte aspecte de care ar trebui să țineți cont.

Contele avea un ton aproape amabil, de parcă ar fi stat la masă cu niște vechi prieteni. Dar Gustìn, care îl văzuse deja în compania unor prieteni, știa că nici măcar cu acea ocazie nu reușea să fie atât de amabil.

— Care ar fi acestea? întrebă pe un ton acru unul dintre frații Lessolo.

— Dacă memoria nu mă înșală, sunteți cu toții valdenzi în găștile voastre. O treabă tare aiurea. Regele Soare nu este la fel de tolerant ca ducele când vine vorba de credință.

Judecând după înfățișarea gemenilor, aluzia îi atinsese la fix. Cu aceeași amabilitate în voce, Gropello se întoarse spre baron:

— Împrospătați-mi memoria… Câte sentințe planează asupra dumneavoastră pe teritoriul francez?

— Opt, răspunse baronul, serios.

— La noi aveți numai trei.

Pe chipul lui Gropello apăruse o grimasă care părea să indice admirație și amuzament.

— V-ați pierdut flerul de când sunteți pe pământurile noastre sau suntem noi prea îngăduitori? Dar cu siguranță un guvernator francez, odată numit în funcție, nu va lua în considerare numărul de sentințe pe care o persoană îl are înainte de a decide dacă să înceapă sau nu urmărirea acesteia…

Sautifòss mârâi, arătându-și dinții.

— Bine, am prins ideea. Și atunci? Nu ne-ați spus încă de ce suntem aici.

Gustìn realiză cât de abil fusese stăpânul său în a câștiga, prin doar câteva cuvinte, atenția unor interlocutori care fuseseră atât de ostili cu doar cu câteva clipe în urmă.

— Dacă e să examinăm faptele, închipuindu-ne că nu am fi dușmani… chiar dacă acest lucru îmi repugnă…

Contele sorbi din pahar:

— Trebuie să recunoaștem că avem cu toții aceeași problemă: războiul ne va strica atât nouă, cât și vouă planurile.

Tajòla dădu din cap în semn de aprobare și unul dintre gemeni mormăi „corect”.

Privirea lui Bonté lăsa să se înțeleagă că nu era de acord cu nimic din ceea ce auzise, dar rămase tăcut deoarece i se ordonase să facă acest lucru. Sautifòss părea mai interesat de salam decât de ceea ce auzea, iar baronul își curăța unghiile cu vârful cuțitului, aruncându-i doar câteva priviri lui Gropello și căscând des.

— Și ce propune contele Gropello pentru a evita acest… dezastru?

Tajòla pusese întrebarea și toți tâlharii îl priveau acum pe conte cu interes.

— Încăierările dintre noi trebuie să înceteze. Nu este inteligent să ne risipim forțele și să consumăm praful de pușcă pentru a ne război între noi, când avem același dușman. Să ne concentrăm pe alungarea francezilor. Apoi, dacă va mai fi necesar, vom reîncepe să ne împușcăm între noi.

— Dacă va mai fi necesar? repetă baronul, accentuând cuvântul „dacă”. De ce, s-ar putea să nu mai fie necesar?

— Nu, dacă ducele vă va acorda grațierea în schimbul serviciilor primite. Nu ați fi primii infractori care sunt iertați.

Gustìn se întrebă dacă remarca aceea făcea referire la el. Se uită la conte așteptându-se să îi întâlnească privirea, poate amuzată sau poate sarcastică, dar stăpânul său era atent doar la bandiți.

— Dacă voiam să mă înrolez, aș fi făcut-o în schimbul unui salariu, nu a unei bucăți de hârtie cu care pot să mă șterg la fund, murmură baronul.

— Să vă înrolați? Cred că glumiți! Ducele nu vrea să își spurce armata.

Contele era ca un dansator cu sabia într-o mână și cu o pană în cealaltă. O mângâiere era urmată de o lovitură, apoi de o nouă mângâiere.

— Domnule conte, noi suntem oameni simpli. Dacă nu am înțeles corect, vă rugăm să ne mai explicați dumneavoastră propunerea.

Tajòla era în continuare cel care îi ținea piept contelui. El se deosebea de ceilalți prin manierele sale și prin faptul că avea abilități bune de comunicare, asculta în liniște și vorbea așteptându-și rândul. Se spunea că era fiul unui nobil decăzut, dar, cel mai probabil, servise vreun aristocrat în tinerețe.

— Ei, haideți, Tajòla, nu este dificil. Vă cer să nu vă zgârciți la praful de pușcă când îi vedeți trecând pe soldații Regelui Soare și să îi lăsați pe ai noștri să treacă.

— Asta, monsenior, am înțeles. Propunerea pare puțin sărăcăcioasă în partea legată de ceea ce vom avea noi de câștigat.

— Veți primi iertarea ducelui, răspunse contele. De azi veți fi tratați ca supuși ai săi și nu precum niște criminali, iar eu voi înceta să vă mai vânez.

Tâlharii arătau precum niște câini flămânzi aflați în fața unui castron gol. Și lui Gustìn i se părea că oferta lui Gropello era prea slabă.

— Și dacă am face exact opusul? îl provocă baronul. Dacă i-am lăsa pe francezi să treacă și am trage în voi. Cine știe, poate că ei vor fi mai generoși…

Unul dintre frații Lessolo interveni:

— Mai mult, dacă la sfârșitul războiului Ludovic va domni prin aceste părți… nu prea ne va ajuta grațierea ducelui.

— Am putea negocia cu regele Franței, se răsti Sautifòss, iar Gropello scoase un fel de mârâit care era de fapt unul dintre rarele lui râsete.

— Fără îndoială, domnul La Feuillade va accepta, cu recunoștință, o alianță cu câteva zeci de tâlhari… unii dintre ei căutați în ținuturile Franței… unii dintre ei valdenzi… fără îndoială, va veni în Piemont cu atât de puține trupe, încât va avea nevoie de prețiosul vostru ajutor suplimentar.

— Am putea totuși să încercăm, insistă baronul.

— Încercați, voi găsi eu un mod de a asista la spânzurătoarea voastră.

Gustìn era sigur că stăpânul său ar fi fost capabil cu adevărat să o facă: poate deghizându-se în soldat francez, așa cum o mai făcuse și în trecut.

De la fereastră se auzeau râsetele și înjurăturile bandiților. Unii începuseră să joace zaruri și se întreceau la fiecare aruncare, invocând ajutorul sfinților, pe care îi blestemau imediat după aceea.

— Dumneavoastră ne-ați chemat aici, sublinie Tajòla, faceți-ne o ofertă mai bună.

Gropello bătu cu degetele în masă.

— Aș putea să mai adaug un premiu în bani, mormăi el după o clipă.

— Așa mai vii de-acasă! răspunse Tajòla, iar frații Lessolo zâmbiră la unison.

— Arme, mormăi baronul. Avem archebuze atât de vechi, încât riscăm să ne explodeze în mâini de fiecare dată când tragem un foc.

— Nici vorbă. Abia dacă avem arme pentru oamenii noștri.

— Atunci nu avem ce face! mârâi baronul.

Gustìn își apropie din nou mâna de stilet. Se uită la Tajòla, dar Tajòla nu spuse nimic, având același zâmbet pe chip, viclean și periculos, care îl determina să nu își lase garda jos.

Ceilalți bandiți, însă, începură să vorbească deodată:

— Vreți să ne folosiți pe post de carne de tun și să ne ucideți odată cu francezii, plesni Sautifòss din limbă. Eliminați doi inamici dintr-o singură lovitură, e chiar o mișcare bună.

Baronul îi dădu o mână de ajutor:

— Chiar foarte iscusit, într-adevăr viclean! Ne trimiteți la masacru și dumneavoastră stați și priviți!

— Totuși, nu greșește în totalitate, interveni unul dintre frații Lessolo. Francezii vor fi niște conducători și mai aspri.

— Așa că, de teamă, dai înapoi, nu, valdenzule? spuse baronul, întorcându-și capul spre el.

Gemenii reacționară în același timp și cuțitele scânteiară din nou în lumina felinarului atârnat de tavan.

— Încercă să repeți ce ai zis! urlă cel care fusese jignit.

Baronul nu aștepta să i se spună de două ori:

— Sunt de ajuns două cuvinte spuse de unul din oamenii ducelui pentru ca voi să deveniți ca niște cățeluși.

Unul dintre frații Lessolo îl împunse cu cuțitul. Baronul îl apucă de braț și îl împinse într-o parte precum un bărbat care ridică un copil. Acum erau cu toții în picioare, iar contele se retrăsese în spatele lui Gustìn și al lui Felice, fiind protejat de pumnalul celui dintâi și de pistolul celui din urmă.

Tajòla înaintase și îl ținea de braț pe baron, împiedicându-l să provoace o rană mortală de cuțit.

— Bravo, ce deștepți mai sunteți! Pentru a refuza o favoare, sunteți gata să le faceți două. Înjunghiați-vă unul pe altul și așa veți rezolva problema atât pentru familia de Savoia, cât și pentru francezi.

— La dracu'! spuse baronul punându-și pumnalul la loc.

— Și tu ce propui în schimb?

De fiecare dată când i se adresa lui Tajòla, Sautifòss își schimba expresia din lăcomie în ură intensă.

— Te atrage ideea grațierii?

Tajòla părea să nu îl fi auzit, dar, în cele din urmă, spuse:

— De ce nu?

— Și ești sigur că ideea de a deveni prieten la cataramă cu o persoană care ți-a ucis prietenii, frații, copiii... o să le convină și oamenilor tăi?

Din tăcerea lui Tajòla, Gustìn înțelese că acele îndoieli fuseseră bine plantate.

— Aș vrea să fiu și eu acolo când o să le spui, adăugă Sautifòss.

— Eu plec.

În timp ce se ridica, baronul trase un vânt zgomotos.

— Noi nu suntem proști.

Frații Lessolo îl imitară:

— Nu ne este frică, îi spuse unul dintre ei, sfidător, baronului.

Primi din partea lui o înclinare aprobatoare din cap, care părea aproape un semn tăcut de respect.

Bonté și Sautifòss aproape se întrecură pentru a vedea care ajunge primul la ușă. Tajòla fu singurul care îi aruncă o privire plină de regret contelui.

Iar atunci Gustìn spuse:

— Nu ați ținut cont de un lucru.

În mod surprinzător, se așeză tăcerea. Acum toată lumea îi privea pe el și pe Gropello.

Nu i se poruncise să vorbească. Dar nici nu i se interzise, se consolă el.

— Francezii vor începe să rechiziționeze alimentele de la ferme. Apoi vor jefui caravanele și bisericile. Și vor ajunge să fure de la țărani, să le jefuiască casele și să se distreze cu femeile lor. În acel moment, mă întreb…

Gustìn își plimbă privirea printre cei prezenți. Se uită la Sautifòss, la gemeni, la baron, la Bonté, oprindu-se asupra lui Tajòla.

— Vouă ce vă va rămâne?

— Vom găsi noi ceva de făcut, răspunse Bonté cu ură.

— Rugați-vă să rămână niște carne pe ciolan. Pentru că doar asta vă va rămâne. Niște oase de ros.

Gropello îi făcu semn să tacă. Spuse cu seriozitate:

— Vă promit că grațierea ducelui nu va lua în considerare ceea ce s-ar putea întâmpla pe perioada războiului.

Privirile păreau să vorbească în acea tăcere.

— Nu sunt sigur că am înțeles corect, spuse Tajòla.

— Ba eu sunt sigur că da.

— Ne dați permisiunea să continuăm să jefuim și… să facem altele?

— Nu vreau să vă împiedic să supraviețuiți. Mi-e de ajuns ca populația să fie furioasă pe francezi și nu pe duce.

— Deci, dacă săvârșim fărădelegi în numele francezilor…?

— Dumneavoastră ați spus-o, baroane. Nu eu. Gândiți-vă bine la ceea ce veți alege.

Nu aleseră. Poate că nici nu se gândiră.

Unul după altul, șefii de bande părăsiră încăperea. Ultimul care o făcu fu Tajòla, care, cu o mișcare bruscă și cu o expresie de lup, aruncă o privire rapidă spre ceva ce se afla în spatele lui Gustìn. Rapidă, dar nu suficient. Urmărindu-i privirea, Gustìn observă că ușa scărilor era pe jumătate deschisă.

La începutul negocierii, era sigur de asta, toate ușile din cameră fuseseră închise. El însuși verificase.

32 În franceză, „bunătate”.
33 Ludovic al XIV-lea, regele Franței în acea perioadă.
34 Louis d’Aubusson de la Feuillade (1673-1725), general francez.

13

După o cină liniștită, contele se închise în camera sa și Gustìn își reluă locul pe coridor pentru primul rond de pază.

Nu ați fi primii infractori care sunt iertați.

Noaptea era însoțită de gânduri ușoare precum aerul. Amintiri despre anii petrecuți în slujba unui om fără inimă, dar loial cuvântului său.

Acceptă să lucrezi pentru mine și te voi scoate de aici.

Grațiere pentru crimele comise în schimbul unor alte crime, comise în numele Alteței Sale Regale: aceasta fusese înțelegerea pe care Gustìn o făcuse cu aproape douăzeci de ani în urmă și care îl adusese la Veneția, împreună cu Gropello, pentru a încheia acorduri secrete cu habsburgii. După aceste negocieri, fusese decis un război care trimisese la moarte mii de soldați piemontezi.

În același mod, acordurile din acea după-amiază aveau să le ofere imunitate hoților și ucigașilor, care puteau să violeze, să facă raiduri sau să ucidă civilii lipsiți de apărare... atât timp cât făceau acest lucru vorbind franceza și prefăcându-se că erau supușii regelui inamic. În schimb, ducele avea să obțină câteva sute de aliați capabili să încetinească inamicul, cu ajutorul trupelor de gherilă din pădurile și din văile piemonteze, sporind în același timp ura populației față de invadator.

O afacere grozavă atât pentru familia de Savoia, cât și pentru tâlhari. La fel de bună și pentru Gropello, care avea să îi pună față în față pe dușmanii ducelui. Și pentru Gustìn, care devenea tot mai bogat de fiecare dată când contele își îmbunătățea poziția la curte.

Tresări când auzi un zgomot care provenea de afară; cineva vorbea încet. Merse precaut la fereastră.

Câteva licăriri de culoare roșie marcau focurile de tabără de pe dealuri; cele mai apropiate erau cele ale bandiților. Briza se strecura prin crăpăturile lemnului, mângâindu-i pielea și șuierându-i în urechi. Aducea cu ea ecoul vocilor și al râsetelor, uneori al certurilor, al țipetelor și, câteodată, chiar ecoul unor împușcături.

La un moment dat, Gustìn avu impresia că aude un chicotit chiar sub fereastră. Își ascuți simțurile, dar nu reuși să vadă deoarece vederea îi era blocată de acoperișul verandei. Auzi niște pași în curte și în acel joc de umbre care păreau că se mișcă recunoscu o siluetă care se îndepărta de casă.

Poate că unul dintre țărani venise să îi spună ceva administratorului despre o vacă ce năștea, despre un copil cu febră mare sau despre alte chestiuni legate de fermă care se puteau întâmpla noaptea și pe care un bărbat de la oraș nu și le putea imagina. Sau poate că Felice se lăsase însoțit până la ușa casei de vreo țărăncuță cu care se distrase. Dacă da, Gustìn avea să afle în curând.

Sau poate că acea umbră era de fapt un tâlhar, care venise să vorbească… cu cine? Cu siguranță nu cu Gropello, care sforăia în camera lui, pufnind precum un burduf plisat. Exista un pericol pentru stăpânul său? Gustìn nu putea să excludă acea posibilitate.

Trecu un timp despre care nu ar fi putut spune dacă fusese scurt sau îndelungat, după care recunoscu scârțâitul scândurilor. Oare se întorsese Felice? Sau oare era un tâlhar rău intenționat?

Gustìn își ținu respirația pentru a putea auzi mai bine; cineva vorbea cu voce joasă la capătul coridorului. Apucă pistolul, deja încărcat, sprijinit pe masă și făcu câțiva pași în față fără a-și lua ochii de pe ușa pe care o păzea. Ar fi putut fi un truc menit să îl îndepărteze de postul său de pază, lăsându-l neprotejat pe conte.

Remarcă în lumina slabă două siluete, ușor de recunoscut; Anna încerca să-l facă pe Luigi să intre în camera ei, însă el ezita. Se sărutară pe buze, apoi Anna îl trase înăuntru și închise ușa.

Gustìn se întoarse la postul său mai liniștit; nu era niciun pericol pentru conte. Nu avusese loc nicio crimă. Iubirea dintre Luigi și Anna nu era nicidecum fraternă, dar nici nu era incestuoasă, deoarece nu erau frați.

În orice caz, nu prea credea că Rossotto știa despre acel lucru,

ținând cont de ambiția sa de a-și plasa fiica vitregă la curte. Se întreba cât ar fi plătit pentru a afla… și cât i-ar fi oferit Anna pentru a o lăsa să își păstreze secretul.

Părul acela ca de foc și pistruii aceia ca de școlăriță păreau că fuseseră creați cu scopul de a stârni dorința bărbaților.

Gustìn fu tentat să aștepte ca Luigi să se întoarcă în camera lui, să bată la ușa Annei și să-i spună că văzuse totul. Că era dispus să tacă, în schimbul unor… favoruri.

Cu siguranță, fata nu era naivă și știa că avea să fie nevoită să se obișnuiască cu acest tip de compromisuri. Fiii și fiicele nobilimii și burgheziei de la curtea familiei de Savoia aflau destul de repede că propriul trup era una dintre monedele de schimb folosite pentru a rămâne aproape de lumina curții și că vârsta fragedă nu era un factor atenuant, ci un avantaj; contesa de Verrua avusese paisprezece ani în ziua nunții sale și șaisprezece ani când fusese sedusă de duce, devenind una dintre cele mai influente femei din Torino.

După un timp, Gustìn reuși să alunge acele gânduri care începuseră să îi gâdile părțile de sub abdomen. Contele îi promisese o biciuială bună dacă l-ar fi prins cu fesele în vânt în timpul misiunii.

Și, blestematul, își ținea mereu promisiunile.

14

Avigliana, 19 octombrie 1703

Tâlharii se întoarseră în dimineața următoare, cu steagul alb, specific celor care vin cu intenții de pace: Tajòla împreună cu Bonté, de care era mereu nedespărțit, cei doi frați Lessolo și baronul.

— Dacă ați făcut-o intenționat, *monsù* Gropello, trebuie să vă ofer complimentele mele, declară baronul. Oferta dumneavoastră i-a atras pe o mare parte dintre oamenii mei, dar m-a făcut și să pierd destui.

— Au plecat și unii oameni de-ai noștri, recunoscu unul dintre gemeni.

Gropello nu păru afectat de insinuările lor:

— Bănuielile voastre sunt deplasate. Fiecare tâlhar care pleacă reprezintă o pușcă în minus ațintită asupra dușmanilor mei, o pierdere pentru voi, dar și pentru mine. Poate că v-am supraestimat capacitatea de a vă menține oamenii uniți.

Bonté părea și mai ostil decât cu o zi înainte. Șuieră printre dinți, roșu la față:

— Acesta a fost scopul dumneavoastră de la început, să ne învrăjbiți!

— Liniște! porunci Tajola.

Părea foarte mulțumit, iar Gropello i se adresă lui atunci când întrebă:

— Ce s-a întâmplat cu Sautifòss?

— Un accident nefericit, răspunse Tajola rânjind. Dar vestea bună este că majoritatea oamenilor săi au devenit oamenii mei și cu toții sunt dispuși să se alăture cauzei dumneavoastră.

— Bine, spuse Gropello. Veți primi amnistia în condițiile pe

care vi le-am promis.

Contele nu părea deloc surprins și, pentru o clipă, Gustìn începu să creadă că se pusese de acord cu Tajòla încă de la început. În realitate era mai ușor să profite de rivalitatea dintre cei doi șefi de bandă, imaginându-și finalul. Dacă ar fi trebuit să parieze, nici Gustìn nu ar fi pariat nici măcar un ban pe Sautifòss.

— Și banii? interveni unul dintre frații Lessolo. Uitați de premiul în bani!

Contele se încruntă:

— De parcă nu aș ști că veți jefui cadavrele victimelor voastre. Doar uniforma unui ofițer, cu toți nasturii de argint, valorează o avere.

— Ofițerii sunt puțini și nu se plimbă fără soldați, rânji baronul, arătându-și dinții plini de spații goale. Mulți soldați.

Și Tajòla zâmbi, dar privirea lui era serioasă și calculată:

— Ceea ce vom scoate din buzunarele francezilor este treaba noastră. Va fi un stimul ca să scoatem și mai mult. Dar dacă vreți să ne angajați, va trebui să vă deschideți punga.

— Chiar repede, adăugă din nou baronul.

Gustìn se întrebă dacă devenise atât de plin de viață în absența docului de lemn plin cu mâncare, cu care fusese atât de ocupat în ziua anterioară.

— Aveți o părere proastă despre mine dacă socotiți că vă voi plăti fără nicio dovadă a angajamentului vostru, spuse Gropello, neclintit în scaunul său.

— Trimiteți un martor! propuse unul dintre gemeni și arătă spre Gustìn.

— Sigur. Iar când îmi veți trimite înapoi cadavrul lui îmi veți spune: „Ne pare rău, *monsù* Gropello, a fost un glonț francez. L-au împușcat în mod perfid, din spate”. Vă rog să aveți bunul-simț de a nu încerca să mă duceți de nas.

Își petrecură următoarele ore discutând despre câți bani ar fi trebuit să iasă din vistieria ducelui pentru a umple buzunarele noilor săi aliați, dar deja negocierile începuseră, iar Gustìn își permise să se relaxeze puțin.

Ușile bucătăriei rămâneseră închise. Curiosul din ziua precedentă, fie că era vorba de un Rossotto sau de un Gallizio, preferase să rămână la etaj.

Tajòla fu primul care îi strânse mâna contelui. La urma urmei, el avusese adevăratul câștig în noaptea precedentă, eliminându-și rivalul. Frații Lessolo se lăsară convinși ridicând ușor miza recompensei. Baronul, în schimb, ceru mai mult decât era dispus să ofere Gropello:

— O să vă pară rău! promise el la sfârșit.

Pe la jumătatea după-amiezii, bandiții dispărură și viața de la ferma Rossotto putu să revină la normal. Nu existaseră incidente, în afară de câte o vorbă de apreciere în plus pentru o fată, urmată de o ceartă ușoară cu frații ei.

Contele își permise să facă o plimbare în compania lui Rossotto pentru a vizita podgoria și pentru a depăna amintiri. Felice îi însoți de la distanță; Gropello nu își lăsa niciodată garda jos, cu atât mai puțin atunci când altcineva ar fi făcut-o.

În bucătăria principală, administratorul fuma pipă pe un scaun; ușa și fereastra bucătăriei erau deschise pentru a îndepărta mirosurile neplăcute lăsate în urmă de acei oameni care nu prea obișnuiau să se spele. Soția lui tocmai aprindea focul în vatră și se pregătea să prepare cina.

Anna intră în bucătărie coborând scările. Îl observă pe Gustìn și îi aruncă o privire rapidă, înainte de a i se adresa administratorului:

— Unde este tatăl meu?

— În vie, împreună cu contele. Fratele dumneavoastră este și el acolo.

Tânăra se deplasă lângă fereastră pentru a privi afară. Gustìn se întrebă dacă mențiunea despre fratele ei fusese un gest de curtoazie sau unul de complicitate din partea administratorului.

— Doriți niște vin? Gallizio arătă spre sticla de pe masă.

— Nu, mulțumesc!

— Este din acela bun.

— O să gust la cină.

— Domnul Augusto este un om înțelept, știe să facă lucrurile corect.

Anna îl privi cu răutate de sub o șuviță de păr roșcat.

Gustìn își aminti de modul hotărât în care fata își convinsese fratele vitreg să intre în camera ei cu o seară înainte. Își aminti că fusese brusc tentat să îi spună fetei că o văzuse și că avea să tacă

în schimbul… Simplul gând aprinse în el focul dorinței.

— De obicei știu ce este corect, spuse el, privind-o fix. Câteodată mă las cuprins de unele îndoieli.

— Și în această situație?

Gustìn nu se așteptase ca ea să răspundă atât de repede.

— Aveți vreo îndoială acum, domnule Augusto?

— Se prea poate.

— Voiam să culeg niște flori, dar nu este sigur pentru o tânără nevinovată să se aventureze singură pe câmpurile din împrejurimi cu acei bandiți încă umblând prin zonă.

Gustìn dădu din cap aprobator, recunoscând sentimentul familiar care preceda o tachinare amoroasă. Lumina bătea din spatele fetei, dar Gustìn avu impresia că zâmbea. Cu răutate. Anna era tot atât de nevinovată pe cât era el de bun practicant al catolicismului și amândoi știau asta. Jocul acela cu schimburi de priviri și de replici îl intriga, dar de data aceasta nu era sigur dacă el juca rolul de prădător sau de pradă.

— Tatălui dumneavoastră nu i-ar plăcea, domnișoară.

Îngrijorarea o făcuse pe *madame* Susanna să rupă tăcerea sa timidă.

— Dacă domnul Augusto are îndoieli cu privire la ce are de făcut, le-ar putea rezolva însoțindu-mă.

Anna avea doi ochișori vicleni. Și avea ceva în minte, fără îndoială. Poate că se pregătea să cumpere tăcerea unui martor incomod; Gustìn așa ar fi făcut, dacă ar fi fost în locul ei; și atunci el nu trebuia decât să decidă dacă merita sau nu să se lase mituit.

— Aș fi onorat.

— Voi lua un coș, spuse ea apropiindu-se atât de mult de el, încât aproape că se atinseră.

Gustìn simți mirosul hainelor sale proaspăt spălate.

O luară pe o cărare care urca spre pădurile de pe Muntele Cuneo, printre pajiști de un verde-crud și printre tufișuri cu mărăcini care păreau să stea la pândă pentru a agăța țesăturile hainelor. Ceasurile călduroase ale zilei deja trecuseră, iar soarele își disputa o bucățică de cer cu norii negri care începuseră să se umfle, promițând parcă o ploaie. Anna se îmbrăcase cu o mantie de lână și mergea într-un ritm alert. Gustìn observă că ignora florile de pe marginea drumului și acel lucru îi confirmă gândul

că fata avea de fapt altceva în minte.

Târgul Avigliana era construit pe versanții unui deal, chiar vizavi de Muntele Cuneo, fiind împrejmuit de ziduri. În vârf, ruinele înnegrite ale unei fortărețe erau o amintire din urmă cu cincisprezece ani, de când armatele lui Catinat trecuseră Avigliana prin foc și sabie și distruseseră complet castelul. Gustìn se cutremură gândindu-se că oamenii din localitate aveau parte de acea priveliște sinistră în fiecare zi. În afara zidurilor se zăreau ferme și colibe din stuf, câmpuri de grâu, porumb și fasole. Pe pajiști pășteau vaci, oi și capre; țăranii vindeau fructe și legume sub copertine.

— Cum de urâți preoții?

Anna rupse tăcerea pe un ton care părea nonșalant. Cuvintele ei erau ascuțite precum lama unei baionete.

— Nu îmi amintesc să vă fi spus asta, răspunse Gustìn.

— Mie nu, ci lui Don Egidio. Și chiar dacă nu ați fi spus-o, ar fi fost de ajuns să mă uit la fața dumneavoastră de fiecare dată când vorbea dânsul.

Gustìn își simțea inima bătând mai tare și nu își putea da seama dacă era de la efortul plimbării sau din cauza a ceea ce îi spusese Anna.

Nu făcuse nimic pentru a-și ascunde antipatia față de Don Egidio, dar atunci de ce se simțea ca și cum ar fi fost prins făcând ceva greșit?

Solul fertil de la altitudini mai joase, care hrănea iarba și plantele, fu înlocuit de niște argilă roșie și de un tip de piatră sfărâmicioasă, iar pădurile de castan și de stejar făcură loc mestecenilor și pinilor. Și coșul Annei continua să rămână gol.

— Aveți un nume de orfan: Graziadei, continuă ea, tot cu o dezinvoltură inocentă. V-au crescut preoții, nu-i așa? De aceea îi urâți atât de mult?

— Așa e, și eu sunt orfan. Dar nu am avut norocul dumneavoastră, răspunse el cu aceeași amabilitate.

Ea nici nu tresări. Avea, într-adevăr, obrajii roșii, însă ar fi putut fi din cauza urcării. De undeva se auzi o gâscă sălbatică.

— Ați aflat de la tatăl meu?

— Ceva de genul. Iertați-mă, a fost un răspuns meschin.

— Nu este nevoie să vă scuzați. Urăsc ipocrizia.

Cărarea cotea spre dreapta și apoi intra într-o pajiște abruptă. De acolo se bifurca, pe o parte strecurându-se în pădurea deasă, iar pe cealaltă coborând spre cel mai mare dintre cele două lacuri din Avigliana. Apa era ca o oglindă gri și aurie, brăzdată de pânzele albe ale pescarilor.

Anna se așeză pe iarbă fără să mai spună nimic, poate pentru a-l invita sau pentru a-l provoca și pe Gustìn să facă același lucru. El consideră că era mai prudent să rămână în picioare.

Trecură câteva minute. O briză răcoroasă mângâia vârfurile copacilor, aducând cu ea chemările pescarilor și cântecul spălătoreselor.

— Dumneavoastră ați fost cel de aseară, observă Anna. Pe coridor.

— Da.

— Eram aproape sigură.

Nu se temea, nici nu era rușinată deoarece fusese expusă. Își lăsă mantia să cadă, ridicând capul spre soarele călduț.

Umerii săi albi și osoși tremurau de frig, dar nu făcu niciun gest ca să se acopere. Gustìn înțelese că era un semnal pentru el; Anna era gata să negocieze un acord. Era gata să îl mituiască.

Nu se așteptase ca invitația să sosească atât de repede și într-un mod atât de explicit, iar acest lucru îl determină să mai analizeze o dată situația.

Se gândise că însoțind-o s-ar fi aflat în situația ideală și că ar fi putut să aleagă dacă să accepte sau nu ceea ce avea ea să îi ofere în schimbul tăcerii sale. Abia în acel moment realiză că Anna ar fi putut inventa că o atacase… niciun martor nu ar fi putut infirma spusele ei.

Gustìn hotărî că riscurile erau mult mai mari decât câștigul. Fata era chiar mai vicleană decât își imaginase.

— Deci, *monsù*, ce doriți să faceți?

Întrebarea Annei rămânea deschisă tuturor interpretărilor posibile. Gustìn o alese pe cea mai prudentă:

— Nu este treaba mea. Nu sunteți fiica mea.

— Și atunci?

— Nu vă judec și nu voi spune nimic deoarece nu mă privește.

— Aveți recunoștința mea.

Fata se ridică și își aranjă mantia pe umeri:

— Vreți să vă arăt un loc?

Gustìn începu să creadă că ar fi fost mai bine dacă ar fi rămas la fermă. În acea clipă de nedumerire, încercă să abordeze un ton al vocii cât mai neutru.

— E târziu și s-ar putea ca stăpânul meu să aibă nevoie de mine.

Ea plesni ușor din buze, după care și le linse. Zâmbetul său dulce și aproape copilăros deborda acum de senzualitate:

— Don Egidio ar fi foarte supărat dacă ar ști că vă duc în acel loc.

Voia să îl ispitească din nou, apelând de data aceasta la antipatia lui față de preoți. Poate că nu era mulțumită de modul în care se desfășurase prima sa *mutare*.

— O să mă duc singură dacă nu vreți să mă duceți dumneavoastră. Oricum nu mi se va întâmpla nimic rău, nu-i așa?

Lui Gustìn nu îi venea să creadă că fusese atât de naiv încât să o subestimeze în acel hal.

— Nu… dar permiteți-mi oricum să fiu cavaler și să vă însoțesc.

Ea îl privi de parcă ar fi știut încă de la început că așa aveau să decurgă lucrurile. Se întoarseră în pădure. Deasupra lor, o bucățică de cer se întrevedea printre ramurile uscate și cu aspect scheletic. Cerul era din ce în ce mai gri și tot mai puțin alb. Se auzeau corbii cârâind, iar parfumul de pin devenea tot mai intens.

Merseră într-o liniște profundă până când ajunseră într-o poiană. Prin iarba uscată se zăreau niște pietre lungi, înalte până la genunchi și aranjate în cerc. În mijloc se afla un bolovan plat, în care cineva sculptase niște găuri relativ rotunde.

Acea poiană îi lăsa o senzație extrem de ciudată și de misterioasă, de parcă ar fi putut dispărea și reapărea după bunul plac, printre frunzele și tufișurile din pădure.

— *Mascatele* se adună aici, spuse Anna.

Gustìn o privi, apropiindu-se de bolovan și mângâindu-i suprafața. Corbii croncăneau în apropiere.

— De unde știți?

— Poate că sunt și eu una dintre ele.

Gustìn îi susținu privirea sfidătoare; era privirea unei fete care avea probabil jumătate din vârsta lui; nu reuși totuși să ignore sentimentul neplăcut că se afla într-un loc nepotrivit, cu o persoană nepotrivită.

— Nu puteți fi ceva ce nu există, răspunse el ferm.

Anna se aplecă și se sprijini cu coatele de bolovan, arcuindu-și șoldurile. Coama sa bogată de păr i se revărsă pe spate, părând să ia foc de la ultimele raze de soare ale acelei zile. Chiar și genele ei ondulate păreau să zâmbească.

Încerca să îl seducă și nu era de dragul negocierii unui acord; obținuse deja cu puțin timp înainte ceea ce își dorea, adică tăcerea lui Gustìn.

— Cum aș putea să vă conving?

Chiar și acele cuvinte ar fi putut avea mai multe sensuri: ar fi putut face referire la faptul că ea era o vrăjitoare sau la dorința ei de a fi posedată chiar acolo, în acel loc oarecum magic, oarecum blestemat.

Gustìn evită să își oprească privirea pe sânul ei, îndreptat către el precum o tandră invitație. Încercă să alunge din minte gândul de a se apropia de Anna, de a o împinge spre altarul acela grosolan și de a-i ridica fusta.

Înghiți în sec, simțindu-se copleșit de dorință, simțindu-și sângele urcându-i în cap și inima bătându-i puternic în piept. Aerul răcoros din pădure îi ardea gâtul, dar era ca și cum prezența Annei îl împiedica să respire.

Fu nevoit să își poruncească să privească în jos pentru a nu se mai uita la ea, deși știa că acela era un gest de slăbiciune și de predare.

— Eu nu cred în existența vrăjitoarelor, îmi pare rău.

Ea răspunse:

— Așa vă invidiez, domnule.

Nu mai simți răutate în vocea ei, ci un fel de tristețe, iar când ridică ochii spre ea, Gustìn avu impresia că se afla în fața unei alte persoane.

Renunțând la ideea de a-l seduce, Anna îl privea acum de parcă s-ar fi întrebat ce alt joc ar mai fi putut juca împreună.

Gata cu jocurile, nu, niciun joc cu ea.

Gustìn se simțea de parcă tocmai scăpase de un pericol; îi

propuse să se întoarcă, iar fata nu se opuse.

În fața fermei îi aștepta Parfùm, cu o privire anxioasă, dar și furioasă.

— Unde ați fost? mârâi el. Nu mi-ați spus că plecați!

— Ei, haide Bruno, i-am spus lui Gallizio că voi fi însoțită de *monsù* Augusto. Nu am fost în niciun pericol.

— Ați mai spus și că aveați de gând să culegeți flori. Unde sunt?

— Poftim?

— Florile!

Ea aruncă o privire distrată spre coșul gol:

— Nu am găsit nimic care să-mi placă. Era prea frig. Erau veștede.

Expresia sumbră de pe chipul lui Parfùm se topi precum zăpada când ea își ceru scuze zâmbindu-i și își linse buzele. Gustìn observă că Anna începuse să se joace din nou și, din absența jenei sau a uimirii din ochii lui Parfùm, înțelese că jucau de ceva vreme acel joc.

Percepu aproape fizic prezența unui fir invizibil care îl lega pe servitor de stăpână într-o îmbrățișare voluptuoasă, trupească. Un alt fir, o altă îmbrățișare, în afară de cea cu fratele ei vitreg.

Parfùm era opusul lui Luigi: un om de la țară, fără educație, care probabil că învățase să omoare pentru a nu se lăsa ucis în război. Un bărbat care nu era frumos, ci era dur într-un fel care uneori le putea atrage pe unele femei.

— Tatăl dumneavoastră ar fi fost supărat dacă ar fi știut că ați părăsit moșia fără mine, îi reproșă Parfùm, care acum părea aproape descurajat. Iar cu acei bandiți prin împrejurimi și eu am fost îngrijorat.

Anna îl mângâie și îi spuse pe un ton absent:

— Nu ar fi trebuit. Am fost în siguranță cu *monsù* Augusto.

Gustìn fu încercat din nou de acea senzație enervantă pe care o avusese când se aflau în pădure. Prin doar câteva vorbe, Anna îl făcuse să ia parte la jocurile ei amoroase, de data aceasta pentru a-l pune în competiție cu Parfùm.

Se uită fix la bărbatul acela, căutând tonul și cuvintele potrivite cu care să-l îmbuneze; sau cel puțin căutând un mod de a ieși din acea luptă în care fusese târât fără voia lui.

— Domnișoara mi-a cerut să o escortez și nu v-am văzut prin împrejurimi. Altfel aș fi lăsat în seama dumneavoastră această sarcină.

Parfùm dădu prudent din cap:

— Înțelegeți, tatăl său mi-a cerut…

— Înțeleg. Înțeleg foarte bine.

Gustìn îi zâmbi Annei, care îi aruncă o privire furioasă:

— Vă las în compania nobilului dumneavoastră însoțitor, *mademoiselle*.

Curtea avea să fie un loc potrivit pentru acea fată dezinhibată; poate într-o zi avea să intre chiar în patul ducelui.

În timp ce trecea pe lângă ea, îndepărtându-se, privirea lui Gustìn se intersectă cu a ei și atunci știu că, dacă Anna avea să devină vreodată o persoană influentă la curte, avea să îl facă să plătească pentru faptul că o refuzase în acea zi.

15

Soția administratorului servi la cină niște gogoșele cu brânză și o ciorbă delicioasă cu gălbenușuri, suc de lămâie și crutoane.

Începură să mănânce în liniște, poate pentru că toată lumea dorea să guste din delicioasele feluri de mâncare sau poate pentru că domnul conte era adâncit în propriile gânduri, iar ceilalți se temeau să nu-l deranjeze. Gropello avea acest efect chiar și asupra oamenilor care îi erau apropiați.

Gustìn observă că Luigi se tot juca cu furculița, gustând foarte puțin din mâncarea pe care o avea în farfurie; din când în când, se uita fix la Anna, dar ea îl ignora, fiind cu siguranță conștientă de faptul că îi provoacă o durere infernală.

După ce mâncară, în timp ce copiii doctorului urcau spre camerele lor, iar copiii administratorului ieșeau ca să închidă grajdurile, Gropello le făcu un semn lui Gustìn și lui Felice, care porniră să facă turul fermei pentru a verifica împrejurimile.

Pe drum trecură pe lângă țăranca cea tânără care cu o zi înainte scuturase fața de masă în pragul ușii.

— Bună seara, monsenior, îi spuse ea lui Felice.

Surdomutul îi răspunse făcând un semn elegant cu capul, dar Gustìn văzu o cută de mulțumire formându-se în colțul buzelor sale. După ce trecură de fată, Felice lăsă clar să se înțeleagă că el prefera al doilea rond și că avea să facă din nou o plimbare prin împrejurimi.

Pe măsură ce locuitorii fermei mergeau la culcare, lumânările de la ferestre se stingeau, iar întunericul și liniștea se așezau deasupra lor. Începu să bată vântul și să scuture ramurile copacilor.

Când se întoarse în casă, Gustìn se opri în fața ușii contelui și bătu încet:

— Sunt eu, Gustìn. Voiam să vă spun că voi lua primul rond de pază.

— Bine! răspunse vocea contelui, de cealaltă parte a ușii. Mâine ne vom întoarce la Torino. Sunt mulțumit de munca dumitale. Vei primi răsplata pe care o meriți.

Gustìn îi mulțumi fără a aștepta un răspuns. Care oricum nici nu veni.

Își puse mâinile în buzunare și începu să patruleze pe coridor. Îl ajuta să rămână treaz și știa că era liniștitor pentru stăpânul său să adoarmă ascultând pașii familiari ai gărzii sale de corp.

Mai târziu sosi și Felice, zâmbind ca un copil care dăduse iama-n dulciuri. Îl salută pe Gustìn făcându-i un semn cu mâna și intră în cameră. După câteva clipe deja sforăia.

Vântul făcea ca rândurile ordonate ale viei să foșnească. Din când în când, în depărtare, se auzeau sunetele animalelor nocturne.

Recompensa lui avea să fie substanțială și de această dată. Gropello era generos cu oamenii săi, în măsura în care și ducele era generos cu el.

Gustìn nu putea decât să fie mulțumit; făcea ceea ce știa cel mai bine să facă și era bine plătit pentru asta. Faptul că îl întâlnise pe conte fusese cel mai norocos lucru care i se întâmplase vreodată.

În timpul acelor stări de veghe tăcute, unele amintiri reapăreau din negura trecutului.

Amintiri despre perioada în care copilăria lui se încheiase, pe când târgul Moschino fusese casa lui; trăise printre alei infestate de miasme, de mizerie și de cocioabe jerpelite, la fel precum cei care locuiau în ele. Amintiri despre perioada în care Gustìn trăise ziua pe străzi și noaptea pe sub poduri, printre stranele bisericilor, prin cocioabe abandonate sau prin depozite infestate de șobolani. Sau despre momentele în care uneori era trezit de loviturile zbirilor care îl amenințau că aveau să îl arunce în închisoare pentru că cerșea.

În acele vremuri, Gustìn știuse mereu unde să găsească o masă caldă, chiar dacă uneori câinii vagabonzi sau alți oameni ai străzii ajungeau acolo înaintea lui; în acele ocazii fusese nevoit să meargă la preoții de la San Filippo și să cerșească niște pâine și

supă. Știuse mereu unde să găsească un pahar de vin, o curvă sau vreun fraier de înșelat, reușind să suporte zilele proaste, așteptând zile mai bune. Pentru că dintotdeauna lucrurile funcționau astfel: dacă trebuia să plouă, ploua și nu aveai cum să faci ca soarele să iasă doar pentru că tu nu aveai chef să fii udat…

— Ieri m-ai prostit; băusem, dă-mi banii înapoi!

Bărbatul din Asti apăru dintr-o alee și îl apucă de păr, apoi începu să îl pălmuiască. Nimeni nu veni să îl apere pe Gustìn. În târgul Moschino nu exista milă, singura regulă era că fiecare trebuia să își vadă de treaba lui.

— Aveai cărțile trucate, ticălos mic ce ești!

Bărbatul din Asti scotea pe gură salivă și insulte.

— Erai atât de beat, încât nici măcar nu reușeai să numeri punctele, răspunse Gustìn. Nu te-am pus eu să bei și nici nu te-am forțat să joci cărți.

— Dă-mi banii înapoi, altfel te omor!

Bărbatul scoase un cuțit și rânji, arătându-și puținii dinți rămași, dintre care jumătate erau negri și cariați.

— În regulă. Hai să mergem să îi luăm de la mine de acasă! Nu-mi place cuțitul acela atât de apropiat de fața mea.

— O să te fac eu să îți placă!

O persoană care paria la cărți atunci când era beată era clar imbecilă și atunci când era trează, iar Gustìn se bază pe acea certitudine. În timp ce străbăteau acel labirint de alei și de curți urât mirositoare, cetățeanul din Asti nu observă că trecuseră pe lângă aceeași casă de trei ori și că de fiecare dată Gustìn se uitase înăuntru.

Când intrară în micuța curte din spatele depozitului maestrului Gaj, Gustìn deja știa că trebuia să fie pregătit; auzi un baston șuierând prin aer, urmat de sunetul unui nas spart. Gustìn era liber, iar curtea era acum plină de copii care strigau.

Luigi, „Vigio”, era cel mai mic dintre ei, dar era la fel de periculos și de certăreț ca toți ceilalți. Avea două pietre în mâini și pe prima o aruncă imediat; ținti testiculele bărbatului din Asti, dar îl nimeri în genunchi, însă nu se gândi prea mult la acea greșeală.

Pertica, care crescuse puțin prea repede și se clătina din cauza picioarelor sale lungi și uscățive precum niște bețe, lăsa impresia

că avea să cadă în orice clipă. În schimb, piatra sa lovi ținta cu precizie.

Ascapìss era cel care ținea bățul pentru că era cel care lovea cel mai tare. Vorbea de unul singur și spunea mereu as capìss, *adică „se înțelege", chiar dacă uneori nu era nimic de înțeles decât poate faptul că viața era atât de crudă, iar ca să supraviețuiești, tu trebuia să fii și mai crud.*

Erau patru contra unu, chiar dacă inamicul era un adult și avea un cuțit. Genunchiul care fusese nimerit de piatră cedă și fu suficient ca Pertica să îl împingă din spate pentru a-l face să cadă. Îl înconjurară și îl loviră cu picioarele în șolduri și în cap, cu toată puterea pe care o aveau, iar acum ei erau cei care strigau și înjurau cât îi ținea gura. Când bărbatul din Asti încetă să se mai zbată, Gustìn scuipă pe fața lui distrusă:

— Nu-ți voi da nimic înapoi pentru că nu am trișat. Iar tu ești măgar.

Ceva îl trezi pe Gustìn din profunda reverie a amintirilor sale și îl determină să își ascută simțurile. Nu se auzea nimic neobișnuit: doar trosnetul unei crengi, sforăiturile contelui și cele ale lui Felice. Nu se auzea niciun sunet dinspre scările care duceau jos.

Gustìn nu simțea un pericol anume, dar se simțea în stare de alertă, ca și cum ar fi existat un pericol; pentru că mai devreme, în timp ce rătăcea cu mintea prin trecut, era sigur că auzise ceva.

Din curte se auzi un foșnet de frunze uscate. Gustìn merse tiptil spre fereastră, glisând încet pe podea, la fel de delicat precum o ceață care abia dacă atinge pământul, astfel încât să nu tulbure liniștea și să nu fie surprins de cine se afla acolo.

La început văzu doar conturul zimțat al vârfurilor copacilor, care erau luminați de stele și de o lună abia vizibilă. Apoi… poate că era doar un joc straniu de umbre, dar între grajd și cuptor i se păru că vede o siluetă neagră: un bărbat sau o femeie care privea spre clădirea principală.

Închise ochii, îi deschise din nou și văzu că silueta era încă acolo. De pe verandă apăru și o a doua siluetă, înfășurată într-o mantie, care traversă curtea și care, la un moment dat, dispăru în întuneric.

Gustìn rămase acolo, continuând să privească, dar nu mai văzu nimic; ajunse să se întrebe dacă își imaginase totul. Nu. Ar fi putut avea îndoieli legate de silueta de lângă cuptor, dar cea din curte nu era rezultatul unui joc de umbre.

Se strădui să se gândească la faptul că nu îl privea. În afară de siguranța lui Gropello, nimic nu îl privea. Cât timp niște persoane necunoscute se îndepărtau de fermă în loc să se apropie, nu avea de ce să își facă griji.

Mai târziu, se trezi cu o senzație de buimăceală, de parcă ar fi fost urmărit de un urlet, în timp ce încerca să scape dintr-un coșmar. Nu-și amintea coșmarul și nici cine scosese acel urlet.

Rămase parcă în așteptare, într-o stare de alertă, cu mâna pe pumnal. Dar singurul sunet care se auzi din afara camerei era cel al pașilor lui Felice, care stătea de pază în fața ușii contelui de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

16

Avigliana, 20 octombrie 1703

Chipul lui Felice nu părea să aducă vești bune și, de fapt, asta îl trezi pe Gustìn, mai mult decât zguduitura bruscă care îl adusese înapoi de pe tărâmul viselor.

Pericol.

De afară se auzeau voci agitate; Gustìn o recunoscu pe cea a contelui. Se ridică în fund și șezu pe pat, străduindu-se să scuture senzația aceea de ceață mentală.

— Grăbește-te! îi spuse Felice și, înainte de a părăsi camera, îi lăsă un pistol pe pat.

Cunoscându-l pe Felice, era sigur că deja era încărcat.

Gustìn își luă cămașa și pantalonii, își închise cureaua și luă arma.

În timp ce cobora, se întreba ce s-ar fi putut întâmpla. O ceartă între țărani? Gropello nu s-ar fi amestecat și Felice nu l-ar fi trezit pentru asta. Cineva îl jignise pe conte? Îi era greu să își imagineze cine ar fi putut să fie atât de nechibzuit.

Trecu prin bucătărie, unde se afla familia administratorului. Unul dintre fii îi întâlni privirea și spuse:

— Au găsit un mort.

Soția lui Gallizio își făcu semnul crucii, având ochii plini de angoasă.

Gropello era în curte cu Felice, cu administratorul – Gallizio, cu Rossotto, cu Parfùm și cu comandantul escortei militare. Tonul vocilor era unul destul de agitat. Puțin mai departe, se afla un omuleț bărbos, cu o jachetă de blană urât mirositoare, care avea o expresie îngrozită.

— Nu vorbiți prostii! spuse Gropello. Ce motive aș fi avut să îl

ucid după ce mi-a promis că mă va ajuta?

— Când tovarășii lui vor afla, vor veni să se răzbune, spuse administratorul.

Rossotto continua să pună paie pe foc:

— Ne-ai pus într-un foarte mare pericol!

— Îți spun că nu am făcut nimic! izbucni contele.

Starea de somnolență se evaporă în lumina dimineții, iar Gustìn puse cap la cap destul de repede ceea ce probabil se întâmplase. Unul dintre șefii de bandă care participaseră la negocieri fusese găsit mort în apropiere, în circumstanțe care lăsau să se înțeleagă că nu fusese ucis de un lup sau de un mistreț. Chiar atunci Gallizio se băgă în discuție:

— Nu înțelegeți că locul acela este blestemat?

— Nu e de glumă cu aceste lucruri, spuse Rossotto încet.

Făcu un semn împotriva deochiului, fiind imitat de Gallizio și apoi de Gropello.

Fermierul continuă:

— Le-am interzis întotdeauna copiilor mei să meargă acolo. Acea poiană este bântuită. Și mai ales acum, când se apropie Ziua Morților…

Pe Gustìn îl trecu un fior. Oare vorbeau despre aceeași poieniță în care fusese nevoit să respingă tentativa de seducție a Annei cu mai puțin de o zi în urmă?

— Prostii, mormăi contele.

Continua să își țină degetele încrucișate pentru a alunga deochiul.

— Cum procedăm legat de banda lui de tâlhari? întrebă Rossotto.

— O să vorbesc cu ei, îi promise contele.

— Trebuie să le spui că a fost Vipera, că noi nu am fi putut face așa ceva!

— Bine, am spus că voi vorbi eu cu ei!

Contele se opri și se uită direct la Gustìn:

— Ai înțeles ce s-a întâmplat?

Până atunci nu dăduse niciun semn care să îi arate că observase prezența lui. Datorită unor momente de acest fel, Gustìn ajunsese să creadă că stăpânul său avea o pereche de ochi la spate.

— Unul dintre șefii de bande a fost ucis în pădure, într-un loc despre care Gallizio și Rossotto cred că este vrăjit.

— Tajòla, precizează contele. L-au ucis pe Tajòla.

Lui Gustìn i se născu atât de repede un gând în minte, încât îl spuse cu voce tare:

— Ucigașul ar putea fi unul dintre oamenii săi, unul care nu e de acord cu acordurile noastre.

— Nu putem spune nimic despre asta până nu vedem cadavrul.

— Este tot acolo?

Gustìn preferă să nu spună că știa unde se afla acel loc. Între timp, încercă să își amintească dacă solul din acel luminiș era moale, umed sau noroios. Ar fi fost foarte neplăcut să i se recunoască urmele cizmelor, poate chiar lângă cadavru.

— Trebuie să mergem să îl luăm de acolo înainte ca lupii să îl găsească, spuse contele. Sau tovarășii lui. Bonté va face o tragedie din asta, adăugă el, fără să zâmbească.

— Cine a descoperit cadavrul? întrebă Gustìn.

— Unul dintre ciobanii mei.

Rossotto arătă spre bărbatul cu barbă, care tresări când își auzi numele.

— În această dimineață ducea oile la pășune; a fugit după una care scăpase și l-a găsit pe tâlhar, arătând într-un așa hal. Cred că a fost torturat.

— Dumneata.

Gustìn îi făcu semn ciobanului să se apropie:

— Ce ai văzut?

Omul făcu ochii mari, privind spre Rossotto de parcă i-ar fi cerut permisiunea.

— Vorbește liber! îl liniști doctorul.

— *Ij cornajass a fasìo ‘n gran ciadel. Mi i pensava ch’a fussa mòrta na feja, e i son andait a vëdde. Col post lì a l’é maledet, eh, ai é le masche. A j’era n’òm ant la reirura, tut patanù e pien ëd sang.*[35]

Ciobanul vorbea doar în dialectul piemontez, care era și mai greu de înțeles din cauza bâlbâielii și a ezitărilor sale. Avea să își amintească mult timp ziua aceea. Mai întâi dăduse nas în nas cu un cadavru, apoi cu contele Gropello, care se afla într-una dintre pasele sale proaste. Gustìn nu ar fi putut spune care dintre cele

două experiențe era mai rea.

Un detaliu al acelei povești îi atrase atenția. Îl lăsă pe omuleț să se macine în continuare și se întoarse spre conte.

— Dacă deja corbii au început festinul, va fi mai dificil să înțelegem cum a fost ucis…

— Da, îl aprobă Gropello. Trebuie să ne mișcăm repede. Carlo, haide cu noi! Vom avea nevoie de cunoștințele dumitale.

Nu fusese o rugăminte, ci un ordin. Rossotto înghiți. Se uită la Gallizio și arătă spre casă:

— Închideți-vă înăuntru! Doamne ferește ca bandiții să se întoarcă înapoi!

— Doamne ferește! repetă administratorul.

Contele îl chemă pe sergentul escortei militare:

— Ia cu tine doi oameni și urmează-mă. Ceilalți să rămână aici ca să apere ferma; să fie cu ochii în patru. Gustìn, Felice, voi veniți cu mine!

Urcară pe cărare, prin pădure, pe același drum pe care Gustìn mersese în compania Annei. Gustìn profită de ocazie pentru a se apropia de stăpânul său.

— Azi-noapte s-a întâmplat ceva, spuse el încet.

— La fermă, te referi?

— Da. Am văzut o siluetă ieșind din casa administratorului. Am avut impresia că aștepta pe cineva lângă cuptor, dar este posibil și să îmi fi imaginat eu asta, era prea întuneric. Dar mai târziu… m-am trezit cu senzația că am auzit pe cineva țipând.

— Țipătul chiar s-a auzit, spuse Gropello fără a-l privi. L-am auzit și eu.

— Și poate că Tajòla a fost cel care a țipat.

— Exact.

Gustìn coborî și mai tare vocea:

— În conac, în afară de mine, de dumneavoastră și de Felice, se aflau familiile Rossotto și Gallizio. Și Parfùm.

— Vrei să spui că Tajòla ar fi putut fi ucis de unul dintre ei?

Pe chipul contelui apăru o grimasă dezgustată.

— Chiar așa.

— Dar din ce motiv? Și de ce a rămas Tajòla prin părțile astea?

Gustìn clătină din cap:

— Nu-mi pot imagina.

Ajunseră la pășunea unde, cu o zi înainte, Anna avusese prima ei tentativă de seducție. Aerul mirosea a frunze uscate și singurul sunet care se auzea era croncănitul corbilor, care se înfruptau la acel banchet macabru din poiana din apropiere. Deranjate, păsările se îndepărtară croncănind strident în semn de protest.

În mijlocul cercului din pietre, întins pe bolovanul neted, se afla corpul gol al lui Tajòla. Fața îi fusese ciupită de corbi, care luaseră deja cele mai fragede părți. Tot corpul îi era plin de vânătăi și de răni; prin cavitatea sângerândă a pieptului desfăcut i se vedeau coastele. Înainte de a-i smulge inima, criminalul se abătuse asupra lui cu o cruzime de nedescris.

Gustìn observă că hainele și încălțămintea lui se aflau într-un colț, fiind toate puse la un loc. Împreună cu pușca, pistolul, plosca cu praf de pușcă și teaca unui cuțit.

Acea imagine îi trezi un sentiment bizar și îi provocă niște gânduri ciudate.

Ce victimă și-ar fi pus lucrurile în ordine înainte de a fi ucisă?

— Uitați-vă în poiană și prin tufișuri! porunci Gropello în timp ce ocolea piatra. Poate găsiți arma cu care a fost ucis.

Gustìn profită de ocazie pentru a-și concentra atenția asupra tipului de sol, observând cu ușurare că era argilos, umed și plin de urme încurcate; nu avea să fie nevoit să ofere nicio explicație pentru prezența sa acolo. Deși nu făcuse nimic rău, nu era sigur că stăpânul său ar fi crezut asta.

— Uitați-vă la mâinile lui: nici urmă de răni! spuse Rossotto. Nici măcar nu a încercat să se apere.

— Poate că nu se putea mișca, interveni contele.

Gustìn îi atrase atenția asupra faptului că nu existau vânătăi sau urme de funie în jurul încheieturilor:

— Cred că a leșinat când au început să-l lovească, de aceea nu s-a apărat.

Gândul acela îi făcu pielea ca de găină: de ce atâta înverșunare împotriva unei victime dacă victima nu putea simți durere?

— Carnea nu a sângerat suficient, proporțional cu tipul de rană.

Rossotto arătă spre cavitatea din mijlocul pieptului lui Tajòla:

— Iar asta înseamnă că i-au smuls inima după ce a murit.

Doctorul se roti în jurul cadavrului. Ridică mâna pentru a

examina atent unghiile, apoi se opri la nivelul capului. Fruntea i se încreți.

— Este posibil să-l întoarcem? întrebă el. Este ceva aici.

— Întoarceți corpul! le porunci Gropello gardienilor.

Spatele lui Tajòla nu arăta mai bine decât restul cadavrului. Dintre numeroasele sale răni, unele sângeraseră, altele nu. Dar spre capătul bolovanului existau resturi dintr-o substanță de culoare albă spre gri; aceeași substanță ieșea din spatele capului lui Tajòla. Rossotto arătă spre rană:

— Deci așa a murit. I-a fost despicat craniul.

— Cu un băț? întrebă Gustìn.

Își putea imagina cu claritate scena, doar că se vedea pe el însuși în rolul criminalului și pe părintele Olindo în cel al tâlharului. Dar Tajòla murise, iar preotul nu.

— Cu un băț, răspunse Rossotto. Sau cu o piatră.

— Iat-o!

Piatra, pătată de sânge și de materie cerebrală, se afla lângă piciorul sergentului. Acesta o luă și i-o duse contelui.

Gustìn rămăsese cu amintirile sale deoarece un detaliu la care nu se gândise niciodată începuse să îl macine teribil.

El nu reușise să-l omoare pe părintele Olindo pentru că nu lovise suficient de tare, da, dar și… și pentru că nu fusese suficient de silențios.

Preotul îl auzise și reușise să se miște suficient încât, în loc să îi lovească moalele capului, bățul abia dacă îi zgâriase fruntea. Dacă atenția i-ar fi fost distrasă de ceva sau de cineva, poate că acesta nu ar fi observat nimic. Astfel…

— …trebuie să fi fost măcar doi ucigași.

— Ce te face să spui asta?

În vocea lui Gropello se putea simți scepticismul.

— Nu știu, recunoscu Gustìn.

Dar suspiciunea lui confirma ceea ce credea că văzuse cu o seară înainte: o siluetă printre copaci și una care se apropia de ea dinspre fermă. Două siluete, doi ucigași.

— O singură persoană ar fi putut face toate acestea? îl întrebă contele pe Rossotto.

— Da. Cred că da.

— O să vă spun eu cum a decurs, continuă Gropello.

Vrăjitoarea l-a ademenit pe Tajòla aici, l-a lovit în cap, iar în timp ce era inconștient, l-a pus pe piatră și… a făcut ceea ce a făcut.

— Trebuie să fi fost puternică dacă a putut ridica un bărbat de aceste dimensiuni.

— Gustìn, diavolul le dă câtă putere vrea celor care îl ascultă.

— Și hainele?

— Ce legătură au hainele?

— Nu sunt murdare de sânge.

Contele împrăștie hainele tâlharului cu bastonul său pentru plimbare:

— Unde vrei să ajungi cu asta?

— Ce făcea Tajòla în această poieniță… și fără haine?

— Poate că participa la vreun blestemat de ritual păgân, oftă Gropello. Nu mă privi de parcă aș fi un prost! Dacă ai o altă părere, vorbește.

— Puțină imaginație, monsenior! Dacă eu sunt cel care spune asta, o să par singurul pervers din acest grup!

— Vrei să spui că vrăjitoarea și-a luat un aspect plăcut pentru a-l seduce pe Tajòla și că acesta s-a dezbrăcat singur?

Gropello își duse mâna la gură și începu să-și maseze obrajii cu degetele. Ochii lui cenușii arătau ca niște nori pe timp de furtună.

Din tăcerea lui Rossotto, Gustìn înțelese că și el își făcuse o idee foarte asemănătoare cu cea a contelui. Era clar că niciunul dintre ei nu era obișnuit să aibă întâlniri cu femei căsătorite sau cu fiicele caste ale nobililor, păzite de cicisbei[36] și de guvernante.

— Vă rog să mă iertați! observă Gustìn. Dacă ar fi să merg în pădure noaptea, împreună cu o femeie, nu aș pierde timpul dezbrăcându-mă. Ar fi suficient doar să îmi las pantalonii în vine.

Gropello se uită la el, apoi se uită la Felice, care aprobă dând ferm din cap.

— Și, după tine, ce ar dovedi asta?

— Că au fost doi ucigași: unul l-a lovit pe Tajòla în cap, în timp ce celălalt se pregătea să îl distreze. Apoi i-au scos hainele și… au făcut tot restul. Vrăjitoria nu are nicio legătură cu această afacere, dar cineva vrea ca noi să credem asta.

Gropello îl ascultă cu încăpățânare. Era imposibil să îi ghicești gândurile. Sergentul de gardă își drese glasul:

— Monsenior, nu am găsit nicio armă pe aici. Ce facem cu corpul?

Contele îl strigă pe Rossotto, care aștepta într-un colț, cu dorința clară de a pleca de acolo cât mai curând posibil.

— Carlo, mai vrei să verifici ceva la victimă sau o putem îngropa?

— Puteți să o faceți! răspunse doctorul.

Gropello le indică soldaților cadavrul:

— Îngropați-l! Dar nu aici. Acesta nu este un loc potrivit pentru a lăsa un mort.

Acele cuvinte și tonul grav pe care fuseseră rostite îi dădură fiori chiar și lui Gustìn, care nu credea în vrăjitoare și în magie.

— Putem merge.

Contele porni pe cărarea pe care veniseră. Nu vorbi până când nu ajunseră la fermă, iar când Rossotto îi propuse să intre și să bea un pahar de vin, el răspunse:

— Acum nu.

Apoi le făcu semn lui Gustìn și lui Felice să îl însoțească din nou până la complexul de case și de grajduri.

Era clar că nu voia să fie auzit de urechile curioase. O luară pe drumul care mergea în direcția opusă, cel care se îndrepta spre Avigliana. Cu siguranță avea legătură și cu faptul că drumul mergea la vale, însă călătoria fu mai ușoară decât cea de înainte și chiar și aerul păru mai cald și mai primitor.

— După acordurile de ieri, Tajòla redevenise un supus al ducelui, beneficiind de bunăvoința și de protecția sa, spuse Gropello, când erau suficient de departe. Deci vrăjitoarea trebuie să fie capturată.

— Și dacă ucigașul nu a fost o vrăjitoare?

— Ideea este, Augusto, că ești un necredincios de cea mai joasă speță.

De obicei, contele îi folosea numele când voia să impună distanță sau să îl enerveze. Gustìn se întrebă care din cele două era în acel moment.

— Nu cred în superstiții, răspunse el. Cred că răutatea omului nu are nevoie de intermediari sau de trimiși din altă lume.

— Ei bine…

Contele făcu o pauză în timp ce păși peste o rădăcină care îi

întretăia calea.

— Nu-mi pasă dacă cel care l-a ucis pe acel șobolan a fost un mistreț, o vrăjitoare sau vreun tovarăș din banda sa, gelos pe Bonté. Am nevoie de un vinovat, iar dacă tâlharii vor crede povestea cu vrăjitoarea, o vom găsi și o vom pedepsi.

Gustìn fu nevoit să admită că domnul conte avea dreptate: acuzarea unei vrăjitoare elimina bănuielile care planau asupra altor posibili ucigași, dar și alte motive ulterioare ale crimei, iar utilizarea magiei avea să acopere orice posibilă lacună în timpul procesului.

— Care sunt ordinele dumneavoastră? întrebă el, bănuind cu teamă că deja le știa.

Îl așteptau câteva săptămâni de făcut foamea prin pădurile din Avigliana, pe urmele unei pustnice bătrâne și inofensive. În timp ce alții aveau să se bucure de harurile lui Beatrice și de delicatesele de la Tre Fiordalisi.

— Autoritățile din Avigliana nu trebuie să știe nimic mai mult decât ceea ce este necesar, preciză contele.

Și acest lucru era evident; acordurile dintre Gropello și șefii de bande trebuiau să rămână secrete.

Gustìn dădu din cap, resemnat:

— Deci, vom începe să vânăm *mascatele*?

Și stăpânul său răspunse:

— Ele nu mă pot ajuta împotriva francezilor, în timp ce tâlharii pot.

35 În original, textul este scris în dialect piemontez: „Corbii făceau o gălăgie mare. Am crezut că oaia era moartă și m-am dus repede să o văd. Locul acela e blestemat, ah, acolo merg *mascatele*. Acolo, în mijlocul poienii, era un om complet dezbrăcat și plin de sânge”.

36 În Evul Mediu, cavalerul însoțitor al doamnelor.

PARTEA
a IV-a

„Cu siguranță nu este potrivit să Îl păstrați pe Hristos în inimile voastre și să îl veneraţi pe Antihrist în casele voastre; nu este potrivit ca atunci când voi vă închinați la Dumnezeu în biserici, cei din familiile voastre să se închine la diavol prin temple. Și să nu se considere nimeni îndreptățit să spună: nu le-am cerut eu să facă așa ceva, nu le-am poruncit. În realitate, dacă cineva este conștient de faptul că se comit sacrilegii pe pământurile sale, este ca și cum el însuși a cerut ca acestea să fie comise.”

(Predicile Sf. Massimo, episcopul
din Torino,

sec. al V-lea, d.Hr.)

17

Torino, 21 octombrie 1703

Din patul ei, Laura auzi niște țipete în depărtare; erau țipete alarmate, de teamă, de avertizare, care o treziră din somn. Unii dintre vecini ieșiseră în stradă, iar Laura auzi, fără să înțeleagă, mai multe voci care vorbeau în dialectul torinez.

Probabil că de puțin timp răsărise soarele, deoarece razele se infiltrau pe sub ușa de la intrare și începeau să lumineze singura cameră din casă.

Laura auzi zgomotele familiare făcute de Maurizio și de Fioreste care atunci se trezeau și care, la un moment dat, fură acoperite de alte zgomote; cineva alerga pe stradă, respirând greu, iar o voce striga:

— Chemați gărzile!

După o clipă, târgul Dora plonjă din nou în tăcere. Laura reuși totuși să adoarmă la loc, dar somnul îi fu tulburat de coșmaruri. Când deschise ochii, nu se simțea deloc odihnită, iar amintirea acelor strigăte încă plana undeva în mintea sa.

Fioreste pornise devreme cu Maurizio pentru a merge la birourile Universității Bancherilor, Comercianților și Negustorilor. La Torino, la fel ca la Nizza, era imposibil să îți deschizi un magazin dacă nu erai înregistrat în breaslă.

Înainte de a începe curățenia prin casă, Laura merse să cumpere pâine. Gândul de a deschide ușa și de a ieși afară o făcu să simtă un fior pe șira spinării; acel oraș, acel cartier și poate chiar acea stradă erau mai puțin sigure decât își imaginase.

Își ridică privirea spre cer, fiind copleșită de lumina palidă a soarelui.

Nu ar fi trebuit să dea importanță gândurilor sale și nici nu le-

ar fi avut vreodată, dacă nu ar fi avut acele două întâlniri ciudate înainte de a pleca din Nizza, în piață, iar apoi în Airole, în fața unei colibe de la marginea satului.

În timpul călătoriei s-au întâmplat lucruri mai rele.

Amintirea mamei sale și a bandiților o luă pe nepregătite, umplându-i ochii de lacrimi. Acel gând le înlocui pe cele irațională și îi dădu puterea să iasă din casă.

Să îmi continui viața. Trebuie să îmi continui viața.

Străzile din Balòn erau pe jumătate goale, deoarece majoritatea locuitorilor săi erau deja la muncă, pe câmpuri sau în magazinele din oraș. Laura ajunse repede la capătul străzii, luă curba pe lângă spălătorie, ghidată de mirosul de pâine proaspăt scoasă din cuptor. În timp ce mergea, auzea vocile care ieșeau din magazine. Unii oameni cumpărau, unii vindeau, iar alții căutau o scuză pentru a sta la povești, pentru a glumi sau pentru a flirta. O palmă urmată de un urlet o duseră cu gândul la un ucenic care îl făcuse pe stăpânul său să își piardă răbdarea.

Toate acele voci și chiar acel urlet și acea palmă aveau un parfum de normalitate, o normalitate liniștitoare.

Era foarte cald la brutărie. Brutarul frământa, iar soția sa vindea și încasa; amândoi întreținеau atmosfera cu clienții, aburindu-i cu pălăvrăgeala lor. Ucenicul, un băiat slab, cu ochii proeminenți, era lac de sudoare în fața cuptorului, verificând pâinile care dospeau fără a spune un cuvânt.

— Aș dori și eu una, spuse Laura, arătând spre câteva pâini mari așezate pe tejghea pentru a se răci.

Mirosul de pâine caldă o făcea să îi lase gura apă.

Brutarul își ridică privirea. Când o văzu pe Laura, pe fața lui curioasă apăru într-un zâmbet primitor și lipsit de dinți.

— *Bondì*, spuse el vesel, ștergându-și mâinile de șorț.

— *Bondì*, spuse și soția lui. Ești nouă?

Laura dădu afirmativ din cap:

— Am sosit alaltăieri, de la Nizza.

— Se simte, se simte chiar foarte tare, zâmbi brutarul, pronunțând r-urile graseiate, precum francezii.

O tachinau din cauza accentului ei, dar reușeau să o înțeleagă. Iar ea îi înțelegea pe ei, cât timp dialectul din Torino nu devenea prea încurcat.

Femeia se apropie de tejghea și înfășură o pâine mare într-o cârpă de in. Părea ușor încruntată, iar Laura îi zâmbi:

— Ați auzit și dumneavoastră strigătele acelea, în zori?

Brutarul își ridică capul:

— Ce strigăte?

Femeia o privea, ținând pâinea în mână. Ceilalți clienți se uitau la ea. Chiar și ucenicul, care fusese atent la focul din cuptor cu o clipă în urmă, se uita spre Laura cu ochii plini de confuzie. Sau de spaimă.

— Cineva a strigat după gărzi, explică Laura.

Toată lumea o privea atât de ciudat încât ea se înroși.

— Au găsit un mort, spuse brutarul în cele din urmă, apoi se opri.

Laura avu impresia că văzuse o sclipire în ochii lui, o sclipire de groază.

Un băiat puțin mai în vârstă decât ea, care stătea la coadă pentru pâine, mormăi ceva despre o răscruce, dar cu o voce foarte joasă.

— Încetează, altfel o înspăimânți, spuse soția brutarului arătând spre Laura, însă ea era cea care părea speriată. Este nouă aici.

— Cine a murit? o întrebă Laura.

Femeia îi aruncă doar o privire. Băiatul răspunse:

— Fratele morarului.

Laura observă schimbul de priviri dintre tânăr și brutăreasă, degetul ei în dreptul buzelor și tăcerea lui subită. O trecu un fior, fără să știe de ce.

Nici măcar brutarul, care fusese binevoitor cu o clipă în urmă, nu spuse nimic.

Un bărbat murise în târgul lor și, din anumite motive, oamenii nu voiau să vorbească despre asta. Laura se gândi că poate nu fusese prea iubit. Fusese fratele unui morar, iar morarii se îmbogățeau adesea pe spinarea oamenilor cumsecade. Dacă se întâmpla la Nizza, de ce nu s-ar fi întâmplat și la Torino?

Ei știu cine l-a ucis.

Acel gând o trăsni cu atâta forță încât rămase fără aer.

Știu cine l-a ucis și nu vor ca acea persoană să fie descoperită. Acesta este motivul pentru care nu vorbesc despre asta cu mine, o

persoană care abia a sosit aici. Se tem că voi raporta oamenilor ducelui cine este criminalul când, de fapt, ei doresc să îl protejeze.

Zâmbi, plăti pâinea și mulțumi politicos.

Când ieși din magazin, îl auzi pe brutar reîncepând să vorbească și să râdă, ca și cum nu ar fi fost întrerupt, ca și cum ea nu ar fi intrat niciodată acolo, punând întrebări.

O trecu din nou un fior.

Încercă să nu se mai gândească la asta și să se convingă de faptul că nu înțelesese ea bine. Încercă să ignore o voce micuță și prăfuită care îi spunea „nu ai înțeles nimic".

Își petrecu restul dimineții făcând noua lor casă prezentabilă.

Smulse pânzele de păianjen de sub mobilier și de prin colțurile tavanului cu ajutorul unei mături; mătură podeaua și goni o colonie de gândaci. Înarmată cu camfor, curăță dulapul și piatra vetrei. Răzui de pe farfurii și de pe oale straturi de murdărie învechită de luni întregi. În cele din urmă, umplu din nou găleata cu apă și se spălă, fără a face economie la săpun.

Începu să pregătească masa de prânz, chiar dacă Fioreste și Maurizio nu se întorseseră încă, iar Laura nu avea idee cât avea să fie nevoită să îi aștepte. În micuța grădină de legume din spatele colibei găsi napi, ceapă și niște țelină cu o interesantă dungă roșie la baza rădăcinii; erau de ajuns pentru o supă gustoasă de legume.

În timp ce apa fierbea, simți ceva moale frecându-se de fusta ei: o pisică roșcată și foarte slabă.

Amintirea unei alte pisici, dintr-un alt loc, o umplu de groază. Cea din Airole era mult mai mare și avea un aspect mult mai răutăcios.

— Lasă-mă în pace! îi strigă ea.

Pisica fugi ca un fulger și dispăru după gard, chiar când Rosina intra pe ușa care era deschisă.

— Bine ai făcut, mormăi femeia. Dacă vrei neapărat un animal, ia-ți un câine. Unul puternic care latră dacă sunt probleme și care te apără dacă cineva vrea să te rănească. Unde este tatăl tău?

— S-a dus să ceară o licență pentru comerț.

— O, îi cunosc bine pe cei din breaslă, spuse Rosina. Am fost și eu înscrisă acolo, când aveam o croitorie. După ce vor afla că tatăl

tău este un om de rang înalt, îl vor ține acolo până diseară.

— Chiar?

— Universitățile câștigă prestanță dacă acceptă noi maeștri. Crede-mă, tatăl tău va face astăzi turul orașului Torino pentru a se întâlni cu alți colegi de breaslă, oferind și acceptând pahare de vin... oh, nu face fața asta, puțină distracție nu strică nimănui! Și va fi benefic și pentru afacerea voastră.

Rosina schimbă atât subiectul cât și tonul vocii:

— Ce frumoasă este! Ești tu când erai mică?

Se apropiase de raftul de deasupra șemineului și se uita la figurina din lemn pe care o adusese Laura de la Villafranca, strângând din ochi pentru a o vedea mai bine.

— Nu. Tatăl meu mi-a dăruit-o acum câțiva ani. Dar seamănă cu mine, nu-i așa?

— Da, *propri grasiosa*[37]. Mă duc la piață. Vrei să mă însoțești?

— Mi-ar plăcea, dar nu am cerut voie.

— Ești cu mine. Nu va fi periculos, ne vom întoarce înainte să se facă întuneric.

Laura stinse focul și lăsă legumele într-o tigaie lângă vatră; aveau să fie bune pentru prânzul lui Fioreste și al lui Maurizio dacă s-ar fi întors înaintea ei, sau dacă nu, la cină.

Nu putea să meargă cu rochia pe care o purta acum, aceeași pe care o purtase în timpul călătoriei și cât făcuse curățenie în acea dimineață. Se schimbă, gândindu-se că ar trebui să aibă grijă să nu își murdărească singura rochie bună pe care o mai avea. Privindu-se în bucata de sticlă agățată în cui, pe perete, își băgă părul sub bonetă.

Își luă cu ea câteva tulpini de țelină, pe care avea să le mănânce pe drum, apoi scrise pe o bucată de hârtie că mergea la piață cu Rosina și o puse pe masă.

Femeia o luă de braț, ținând în cealaltă mână un coș plin cu smocuri de salată. La fel ca multe gospodine din târgul Dora, cultiva legume pentru a le vinde apoi la piață.

Sub un soare călduț care picta în nuanțe aurii apa râului Dora și canalele, Laura făcu cunoștință cu târgul pe care torinezii îl numeau „Balòn”. Colibe decrepite se iveau în mod dezordonat, precum ciupercile, având aproape întotdeauna o curte în față și o grădină de legume în spate.

Canalul Mulini[38] alimenta roțile fabricilor de mătase, tăbăcăriile și cuptoarele fabricilor care produceau tije de muschetă, în timp ce canalul Polveriera[39] trecea peste capetele trecătorilor printr-o structură similară cu un pod, pentru a ajunge la o clădire păzită de soldați. Acolo era produs praful de pușcă.

Câțiva băieți care arătau ca niște șmecherași puneau ceva la cale pe lângă o măcelărie. Un bărbat cu șorțul pătat de sânge ieși cu un satâr în mână:

— Plecați de aici! strigă el.

Băiețașii fugiră în toate direcțiile.

Rosina nu se oprea niciodată din vorbă; din când în când arăta spre cineva, adăugând cu voce joasă câteva bârfe despre acea persoană. Obiceiurile și păcatele locuitorilor din târgul Dora nu erau diferite de cele ale locuitorilor din Villafranca, se gândi Laura, iar acela fu un gând liniștitor.

Ea descoperi că Rosina trăia singură; variola îi luase soțul, iar războaiele îi luaseră doi dintre cei trei copii. Fusese croitoreasa din acel târgușor până când vederea îi devenise prea slăbită, iar în casa care fusese odinioară și atelierul său, îi rămăseseră un dulap plin de resturi de material, de ace și de bobine și încă unul plin cu haine începute și niciodată terminate.

Când se apropiară de zidurile orașului, Rosina arătă spre o clădire din cărămidă cu două turnuri robuste și cu numeroase ferestre arcuite. Patru pasaje, două mai mari pentru căruțe și două mai mici și mai înguste, fuseseră recent zidite, astfel încât clădirea părea că face parte din zidurile orașului.

— Acestea sunt Porțile Palatine. Până acum doi ani pe acolo se intra în oraș.

— Par foarte vechi, observă Laura.

— Se spune că există încă de pe vremea lui Iisus și că Ponțiu Pilat a dormit acolo.

— Ponțiu Pilat?

Rosina inspiră adânc înainte de a răspunde:

— Va trebui să te obișnuiești să auzi cele mai ciudate legende aici, la Torino. Nu îți bate capul cu cele inofensive, amintește-ți-le doar pe celelalte. Nu știi niciodată când ai putea avea nevoie de ele.

Intrară pe porțile care, așa cum îi explică Rosina, împrumutau

numele „San Michele” de la biserica din apropiere, din Piazza della Frutta. În comparație cu cele pe care Laura le admirase când ajunsese la Torino, acestea erau sărăcăcioase și neglijate precum intrarea de serviciu a unei clădiri folosită de servitori și de vânzători.

În ciuda vederii sale slăbite, Rosina se mișca fără să se împiedice și fără a-i deranja pe trecătorii care veneau din direcția opusă, urmând fluxul de oameni care, la fel ca și ea, purtau genți sau coșuri. Traversară Piazza della Frutta ignorând vânzătorii ambulanți care le ofereau coșuri cu salată și materiale din lână; o luară pe via di Santa Chiara, dar fură nevoite să se tragă repede înapoi pentru a evita să fie lovite de o căruță.

— Dați-vă de pe drum! țipă un vizitiu, făcându-și biciul să pocnească.

Laura se lipi de peretele unei case, iar trăsura trecu pe lângă ea scârțâind.

— *Che ‘l Diav at pòrta*! Să te ia dracu’! strigă Rossina după el cu lejeritatea veselă a unei expresii uzuale, mai degrabă decât ca un blestem.

Strada era îngustă, iar clădirile erau atât de înalte încât, deși era ora prânzului, umbrele erau deja lungi. Sclipirea blândă a lumânărilor strălucea de la ferestre.

Unele magazine și taverne erau la fel de înalte precum palatele anumitor nobili din Nizza și când trecură pe lângă o clădire frumoasă, cu un șir lung de ferestre, Laura întrebă dacă acolo locuia ducele.

— Oo, nu, răspunse Rosina cu duioșie. Acesta este Spitalul Mauriziano, dar dacă vei fi cuminte, te voi duce la Palatul Ducal. Când terminăm.

O luară pe o stradă de unde se auzeau voci și sunete de animale. Un șir lung de căruțe înainta încet, iar căruțele care soseau de pe străzile laterale erau nevoite să se ia la ceartă doar ca să poată intra pe cea principală, aruncând cu insulte și cu înjurături. Caii nerăbdători pufneau, bătând cu copitele în pământ.

Laura era fascinată. Nu văzuse niciodată clădiri atât de elegante și străzi atât de mari și de curate, în ciuda faptului că erau mai mulți oameni decât își imaginase vreodată.

Bătură orele două ale după-amiezii și fu ca un concert de clinchete și de bătăi care se auziră de la clopotnițele din jur. În Piazza delle Erbe, oamenii erau atât de îngrămădiți între tarabe, încât te puteai pierde în mulțime, dar fix acolo voia Rosina să meargă și ținându-se aproape de ea, Laura se strecură prin mulțime.

Pe o masă erau aliniate colivii cu găini și cu porumbei, care băteau din aripi într-un mod frenetic. Negustorii de fructe și de legume aveau multă treabă: să atragă clienții, să vândă marfa și să o apere de mâinile lacome ale micilor hoțomani care alergau, se jucau și se împingeau în mijlocul drumului, atrăgându-și dezaprobarea celor din jur și atingând roțile căruțelor și picioarele cailor. Printre trecători se numărau și preoți, și călugărițe, iar abilitățile lor de tocmeală nu erau mai prejos decât cele ale majordomilor și ale slujnicelor.

Nici de aici nu lipseau cerșetorii. Unii își mascau condiția de cerșetor oferind coșuri de legume, probabil furate din vreo grădină de legume; alții culegeau buchețele de flori sălbatice. Majoritatea nici măcar nu se prefăceau că vând ceva, ci doar întindeau mâinile murdare. Cu fețele scofâlcite și ochii încercănați, implorau pentru o gură de mâncare sau pentru un bănuț. Mulți erau copii rahitici, îmbrăcați în cârpe de culoarea noroiului, cu pălării pleoștite sau cu bonete mult prea mari.

— Sunt cerșetori falși, explică Rosina după ce trecură de ei. Își fac semne sub ochi cu negru de fum și cruste, și răni din aluat uscat de făină.

Laurei nu-i venea să creadă ce auzea:

— Dar de ce se umilesc așa? Nu pot să își caute un loc de muncă cinstit?

— Unii ar vrea, dar nu pot. Alții ar putea, dar nu vor.

Din când în când treceau căruțe cu lăzi de brânză, fructe sau legume, iar altele treceau transportând felii de carne. Amestecul de mirosuri aproape că i se urca la cap Laurei.

Un negustor grăsuț cu o pălărie de paie o recunoscu pe Rosina și o salută cordial. În timp ce negociau prețul legumelor, Laura începu să îi asculte pe doi bărbați care îi atraseră atenția menționând numele Villafranca.

— Ducele a confiscat încărcăturile navelor și caravanelor care

treceau prin ținuturile sale.

Tonul vocii lor era unul scandalizat, dar într-un mod ipocrit; ambii bărbați erau trădați de privirile lor, dar și de zâmbetele care le scânteiau de satisfacție.

— A capturat trei companii de cavaleri, plini de arme și de muniție!

— După ce Vendôme a cerut predarea forturilor din Cuneo și din Verrua, trebuia să le dăm și noi un semn de forță.

— Ambasadorul Philippeaux s-a zbătut precum o gâscă când l-au arestat! Nu prea se aștepta la asta!

— L-au auzit țipând de la Palazzo d'Ormea până la turnurile Citadelei…

Cei doi bărbați realizară că Laura îi asculta și tăcură; îi făcură un semn de salut și se îndepărtară.

În acel moment începu să se audă muzica veselă a unei chironde. Cântărețul era acompaniat de o fetiță cu tamburină și de o altă fetiță care dansa. Laura își aminti de Camilla și de liderul caravanei, de Berardo; se întrebă dacă ajunseseră deja la Torino sau dacă erau încă undeva pe drum, „savurând" lamentările Vittoriei și cântările bisericești ale părintelui Renato. Se întrebă dacă erau bine cu toții.

În schimb, mama mea a murit. Gândul acela o trăsni brusc; închise ochii, de parcă ar fi putut să îl facă să dispară. Își duse mâinile la piept, așteptându-se să simtă o împunsătură care nu apăru. Îi venea din nou să plângă.

O readuse la realitate vocea puternică a unui vânzător de pește care îi îndemna pe oameni să cumpere știucă și păstrăv proaspăt, acoperind țipetele pătrunzătoare ale vecinei sale de stand, o vânzătoare de brânză.

Simți că cineva o trăgea de fustă și se uită în jos, crezând că era unul dintre orfanii care se jucau de-a v-ați ascunselea printre tarabele din piață. Totuși, era un bătrân care stătea într-un cărucior din lemn, înfășurat în niște zdrențe murdare de lână.

— Un bănuț, drăguță *tòta*.

Laura aflase că *tòta* era cuvântul specific orașului Torino pentru domnișoară.

— Un bănuț pentru un biet veteran…

Bătrânul mută teancul de pături pentru a-i arăta că nu mai

avea picioare.

— Îmi pare foarte rău, nu am bani.

Laura luă din buzunarul șorțului rădăcinile de țelină pe care le luase pentru prânz.

— Pot să vi le dau pe acestea?

— Ești cumsecade, răspunse bătrânul, luând legumele cu mâinile. În schimb, Bastiano îți va spune un secret.

Bătrânul se aplecă în față și își coborî vocea, atât de mult încât Laura fu nevoită să se aplece deasupra lui:

— Din când în când, la Torino, câte o *tòta* dispare și se spune despre ea că a fugit cu un iubit, pe care nimeni nu l-a mai văzut până în acel moment.

Laura simți un fior pe șira spinării:

— Și… de fapt?

— Există cineva care nu doarme niciodată noaptea.

— Vă referiți la zbiri?

Bătrânul clătină din cap în semn că nu:

— Mai sunt și cei care veghează asupra noastră, dar nu pot face nimic împotriva Omului de la Răscruce.

Din nou *răscrucea*. Amintirea acelei dimineți, a unei jumătăți de cuvânt care îi scăpase unui băiat de la brutărie, îi strânse inima ca o mână înghețată.

— Trebuie să plec, spuse ea gâfâind, dar înainte să poată face un pas în spate, o mână cu niște degete subțiri apăru de sub teancul de zdrențe sfâșiate, prinzând-o de braț precum o gheară.

— Întreabă lumea ce s-a întâmplat cu fiica paznicului cimitirului din Sant'Agostino. Sau cu sora Farinei. Sau fiica cizmarului din spatele Bisericii „Santa Chiara". Ai grijă, acestea sunt semne!

— Ce fel de semne?

Laura spera că dacă îi ținea isonul, bătrânul avea să o lase să plece. Altfel avea să ceară ajutor. Ca și cum i-ar fi citit gândurile, Bastiano îi dădu drumul.

— Să nu ieși niciodată noaptea.

Cerșetorul părea mai înspăimântat decât ea.

— Închide-te în casă și roagă-te ca Omul de la Răscruce să nu te fi ales.

Își făcu avânt cu brațele, târându-le pe drumul de piatră și

bizarul cărucior se îndepărtă scârțâind.

— Am vândut totul, o anunță Rosina veselă când ajunse lângă ea, acum te duc să vezi palatul ducelui… Ce s-a întâmplat?

— Rosina… cine este Omul de la Răscruce?

Ochii săi miopi și fața ei blândă se umplură de teroare.

— Cum… cine ți-a spus despre asta?

— Un cerșetor. Mi-a spus că trebuie să mă feresc de el.

— Vino cu mine, repede!

Rosina vorbi atât de încet, încât Laura reuși să o înțeleagă doar citindu-i pe buze.

— Unde mergem?

— În singurul loc în care putem vorbi despre aceste lucruri fără teamă.

Merseră pe același drum, în direcția opusă, dar în Piazza della Frutta merseră tot înainte în loc să o ia spre Poarta San Michele. Rosina se uita în jur, tresărind ușor, iar starea de bună dispoziție de puțin mai devreme dispăruse.

Laura nu îndrăznea să spună niciun cuvânt, de parcă ceea ce se întâmplase, chiar dacă nu știa exact ce, ar fi fost din vina ei.

Se opriră într-o piață pavată cu piatră, în fața unei biserici. Deasupra intrării erau gravate cuvintele *Consolatrix Afflictorum*, cea care îi consolează pe cei îndurerați. Zidurile orașului se întrezăreau în apropiere, în spatele unui șir de case.

— Acesta este cel mai sfânt loc din Torino, Biserica Consolatoarei. Vom vorbi înăuntru.

Când trecu de prag, Laura simți că i se taie respirația; nu mai văzuse niciodată o biserică atât de frumoasă. Părea să fie aur peste tot: pe ornamentele de ipsos care decorau coloanele, de-a lungul bolții care avea o formă ovală, interesantă, pe candelabre, pe ramele tablourilor, pe statuile îngerilor.

Rosina o duse în spatele bisericii ca să stea departe de credincioșii care se rugau.

— Sfințenia unui loc nu este suficientă pentru a ține răul departe, șopti ea. Și Grădina Raiului a fost pângărită de șarpe. Aici, în oraș, sunt păstrate multe moaște, inclusiv cel mai sfânt dintre toate, sacrul Giulgiu…

Rosina își ridică privirea spre frescele de pe boltă, care reprezentau o mulțime de îngeri adoratori. Când reîncepu să

vorbească, părea că respirația i se oprise undeva în gât:

— Din când în când, câte o spălătoreasă se îneacă în râul Dora, pentru că ceva o trage de fustă, sub apă. Câte un vânzător ambulant dispare, iar apoi corpul său este sfâșiat de fiare sălbatice.

— Și tu… crezi că este opera…

— A diavolului, da. S-au întâmplat prea multe lucruri ciudate, lucruri pe care le-am văzut cu ochii mei și pe care mi-e și frică să le povestesc.

— De aceea ai vrut să vorbim despre asta aici?

— Este periculos să îi spui pe nume, de fiecare dată când o faci îi atragi atenția. Noi aici îl numim Omul de la Răscruce.

— De ce?

— Aici, în oraș, la unele răscruci există tabernacule[40]. Există unul și în târgul Dora, ți-l voi arăta. Îi sunt dedicate lui.

Ochii Laurei se măriră:

— Există persoane care îl venerează?

— Nu, prostuțo! Sigur că nu! Tabernaculele sunt exact ca mascaroanele de pe fațadele clădirilor sau ca figurinele de pe bătătoarele de uși. Diavolul se recunoaște în acele reprezentări și, din moment ce este foarte vanitos, uneori se rătăcește contemplându-se pe sine, uitând să revendice sufletul pentru care a venit.

Slujba era pe cale să înceapă, iar călugării se așezară la locurile lor, în cor; aveau pelerine albe fără mâneci, cu glugă, purtate peste tunici și strânse cu curele de piele.

— *Introibo ad altare Dei*[41], anunță preotul, aplecându-se ca să sărute altarul.

— *Ad Deum, qui laetificat juventutem meam*[42], murmurară Laura și Rosina, împreună cu ceilalți credincioși.

Făcură semnul crucii și apoi începu Liturghia.

La Nizza, credincioșii făceau zgomot în timpul slujbei; se salutau și stăteau de vorbă, trecând dintr-o parte într-alta a bisericii. Pentru mulți, Liturghia era o îngânare de neînțeles, rostită de o voce adormită, la care trebuiau să răspundă cu niște cuvinte învățate pe de rost.

În schimb, la Biserica Sfintei Consolatoare, Liturghia era ascultată în tăcere și acest lucru făcea ca sentimentul de pace

care plutea în aerul impregnat de miros de tămâie să fie și mai puternic. Laura se trezi gândindu-se că dacă ar fi existat un loc pe Pământ unde rugăciunile puteau fi ascultate, acela ar fi fost.

Apoi se rugă pentru sufletul mamei sale. Se rugă pentru Fioreste. Se rugă pentru prietenii ei de la ferma Chevalier. Pentru Rosina, Camilla și tovarășii săi din caravana pe care o lăsase la Cuneo. Când se termină Liturghia, Rosina îi făcu semn Laurei să aștepte. Așteptară până când biserica fu aproape goală, apoi bătrâna se ridică și spuse:

— Vino.

O duse să îi arate un tablou care înfățișa Sfânta Treime, împreună cu Fecioara și câțiva sfinți adoratori. În fundal, trei îngeri zburau deasupra orașului Torino, ținând suluri pe care erau scrise cuvinte în latină: *Potestas Principis, Princeps Status* și *Tutelaris Civitatis*[43]. Un al patrulea înger ținea un bărbat în brațe și îl strivea...

Rosina îi arătă cu mâna:

— Îl vezi? El este Omul de la Răscruce.

Laura fixă cu privirea, tresărind, figura celui strivit de către înger: era o monstruozitate cu pielea stacojie, acoperită de solzi. Privi în altă parte:

— De cât timp există pictura aceasta?

— De dinainte ca eu să mă nasc. Mai trebuie să vezi încă un lucru.

Urcară câteva trepte și intrară într-o capelă și mai elegantă decât biserica. Patru coloane de marmură neagră erau împodobite cu decorațiuni din ipsos în formă de ghirlande și de statui albe reprezentând heruvimii; niște lămpi din argint iluminau capela învăluind-o într-o strălucire pâlpâitoare.

În spatele uneia dintre coloane se deschidea un coridor pe care erau atârnate multe tablouașe. Unele erau basoreliefuri, și probabil erau valoroase, altele păreau desene făcute de copii. Rosina o invită pe Laura să le privească cu atenție.

Văzu un bărbat în pat și o femeie alături de el, cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune; o femeie care cădea de la un balcon; o trăsură cu cai speriați, ale căror copite atingeau capul unui copil în mijlocul drumului.

Laura cunoștea obiceiul de a dedica picturi unui sfânt pe care

îl invocai într-un moment dificil. Și bisericile din Nizza expuneau tablouri ex-voto[44].

Apoi, Rosina îi atrase atenția asupra unei imagini în care o tânără atacată de un răufăcător era salvată de o femeie cu un halou deasupra capului. Cu siguranță era o figură angelică, dar totuși nu ar fi putut să fie Sfânta Fecioară, care era înfățișată într-un rotund în partea laterală a imaginii. Nu purta tunică lungă sau hainele specifice Imperiului Roman, cu care erau pictați îngerii și sfinții, ci o rochie neagră, cu un guler din acela mare și apretat, care fusese la modă cu doar câteva decenii în urmă. Cu toate acestea, acea doamnă în negru avea un halou desenat deasupra capului.

— Sfinții sunt printre noi, îi explică Rosina. În orice moment, chiar și acum, se luptă cu forțele Celui Rău pentru a ne proteja.

***

Când se întoarseră în târgul Dora, soarele începuse să apună.

Laura descoperi că Fioreste și Maurizio se întorseseră acasă înaintea ei; strigătele lor se auzeau de afară.

— Mă tem că sunt supărați pe mine, îi mărturisi ea Rosinei.

— Pentru că ai mers în oraș?

— Nu ar fi trebuit să merg.

— E vina mea că te-am invitat. Să vin să-i spun tatălui tău?

Laura clătină din cap, în semn că nu.

— Rosina, îți mulțumesc pentru ceea ce m-ai învățat. Mulțumesc și pentru sfânta iconiță.

— Păstreaz-o întotdeauna cu tine, te va proteja!

Înainte de a ieși din Biserica Sfintei Consolatoare, bătrâna îi oferise o iconiță cu portretul Fecioarei pe o parte și cu o rugăciune pe cealaltă.

Laura străbătu porțiunea de drum dintre cele două case, simțind ochii ei miopi care o urmăreau. Pe măsură ce se apropia, vocile deveneau mai clare.

— Nimeni nu a vrut să te urmeze la Torino! Tuturor le era frică de lupi și de bandiți! țipă Maurizio și Fioreste răspunse:

— Nu am forțat pe nimeni să mă urmeze, nici măcar pe

dumneata!

— Lucrez pentru dumneavoastră de doisprezece ani! Doisprezece!

— Ai avut grijă de animale!

— Dar am lucrat și în laborator!

Laura se opri lângă ușă. Pe de o parte, era fericită că nu ea era motivul pentru care se certau, pe de alta, se întreba dacă Maurizio ar fi vrut să fie plătit mai mult.

— De acord, continuă Fioreste. Șase ani ca ucenic. Apoi stagiul durează cel puțin zece ani; nu eu spun asta, asta este regula.

— Aici nu ne cunoaște nimeni, ați fi putut spune că am deja doisprezece ani efectuați. Ba chiar, șaisprezece: am treizeci și unu de ani, ar fi fost posibil! Astfel și eu aș fi fost pregătit pentru...

— Dar nu ești deloc pregătit!

— V-am acompaniat aici de la Nizza, mă așteptam la mai multă recunoștință!

— Ceea ce îmi ceri este inacceptabil!

Șase ani de ucenicie și zece ani de stagiu: acesta era traseul care trebuia urmat pentru a deveni maestru, când era vorba de arte. Asta și-ar fi dorit Maurizio: să fie prezentat la universitate ca maestru parfumier. În schimb, Fioreste probabil îl înmatriculase în cărțile breslei cu titlul de muncitor. La fel ca pe Laura, care își terminase ucenicia cu doi ani în urmă.

— La revedere, Rosina! strigă Laura și vocile încetară să se mai audă. Mulțumesc pentru tot!

Deschise ușa. Maurizio se afla în fața șemineului, cu spatele la ea și nici măcar nu se întoarse să o privească. Fioreste stătea la masă și își masa umărul. Avea fața încruntată și părea că suferă, dar când o văzu, zâmbi:

— Deci, cum sunt piețele din Torino?

Întrebarea o făcu să se gândească la ce experimentase cu câteva ore în urmă: străzile înguste, piața ticsită de tarabe, cerșetorul care o avertizase. Omul de la Răscruce. Biserica Sfintei Consolatoare și tablourile ex-voto. Sfinții.

În acea zi, Torino îi prezentase două fețe: bogăția și mizeria, o parte atractivă și una dezgustătoare, lumina și întunericul.

— Am văzut mai multe lucruri decât mi-aș fi imaginat vreodată, răspunse ea, iar un gând o trăsni: *sper să nu trebuiască*

să le descopăr vreodată.

37 În original, în dialect torinez: „chiar delicată!”.
38 Morilor (în it.).
39 Pulberărie (în it.).
40 Dulăpior sau cutie de argint, de obicei în formă de biserică, simbolizând un mic altar, în care se păstrează cuminecătura, mirul ori alte obiecte de cult.
41 În original, în latină: „Mergi la altarul lui Dumnezeu!”.
42 În original, în latină: „Lui Dumnezeu, care oferă bucurie tinereții mele (în orig., în lat.)”.
43 În original, în latină: „Autoritatea principelui, Autoritatea statului și Statul tutelar (în orig., în lat.)”.
44 Obicei de a dedica un obiect zeilor sau în era creștină lui Dumnezeu sau unui sfânt, cu scopul de a mulțumi pentru ajutorul primit în rezolvarea unei situații dificile; după dorință (din lat.).

18

Avigliana, 22 octombrie 1703

Hambarul familiei Tomassetto era cel mai mare de la fermele din Muntele Cuneo.

Simbolul din fier ruginit, de deasupra acoperișului mare și înclinat, reprezenta un șoim cu aripile întinse; când Gustìn intră în hambar, acesta scârțâia, fiind mișcat de briza serii.

Vreo treizeci de persoane se aflau acolo în calitate de reprezentanți zonali: bărbați și femei, majoritatea cu părul cărunt, stăteau de povești așteptând să audă motivele pentru care fuseseră convocați.

Gustìn îi cunoștea deja pe administratorul Gallizio și pe fiii săi, care îl găzduiau în continuare. În acea după-amiază îl întâlnise pe *bàrba* Tomasèt, proprietarul hambarului; unchiul Tomassetto era un om robust, cu niște ochi răbdători, mărginiți de o barbă neagră și subțire. Toate celelalte fețe îi erau necunoscute. Privindu-i în timp ce se așeza, lui Gustìn i se păru că toți cei prezenți deveniseră mai rigizi, fiind parcă speriați de autoritatea sa… sau, mai bine zis, de autoritatea omului pe care îl reprezenta.

Era sigur că frații Gallizio deja răspândiseră vestea despre ceea ce se întâmplase în poiana din pădure. Acea ipoteză era întărită de faptul că și Don Egidio era prezent; Gustìn avusese grijă să nu îl invite, dar preotul venise oricum, considerându-se cu siguranță o somitate în domeniul *farmecelor* vrăjitorești.

Vrăjitorie.

Gustìn trebuia să își repete din când în când acel cuvânt pentru a-și aminti că asta i se ordonase să investigheze. El, singurul dintre oamenii contelui care refuza să creadă în superstiții, fusese forțat să captureze o vrăjitoare.

Vrăjitorie.

Erau cercuri în care nu ar fi crezut niciodată că avea să se învârtă și până recent, dacă cineva i-ar fi spus că avea să o facă, ar fi râs.

Era aproape sigur că pe Tajòla îl omorâse un membru al bandei sale, poate cineva nemulțumit de acordurile încheiate cu Gropello; Bonté, adjunctul său, era primul suspect, fiind persoana care avea cel mai mult de câștigat după moartea tâlharului.

În schimbul promisiunii contelui de a captura vrăjitoarea, Bonté garantase că acordurile aveau să fie respectate și că puștile bandei lor de tâlhari aveau să tragă doar asupra uniformelor albastre ale armatei franceze. Astfel, la sfârșitul războiului, în caz de victorie, nu Tajòla, ci el avea să încaseze cea mai mare parte a recompensei.

Fusese inutil să încerce să îl facă pe Gropello să urmărească acel raționament; contele nu era interesat să descopere cine era criminalul, ci doar să aibă sprijinul bandiților. Iar Gustìn era obișnuit să facă ceea ce îi poruncea contele, ocolind orice obstacol. Chiar și propriul său scepticism.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, *monsù* Graziadei, îl salută Don Egidio, ca și cum l-ar fi observat abia în acel moment.

Cei prezenți tăcură și toate privirile fură îndreptate spre Gustìn; era privit de ochi triști, curioși, plictisiți sau îngrijorați.

— Doriți o *focaccia*? întrebă o femeie care înaintase cu un coș în mână.

— Nu, mulțumesc! răspunse Gustìn, chiar dacă aroma pâinii proaspăt coapte îi trezise pofta de mâncare.

— Lasă-l în pace pe *monsù*, Chiaretta! interveni Don Egidio.

Gustìn se uită la el cu o privire serioasă, adunând în acea privire toată răceala de care era capabil.

— Îi mai așteptăm doar pe cei din familia Bachiasso și apoi vom fi în formație completă, îl sfătui preotul, așezându-se lângă el.

Nu își dăduse seama că nu era binevenit sau poate că îi plăcea să îl enerveze. Gustìn se strădui să îl suporte deoarece i-ar fi putut fi util ajutorul său.

Să capturez o vrăjitoare cu ajutorul unui preot.

Cireașa de pe tort a carierei mele.

— De cât timp se desfășoară povestea aceasta cu Vipera? îl întrebă pe Don Egidio când obosi să își arate disprețul față de el prin tăcere.

— A existat întotdeauna o Viperă care să facă farmece: asupra fermierilor, a caselor lor, a câmpurilor lor și asupra animalelor lor.

— Dar noaptea trecută ați vorbit despre alte lucruri.

— Ce lucruri?

— Culte antice.

— Culte păgâne, îl corectă Don Egidio.

— Și ce legătură are vrăjitoria cu aceste culte? Sunt religii, nu este magie.

— Vipera este o preoteasă a acestor religii păgâne: o eretică.

Fața preotului se contractă într-o grimasă rapidă de dezgust.

Gustìn insinuă:

— Dar pe vremea primilor martiri și creștinii erau considerați eretici… în ochii romanilor. Sau mă înșel?

— Mi se pare că sunteți puțin confuz, răspunse preotul fără să se piardă cu firea.

Se pricepea atât la împărțit cât și la încasat lovituri.

— Atunci vă rog să mă luminați dumneavoastră.

— Fiți atent, este de înțeles… Sunteți un om de la oraș, iar la oraș chiar și amintirea cultelor păgâne a fost de mult eradicată. Dar la țară…

Vocea preotului deveni sumbră:

— Lupta împotriva ereziei este încă vie în mediul rural. Țăranii se roagă la Dumnezeu, dar aprind focuri în cinstea falșilor idoli și lasă ofrande pe altarele lor. Este dificil să învingi ignoranța.

— Deci credeți că vrăjitoria se naște din ignoranță? Nu că intervin forțe întunecate, puteri supraomenești sau magie?

Acum Don Egidio părea mai puțin sigur pe el. Probabil înțelesese spre ce concluzii se îndrepta acel discurs și cu siguranță nu era încântat.

Se încruntă, regăsindu-și vocea fermă și încrezătoare:

— Numai Dumnezeu poate face minuni.

— Deci nu există vrăjitoare, ci doar oameni ignoranți.

Gustìn zâmbi triumfător. Ar fi putut adăuga că dacă era

adevărat despre vrăjitoare, era valabil și pentru minuni. Totuși nu o făcu pentru că Don Egidio putea oricum să îi citească opiniile pe chip fără efort și pentru că avea nevoie ca ei doi să fie de aceeași parte. Așa că doar observă:

— Mă bucur să văd că gândim la fel.

— Suntem singurii de aici care gândesc astfel, oftă preotul, arătând spre restul adunării.

Ușa hambarului se deschise: un bărbat împreună cu doi băieți tineri, îmbrăcați cu mantii de lână, intrară. Bărbatul avea o barbă lungă și toți trei aveau constituții robuste, mai potrivite ursșilor decât oamenilor.

— Uite-i pe cei din familia Bachiasso! murmură Don Egidio. Merg să îi salut.

Gustìn îl privi mergând în întâmpinarea nou-sosiților. Era mulțumit de schimbul de replici pe care îl avusese cu preotul; forțându-l să nege natura supranaturală a vrăjitoarei, avea să îl aibă de partea lui când ar fi trebuit să respingă zvonurile țăranilor. Pentru a o captura pe Viperă, nu avea nevoie de lista puterilor sale sau a faptelor sale greșite, ci de elemente concrete. Restul nu îl interesau, indiferent dacă erau adevărate sau doar un produs al imaginației.

Atunci când preotul îi făcu semn că putea începe, se îndreptă spre mijlocul hambarului, astfel încât toată lumea să-l poată vedea. Își drese glasul, iar zgomotul de fond încetă să se mai audă.

— Numele meu este Augusto Graziadei, dar îmi puteți spune Gustìn. Sunt aici din ordinul contelui Giovanni Battista Gropello, ministru al Alteței Sale Regale Vittorio Amedeo al II-lea.

Își îngustă ochii și se uită în jur. Nimeni nu spuse nimic.

— Contele a auzit de prezența unei vrăjitoare pe dealurile de lângă Muntele Cuneo. Sunt aici pentru a clarifica aceste zvonuri și, dacă este posibil, pentru a prinde vrăjitoarea.

O zumzăială entuziasmată cuprinse adunarea, însă vocile erau prea joase pentru ca Gustìn să poată distinge vreun cuvânt.

— V-am cerut să ne întâlnim, continuă el, pentru că locuiți de multă vreme pe Muntele Cuneo și nimeni nu mă poate ajuta mai mult decât dumneavoastră să adun aceste informații.

— Dacă e să vă spun tot ce a făcut Vipera în ultimii ani, vom

rămâne aici până mâine dimineață, declară un bărbat cu un neg mare pe nas.

— Dreptatea ducelui nu va trece cu vederea niciun detaliu.

Zgomotul de fond se opri din nou, iar Gustìn se întoarse către cel care vorbise.

— Care este numele dumneavoastră?

— Giandomenico Vacha.

— De la ferma Vacha, ghici Gustìn. Și ați văzut-o vreodată pe Viperă?

— Nu personal, dar cunosc pe cineva care cu siguranță a văzut-o.

— Pe cine cunoașteți?

— Pe Olimpia, nepoata morarului Bertassi.

Vacha se uită în jur, văzând priviri încurajatoare.

— Nu poate traversa nicio apă. Niciun râu, sau pârâu, nici măcar o baltă. Începe să zbiere ca o nebună și nu există niciun mod prin care să o faci treacă de cealaltă parte. Vipera i-a făcut un farmec, asta e sigur.

— Și de cât timp este așa? insistă Gustìn, încercând să își disimuleze părerile cu privire la acel tip de dovezi.

— De când s-a născut.

Vacha adăugă, foarte serios:

— Este un farmec foarte vechi.

Luă cuvântul unul dintre frații Gallizio:

— Jos în târg sunt unii care spun că au văzut prin zonă o cerșetoare bătrână cu părul precum mărăcinii. Se mai spune că… Vipera ar fi Maria Gotto.

— Îmi pare rău, nu știu cine este, răspunse Gustìn.

— *Mascata* din Rubiana! exclamă un bărbat cu chelie care stătea în spatele hambarului.

— Condamnată de Inchiziție după un proces despre care încă se vorbește în toată valea…

— Când? îl întrerupse Gustìn. Când a fost procesul?

— Mama a auzit această poveste de la tatăl ei, care…

Gustìn îl întrerupse:

— Atunci *mascata* despre care vorbiți trebuie să fi murit de mult.

Se simți străpuns de privirile indignate ale adunării, de parcă

ar fi rostit o blasfemie oribilă.

O femeie în vârstă, cu un șal pe cap, începu să vorbească, cu o voce atât de joasă încât abia se auzea. Persoanele de lângă ea se opriră din vorbit și un val de tăcere se răspândi prin tot hambarul.

— Se tot spun povești despre *mascate*, da, chiar se spun. Pentru a speria oamenii, așa este, dar *mascatele* chiar au existat. Mama mea era din Rubiana și a întâlnit-o pe Maria Gotto, care era *mascată* și care îl idolatriza pe diavol.

Decrepită și uscătivă, bătrâna avea ochii albi precum gheața, iar în ei strălucea o flacără enigmatică.

— Odată un băiețaș care trecea prin pădure a văzut niște pisici dansând, iar una era uite-așa de mare! Copilul avea un băț din acela mare și frumos și a lovit pisica. În labă, da, chiar în labă. Și a doua zi, toată lumea a văzut-o pe Maria Gotto șchiopătând. Pentru că ea era *mascata*.

După ce auziră povestea aceea, mulți o imitară spunând povești la fel de exagerate. La unii vrăjitoarea era Vipera, la alții Maria Gotto. Cele două figuri erau amestecate în imaginarul lor, chiar dacă Don Egidio le aminti că Maria Gotto murise în închisoare cu mult înainte ca oricare dintre cei prezenți să se fi născut.

Gustìn descoperi că *mascatele* făceau un unguent din grăsimea copiilor răpiți și că amestecul le permitea să zboare, să-și schimbe aspectul sau să efectueze acțiuni din cele mai nefaste. Provocau grindină pe câmpuri, îmbolnăveau animalele și oamenii. Se transformau în pisici, șerpi, câini și țapi. *Mascatele* dețineau un obiect, un dar de la diavol, în care era concentrată puterea lor: o carte, un băț sau o mătură. Uneori chiar și un simplu bol din lemn.

Gustìn ascultă fără să clipească, chiar dacă știa că niciuna dintre acele povești nu avea să îi fie de niciun ajutor în îndeplinirea misiunii sale.

— Tot ce mi-ați povestit s-a întâmplat cu mult timp în urmă. Vă rog, însă, să vă amintiți dacă ați văzut ceva ciudat în ultimele zile.

— Ciudat? întrebă un tânăr cu părul blond prins într-o coadă. Ce vreți să spuneți?

Gustìn surprinse în ochii lui o scânteie de frică.

— Străini care rătăcesc pe lângă case, animale care se comportă într-un mod neobișnuit, ca și când ar avertiza despre un pericol… în fine, lucruri de genul acesta.

— Ieri cineva mi-a luat două găini, spuse o femeie, iar Gustìn nu fu singurul care crezu că glumește.

Corul de râsete se opri și unii își făcură semnul crucii când ea preciză:

— Două găini negre.

— A mai fost și acel mistreț fără colți și fără inimă, continuă cel mai tânăr din familia Gallizio, ignorând privirea furioasă a tatălui său. Acea treabă chiar a fost ciudată. Atunci s-a îmbolnăvit fiul tău, nu, Rocco?

Omul cel blond cu părul prins în coadă tresări:

— Da.

— Mistrețul se afla lângă ferma dumitale, insistă băiatul, iar celălalt dădu din nou din cap, alb ca varul.

Toți cei prezenți începură să vorbească unii peste alții și, în acel haos de voci, Gustìn reuși să recunoască un singur cuvânt.

Farmec.

Se întrebă cum ar fi reacționat acea adunare dacă el s-ar fi ridicat în picioare și ar fi strigat că acele povești erau niște născociri și că găinile fuseseră furate de vreun vagabond care se ospătase cu carne de pasăre, închinând un pahar în cinstea vrăjitoarelor și a proștilor care credeau în ele.

— Se apropie Ziua Morților și știți că în această perioadă a anului vechile obiceiuri devin tentații periculoase. Riturile păgâne nu vindecă animalele și nu aduc abundență! Cel mai rău dușman al vostru nu este Vipera, ci ignoranța!

Gustìn zâmbi. În mod surprinzător, părintele Egidio venise în ajutorul său.

Ridică o mână pentru a le atrage atenția.

— A văzut-o cineva în persoană pe *mascată*?

Niciun răspuns.

— Există mărturii, relatări din ultimele zile? insistă Gustìn din nou. Cu excepția furtului găinilor și a mistrețului mutilat.

Din nou, niciun răspuns.

— Are cineva vreo idee unde ar putea fi refugiul Viperei?

— Într-o peșteră pe Muntele Cuneo, răspunse femeia care

dorise mai devreme să îi ofere o *focaccia*, iar tânărul Gallizio spuse:

— Acolo unde mărăcinii sunt atât de denși încât nimeni nu poate trece, în afară de ea.

Băiatul stătea cu mâinile pe genunchi, ușor aplecat în față ca și când ar fi urmat să se ridice imediat. Era foarte dornic să ajute.

— Dar tu nu ai văzut niciodată această peșteră, observă Gustìn.

Jenat, băiatul clătină din cap în semn că nu:

— Nu am căutat-o niciodată.

— Foarte bine ai făcut, îi spuse tatăl său de lângă el.

Gustìn se încruntă. Nu își făcuse prea multe iluzii cu privire la șansele de reușită ale acelei întruniri; și întocmai, se desfășurase cam așa cum se așteptase.

— Habar n-am unde s-ar putea ascunde Vipera acum.

Bărbatul din familia Bachiasso se ridicase și se juca cu pălăria.

— Dar cred că știu unde a trăit cândva.

Gustìn apucă să vadă câteva fețe care deveniră palide, înainte de a-și îndrepta atenția asupra celui care vorbise.

— Unde? îl întrebă.

— Dacă vreți, vă voi duce acolo.

***

Încă de la primele raze ale dimineții, ceața se ridicase din pământul umed și alunecase pe versanții Muntelui Cuneo precum un val, printre păduri și mărăcini, adunându-se în jurul tufișurilor și mascând șanțurile și izvoarele.

Bărbatul de la ferma Bachiasso, Toni *Dòbji*, „cel dublu”, îl sfătuise pe Gustìn să fie atent unde călca:

— Într-o clipă riști să ajungi într-o râpă sau până la genunchi în apă rece ca gheața.

Gustìn îi urmase exemplul și umbla cu pași mici, testând pământul cu ajutorul unui băț.

— Este normală această ceață? întrebă el, ocolind ceva, care după cum suna și după formă părea a fi o piatră mare.

— Mă întrebați dacă este opera vrăjitoarei?

Vocea lui Toni Dòbji era prietenoasă, dar ascundea o nuanță dură, ca un avertisment.

— Nu. Este normală în acest anotimp. Dar, oricum, este mai bine să nu glumim despre asta.

— Nici nu era intenția mea.

— Bine, pentru că nu arătați ca cineva care crede în *mascate*.

— Dar dumneavoastră?

— Dacă ar fi să cred doar în ceea ce pot vedea cu ochii mei, aș spune că nu.

Fermierul se opri ca să testeze cu bățul ceața. Se auzi un sunet ascuțit, ca un „clic", specific unui lemn care lovește un alt lemn. Toni Dòbji ocoli obstacolul și reîncepu să vorbească:

— Dar cred ceea ce mi-au spus tatăl și bunicul meu. Suntem precum copacii, *monsù*, rădăcinile noastre ne fac să fim ceea ce suntem.

Gustìn rămase tăcut. El nu avea rădăcini.

Preferă să alunge acel gând și să se oprească asupra modului în care vorbea Toni Dòbji; era un om cu o cultură mai bună decât s-ar fi așteptat de la un țăran.

— Ați studiat împreună cu preoții? ghici el.

Celălalt râse pe înfundate.

— Dumneavoastră sunteți un bun observator, nu? Aveți dreptate. O vreme am crezut că dacă voi fi preot, voi trăi mai bine; m-am răzgândit înainte să mă hirotonisesc.

— Și nu ați regretat niciodată alegerea făcută?

— Nici măcar o clipă.

Râsul lui Toni Dòbji era hohotit și vesel, iar Gustìn se lăsă și el molipsit. Începură să meargă din nou prin ceață.

— Suntem departe de acel loc? întrebă Gustìn după o vreme.

— E timpul să vă spun o poveste.

— Vă ascult.

— Când era tânăr, bunicul meu mergea să culeagă lemne pe Muntele Cuneo. Mergea mereu pe același drum, dar într-o zi a văzut o colibă pe care nu o mai observase până atunci. Nici mai mult, nici mai puțin decât cabana unui tăietor de lemne. O fată locuia acolo împreună cu mama ei, iar fata era cam de vârsta bunicului meu.

Toni Dòbji se opri ca să respire, privind în jur. Gustìn se gândi

că se uita după repere. Cu un fior, se gândi la faptul că dacă ar fi rămas singur, nu ar mai fi putut găsi drumul înapoi.

— Știți mai bine decât mine cum merg unele lucruri.

Toni Dòbji reluă discuția.

— Bunicul meu a început să se întâlnească cu fata și a mers să o vadă ori de câte ori a avut ocazia. Într-o zi fata i-a dăruit o brățară; o făcuse cu propriile mâini; era un mărunțiș făcut din fire împletite. La scurt timp, bunicul meu s-a îmbolnăvit. Febra îl mistuia și avea coșmaruri. Străbunica mea a început să bănuiască că fata aceea și cu mama ei erau *mascate*. A luat brățara și a aruncat-o în șemineu: a spus că a ars dintr-odată.

Tonul țăranului era lejer doar în aparență; ochii lui aveau o expresie pe care Gustìn o mai văzuse cu puțin timp în urmă, când îi vorbise despre pericolele drumului.

— Și bunicul dumneavoastră… s-a vindecat?

— Așa este, s-a vindecat.

Gustìn auzi geamătul tremurând al unui corb, iar în dreapta lui o spirală de ceață se topi printre ramurile încâlcite ale unui stejar imens, drept și nemișcat precum o santinelă.

— S-a întors în pădure să o caute pe fată, dar ea și cu mama ei plecaseră. Iar cabana lor arsese.

— Credeți că arderea brățării a întors blestemul asupra celor care l-au aruncat?

— Bunicul meu așa a crezut, spuse Toni Dòbji. Și nu v-am spus încă cel mai ciudat lucru. Știți ce a găsit bunicul meu printre rămășițele colibei?

— Nu. Și aproape că mă tem să aflu.

Gustìn vorbise cu intenția de a da vocii sale un ton glumeț, dar nu era sigur că reușise. Un fior îi coborî pe șira spinării.

— Vipere. Mai exact, două.

O poveste bizară, pe același tipar cu celelalte pe care Gustìn le auzise în hambarul lui *bàrba* Tomasèt. Dar aceasta măcar avea o legătură concretă cu ancheta pe care i se cerea să o efectueze.

Gustìn înțelese:

— Casa Viperei.

— Sau a mamei sale, îl corectă Toni Dòbji. Cu douăzeci de ani în plus sau în minus, astăzi amândouă ar fi două bătrâne decrepite. Iată, am ajuns!

Gustìn se uită în jur. Locul acela nu părea în niciun fel diferit de cele pe care le străbătuseră pe drum, pentru a ajunge acolo.

Apoi, o ușoară rafală de vânt agită din nou ceața care pluti câțiva metri, sub forma unor firișoare și a unor fulgi, dezvăluind niște cioturi de lemn înnegrit, bătute în pământ.

Fără îndoială, era ceea ce rămăsese dintr-o cabană care arsese.

Gustìn făcu câțiva pași în față, privind atent, deși nu știa la ce să se aștepte să găsească în acele ruine.

O bătaie rapidă din aripi în dreapta sa îl făcu să tresară. Se uită în acea direcție. Ceaţă. Ce fusese? O pasăre care zbura în căutare de hrană… sau care fusese speriată de ceva?

Așteptă câteva clipe, simțind că privirea lui Toni Dòbji îl urmărea.

Nu se întâmplă nimic și atunci se întoarse și privi drept înainte, spre dărâmături, ascultând, mirosind.

Un lucru era sigur: aceasta nu putea fi casa din poveste; faptele acelea se petrecuseră cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă. După atâta timp, lemnul ar fi putrezit sau ar fi devenit atât de uscat până când s-ar fi transformat în praf.

Cu toate acestea, resturile rămase după incendiu erau prea recente; aveau cel mult zece, poate cincisprezece ani.

Totuși… acele ruine spuneau o poveste dureroasă; Gustìn putea să o simtă într-un mod aproape tangibil. Se întrebă dacă acel loc le era de folos bandiților sau contrabandiștilor. Poate că unii dintre ei auziseră povestea despre bunicul lui Toni Dòbji și o preluaseră cu scopul de a alimenta zvonul despre casa blestemată și de a ține curioșii departe.

Gustìn se aplecă pentru a studia terenul din jurul buștenilor arși. Dădu deoparte frunzele moarte și solul umed, apoi mută câteva pietre deranjând viermii și insectele. O rază palidă de soare străpunse ceața, creând o reflexie aurie în mijlocul terenului, care strălucea ca o oglindă. Și chiar în acel moment…

— Ați auzit și dumneavoastră? Gustìn sări în picioare. Parcă am auzit două pietre mari căzând.

— Poate că un animal sălbatic a atins o piatră, care s-a rostogolit în râpă.

Ceața se strângea în jurul lui Toni Dòbji precum o mantie albicioasă.

Gustìn clătină din cap în semn că nu:

— S-ar fi auzit mai multe sunete. De fapt, a sunat ca și cum pietrele ar fi atins pământul o singură dată.

Inspiră aerul umed, privind în jur. Era imposibil de reperat prezența cuiva și chiar dacă ar fi fost cineva acolo, ceața era prea densă.

Cu un sentiment de nesiguranță, de parcă ar fi știut că era spionat de cineva invizibil, se aplecă din nou acolo unde văzuse acea strălucire.

Mângâie pământul și recunoscu o formă netedă și rece, puțin mai mică decât vârful unui deget. Încercă să o prindă în mână, dar nu reuși. Răzui cu unghia pământul de lângă acel obiect și apoi mai apăru ceva: o țesătură murdară, ruptă, impregnată de pământ și de umezeală.

Gustìn continuă să sape. Bucata aceea de material deveni mai mare, iar apoi apăru un alt rotunjor din bronz. Și apoi încă unul. Bucata de pânză se termina cu o margine înnegrită de foc. Gustìn trase tare de material, iar obiectul pe care îl apucase ieși din pământ, făcând un sunet de parcă s-ar fi dezlipit de ceva. Era ceea ce rămăsese dintr-o păpușă de cârpă, iar sclipirea pe care o văzuse Gustìn era de la nasturele rochiței sale.

Brusc, Gustìn își aminti povestea Annei Rossotto, care fusese găsită în pădure pe când era copilă, când familia ei fusese ucisă; se simți copleșit de acel sentiment puternic și inexplicabil că locul în care se aflau (sau pe care îl profanau) fusese martor al unei tragedii teribile.

19

Torino, 23 octombrie 1703

Laura făcu cunoștință cu Alberto Mattiroli, responsabilul de zonă din Balòn, după ce auzise deja multe povești despre el.

Știa că mai devreme sau mai târziu avea să fie nevoită să îl întâlnească, pentru că responsabilii de zonă erau obligați să îi cunoască pe locuitorii din cartierul pe care îl gestionau, raportând apoi la vicariatul de la poliție persoanele nou-venite. În caz de incendiu, responsabilii de zonă erau cei care gestionau resursele pentru a-l stinge. În schimbul muncii prestate, ducele acorda acestor persoane permisiunea de a nu plăti o parte dintre taxe și de a umbla înarmați.

Alberto era unul dintre subiectele de bârfă preferate ale femeilor din târgul Dora. Era burlac, făcea multe inimi să bată mai repede, dar nu o încuraja pe niciuna dintre ele. Toată lumea îl știa după porecla de *Belòm*, „bărbat frumos”.

Se aflau acasă la Rosina, la ora prânzului, când Alberto veni în vizită. Era mai tânăr decât crezuse Laura: nu avea mai mult de douăzeci și cinci de ani. Avea părul creț, închis la culoare și ochii pătrunzători. Când zâmbi, observă că niciunul dintre dinții săi nu era cariat din cauza unei igiene precare și că niciunul nu îi căzuse în vreo luptă.

— Bună seara, *magna* Rosìn.

La Torino femeile bătrâne și respectabile erau numite *magna*, adică „mătușă”.

— Bună seara tuturor!

Rosina îi oferi un scaun, așezându-l lângă Fioreste și îi arătă ceaunul cu castane de pe masă.

— Vă rog să vă serviți, Alberto, sunt încă fierbinți. M-am

aprovizionat pentru Ziua Tuturor Sfinților.

În ajunul Zilei Morților, torinezii recitau rugăciunile rozariului și mâncau castane. Nu se strângea masa, astfel încât până și sufletele morților să poată savura cina împreună cu familiile lor. Ceea ce rămânea era oferit săracilor a doua zi.

— Sunt aici pentru a-i cunoaște pe noii vecini, explică responsabilul de zonă în timp ce își băga mâna în ceaun.

Îl ascultă pe Fioreste când se prezentă, dar păru mai atent la cuțit, în timp ce decojea castanele, pentru a nu se tăia.

— Se vede că sunteți oameni cumsecade, spuse el în cele din urmă. Slujba îmi cere să știu cine sunt cei care locuiesc în cartierul meu. Deoarece dumneavoastră veți locui aici, nu este așa, domnule maestru parfumier?

— Până vom reuși să ne punem afacerea pe picioare.

— Și această domnișoară lucrează împreună cu dumneavoastră?

— Fiica mea învață meseria și îmi va lua locul când mă voi retrage.

Laura surprinse zâmbetul lui Fioreste. Alături de el, Maurizio avea o expresie de parcă ar fi mestecat un bob de sare care fusese ascuns în pulpa albă a castanei.

Laura nu îndrăznea să spună sau să facă nimic, de teamă să nu facă vreo greșeală. Încercă să își mențină privirea asupra farfuriei, dar fu nevoită să se străduiască destul de mult ca să nu îl privească în ochi pe Alberto. Îi văzu mâinile scotocind într-un buzunar al sacoului și scoțând o tabacheră din tablă.

— V-ați gândit la o locație unde să vă deschideți magazinul? Ați putea să o faceți la parterul unei clădiri din Piazza Castello.

Alberto inhală puțin tutun.

— Dacă reușiți să obțineți permisiunea. Ați putea cere o audiență la familia San Germano sau la familia Solaro. Dacă nu, pe strada Dora Grossa. Sau pe strada Po, sunt multe clădiri noi acolo.

— Va trebui să cunoaștem mai bine orașul înainte de a ne decide.

— Voi fi onorat să vă îndrum. Și pe dumneavoastră, pe domnișoara care se preface că nu mă observă.

Laura tresări. Alberto nu era prima persoană care se amuza

tachinând-o, dar de obicei era pregătită cu o replică. De data aceasta, însă, fu îngrozită, simțind că inima îi bătea prea repede.

— La universitate ne-au sfătuit să deschidem un stand în piață cât timp căutăm o locație pentru magazin, explică Fioreste.

— Dacă vreți, vă pot găsi un loc în târgul din Piazza Carlina. Sunt destul de cunoscut acolo, adăugă el cu un zâmbet șmecheresc.

— Alberto este unul dintre cei mai importanți viticultori de la noi din oraș, confirmă Rosina.

— Tatăl meu are podgorii în Caluso; el îmi trimite butoaiele și eu le vând aici. Nu mi-e rușine să spun că deservesc cele mai bune taverne și destule case de nobili din oraș.

Lui Alberto nu îi era deloc rușine, se gândi Laura. De nimic. Își etala munca și poziția pentru a se pune într-o lumină cât mai bună.

— Ce vești mai sunt despre război? întrebă Rosina, de parcă responsabilul zonal ar fi putut să știe mai multe decât ei.

— Am declarat război Franței și Spaniei, anunță el, având o expresie de parcă ar fi dezvăluit un secret de stat.

Ba chiar, ca și cum însuși ducele i-ar fi cerut lui sfatul, instruindu-l apoi să înmâneze declarația de război Regelui Soare. Laura se simțea ca și cum tocmai ar fi fost înțepată de un țânțar, așa că îi răspunse:

— Tot orașul știe asta.

— Da, dar nu se știe că ducele l-a arestat pe ambasadorul…

— …Philippeaux, da.

Laura îl întrerupse, repetând conversația pe care o auzise în Piazza delle Erbe cu o zi înainte.

— L-au auzit țipând de la Palazzo d'Orma până la închisorile Citadelei.

— D'Ormea, o corectă responsabilul zonal, câteva clipe mai târziu.

Avea o grimasă de uimire pe chip.

— Vedeți? Toată lumea știe.

Laura radia. Întrerupsese lăudăroșeniile lui Alberto și acum putea chiar să îi susțină privirea fără să se înroșească.

— Este adevărat că ducele va crea noi regimente? întrebă Rosina.

Responsabilul zonal recâștigă controlul asupra conversației:

— A numit noii comandanți și acum zarurile au fost aruncate. Fiii nobililor nu mai au voie să plătească pentru a scăpa de înrolare. Ducele are mai mare nevoie de soldați decât de bani.

— Va avea nevoie și de bani, observă Fioreste.

— Familia de Savoia s-a ocupat de asta prin amanetarea bijuteriilor și a argintăriei.

— Alberto… noi putem sta liniștiți, nu?

Laura pricepu de ce Rosina adusese în discuție acel subiect.

Mai avea un fiu care locuia cu soția și copiii săi în Pinerolo.

— Congregația a decis: comerțul cu vin este prea prețios. Viticultorii și transportatorii de vin nu vor avea onoarea de a vărsa sânge pentru patrie.

Fiul Rosinei era transportator de vin; el căra vinul într-un recipient ca o damigeană purtată pe umeri, se asigura că produsul nu era îndoit cu apă sau acrit și că negustorii își plăteau impozitele.

— Mai bine așa, Alberto. Mai bine așa! Dacă ducele a decis să salveze mulți băieți buni trebuie să aprindem o lumânare la Biserica Sfintei Consolatoare!

Rosina se asigură că toate paharele erau pline, apoi se uită la Fioreste, iar el nu așteptă să fie rugat:

— În cinstea acestor tineri! Fie ca ei să fie cruțați de ororile războiului! Și fie ca Dumnezeu să ne țină pe toți sănătoși!

Ciocniră paharele. Laura se simțea ametită, ca și cum s-ar fi aflat pe o barcă care se balansa din cauza greutății.

— Ești în regulă? o întrebă Rosina.

— Probabil că am mâncat prea mult. Am nevoie să ies puțin la aer.

Se ridică de la masă și îi salută pe cei prezenți. În timp ce se îndrepta spre ușă, se întoarse ultima oară pentru a-i privi. Uitându-se la profilul lui Alberto, constată că îl plăcea. Chiar dacă era înfumurat. Îi plăcea de el pentru că era atractiv și sigur pe el.

Se gândi că ar fi fost frumos dacă acum, la plecare, li s-ar fi întâlnit privirile și dacă ar fi observat poate un zâmbet pe buzele lui, însă el părea mult mai interesat să decojească castanele decât să o salute.

O umbră de dezamăgire o străbătu, alături de certitudinea

resemnată că nu ar fi putut fi niciodată pe placul unei persoane ca el. Ar fi fost mai bine să și-l scoată din minte; în orice caz, era sigură că nu avea să îl revadă o vreme bună.

Peste doar două ore, descoperi că se înșela.

De fapt, îl întâlni pe drum, când se întorcea de la spălătorie.

— *Cerèa, tòta.*[45]

— *Bonjour!* răspunse ea în franceză, chiar dacă învățase deja că la Torino se spunea *cerèa* pentru a saluta. Voia să pară politicoasă, dar și distantă față de frumușelul din târgul Dora, căruia fetele îi făceau ochi dulci.

— Ce plăcere să vă revăd, reluă Alberto, adaptându-și pașii la ritmul Laurei ca să meargă alături de ea.

— Ați terminat castanele doamnei Rosina? întrebă ea, dezinvoltă.

— De fapt, am făcut cu totul altceva… și tocmai veneam să-i spun tatălui dumneavoastră.

Alberto vorbi pe un ton misterios, care îl făcea să zâmbească, de parcă urma să spună ceva foarte important.

— Îmi dați voie să duc eu găleata pentru dumneavoastră?

Acea neașteptată dovadă de galanterie o surprinse pe Laura într-un mod gingaș și dulce, făcând-o să simtă mai multe senzații ciudate: erau toate noi și foarte frumoase.

— Dacă doriți.

— Nu, nu doresc, răspunse el cu un zâmbet șmecheresc. Sunt onorat să o fac.

Începură să meargă unul lângă celălalt. Laura se simțea amețită și se întrebă dacă amețeala se datora vinului pe care îl băuse la prânz sau apropierii lui. Cu siguranță era una dintre cele două și tot asta îi dădu curajul să întrebe:

— Ați dori să îmi arătați orașul într-una dintre zile?

Regretă imediat că deschisese gura. El avea probabil să îi răspundă, cu amabilitate, că nu avea timp și…

— De ce nu? Dacă tatăl dumneavoastră este de acord, am putea merge la plimbare prin Parcul Vechi, răspunse el dezinvolt.

La plimbare prin parc, ca îndrăgostiții! Laura se simțea prostuță și fericită.

— Este departe de aici? întrebă ea, pentru că nu știa ce să mai întrebe.

— Deloc. Este chiar pe latura aceasta a râului Dora. Mai demult mergeau acolo și ducele și curtenii săi.

Acum, Alberto o privea insistent, iar Laura nu mai știa ce să îi răspundă pentru că nu înțelegea exact ce se întâmpla.

Nici cu Alberto, nici în sufletul ei. Apoi trecură pe lângă un grup de spălătorese, cam de vârsta ei sau poate puțin mai în vârstă; observă o privire plină de interes, dar ușor răutăcioasă, în ochii responsabilului zonal. Se simți ca și cum tocmai ar fi fost înțepată de o viespe.

Pentru o clipă se simți copleșită de vârtejul de furie și de rușine pe care le simțea, apoi luă găleata cu haine din mâinile bărbatului și spuse:

— Nu doresc să merg cu dumneavoastră în Parcul Vechi.

Alberto clipi:

— Am crezut că asta vă doriți.

Laurei i se păru că lui Alberto mai degrabă nu îi venea să creadă decât că regreta. Era obișnuit cu jocurile, dar nu și cu refuzurile.

Laura avu impresia că se uita la ea cu mult mai multă atenție decât până în acel moment, ca și cum abia ar fi observat-o cu adevărat.

— M-am răzgândit, șopti ea, forțându-se să zâmbească, de parcă ar fi spus un lucru neimportant.

Pe dinăuntru, își simțea inima tulburată; avea nevoie un plânset lung și furios.

Continuară să meargă în liniște, până ajunseră în casă. Laura intră înaintea lui Alberto și îl anunță:

— *Monsieur* Mattiroli a venit să ne viziteze.

În ochii lui Fioreste apăru o nuanță de uimire și poate și de îngrijorare. Dar Alberto spuse imediat:

— Am obținut o audiență pentru dumneavoastră la contesa delle Lanze!

— O contesă! exclamă Laura.

— Da, o contesă! răspunse responsabilul de zonă, ca un ecou, pe un ton batjocoritor.

Laura bănuia că era din cauza refuzului ei. Nefiind sigură, se prefăcu că nu observă. Întreaga conversație de mai devreme devenise lipsită de importanță.

— Opriți-vă la un pahar de vin! îl invită Fioreste.

— Programul meu m-ar solicita să fiu în altă parte acum, răspunse Alberto, dar totuși se așeză fără să ezite.

Cu siguranță abia aștepta să le povestească despre cum reușise să obțină acel lucru. Și să primească mulțumiri, deoarece era meritul său.

— Sunt prieten cu administratorul de la Palazzo Beggiamo; știți, îl aprovizionez cu vin, explică el. I-am vorbit despre parfumurile dumneavoastră, iar el i-a spus stăpânei sale. Știți cine este Gabriella Mesme de Marolles?

O altă întrebare care nu necesita un răspuns. Alberto povesti că, în tinerețe, doamna aceea fusese favorita bătrânului duce și că în sufrageria ei se întâlneau mai mulți membri ai nobilimii, exact ca la o mică curte regală.

Laura aruncă o privire spre pereții scorojiți ai casei și se gândi că poate nu avea să mai fie nevoită mult timp să se simtă rușinată când primea oaspeți. Ceea ce făcuse Alberto fusese mult mai mult decât un simplu gest amabil: acela ar fi putut fi punctul de cotitură al norocului lor acolo, în Torino; și asta la mai puțin de o săptămână după sosirea lor.

Alberto își trase scaunul în spate și se ridică:

— Mă întorc la treburile mele.

Fioreste îi strânse mâna cu căldură:

— Data viitoare, vă rog să veniți și să rămâneți ca să luați cina cu noi.

— Cu plăcere!

Alberto își netezi faldurile jachetei; fu un gest care Laurei i se păru foarte feminin; bărbații pe care îi cunoștea ea nu își făceau niciodată griji dacă hainele lor erau încrețite sau nu.

Alberto ieși salutându-l foarte politicos pe Fioreste, iar pe Laura doar cu un zâmbet forțat; același pe care i-l adresă și lui Maurizio. Dar la ea se uită când spuse:

— De orice ați avea nevoie, vă rog să îmi faceți onoarea și să îmi spuneți.

Laura nu era obișnuită cu genul acela de confruntare. Înțelese că trebuia să învețe cum să riposteze înainte de a fi rănită cu adevărat.

***

În zilele care urmară, Laura începu să descopere orașul Torino.

În fiecare dimineață, când primele raze de soare își revărsau lumina peste acoperișuri, clopotnițe și cupole, Laura ieșea din casă pentru a merge în oraș și pentru a rezolva ce avea de rezolvat.

Torino nu era așa de mare precum părea. În mai puțin de o oră puteai merge de la Poarta San Michele până la Poarta Nouă, străbătând orașul de la nord spre sud. Puțin mai lung era traseul de la Poarta Po, din est, până la Poarta Susina, în vest.

Era aproape imposibil să te pierzi, deoarece Torino era construit într-un stil ordonat, iar străzile principale se intersectau în unghiuri drepte. Cu ajutorul Rosinei, Laura învățase să se orienteze și să recunoască drumul cel mai rapid și cel mai sigur, evitând Orașul Vechi. Știa unde se aflau croitoresele cinstite, servitorii politicoși sau vânzătorii ambulanți care erau dispuși să vândă bunurile rămase din ziua precedentă la jumătate de preț. Stătea departe de locurile frecventate de cei care jucau jocuri de noroc, de speculanți și de prostituate. Îi ignora pe acei pierde-vară care fluierau de la mesele tavernelor atunci când trecea, invitând-o să se așeze alături de ei.

Nu avea timp de pierdut. Fioreste avea nevoie de tescovină pe care să o distileze, de alcool de bună calitate… și de toate celelalte lucruri.

În Piazza delle Erbe găsea flori, mentă, rozmarin proaspăt, salvie, semințe de anason și de chimen. În fața Bisericii San Tommaso se ținea un târg săptămânal cu produse provenite din Liguria: citrice, pești de apă sărată și ulei de măsline, ingrediente esențiale pentru procesul de *enfleurage*[46].

Grăsimea de porc sau de bou trebuia aleasă cu grijă, deoarece era un ingredient fundamental pentru macerare și dacă mirosea prea tare putea strica parfumul; abatorul se afla lângă morile din târgul Dora.

Într-un magazin pe strada Dora Grossa găsea de cumpărat sticluțe la un preț bun. Pe strada Argentieri, un maestru producător de sticlă făcea unele sticluțe foarte frumoase, dar și

foarte scumpe; aveau să apeleze la el atunci când afacerea lor avea să înflorească.

Continua să se gândească la mama ei în cele mai neașteptate momente. Și atunci totul devenea gri – o lume întunecată și tristă unde nu era loc decât pentru lacrimi.

Faptul că se implicase în pornirea afacerii lui Fioreste o ajuta să nu se scufunde în amintirile legate de mama sa. Realiză că era o activitate care nu o făcea să se simtă vinovată sau nerecunoscătoare și care o ajuta să redevină ea însăși, pentru câteva ore. Acel du-te-vino prin Torino în căutarea lucrurilor de care aveau nevoie pentru munca lor o epuiza, chiar dacă mintea și inima ei, la sfârșitul zilei, erau atât de grele încât simțea că se sufocă.

Între timp, Fioreste găsise o modalitate de a folosi magazia de scule din curtea din spate. În schimbul uneltelor vărului Lorenzo, un tâmplar reparase acoperișul și montase polițe și rafturi. Pe masa lungă de lucru erau aliniate spatule, bețișoare, un mojar cu pistil, foarfece, precum și un număr semnificativ de fiole și de borcănașe.

Nu era spațiu pentru presele cu care să zdrobească semințe și coji, nici pentru alambicuri[47], nici pentru plăcile de sticlă pe care se împrăștia grăsimea. Pentru a porni afacerea, aveau să fie nevoiți să folosească esențe din prețioasa lor rezervă.

— Nu este suficient să dizolvi o picătură de *essence absolue*[48] în cantitatea potrivită de alcool, explica Fioreste, fluturând o sticlă puțin mai mare de un centimetru în fața ochilor Laurei și ai lui Maurizio: esență de iasomie, cea mai delicată dintre flori, obținută prin macerarea timp de câteva săptămâni a câtorva duzini de coșuri pline de flori, culese dimineața devreme.

Laura nu putea să nu se gândească la faptul că acea mică comoară ar fi putut aluneca din mâinile lui Fioreste și s-ar fi putut sparge.

— Un parfum este precum un tablou. Regulile sunt aceleași, chiar dacă simțurile pe care le stimulează sunt diferite. Văzul de un tablou, Fioreste își atinse nasul, și simțul olfactiv de un parfum. Când te uiți la o pictură, primul lucru pe care îl vezi este tema. O scenă de luptă, un peisaj, un episod din Biblie. Într-un parfum, subiectul este nota de vârf. Ea este și prima care dispare.

— Așa ca esența de citrice.

— Exact, Maurizio, foarte bine.

Fioreste puse sticluța în cutie, împreună cu celelalte, iar Laura respiră ușurată.

— Lămâie, mandarină, portocală, dar și salvie sau lavandă.

— Cu toate acestea, pe dumneavoastră v-am văzut adăugând puțin chiparos în parfumuri, adăugă Maurizio.

Laura nu-și amintea să-l fi auzit vreodată vorbind atât de mult.

— Aceea este ceea ce noi numim „nota de bază". Dintr-o pictură, detaliul este cel care rămâne impregnat în memorie: soldatul fluturând steagul în mijlocul bătăliei sau culoarea mantiei Fecioarei. Se dezvoltă lent, dar durează mai mult.

Laura aflase că la notele de bază și la cele de vârf era necesar să mai adaugi o a treia notă, cea de mijloc, pe care Fioreste o numea „nota inimii" și care făcea ca parfumul să fie unic: lăcrămioare, scorțișoară, cuișoare, trandafir și iasomie.

Secretele maeștrilor parfumieri nu ascundeau lucruri pe care nu le-ai fi putut învăța de la viață: fără pământul pe care să te sprijini nu puteai merge, fără cap nu ai fi putut ști direcția de mers, dar inima era cea care dădea un sens drumului parcurs.

Fioreste termină explicația despre nota de bază și mai târziu îi explică Laurei că nu avea suficientă încredere în Maurizio pentru a-i dezvălui toate secretele sale.

— Dacă se comportă frumos, îl voi învăța mai multe. Nu suficient încât să poată concura cu tine, atunci când mă voi retrage din activitate.

— Ți-e teamă că Maurizio ar putea fi nedrept față de dumneata?

— Nu față de mine și nu acum, mai are prea multe de învățat… dar într-o zi s-ar putea să fie nedrept față de tine.

Laura nu se gândise niciodată la asta, dar avertismentul acela nu o speria.

Aveau să treacă mulți ani ca Fioreste să se retragă din afaceri și chiar dacă ar fi învățat bine partea tehnică, Maurizio avea o personalitate prea sălbatică pentru a deveni un bun comerciant.

Temerile Laurei erau mult mai ancorate în prezent și mai concrete. Cea mai frecventă era legată de hoți, fiind atât de

puternică încât uneori visa figuri fără chip care îl atacau pe Fioreste în timp ce ea lucra în magazie sau care intrau în casă și luau parfumurile proaspăt pregătite. Așa că, într-o dimineață, când era singură, turnă jumătate din *essences absolues* în alte fiole și le ascunse într-o cutie, sub saltea.

45 În original, în dialect piemontez: „Bună ziua, domnișoară!”.
46 În original, în franceză: Macerare (în orig., în fr.).
47 Aparate metalice pentru distilarea lichidelor.
48 În original, în franceză: Esență absolută (în orig., în fr.).

20

Avigliana, 26 octombrie 1703

Gustìn nu era obișnuit să pună la îndoială deciziile stăpânului său și, în același timp, nici contelui Gropello nu îi plăcea să i se reproșeze că făcuse o greșeală sau că uitase ceva. Deci, spre satisfacția deplină a amândurora, Gustìn respecta ordinele lui Gropello fără să pună întrebări, chiar și atunci când era convins că acestea erau greșite.

Acum, însă, la o săptămână după moartea renumitului și deloc regretatului tâlhar Tajòla, Gustìn avea o bănuială tot mai mare: prin faptul că primise indicații să investigheze ceva care, de fapt, nu era nimic concret, fusese îndepărtat de Torino de către conte, dintr-un motiv anume.

Până și Inchiziția avea lucruri mai bune de făcut decât să vâneze femei cu iz de vrăjitoare. Gustìn aflase personal acest lucru, în eparhia din Susa. I se spusese că moartea unui tâlhar, fără certitudinea că ar fi avut loc din cauza unor vrăji sau rituri diabolice, trebuia să fie judecată de autoritățile ducelui.

Cu multă politețe și fără nicio urmă de sarcasm, inchizitorul îl invitase să fie atent la unele indicii care, fără îndoială, aveau să îl ducă spre un vinovat. Își permisese chiar să sugereze: „poate un tovarăș de-al victimei?”.

Nici măcar aducând în discuție numele stăpânului său, Gustìn nu primise permisiunea de a consulta dosarele Inchiziției.

Cu siguranță, decizia ducelui de Savoia de a tolera cultul valdenzilor îi afectase relațiile cu Sfântul Scaun.

Gustìn se așteptase la sarcasm și la lipsă de cooperare și totuși fierbea de nervi; mersese să vorbească cu un preot, iar preotul îl lăsase să aștepte, îl tratase în mod condescendent și îl invitase să

își facă mai bine treaba.

În timp ce călărea spre Avigliana, cu gândul la câteva moduri în care ar fi putut să scape din acel exil printre țărani, văzu un bărbat care stătea sprijinit de un zid scund, la marginea drumului.

Apropiindu-se, îl recunoscu pe Rocco Caligaris, cu trăsăturile sale comune și cu părul blond, legat într-o coadă de cal. Din felul în care bărbatul se îndreptă de spate și se întoarse în direcția sa, Gustìn înțelese că și el fusese recunoscut. Se îndoia că Caligaris se afla acolo din întâmplare. Oare de cât timp îl aștepta și din ce motiv?

Încetini ritmul în care călărea pentru a-și da timp de gândire legat de cum avea să acționeze. În vecinătatea fermei Caligaris fusese găsit mistrețul fără colți și fără inimă; cu toții credeau că acela fusese semnul unui blestem din cauza căruia se îmbolnăvise fiul administratorului. În timpul întrunirii din hambarul familiei Tomasèt, Caligaris păruse să fie într-o stare de continuă angoasă, ba chiar de teroare.

— *Cerèa*, *monsù* Rocco.

— *Cerèa*.

Judecând după voce și după aspect, starea de spirit a bărbatului nu se îmbunătățise față de ultima oară. După o zi neproductivă în compania preoților, Gustìn nu avea chef să piardă timpul cu ocolișuri și cu amabilități:

— Pe mine mă așteptați?

— Da… ăăă, da, răspunse el, trăgându-se înapoi, de parcă doar simplul fapt că recunoscuse acel lucru ar fi putut să îl rănească.

— Mă gândesc că nu m-ați așteptat pentru a mă însoți la ferma Rossotto, ca să vă asigurați că ajung în siguranță.

— Ooo, nu! Desigur că nu. Nu aveți nevoie să fiți escortat de către mine.

În tot acel răstimp, administratorul nu își ridicase privirea mai sus de umerii lui Gustìn. Gustìn se întrebă dacă evenimentele recente îl făcuseră să fie așa sau dacă, mai degrabă, natura sa timidă și nesigură îl făcuse să fie vulnerabil în fața superstițiilor.

— Bine, atunci spuneți-mi! îl invită el să vorbească. Sper că nu vă deranjează dacă vom continua să mergem. Am avut o zi lungă și obositoare.

Gustìn spera că acele cuvinte aveau să fie de ajuns pentru a justifica de ce nu coborâse de pe cal, așa cum ar fi sugerat bunele maniere sau cum ar fi procedat o persoană puțin amabilă.

— Îmi pare rău că vă deranjez, începu țăranul să își frământe mâinile până când și le încrucișă la subsuoară. Dar ar fi ceva important… Adică… Cred că trebuie să aflați acest lucru înainte de a continua cu… ăăă… investigația dumneavoastră.

Gustìn căută un mod de a-și relaxa mușchii fesieri, care deja îl dureau. Nu se simțise niciodată în largul lui când călărea. Ridicându-se în șa pentru o clipă, probabil că păru și mai înalt și mai amenințător în ochii administratorului Caligaris, care înghiți și își plecă din nou capul.

— Știți, *mascata* este foarte bătrână.

— Mi s-a mai spus, recunoscu Gustìn.

— O *mascată* foarte în vârstă probabil că e capabilă să facă lucruri incredibile dacă o poate ține departe și pe Doamna Moarte.

— Și ce vreți să spuneți cu asta?

— Fiul meu era un copil vesel. Deborda de sănătate. S-a îmbolnăvit dintr-odată. Are febră mare și respiră cu dificultate, de parcă ar avea… o piatră în gât.

O piatră care îi crescuse în gât. Din cauza unui blestem. Nu din cauza primelor semne de frig ale toamnei sau din cauza unui animal bolnav prin apropiere. Iată cu ce era nevoit să își bată capul Gustìn. Pe lângă urmărirea unei vrăjitoare. Și pe lângă morala primită de la preoți.

— Ce vreți să spuneți cu asta? oftă el.

— Aseară… Vipera m-a vizitat când dormeam.

Doar visele și premonițiile mai lipseau din lista aceea de prostii.

— În vis?

— Un fel de vis.

Țăranul vorbi făcând un efort foarte mare, de parcă și lui i s-ar fi pus o piatră în gât, de-a curmezișul.

— Era ceață. Și poate că era noapte, nu știu. Am auzit o voce de femeie. O voce rea.

— Ce spunea vocea?

— Striga numele dumneavoastră, răspunse Rocco, tot pe acel

ton de câine bătut.

Reîncepu să își frământe mâinile, de parcă ar fi vrut să spele o murdărie invizibilă cu niște apă invizibilă.

— Graziadei, spunea vocea. Graziadei.

Gustìn își schimbă din nou poziția:

— Doar atât?

— Se putea vedea cu dificultate, dar la un moment dat mi s-a părut că ceața s-a ridicat…

Teroarea omului era reală:

— Am văzut o siluetă.

— Ce siluetă?

— Nu sunt sigur. Părea a fi cineva cu o pelerină. Nu pot să vă spun dacă era bărbat sau femeie. Totul era confuz.

— Bine… și apoi?

— A spus încă o dată „Graziade". Ba chiar, a strigat. Și a venit spre mine. M-am trezit… și eu eram cel care țipa.

— Deci a fost un vis, sublinie Gustìn satisfăcut.

— Nu știu. Nu cred.

— Atunci ce credeți?

— Cred că a fost un avertisment, răspunse Rocco. Pentru dumneavoastră.

***

Afară începeau să se ivească zorii zilei; vântul șuiera prin fereastră, iar Gustìn se trezi cu o hotărâre de neclintit în suflet.

Absența indiciilor îl irita la fel de mult precum certitudinea că nu aveau să apară altele noi, nici odată cu trecerea timpului, nici printr-o implicare mai mare din partea sa.

Totul ducea mereu spre *mascata* de pe Muntele Cuneo, iar Gustìn se resemnase la gândul că avea să fie nevoit să o prindă; era singurul lucru pe care îl putea face. Scepticismul său nu avea să îl ajute nici să progreseze și nici să se întoarcă mai repede la Torino.

Se ridică din pat ca să aprindă lumânarea și ca să se îmbrace.

Aerul era atât de rece încât fu nevoit să își lovească mâinile una de cealaltă pentru a simți că puțină căldură circula printre

ele și pentru a reuși să își încheie nasturii de la cămașă.

Rucsacul se afla lângă ușă, pregătit. Gustìn se înfășură în mantie, își puse rucsacul pe umeri și ieși afară.

Urcarea i se păru mai dificilă decât ultima dată; fu atât de dificilă încât la jumătatea drumului, Gustìn fu nevoit să se oprească și să își tragă sufletul, chiar dacă ignoră tentația de a se așeza pe un trunchi de copac căzut. Trebuia să înainteze.

În jurul lui se aflau copaci străvechi, la fel de mari precum clopotnița Bisericii Sfintei Consolatoare, dar și mărăcinișuri dese și încurcate și tufișuri. Și o tăcere profundă și sumbră. Umezeala îi pătrundea în oase.

Reîncepu să meargă într-un ritm alert, în timp ce se lumina de zi, iar când ajunse în poiana cu bolovanul cel mare, văzu că acesta fusese decorat precum un altar, cu lumânări în cele patru colțuri și acoperit cu o față de masă albă. Pe o farfurie de argint zăcea o inimă, care încă bătea și era caldă.

Era prea mare ca să fie a unui bărbat, dar pentru o clipă Gustìn se gândise la asta și își simțise propria inima oprindu-se.

Călcă pe covorul de frunze, dar acestea erau prea umede, chiar putrede, pentru a face zgomot sub pașii lui. Absența zgomotelor era pregnantă în jurul lui, precum o mantie sufocantă. Se roti în jurul bolovanului (altarului) și descoperi că fusese mutat, lăsând la vedere o gaură mare. Ascunzătoarea *mascatei* nu mai era un secret de nepătruns.

Gustìn nu avea idee ce ar fi putut descoperi acolo și poate tocmai din acest motiv, odată ajuns înăuntru, nu se simți surprins să vadă că se afla într-un loc similar unui beci torinez; era o pivniță cu tavanul boltit, cu cărămizi expuse și cu podeaua din piatră acoperită de praf. Lumina care venea de la intrare se reflecta în bălți, învăluind încăperea într-o strălucire pâlpâitoare.

Nu era nicio urmă a Viperei și nici a altor indicii care să sugereze că cineva locuia în acel loc. Plecându-și capul, Gustìn intră într-o cameră similară cu cea dintâi, apoi într-o alta, prin intrări din ce în ce mai înguste, care îl conduceau tot mai departe în pământ. În timp ce se apleca pentru a putea trece, se gândi la faptul că măcar nu exista riscul de a se rătăci; exista un singur drum de acces: cel pe care îl parcurgea.

Se simți surprins de faptul că nu simțea niciun miros; era ca și

cum simțul său olfactiv ar fi încetat să mai funcționeze, la fel ca și auzul său. Imediat după ce se gândi la acest lucru, simți un parfum de tămâie, dar nu era chiar ca și cum l-ar fi simțit într-adevăr; era doar convins că acel miros trebuia să fi fost acolo.

Acel loc era iluminat, deși era greu de înțeles care era sursa de lumină; nu existau torțe sau lămpi aprinse. Gândul acela îi trecu prin minte fără să îl surprindă, de parcă acea ciudățenie ar fi fost în ordinea firească a lucrurilor.

Ultima încăpere se termina cu o serie de trepte care dispăreau printr-o trapă din tavan. Gustìn urcă scările și când ajunse sus, simți că inima îi bătea din nou; ajunsese într-o bisericuță cu bolta plină de fresce, cu podeaua din marmură, cu două ferestre înalte, înguste și simple prin care intra lumina unui soare bolnăvicios.

Acel loc nu ar fi putut exista sub Muntele Cuneo și nu ar fi putut fi acolo pentru că se afla, de fapt, în altă parte.

Era biserica Spitalului Carității, iar Gustìn nu ar fi putut să o confunde cu nicio altă biserică. Acolo se rugase în fiecare zi, în toți anii copilăriei sale. Acolo îl rugase pe Dumnezeu să-l salveze pe Mìlo, în timp ce prietenul său se stingea precum flacăra unei lumânări.

În timp ce simțea cum rațiunea sa începea să ezite, Gustìn se agăță de propria-i hotărâre, repetându-și în sinea lui că nu avea cum să fie vorba de magie, că mintea lui putea face confuzie între acel loc îngropat în memoria sa și locul pe care îl avea în fața ochilor.

Străbătu biserica fără ca sunetul pașilor săi să tulbure liniștea aceea imuabilă. Se aștepta ca din clipă în clipă să vadă privirea odioasă a părintelui (Olindo) Egidio, care avea să iasă din întuneric și să îi reproșeze că nu ar fi trebuit (să se joace pe acel râu înghețat) să vină în acel loc. Dar niciunul din cei doi preoți nu apăru. Și nicio vrăjitoare nu apăru.

Ieși din biserică și se trezi într-o mlaștină, cu copacii răsuciți și înfășurați în suluri de mărăcini spinoși. O sevă roșiatică picura dintre ramurile frânte, ca un fel de sânge care părea să se scurgă din niște răni hidoase.

Gustìn se simți ghidat de o certitudine clară, de o voce care îi spunea să continue, să meargă tot înainte, pentru că ceea ce venise să caute se afla în apropiere. Ținea stiletul într-o mână și

pistolul în cealaltă.

Corbii brăzdau cerul cu bătăi furioase din aripi, dar nu croncăneau, nu scoteau niciun sunet. În depărtare, o pată neagră începu să se legene din cauza unei rafale de vânt. La început, Gustìn crezu că era o cioară mai mare, dar când forma continuă să se miște, pricepu că găsise Vipera.

Strânse în mână pistolul, simțind o întreagă suită de emoții: triumf, entuziasm, jenă. Și chiar puțină compasiune.

— În numele Alteței Sale Regale ducele de Savoia, sunteți arestată!

Vipera mai făcu un pas și Gustìn simți, în mod clar, prezența pericolului. Se uită în jur, temându-se că aveau să apară și alte siluete, adică și alți complici de-ai vrăjitoarei. Cel puțin două persoane îl uciseseră pe Tajòla.

Nu văzu pe nimeni, dar asta nu însemna că nu se afla nimeni acolo.

Se uită din nou spre silueta aceea îmbrăcată în zdrențe, care acum se afla mai aproape, având capul acoperit de un șal care părea făcut din praf și din pânze de păianjen.

— Arătați-vă fața! îi porunci el.

Nu primi niciun răspuns. Ea mai făcu un pas în față.

Un gând își croi cu greu drumul prin mintea sa; era ca și cum mintea i-ar fi căzut într-o baltă plină de un noroi îndărătnic și lipicios. Gândul îi spunea: *Trebuie să te întorci în biserică. Acolo vei fi în siguranță.*

Era un sfat rezonabil; acolo erau niște ziduri solide din piatră și o ușă. Nimeni nu l-ar fi putut înconjura și nici nu ar fi putut să îl ia prin surprindere.

Privi în spate, luându-și timpul necesar ca să se asigure că avea calea liberă. Continua să își țină arma îndreptată spre Viperă, care se apropia, pas după pas.

— Vă poruncesc să vă arătați fața! strigă el din nou și de data aceasta silueta aceea acoperită de voal se opri.

Cu o lentoare oribilă, își apropie mâinile de tivul șalului. Erau niște mâini încrețite, acoperite de bube, de pe care picura sânge, noroi și puroi. Gustìn îi văzu fața. Simți că picioarele i se transformă în stană de piatră și că sângele îi îngheață.

Vipera era Anna Rossotto.

Ochii fetei erau ca un abis rece și fără fund, iar Gustìn se simți atras către ei de o forță nepământeană și invizibilă.

Îndreptă pistolul spre picioarele ei atunci când aceasta începu din nou să meargă, întinzându-și mâinile în față, ca și când i-ar fi cerut o îmbrățișare.

— Vă rog să vă opriți! Opriți-vă sau voi trage! strigă el….

Sau avu impresia că strigă?

Mirosul morții îl străpunse ca un pumnal. Întoarse capul spre intrarea în biserică. Și acolo, nemișcat, îl aștepta părintele Olindo, cu ochii săi acuzatori.

— Moartea lui Mìlo a fost din vina ta!

Aflându-se între doi inamici, unul în față și altul în spate, și fiind conștient că îi rămăsese puțin timp pentru a decide și pentru a acționa, Gustìn făcu o alegere.

Și apăsă pe trăgaci.

Se trezi sufocat de aceleași spasme care făcuseră ca cearșafurile să se înfășoare în jurul lui; erau strânse precum niște frânghii îmbibate de sudoare.

În adâncul înfricoșător al minții sale rămăsese amintirea zâmbetului plin de răutate al Annei și a zâmbetului crud al părintelui Olindo.

Îi luase în derâdere pe țăranii de pe Muntele Cuneo pentru superstițiile care le condiționau viețile, dar ei trăiseră întotdeauna în acel loc.

Lui îi trebuiseră șase zile pentru a cădea pradă acelorași temeri irațională.

21

Torino, 27 octombrie 1703

În bucățica de oglindă agățată de perete, Laura văzu o fetișcană subțire cu gura prea mare și cu ochii umflați. Pe timpul nopții, în timp ce încercase în van să adoarmă, se tot gândise și răzgândise la câteva propoziții pe care ar fi putut să i le adreseze contesei, însă era îngrozită de gândul că avea să le uite sau că avea să se bâlbâie de emoție. *Dacă vorbesc, voi distruge totul*, îi spuse ea siluetei descurajate care o privea de cealaltă parte a oglinzii.

Se îmbrăcă cu rochia din stofă albastră, netezindu-i tivul alb din dantelă și luptându-se cu corsetul, de teamă că avea să arate prea mult sau că nu prea avea ce arăta. Își lăsă părul desprins pe umeri, așa cum le cerea moda tinerelor din familiile burgheze.

Indiferent dacă era sau nu pregătită, mai bine de atât nu ar fi avut cum să arate.

Se forță să zâmbească și trase perdeluța pentru a merge în bucătărie.

Fioreste purta o jachetă și niște pantaloni de culoare vișinie, legați cu o panglică sub genunchi, care lăsau neacoperiți ciorapii albi din mătase. Vesta sa avea decorațiuni florale, din fire aurii și argintii. Maurizio era îmbrăcat la fel ca el, dar avea o vestă mai modestă și o jachetă și niște pantaloni de culoarea teracotei.

— Cât de eleganți sunteți! exclamă Laura.

Văzând expresiile lor și faptul că nu ziceau nimic, se gândi: *corsetul este prea decoltat*. Nu avu curajul să privească în jos ca să verifice.

— Ești o splendoare, Laura. O splendoare, spuse Fioreste.

O îmbrățișă și o atinse blând pe frunte cu un sărut delicat.

Reședința contesei, Palatul Beggiamo, se afla pe Insula San Francesca, unul dintre cartierele din Orașul Nou, în apropierea Citadelei.

Laura rezistase tentației de a trece prin fața casei sale, în zilele anterioare, de teamă să nu se întâlnească prea repede cu doamna contesă și să nu facă ceva greșit.

Fu surprinsă să descopere că fațadele clădirilor erau înnegrite și deteriorate în multe locuri. Un detaliu ciudat pentru un cartier nou.

— Din cauza unui fulger, le explică un vânzător de castane prăjite când Fioreste îl întrebă ce se întâmplase.

— Un singur fulger… a cauzat atâtea pagube?

— Un singur fulger. A lovit magazia de praf de pușcă a fabricii de arme. Peste două sute de morți. Inclusiv cumnatul meu, care lucra acolo.

Și Palatul Beggiamo avea câteva cicatrici în urma tragediei, dar tot rămăsese cea mai elegantă clădire din cartier. Laura privi visătoare spre ferestrele mari care reflectau lumina soarelui precum niște oglinzi din aur; în Villafranca doar biserica avea sticlă la geamuri. Deasupra intrării se afla un balcon rotunjit; splendide flori colorate se răsuceau printre barele de fier ale balustradei.

Intrară în vestibulul care era mare, dar întunecat; Laurei i se păru că era frig și că pereții creau o senzație apăsătoare. Servitoarele și valeții veneau și plecau pe scări sau în curtea interioară, urmând ritualurile unei zile ca multe altele.

Fioreste îl opri pe cel care părea să fie cel mai bine îmbrăcat și îi spuse că erau așteptați de contesa delle Lanze. Bărbatul îi făcu semn să îl urmeze, însoțindu-i pe scări și apoi în apartamentul ei, de unde se auzeau acordurile nesigure ale unei muzici de harpă.

Niște perdele imense din catifea replicau culoarea tapițeriei și ascundeau ferestrele, lăsând camerele într-o penumbră creată cu ajutorul lumânărilor. Camerele erau împodobite cu fresce pe tavan, cu candelabre din cristal, cu mobilă rafinată și cu oglinzi. Picturi de diferite dimensiuni umpleau pereții.

Valetul se opri în fața unei uși. Bătu la ușă, îi spuse lui Fioreste să aștepte și intră discret. Prin ușa pe jumătate deschisă, se auzea o muzică în surdină și vocile vesele ale unor femei:

— Am văzut-o cu ochii mei pe strada Dora Grossa, în urmă cu nu mai mult de o săptămână, la braț cu fiul știți-voi-cui!

— Ce obrăznicie! Nerușinata aceea nu are nici măcar un strop de bun-simț…

— Băiatul acela nu are nici măcar șaisprezece ani!

— Și mama sa, contesa, nu spune nimic?

Bârfe… deloc diferite de ceea ce bârfeau casnicele de la moșia Chevalier, în timp ce pregăteau cina sau în timp ce scoteau mazărea din păstăi în fața vetrei.

Vreau să mă duc acasă, se gândi Laura, *la Villafranca*.

Întoarse capul pentru a nu-l lăsa pe Fioreste să vadă că era pe punctul de a începe să plângă. Atunci observă o tânără înspăimântată, o biată făptură mărunțică, într-o rochie verde-marin, cu părul strălucind în lumina lumânărilor. Poate o domnișoară care întârziase la întrunirea contesei?

Eu sunt, realiză ea, iar imaginea din oglindă îi zâmbi înapoi.

— Puteți să intrați, spuse valetul.

Fioreste fu primul care trecu pragul. Laura îl urmă, oprindu-se imediat ce îl trecu, nefiind sigură dacă se afla într-un loc și într-un timp care erau reale sau într-un vis.

Ceaiul tocmai fusese servit în salon; se simțea parfumul său blând, amestecat cu cel al produselor de patiserie dulci și cu cel al fructelor confiate. Laura își simți stomacul ghem și se gândi că era prea cald în încăpere.

Contesa delle Lanze stătea pe o canapea micuță, ascultând conversația; din ceașca pe care o ținea în mână se ridica un nor de aburi. Rochia ei era decorată cu multe broderii elaborate, din fir de aur. Nu purta perucă, dar părul pudrat îi era împodobit cu perle, pene și panglici. Totul, până și evantaiul ei, se potrivea cu nuanța de roz a rochiei.

Fusese amanta bătrânului duce la mijlocul secolului trecut, așa că probabil avea aproximativ șaizeci de ani, dar părea mult mai tânără. Fiindcă lucra alături de un parfumier, Laura cunoștea efectele abuzului de produse cosmetice pe fețele femeilor de acea vârstă: crema pe bază de ceară, alaunul[49] și „focul Sfântului Elmo”[50] folosite de femei pentru estomparea ridurilor ardeau de fapt pielea, oferindu-i un aspect dezgustător. Gabriella di Marolles, în schimb, avea o față proaspătă, curată și solemnă.

O duzină de femei de toate vârstele erau adunate în jurul ei, având expresii aproape adoratoare. Servitoarele stăteau aliniate lângă pereți.

În colțul îndepărtat, o fată de doisprezece sau de treisprezece ani cânta la harpă cu mâini nesigure. Se opri imediat ce îi observă pe oaspeți.

— Continuă să cânți, Eleonora, îi porunci contesa. Arta necesită talent, dar talentul este cultivat prin exercițiu continuu.

Muzica reîncepu și femeia așeză ceașca de ceai pe masă, oferindu-le un zâmbet vizitatorilor ei:

— Așteptam cu nerăbdare vizita dumneavoastră, ne-am plictisit teribil.

Vocea ei era profundă, iar tonul grăbit, aproape ironic.

— Vă ofer complimentele mele, *madame*. Dumneavoastră și amabilelor doamne aici prezente.

Fioreste făcu o plecăciune:

— Permiteți-mi să v-o prezint pe fiica mea, Laura, și pe ucenicul meu, Maurizio.

Laura făcu o reverență, privind în jos. Se simți străpunsă de o mulțime de priviri feminine, iar căldura îi înroși chipul.

— O ființă tare timidă, spuse contesa, iar anturajul îi făcu pe plac, oferindu-i un cor de chicoteli.

— Câți ani aveți, *mademoiselle*?

— Aproape șaptesprezece, doamnă contesă.

— Proaspătă ca o gură de aer, oftă femeia cu un aer melancolic și dezinvolt. Și dumneavoastră, ce ne-ați adus, domnule Chevalier?

— Am adus domniei voastre un umil cadou, pentru a vă mulțumi că ne-ați primit.

La vederea capacelor de sticlă care ieșeau din compartimentele lor precum niște pioni pe o tablă de șah, se auziră câteva „oh”-uri pline de uimire. Fioreste începu să prezinte conținutul fiecărei sticluțe, introducând în ele bețișoare special confecționate pentru a fi înmuiate în parfum.

Contesa ghida conversația, cerându-i lui Fioreste să explice ingredientele parfumurilor, proprietățile acestora și metodele de preparare folosite.

Laura nu cunoscuse niciodată o femeie la fel de interesată de

procesul de macerare și de cel de *enfleurage* precum de rezultatul final, adică de parfum.

Celelalte doamne nu își luau deloc ochii de la ea, obținând consimțământul prin câte o încuviințare din cap sau fiind dezaprobate prin câte o privire severă.

Contesa părea să țină în mâinile sale destinele tuturor celor care erau de față, chiar fără a mișca nimic altceva în afară de ochi sau de buze.

Fiind ignorată de toată lumea, Laura începu să se uite în jur.

Pereții erau acoperiți cu tapet, într-o nuanță de albastru pal pe care se contura un model cu flori, spini și ramuri gri. Picturile înfățișau nimfe și ciobani care aveau întâlniri amoroase prin păduri și pe lângă izvoare. Pe mobilă se aflau statuete din porțelan, iar pe o canapea, o carte deschisă la o pagină ilustrată: un bărbat mergea înconjurat de o mulțime… care îl batjocorea? Laura își întinse gâtul ca să privească.

— Vă plac cărțile, *mademoiselle*?

Se îndreptă brusc, de parcă i s-ar fi turnat apă înghețată în cap:

— Foarte mult, doamnă contesă.

— Deci puteți citi.

Contesa părea surprinsă. Prietenele ei continuau să își paseze de la una la alta bețele parfumate, cu siguranță mai interesate de darul lui Fioreste decât de ea.

— Da.

— Probabil Biblia.

— *Decameronul*, *Trucurile subtile ale lui Bertoldo* și *Simplitatea ridicolă și plăcută a lui Bertoldino*, *Metamorfozele* lui Ovidiu… Mă gândeam că aceea…

Laura arătă spre carte:

— …este o ilustrație din nuvela despre *Calandrino și Elitropia*[51].

— Carolina, te rog să îmi aduci cartea.

O tânără blondă se supuse aducându-i-o aproape cu devotament.

— Un maestru parfumier care este și amabil și priceput și o tânără fată care iubește literatura. Două surprize plăcute în această zi cenușie. Torino vă va întâmpina cu brațele deschise.

Celelalte doamne dădură din cap; privirile lor invidioase se tot mutau de pe cutia de parfumuri, spre Laura, iar apoi spre Fioreste.

— *Ierusalimul eliberat*[52] nu este la fel de amuzant precum romanele lui Boccaccio, dar o să vă placă. Prezintă fapte eroice și povești de dragoste, nu poate lipsi din educația unei fete ca dumneavoastră.

Spunând acestea, contesa îi oferi cartea Laurei, apoi i se adresă lui Fioreste:

— Să mai veniți să ne vizitați.

49 Sulfat dublu de aluminiu și potasiu.
50 Produs pe bază de clorură de mercur.
51 Referire la o piatră semiprețioasă, heliotrop, despre care Boccaccio spune în povestirea sa că ar oferi proprietatea invizibilității.
52 Epopee scrisă de Torquato Tasso.

22

— Acesta este începutul norocului nostru! spuse Fioreste imediat ce ieșiră din clădire și după aceea anunță că aveau să sărbătorească în stil grandios în acea seară.

Laura își petrecu restul zilei curățând casa, spălând căni, carafe, tacâmuri și farfurii; la urmă totul strălucea de curățenie. Fioreste alese vinul în Piazza Carlina; Maurizio cumpără din Piazza delle Erbe pește marinat, brânză, deserturi de la patiserul Dotta, lichior de la maestrul Durando.

Când Laura scoase în evidență câți bani cheltuiseră, Fioreste repetă:

— Acesta este începutul norocului nostru!

Făcură loc în curte și aduseră bănci pe care să stea și butoaie goale pe care să așeze paharele. Și sărbătoriră așa cum își dorea Fioreste. În stil grandios.

Vecinii începură să sosească înainte de apusul soarelui, iar Fioreste le oferi fiecăruia o strângere de mână și un pahar de vin; unii aduseră câte un scaun sau câte o bancă, alții pâine, alții salam sau câte o bucată de brânză. Coșarul Jean-Cristophe își aduse vioara. Sosi și Alberto, care deja știa totul și abia aștepta să sărbătorească… și să fie cinstit, bănuia Laura, pentru că acel succes i se datora și lui.

Fioreste era în centrul atenției, fiind în culmea bucuriei. Oferea băuturi, glumea cu copiii, spunea povești amuzante.

Când Jean-Cristophe începu să cânte la vioară, oaspeții făcură loc printre bănci și dansară în curte. Laura dansă cu toți cei care o invitară la dans. Cu Fioreste. Și cu Alberto. De trei ori. De mult nu se mai simțise atât de fericită.

Intrară în casă după ce ultimul vecin fu salutat, iar hainele lor prețioase rămăseseră imaculate, în ciuda mâncării și a vinului, a

dansului și a transpirației.

Erau prea încântați ca să adoarmă, iar Maurizio se oferi să facă vin *brulé*[53].

— Laura, ai putea citi acea poveste despre care vorbeai azi...?

— Care poveste?

— Cea despre care i-ai spus contesei. Cea despre Calerino.

— Vrei să spui Calandrino, îl corectă Laura uimită.

— Da, Calandrino.

— Îmi place când citești, spuse Fioreste când văzu că ea îl privea mirată. Dar numai dacă îți face plăcere.

În acel moment, Laura se simți trăsnită de un gând, poate de o intuiție, care îi îngheță și care îi și încălzi inima. *Calandrino și Elitropia* era povestea preferată a mamei sale și poate că nu era o coincidență. Poate că mama ei, din Rai, fusese cea care o ghidase în conversația de la Palatul Beggiamo.

Ești mândră de mine, mamă? Contesa de Marolles m-a lăudat pentru că știu să citesc. Știu să citesc *pentru că dumneata m-ai învățat*.

Își simți ochii umplându-i-se de lacrimi. Citirea acelei nuvele nu era doar un mod frumos de a încheia o zi de neuitat. Era și un mod de a o face părtașă și pe mama ei la sărbătoarea lor.

— Bine, atunci pregătiți-vă, mă duc să aduc cartea.

— Aprind focul și pregătesc vinul! exclamă Maurizio în timp ce trecea pe lângă vatră. Până și el devenise mai politicos în acea zi a miracolelor.

— Merg să mă schimb; rochia aceasta este prea frumoasă, nu aș vrea să o stric.

— Nu o să îți fie frig? întrebă Fioreste când ea intră în camera mică și trase perdeaua în urma ei.

— O să iau pătura de lână. Și, în plus, o să bem vin *brulé*, nu-i așa, Maurizio?

— Este aproape gata.

Laura își scoase rochia cu grijă, de teamă să nu o șifoneze și își îmbrăcă halatul; pe întuneric, ca întotdeauna, pentru ca cei doi bărbați să nu o vadă schimbându-se. Tremurând de frig, așa că luă pătura și și-o prinse în jurul umerilor.

Când trase la loc perdeaua, îl găsi pe Fioreste sub pături și pe Maurizio așezat pe salteaua din paie. Fiecare ținea o ceașcă

aburindă, iar o a treia ceașcă aștepta pe masa de lângă felinar.

— Stați confortabil?

—Ca niște regi, răspunse Fioreste.

— Fiți atenți, dacă vă văd dormind, mă opresc.

— Eu ascult, o asigură Maurizio.

Laura se lăsă încălzită de băutura aceea condimentată, după care deschise cartea la o pagină pe care erau vizibile semnele multiplelor lecturi anterioare.

— În orașul nostru, cel veșnic plin de caraghioși și obiceiuri felurite, trăia acuma nu demult un oarecare Calandrino, zugrav de felul lui, om cam sărac cu duhul și cu apucături ciudate; și Calandrino acesta umbla mai toată vremea cu alți doi zugravi, unul pe nume Bruno, iar celălalt Buffalmacco, doi hâtri buni de glumă, dar altfel oameni iscusiți și greu de tras pe sfoară, care se împrieteniseră cu Calandrino pentru că adeseori aveau prilejul să petreacă pe socoteala neghiobiei...[54]

În timp ce citea, Laura simți că pleoapele i se îngreunează. Fusese o zi emoționantă, precedată de o noapte nedormită.

— ...Calandrino care își vârâse bine în cap toate amănuntele acestea, se prefăcu atunci că are altă treabă și, despărțindu-se de Maso, se hotărî în sinea lui să caute piatra fermecată, dar nu fără știrea lui Bruno și-a lui Buffalmacco, la care ținea îndeosebi...[55]

I se păru că se întorsese la Palazzo Beggiamo fără a se deplasa de acasă. Fu un sentiment ciudat, dar plăcut, faptul că putu să se răsfețe și să își satisfacă curiozitatea pe care îi fusese rușine să o arate. Gândindu-se cu atenție, i se păru că în casa contesei totul amintea de flori și de înflorire: plăntuțele din vaze, balustrada balconului, picturile, tapiseriile, chiar și rochiile doamnelor. Fusese oare chiar de la început un semn în favoarea lui Fioreste, care își făcuse averea cu ajutorul florilor?

— ...Buffalmacco găsi de bună povața lui Bruno și Calandrino așijderi; drept care, câteșitrei căzură la învoială ca în dimineața următoarei duminici să pornească în căutarea pietrei. Calandrino însă îi rugă stăruitor să nu care cumva să sufle o vorbă despre asta, căci cel ce îi spusese taina îl juruise s-o păstreze.[56]

Contesa era o persoană foarte rafinată și cultă. Și ce frumoasă era încă! O femeie cu farmec și cu putere, dar și o persoană cultă. O femeie inteligentă căreia îi plăcea să citească. Așa cum îi plăcea

și ei.

— Bruno și Buffalmacco călcau pe urma lui și adunau și ei ici una, colo alta. Calandrino, tot strângând, se pomeni nu după mult cu sânul plin de pietre; drept care, ridicându-și poalele cămeșii, care era destul de largă, le prinse bine în brâu și cât ai zice „vai" își încărcă și poala; apoi, nu după multă vreme, făcu și din giubeică o traistă și o umplu și pe aia...[57]

Oare cum ar fi fost să trăiască în pielea unei contese? Să fie servită de lachei și de servitoare, să ofere ceai și prăjiturele altor doamne și domnișoare.

Aș putea avea toate cărțile pe care mi le doresc. Mâine voi începe să o citesc pe cea pe care mi-a dat-o...

O bufnitură o făcu să tresară. Deschise ochii clipind în lumina felinarului. Auzi din nou acel sunet lent și adânc; era sforăitul lui Fioreste.

— Dormeam? îl întrebă pe Maurizio.

Băiatul stătea cu spatele sprijinit de perete, cu mâinile înfășurate în jurul genunchilor.

— Nu, nu.

— Te plictisesc?

— Nu. Îmi place povestea.

Avu iluzia unor mici pete luminoase care îi sclipeau în fața ochilor, ca o mulțime de licurici. Era obosită și o durea capul, dar se forță să continue:

— Bruno și Buffalmacco, văzându-l încărcat de pietre, cum se făcuse și de amiază, se apucară să vorbească precum se înțeleseseră mai dinainte încă, și ca atare Bruno zise: „Da' unde-i Calandrino?". Buffalmacco care îl vedea doar bine, acolo, la doi pași de el, se răsuci căutându-l la dreapta și la stânga și într-un târziu răspunse: „Habar n-am unde poate fi. Doar mai înainte era aici."[58]

La sfârșitul acelei fraze închise ochii. O clipă, doar o clipă.

Percepu o ușoară agitație, ca o mișcare undeva la marginea vederii sale periferice.

Și îl recunoscu pe Calandrino, așa cum și-l imaginase mereu, mergând pe o cărare de țară. Laura plutea alături de el, simțindu-se ușoară ca o pană. Râul care se afla acolo curgea pe lângă potecă, domol, fără să clipocească.

Laura nu se întrebă cum și de ce devenise și ea parte din povestea pe care o citea. Totul i se părea plauzibil și firesc.

— Calandrino! încercă ea să îl strige.

El continua să meargă, fără să o audă, fără să o vadă.

— Calandrino, fii atent! Prietenii tăi vor să-ți facă o glumă! Se vor preface că nu te văd pentru a te face să crezi că ai devenit invizibil! Elitropia nu există! Ești prea bun, ceilalți profită de tine!

Și atunci se opri, dar rămase nemișcat, rămânând cu spatele la ea. Și apoi Laura fu sigură că se produsese o schimbare, o schimbare care îl viza pe Calandrino. Dar se temu să afle ce.

Calandrino vorbi.

Avea o voce de femeie pe care Laura o recunoscu cu un fior de emoție.

— Nu există ierburi care să te facă invizibil, spuse mama ei, Bertina. Și cine vrea să te facă să crezi ceva ce nu e real, nu te iubește. Dar eu trebuie să îți spun adevărul pentru că te iubesc.

Laura simți că lacrimile îi brăzdau chipul.

— Și eu te iubesc, mamă! spuse ea plângând. Te iubesc, iartă-mă pentru modul în care m-am comportat cu tine!

Simți că se răstoarnă, de parcă ar fi alunecat pe una dintre pietrele de pe stradă. Și pluti, plonjând în întuneric până când se pierdu în acesta.

Când deschise ochii, era întinsă pe podea. Focul se stinsese, iar aerul rece îi transforma respirația în vapori. Undeva, un câine lătra.

Laura încercă să se ridice, dar se simți de parcă ar fi fost înțepată de o multitudine de ace.

Închise din nou ochii și se mișcă încet pentru a vedea dacă își rupsese ceva. Un picior, apoi celălalt. Brațele. Întoarse capul spre stânga și apoi spre dreapta, ținând ochii închiși, cu o lentoare plină de teamă. De data aceasta fu mai bine.

Probabil că adormise în timp ce citea și căzuse pe pământ. De ce Fioreste și Maurizio nu observaseră nimic? Adormiseră și ei sau...?

Deschise ochii și se ridică de jos ca să se așeze; o durere îi explodă în cap și își simți inima cuprinsă de teamă. Lumina dimineții intra prin ușa care dădea spre curte, iar ușa era deschisă. Fioreste zăcea sub pături, lângă șemineul aprins. O

mișcare ușoară a pieptului sugera un somn profund. Celălalt pat era gol.

Nu ar trebui să ai prea multă încredere în prieteni.

Laura se repezi afară deși era în halat. În curte nu văzu nicio mișcare: grădina, toaleta, magazia de scule cu ușa întredeschisă, iar lacătul și lanțul fuseseră aruncate într-o parte.

A vrut să pregătească el vinul. A spus: voi rămâne să ascult în timp ce citiți.

Alergă spre magazie și se opri la ușă. Inspiră adânc, rugându-se la Dumnezeu să existe o altă explicație decât cea care îi trecea prin minte ca o otravă.

Deschide ușa.

Maurizio furase totul.

53 În original, în franceză: Vin fiert (în orig., în fr.).

54 Traducere preluată din Giovanni Boccaccio, *Decameronul*, vol. 2, traducere de Eta Boeriu, Adevărul Holding, București, 2009, p. 145.

55 *Ibidem*, p. 147.

56 *Ibidem*, p. 149.

57 *Ibidem*.

58 *Ibidem*.

23

Avigliana, 31 octombrie 1703

Așezat pe trunchiul unui stejar care fusese lovit de fulger, Gustìn se uita spre poiana care din unghiul acela arăta ca o cascadă de lumină în mijlocul copacilor din pădure.

Imaginea Annei Rossotto, cu fața ei răutăcioasă și cu părul său roșu, îi reapărea mereu în minte. Gustìn era convins că tânăra îi apăruse în vis în rolul Viperei, deoarece cu câteva zile în urmă venise alături de ea în acel loc în care, după spusele țăranilor, se adunau vrăjitoarele. Și chiar cu acea ocazie, în timp ce încerca să-l seducă, Anna îi spusese că ar fi putut să fie și ea o vrăjitoare. Ideea că fata aceea ar fi putut fi Vipera era la fel de absurdă precum ideea de a da vina pe Viperă pentru uciderea lui Tajòla.

Gustìn începuse să supravegheze poiana pentru că era singurul indiciu pe care îl avea. Și pentru că voia cu orice preț să ducă la bun sfârșit acea sarcină și să se întoarcă la Torino cât mai repede, cu prada pe care i-o ceruse Gropello.

Dacă era adevărat că în poiana în care se afla acel bolovan aveau loc rituri păgâne și că Vipera era un fel de preoteasă, mai devreme sau mai târziu avea să vină. Și dacă era adevărat că anticele culte onorau o sărbătoare cam în aceeași perioadă cu Ziua Morților, avea să apară în curând.

Lui Gustìn nu îi lipsea răbdarea. Își abandonase postul în fiecare seară înainte de apus și revenise acolo în fiecare dimineață după răsărit. Doar un prost ar fi așteptat în frig noaptea, crezând că Vipera prefera să rătăcească prin pădure primind îmbrățișarea rece a întunericului. Pentru că vrăjitoarele nu existau și nu existau nici puteri care să le permită oamenilor să vadă în întuneric.

De trei zile nu văzuse pe nimeni și după câteva ore se temea că și a patra zi avea să se dovedească tot o pierdere de vreme, rece și lipsită de confort. Apoi clopotnițele din Avigliana bătură orele cinci ale după-amiezii. Și totul se schimbă, așa cum se întâmplă adesea, foarte repede.

Paolo Gallizio de la ferma Rossotto intră primul în poiană, cu prudență, ținând un pachet de pânză în mâini. Toni Dòbji, de la ferma Bachiasso, își târa cu greu picioarele, ieșind în evidență prin statura sa de urs, iar în cele din urmă sosi Rocco Caligaris, cu expresia sa obișnuită, de teamă, sculptată pe chip.

Gustìn se uită lung la ei și, când fu sigur că niciunul dintre cei trei nu se uita în direcția lui, înaintă pentru a vedea și pentru a-i auzi mai bine. Se lipi de un copac, sprijinindu-se cu mâinile pe scoarța acoperită de mucegai.

Cei trei administratori stăteau în jurul bolovanului. Gallizio deschise pachetul și scoase inima și colții unui animal mare. Faimosul mistreț, probabil.

— Grăbește-te! îl îndemnă Caligaris cu o voce sugrumată.

Toni Dòbji răspunse:

— Păstrează-ți calmul!

— Nu vreau să fiu aici când va veni să le ia.

— Am spus să fii calm.

Gallizio se mișca, având solemnitatea unui preot în timpul Liturghiei. Luă inima cu ambele mâini, o ridică deasupra capului și se roti încet.

— Pentru tine, doamnă! exclamă răgușit Toni Dòbji. Ție îți lăsăm aceste daruri în schimbul… în schimbul…

Părea imposibil ca un bărbat de vârsta sa și de acele dimensiuni să poată fi intimidat de ceva; totuși teroarea îi tăie răsuflarea.

— În schimbul protecției tale, continuă Gallizio, punând inima pe bolovan.

Repetă același ritual cu fiecare dintre cei doi colți ai mistrețului.

— Doamnă, noi te respectăm. Îți cerem doar să fii bună cu noi, continuă Toni Dòbji, iar vocea îi era din nou fermă.

— Te rog! Caligaris avea lacrimi în ochi. Redă-i fiului meu sănătatea și o să îți aduc și alte daruri în această iarnă!

Cei trei administratori se hotărâseră să intre în grațiile vrăjitoarei oferindu-i jertfe. Ei omorâseră mistrețul, care desigur că era o pradă demnă de o străveche zeiță a pădurilor. Gustìn ar fi fost gata să parieze că cei trei fuseseră întrerupți în timp ce îl mutilau și că, pentru a nu fi descoperiți, fuseseră nevoiți să abandoneze fiara acolo unde fusese găsită mai târziu.

Acum era clar de ce fusese reticent Gallizio în timpul cinei cu Gropello, când se vorbea despre vrăjitoare și de ce se arătase dezaprobator față de copiii săi, care în schimb nu se sfiiseră să ofere detalii despre descoperirea animalului mort.

Era de înțeles și teroarea lui Caligaris; el credea cu siguranță că boala fiului său era o replică venită din partea vrăjitoarei, deoarece nu îi oferiseră jertfa la timp sau în mod adecvat.

Cât despre Toni Dòbji, Gustìn ar fi fost gata să parieze că se oferise să îl însoțească pentru a-i arăta coliba blestemată sperând să îl sperie sau cel puțin să îi abată atenția de la poiană.

Gustìn avea să vorbească mai târziu cu cei trei fermieri; știa unde locuiau. Chiar dacă nu ar fi putut să îi acuze de nimic, poate doar pentru ignoranța lor și pentru că nu îi spuseseră întregul adevăr.

Continuă să îi observe nemișcat, din ascunzătoarea sa. Era aproape sigur că undeva, acolo, Vipera făcea același lucru.

În timp ce Gallizio așeza jertfele pe piatră, Caligaris se plimba înainte și înapoi, privind în jur; poate că și el credea că era urmărit de vrăjitoare. Toni Dòbji stătea într-un colț, cu brațele sale puternice, încrucișate.

Odată terminat ritualul, fermierii plecară în tăcere, la fel ca atunci când sosiseră.

După o vreme, niște corbi aterizară pe bolovan și începură să ciugulească inima mistrețului. Nimic altceva nu se mișcă, nimic altceva nu se auzi în pădure și nimic altceva nu intră în acea poiană.

Gustìn credea în validitatea ipotezei sale și, prin urmare, credea în strategia sa.

Era Ziua Morților. Vipera își primise ofranda și avea să facă ceva cu ea, dar pentru a face acest lucru, trebuia să vină să o ia.

Mai trecu un timp, greu de spus cât.

În cele din urmă, ceva se mișcă în tufișuri, iar Gustìn simți un

fior pentru că mișcarea avusese loc undeva foarte, foarte aproape. Își ținu respirația.

Un covor de frunze uscate păru că se ridică de la sol. Se umflă și se îndreptă, apoi se ridică din nou, scuturând frunzele, până când luă forma unei persoane îmbrăcate într-o tunică sau o mantie din cârpe cusute împreună, care aveau aceeași culoare maronie și cenușie precum pădurea.

Gustìn își auzi inima tunându-i în urechi. De cât timp se afla vrăjitoarea la mai puțin de zece pași de ascunzătoarea sa? Venise după ce își schimbase el poziția… sau fusese deja acolo?

Silueta intră în luminiș; părea și mai întunecată în lumina soarelui și, pentru o clipă, Gustìn fu speriat de un gând; Vipera părea să aibă puterea de a chema umbrele spre ea.

Nu, realiză el un moment mai târziu, folosindu-și rațiunea; era doar contrastul puternic dintre mantia sa întunecată și piatra deschisă la culoare.

Corbii protestară și își luară zborul, fiind forțați să abandoneze acel festin. Gustìn alese momentul acela pentru a inspira adânc și, când văzu că silueta îmbrăcată în zdrențe se întoarse brusc, fu străpuns de o certitudine de neclintit; aceasta îl urmărea cu ochii plini de ură.

Își duse mâna la curea, atingând mânerul pumnalului. Era paralizat de un sentiment de incertitudine și nu știa dacă să susțină privirea *mascatei* sau dacă să facă un pas înapoi.

Se hotărî să rămânână acolo unde era, uitându-se spre acea siluetă care, la rândul ei, părea să asculte sau să aștepte, fără însă a se holba la acel punct unde credea el că se afla fața ei.

În jurul lui, frunzele începură să foșnească și o rafală de vânt suflă, aducându-i o duhoare insuportabilă în nări. Acele cârpe de culoarea mușchiului și a pământului și acel trup pe care îl acopereau nu mai văzuseră de mult timp apa și săpunul.

Gustìn fu surprins de faptul că nu simțise acel miros mai devreme, mai ales că vrăjitoarea se aflase atât de aproape de el. Cu un alt fior, realiză că până în acel moment Vipera se ascunsese pentru a avea vântul de partea ei. Prin urmare, probabil că fusese conștientă nu doar de prezența celor trei administratori, ci și de prezența lui Gustìn. Conștientă, dar nepăsătoare.

Cu o mișcare rigidă, de parcă brațul i-ar fi fost prins cu o atelă,

silueta își coborî mâna și își întinse degetele pentru a lua ofranda lăsată pentru ea. Văzând-o cum se deplasa pe covorul de frunze uscate, fără a face niciun zgomot, lui Gustìn i se păru că abia atingea pământul, parcă plutind prin aer.

Între timp, pădurea se întunecase; nu printr-o vrajă, ci prin evoluția naturală a zilei. Clopotnițele bătuseră ora cinci, iar acest lucru se întâmplase de ceva vreme.

Lui Gustìn nu îi plăcea deloc ideea de a se afla în acel loc noaptea; întunericul și prezența unor fiare sălbatice îl înspăimântau mult mai mult decât presupusele puteri ale *mascatei*. Dar dacă voia să afle unde se ascundea aceasta, nu trebuia să o piardă din vedere. Spera doar că refugiul său era aproape.

Ieși în poieniță la câteva clipe după ce plecase vrăjitoarea. Soarele era pe punctul de a apune, dar el stătuse sub copaci toată ziua și pentru o clipă se simți orbit de lumină.

Lăsă în urma sa piatra altarului și înaintă prin tufișuri. Cu grijă. Când urcase pe Muntele Cuneo pentru a căuta coliba Viperei, ceața îl ținuse în alertă, însă incapacitatea de a vedea pământul îl învățase să fie precaut. Covorul de rămurele și de frunze era înșelător; puteau exista găuri sub el, sau pietre și rădăcini proeminente. Dacă s-ar fi împiedicat sau dacă ar fi luat o trântă, urmărirea ar fi fost compromisă și atunci cine știe când ar fi avut din nou ocazia să captureze Vipera?

O putea vedea, la câțiva zeci de pași în față, ca pe un petic de culoare printre copaci, ca pe o moviliță de pământ puțin prea înaltă și în perpetuă mișcare. Gustìn încercă să înainteze în aceeași direcție, deși nu exista propriu-zis o cărare de urmat.

Dacă Vipera îi simțise prezența în poieniță, cu siguranță știa că era urmărită. Gustìn continua să înainteze precaut, fiind mai degrabă pregătit să înfrunte un posibil complice de-al vrăjitoarei sau o posibilă capcană ascunsă în pământ decât blestemele ei.

Umbrele se alungeau, iar amurgul era aproape. Vântul șoptea printre plante și se strecura pe sub mantia lui Gustìn, umflând-o ca pe un steag.

De undeva se auzi ecoul unui „huuuh” lung și ciudat. Gustìn se gândi că erau și lupi prin zonă. Acel gând, mai degrabă decât urletul, îi făcu pielea ca de găină.

Încercă să facă cât mai puțin zgomot posibil, dar continua să audă foșnetul ramurilor și mărăcinilor care i se prindeau în mantie. Trăgeau de ea și i-o rupeau.

Își porunci să respire normal, în ritmul mișcărilor sale; nu dorea să se predea nici în fața vântului rece, nici a întunericului iminent și nici a oboselii.

Un pas, o respirație. Pas-respirație. Pas-respirație.

Cu coada ochiului, i se păru că vede o mișcare în dreapta sa. Ceva trecuse repede, prea repede pentru a fi un om. Gustìn întoarse capul, dar fu prea târziu. Orice ar fi fost, dispăruse deja într-o clipită.

Un mistreț. Sau un lup. Ce altceva s-ar mai fi putut afla în pădurile acelea?

Fu nevoit să se oprească în fața unui zid de vegetație care îi apăruse în față. Se uită încet spre stânga și spre dreapta, fără a vedea altceva decât mărăcini.

Nu reușea să înțeleagă pe unde ar fi putut să o ia vrăjitoarea.

Pentru o clipă, îi trecu prin minte un gând îngrozitor: Vipera avea puterea de a trece prin acea țesătură încurcată de spini fără a se răni și apoi de a face ca ramurile rupte să crească din nou în urma sa. Părea mai plauzibil decât să accepte că ea ar fi știut vreun loc de trecere atât de bine ascuns în tufișuri încât părea să fie invizibil.

Astfel se încheiase urmărirea. În fața unui perete de frunze și de spini, cu noaptea care se apropia și cu lupii urlând. Gustìn respira greu, simțind că îl ardea gâtul, că degetele și picioarele îi erau amorțite de frig și că ochii îl ajutau din ce în ce mai puțin.

Hotărî să se întoarcă înainte ca întunericul să îl transforme într-un orb. Înainte de a ajunge la mila lupilor… și a celorlalte lucruri care se ascundeau în pădurile din jurul lui.

24

Torino, 4 noiembrie 1703

Trecuseră trei zile.

Fusese suficientă o singură vizită până la maestrul Botta, farmacistul din târgul Dora, pentru a descoperi că Maurizio cumpărase un somnifer cu o săptămână înainte de furt.

Furase esențele, parfumurile deja preparate, mojarul și pistilul, dar nu descoperise compartimentul de sub pat, unde Laura ascunsese o parte din provizii. Fusese o măsură de precauție providențială, dar care abia avea să îi ajute să supraviețuiască… chiar dacă Fioreste încă nu dădea niciun semn că ar fi vrut să își reia afacerea; de trei zile alunecase într-o tăcere mohorâtă.

Trei zile și nici urmă de Maurizio.

Laura și Fioreste mergeau în fiecare dimineață la vicariat pentru a cere vești și în fiecare dimineață primeau același răspuns: „Încă investigăm, lăsați-ne să lucrăm”. Zbirii erau siguri de faptul că Maurizio avea să încerce să vândă bunurile furate unui parfumier din Torino și că acesta din urmă avea să îl raporteze. Laura nu era atât de convinsă nici de onestitatea celorlalți parfumieri și nici de faptul că Maurizio rămăsese în capitală. Totuși, primise următorul răspuns: „Dar unde altundeva ar putea să meargă?”.

Trei zile și nici urmă de Maurizio; iar speranțele de a-l găsi erau din ce în ce mai slabe.

Duminică dimineața, Laura fu trezită de o bătaie insistentă în ușă.

— *Monsù* Fioreste!

Era Alberto.

— *Monsù* Fioreste, *tòta* Laura! Veniți repede, repede!

Fioreste alergă ca să deschidă ușa, fiind încă în halat, în timp ce Laura căuta ceva cu care să se acopere, fiind înspăimântată de ideea de a fi văzută, dar și mai mult de motivele care ar fi putut să îl determine pe responsabilul zonal să îi deranjeze în zori.

Alberto rămase în prag, cu o privire anxioasă.

— Ucenicul dumneavoastră este scos acum din râul Dora, spuse el repede.

Laura își simți capul rotindu-se și fu nevoită să se sprijine de pat. Abia dacă îl auzi pe Fioreste rugându-l pe Alberto să îi aștepte o clipă și apoi apropiind ușa. Se îmbrăcă după perdea fără să fie conștientă de ceea ce făcea, fără ca măcar vreun singur gând să îi treacă prin minte.

Când ieșiră din casă, fură întâmpinați de un frig năvalnic.

Vântul trântea ușile și obloanele ferestrelor, iar siglele magazinelor se legănau amenințător, răsucindu-se. Puținii trecători de la acea oră își țineau pălăriile, iar animalele gemeau, înspăimântate.

Rafalele de vânt măturaseră străzile murdare, rostogolind legume prin noroi. Într-un colț, un câine își afunda dinții într-o plăcintă smulsă de pe blatul brutarului. Cu spatele arcuit și osos, animalul își devora prada cu un entuziasm apropiat de disperare.

Ghidați de către Alberto, se îndreptară spre malul râului, unde se adunase o mică mulțime. Când se apropie responsabilul zonal, cercul acela de oameni se deschise, iar Laura își ținu respirația când văzu ceva întunecat care ieșea din stufăriș. Ceva care avea culoarea lemnului. Un trunchi de copac doborât?

Nu, pricepu Laura când ajunse și mai aproape. Un cadavru.

Își strânse mâinile și descoperi că îi transpiraseră de frică.

Cadavrul plutea cu fața în jos și ceea ce păruse la prima vedere scoarța unui copac era de fapt o jachetă maro, care se umflase în jurul corpului din cauza apei. Acea jachetă cu tivurile decorate cu broderii care reprezentau flori și frunze era aceeași cu care Maurizio se prezentase în fața contesei de Marolles.

Laura simțea că i se ridică părul în cap pe sub bonetă; țesătura jachetei era ruptă, sfâșiată în mai multe locuri și murdară, îmbibată cu un lichid dens și închis la culoare. Văzu o mică parte din ceafa lui: un amalgam de sânge și de păr, care era atât de

murdar de noroi încât luase o culoare nedefinită. Brațele sale deschise pluteau, parcă parodiind poziția unui luptător.

Laura auzea vocile parcă venind de undeva, de departe; cineva le spuse să nu atingă nimic, să aștepte sosirea responsabilului de la vicariat, apoi Alberto îi răspunse că el era responsabilul autorităților în târgul Dora și ceru ca trupul să fie scos la țărm.

— Laura, nu te uita!

Urechile Laurei auziră lipăitul picioarelor afundate în noroi, sunetele mâinilor care loveau apa și vocile celor din jur. Aceste sunete erau clare, dar totuși confuze.

— Nu te uita! E mai bine să nu te uiți.

Fioreste era cel care vorbise. Era obosit, avea inima frântă, dar încă era capabil să își facă griji pentru ea.

Laura nu reușea să își ia ochii de la corpul acela întunecat și umflat care fusese scos din apă. Îi dorise lui Maurizio toate relele din lume, iar speranțele sale se îndepliniseră. Îi era greu să respire.

Cum murise? Poate călcase greșit și se înecase. Dar ce era cu găurile din haină sau cu sângele acela?

Corpul fu adus la mal și fu întors cu fața în sus. Laura îl privi atent, fiind împietrită de groază.

În copilărie, văzuse un om înecat, care fusese împins la mal de marea din Villafranca. Își amintea bine pielea sa încrețită, albă și opacă, acoperită de pete violacee care păreau vânătăi. Asta se așteptase să vadă, era pregătită să vadă acest lucru.

Dar greșea.

Chipul lui Maurizio nu mai era acolo. În locul său văzu o bucată oribilă de carne umflată, oase rupte, sânge și materie cerebrală. Părea că o gură imensă i-ar fi mestecat chipul, făcându-l de nerecunoscut. Fâșii de piele, care deveniseră moi din cauza faptului că trupul stătuse în apă mult timp, atârnau în lateral, în jurul acelei despicături sinistre.

Laura simți că o lăsară picioarele și că i se întoarse stomacul. Era ca și cum s-ar fi trezit pe puntea unei nave, într-un echilibru precar, cu lumea legănându-se în fața ochilor. Ea îi închise, îi strânse cu putere și încercă să împingă înapoi un val de acid care îi urca pe gât. Se aplecă înainte și vomită.

Vocile o înconjurau și păreau să o strivească. Cineva îi oferi o mângâiere. Încercând să nu plângă, se șterse cu mâna la gură și se ridică, luptându-se cu amețeala și cu instinctul care părea să îi strige să o ia la goană.

Îl văzu pe Fioreste, cu fața pământie, scufundat în apă până la glezne, privind corpul neînsuflețit al lui Maurizio.

— ...niște câini vagabonzi, sau o haită de lupi, spunea Alberto.

— Lupi? repetă Laura, amețită. Aici, la Torino?

— În acest anotimp vin până la porțile orașului pentru a face raiduri prin cuibare.

Fioreste mârâi ceva din care cu greu se înțelese:

— Sunt bine, a trecut.

Laurei i-ar fi plăcut să fugă acasă, la Balòn sau și mai departe (la Villafranca), oriunde ar fi putut respira niște aer curat și proaspăt.

Laura își drese glasul:

— Și parfumurile noastre?

Alberto clătină din cap:

— Îmi pare rău, ceea ce avea la el a ajuns pe fundul râului Dora.

Laura simți că pământul îi cedă sub picioare și că vederea i se înnegri. Strânse din ochi și amețeala trecu, chiar la timp pentru a-l auzi pe Fioreste șoptind:

— Suntem ruinați.

***

Alberto vorbi doar el până ajunseră la târgul Dora.

— Poate că ucenicul dumneavoastră a încercat să scape de mușcături sărind în apă, reflectă el, fără a primi niciun răspuns. Sau poate că era beat.

Fioreste admise că ar fi putut fi așa, că poate fusese beat.

Laura fu surprinsă de faptul că nu luau în considerare ceva ce ei i se părea evident: Maurizio fusese ucis de Omul de la Răscruce.

După apusul soarelui, închide-te în casă și roagă-te să nu te observe!

Rosina spusese aceste cuvinte în prima zi, apoi le repetase la

Biserica Sfintei Consolatoare, vorbind despre demonii și îngerii care luptau pentru sufletele torinezilor. Femeile aflate la coadă la magazine sau la spălătorie șopteau aceste cuvinte. Bărbații vorbeau despre asta la taverna „Balòn” și la taverna „Omul sălbatic”.

Maurizio nu avea cum să nu știe acele lucruri și totuși alesese să comită furtul noaptea, înfruntând acel sfârșit oribil.

Rosina îi aștepta în fața ușii, frământându-și mâinile în poală.

— Deci, cum a decurs?

După ce îi povestiră, Rosina izbucni în lacrimi. Le promise că avea să îi ajute așa cum putea ea, spunând că avea ceva pus deoparte și că avea să le dea lor acei bani. Și Alberto îi asigură că un prieten de-al său bancher avea să se ofere ca garant ca să îi ajute să ia un împrumut.

Ploaia începu să cadă peste ei, amestecându-se cu lacrimile lor.

Când rămaseră singuri, Fioreste merse să se așeze la masă. Se uita în gol, stând nemișcat precum un infirm; era palid ca un cearșaf. Laura se aplecă în fața lui, căutându-i în zadar ochii stinși.

— O să găsim o soluție, spuse ea pentru a-l încuraja.

Fioreste începu să plângă. Laura îl luă de mână, dar el nu părea să observe nimic; lacrimile sale erau de neoprit, la fel ca disperarea lui.

— Ce v-am făcut rău pentru a primi asta? Dumnezeul meu, ce v-am făcut eu?

Fioreste plânse cu sughițuri, repetând acele cuvinte, de fiecare dată tot mai vehemente și mai pline de furie. Și Laura plânse și ea împreună cu el, implorându-l să se liniștească, spunându-i că aveau să găsească soluții pentru orice problemă. În cele din urmă, când nici nu mai avură puterea de a vărsa lacrimi, se îmbrățișară într-o tăcere lipsită de consolare.

25

Laura și Costanza merg pe o stradă necunoscută. Casele par amenințătoare, deschizăturile ușilor și ale ferestrelor din pereții albi arată precum niște orificii goale ale unui uriaș craniu cu o sută de ochi.

Cerul are culoarea cenușii, iar Laura nu știe dacă este o noapte foarte luminoasă sau o zi foarte întunecată. Este uimită că nu simte mirosuri, ea care datorită profesiei sale este mereu curioasă în legătură cu mirosurile.

Nu se aud voci, nici plânsete, nici râsete. Nu se aud nici câini, nici găini. Suspendată în acel loc necunoscut, Laura este paralizată de teamă.

— Stai departe de întuneric și de liniște, altfel te vor lua prin surprindere și nu vei avea nicio șansă.

— Cine? Cine mă va lua, Costanza?

Urmărind cu privirea mâna întinsă a prietenei sale, Laura vede ceața care se ridică din jurul intrării într-o clădire cu ușa larg deschisă.

Vântul începe să o tragă spre prag. Laura în continuare nu simte mirosuri, dar acum știe că acolo sigur este un miros și că este unul îngrozitor.

Încearcă să reziste, să își împlânte picioarele în pământ, dar vântul o împinge și mai tare. În fața ei, în întuneric, există ceva care se mișcă.

Laura se trezi tresărind. Transpirația îi curgea pe frunte, arzându-i ochii. O dureau picioarele, capul, spatele, de parcă tocmai ar fi terminat de alergat o cursă. Sau de parcă tocmai ar fi scăpat de undeva.

Inspiră adânc. Tremura sub pătură, dar după un timp înțelese că nu tremura de frică; salteaua de paie și podeaua nu o protejau

de umezeala rece a solului. Simți o strângere de inimă când realiză că, de când ajunseseră la Torino, Fioreste dormise în acele condiții în fiecare noapte.

Se ridică ca să aprindă focul. Când părăsi căldura molcomă a păturii, frigul o atacă făcând-o să tremure ca și cum ar fi avut convulsii. Întoarse lemnele carbonizate până când văzu micile pete roșiatice mărindu-se și fumegând. Atunci auzi un șuierat din spatele perdelei.

— Dumneata faci acest sunet?

Nu primi niciun răspuns. Laura își ținu respirația. Și iată, auzi iarăși acel sunet ca un burduf spart.

Merse pe bâjbâite spre masa pe care lăsase un ciot de lumânare și merse să o aprindă în vatră. Umbrele se legănară atunci când Laura ridică lumânarea pentru a le risipi, de parcă și ele ar fi fost înspăimântate.

Trase perdeaua, iar Fioreste nu reacționă. Ochii lui, larg deschiși, priveau tavanul. Pe fața lui palidă și goală apăruseră riduri noi, marcate de suferință, pline de sudoare.

— Tată?

Fioreste rămase nemișcat chiar și atunci când Laura, fiind îngrijorată, încercă să îi scuture brațul.

— Oh, nu… nu, nu te rog… te rog, nu!

El încercă să se întoarcă atunci când îi auzi vocea, dar numai capul i se înclină, cu o lentoare îngrozitoare; avea o privire mohorâtă, de parcă nu ar fi recunoscut-o. Fiecare respirație era ca un zăngănit, scos din piept cu un efort imens.

— Nu! Nu se poate să ni se întâmple și asta, te rog, nu!

Laura nu știa dacă îi spusese acel lucru lui Fioreste, sieși sau lui Dumnezeu.

Nu era medic și habar nu știa ce avea Fioreste și nici ce putea face pentru a-i oferi alinare. Dar înțelese, cu groază, că dacă nu avea să facă ce trebuia și că dacă nu avea să o facă imediat, Fioreste avea să moară într-un mod foarte dureros.

Ar fi vrut ca mama ei să fi fost acolo, să îl fi ajutat pe Fioreste și să o fi liniștit pe ea. În schimb, avea să fie nevoită să se ocupe singură de asta și să suporte consecințele greșelilor sale.

Gândul că ar fi putut să ajungă să se simtă vinovată și pentru moartea lui Fioreste o aruncă într-un abis în care, pentru o clipă

foarte lungă, avu impresia că se îneacă.

— Mai rezistă puțin, te rog.

Își împinse angoasa într-un colț al minții, cu forța unei încrâncenări disperate. Își acoperi halatul cu mantia și capul cu un șal.

La ora aceea, Balòn era ținutul răufăcătorilor: al hoților, al bețivilor, al prostituatelor.

Al Omului de la Răscruce.

La ora aceea, oamenii decenți rămâneau acasă și dormeau, făceau dragoste sau se rugau, iar farmacistul Botta ar fi putut să găsească o mie de scuze pentru a nu ieși afară din casă (*pentru că nu poți să te plimbi prin târgul Dora după ce se întunecă*).

Laura parcurse distanța scurtă dintre casa ei și casa Rosinei. Gerul îi bătea direct în ochi și pe frunte, forțând-o să-și ascundă fața în faldurile șalului. Se opri în fața ușii și începu să bată până când auzi vocea îngrozită a femeii de cealaltă parte:

— Plecați!

— Rosina, sunt eu, Laura! Fioreste este bolnav!

Zăvorul făcu un „clic” și ușa se deschise încet. Rosina își scoase doar capul, suspicioasă, de parcă nu ar fi fost sigură pe cine avea în fața ei.

— Am nevoie de dumneata, te rog!

Laura simți cum lacrimile îi curgeau pe obraji. Ar fi vrut să țipe, de teamă și de frustrare; timpul trecea și ea trebuia să piardă minute prețioase pentru a da explicații. În cele din urmă, femeia păru să o recunoască cu adevărat:

— Ce are?... febră?

— Nu știu! Fug să îl chem pe maestrul Botta!

— La ora aceasta...

—Nu-l voi lăsa să moară, spuse Laura printre sughițuri.

Rosina o îmbrățișă și îi dădu un sărut cald pe frunte:

— Dumnezeu să te apere. Nu mai pierde timpul, voi rămâne eu cu Fioreste!

Magazinul farmacistului se afla între canalul Ressie și râul Dora, la cel mult cinci minute distanță. O plimbare scurtă pe timp de zi, dar străzile întunecate și pustii aveau capacitatea de a transforma acel drum într-o eternitate.

Apele canalelor susurau prin aerul împânzit de duhoarea

tăbăcăriilor. Vântul făcea ca ramurile copacilor să foșnească cu sunete sinistre, precum șoaptele unor fantome. Gerul necruțător îi înghețа respirația.

Cerul înnorat era aproape negru; lumina provenea de la puținele lămpi cu cărbune așezate în mijlocul drumului și de la câteva felinare care luminau siglele tavernelor.

Laura își reproșă că nu adusese cu ea un felinar.

Totuși, ai procedat corect, își spuse ea imediat după aceea, *dacă ai fi mers cu o lumină în mână, ai fi atras atenția celor care se ascund în întuneric*.

Ținea medalionul cu Fecioara atât de strâns încât simțea că o ustură pielea.

O ușă se deschise lăsând să iasă un miros de vin și de transpirație, cântece deochiate, înjurături și un bărbat mare care îmbrățișa o femeie care era numai piele și os; cei doi își pasau de la unul la altul o sticlă, înghițind cu satisfacție.

— Hei, puiuțule! exclamă bărbatul, văzând-o pe Laura Vrei și tu un pic?...

Printr-o fereastră deschisă reverberau țipetele dintr-o ceartă și plânsul unui copil. Laura văzu fugitiv un bărbat care umplea de pumni pe cineva, poate pe soția sau pe fiica sa, iar pe ea o văzu protejându-se cu brațele. Un zgomot o făcu să tresară. Se întoarse, dar strada era goală.

Dar nu fusese goală un pic mai devreme.

În aer plutea urma unui parfum ciudat. Mosc, pin, ceară de albine și poate lăcrămioară. Era o esență plină de energie, proaspătă. Prea elegantă pentru un cartier atât de sărac. Era în distonanță, ba chiar, era ceva în neregulă cu ea.

Laura nu simțise niciodată așa ceva și fu surprinsă de gândul total deplasat că într-o zi ar fi trebuit să încerce să recreeze acel miros.

Gândul la Fioreste o forță să își reia călătoria; acum scruta cu suspiciune fiecare colț întunecat. Își auzea propriii pași lipindu-se de pământul noroios și apoi făcând un zgomot umed în timp ce se dezlipeau de pe sol. Realiză că traversa canalul Ressie, după sunetul pașilor săi călcând lemnul; întregul pod era învăluit în aburi de ceață care se ridicau din râu.

O lumină gălbuie ieșea printr-o ușă deschisă și aluneca în

stradă. Stând în prag, o prostituată de paisprezece sau de cincisprezece ani era îmbrăcată într-o rochie decoltată care îi dezvăluia sânii generoși.

— Du-te să bați trotuarul în altă parte! îi strigă fata. Asta e zona mea!

Laura se întoarse cu inima strânsă; pe aleea întunecată de lângă colibă era sigură că văzuse o umbră mai densă și două sclipiri incandescente îndreptate spre ea, ca niște ochi din flăcări.

Fugi, fiind urmărită de niște râsete grosolane. Se împiedică de o piatră și aproape că se prăbuși pe pământ, în timp ce picioarele îi alunecau prin noroi.

Recunoscu sigla cizmarului și știu că aproape ajunsese; trebuia doar să fugă până la o spălătorie și să ia curba imediat după. Dar când un bețiv ieși de pe aleea din față, cu pasul nesigur și cu o privire arzătoare, știu că norocul i se sfârșise.

— Bine, bine… pe cine avem noi aici?

Bețivul avea o față ca de câine și un zâmbet fals. Un zâmbet nu foarte diferit de cel al tâlharilor din Tenda.

I se părea că trecuse o viață de la acel moment, dar trecuse mai puțin de o lună.

Se gândi din nou la mama ei. Se gândi din nou că și-ar fi dorit să o aibă lângă ea. Se gândi că mama ei murise tocmai pentru că, într-un moment ca acela, îi fusese alături.

Dar ea este lângă mine. În fiecare clipă. Și nimeni nu îi mai poate face rău.

Așa că Laura descoperi că nu se mai temea, ci că simțea doar furie, angoasă și chiar… amuzament; bețivul abia dacă putea sta în picioare și era mai scund decât ea.

Bot de câine își scoase cuțitul, rânjind.

— Hai aici, păpușică. Lasă-mă să mă distrez un pic.

Încetă să mai zâmbească când văzu că Laura ridicase de jos o piatră mare.

— Hai, nu glumi, mormăi el. Pune piatra aia jos!

— Lăsați-mă în pace sau o să v-o arunc în cap!

Bot de câine ezită, dar Laura realiză că amenințarea nu era suficientă pentru a-l face să își piardă cheful. Simți din nou acel miros misterios de mai devreme. Și fix în acel moment, bărbatul făcu câțiva pași înapoi și aproape că se împiedică, alergând pe

aleea de unde venise.

Strada era goală acum, dar o prezență încă persista. Laura strânse tare piatra în mână, fiind gata să o arunce.

— Este cineva aici? întrebă ea aerul pustiu care o înconjura.

O formă prinse contur din aburii albicioși, alunecând de parcă ar fi fost făcută ea însăși din ceață. Lumina nesigură a unei lămpi cu cărbune îi dezvălui chipul zâmbitor al unui băiat cu o perucă aurie și cu doi ochi amabili de o culoare care îi amintea de vinul din regiunea Champagne. Laura nu mai văzuse niciodată pe cineva atât de frumos, nici măcar în portretele sfinților.

— Îmi cer scuze, *mademoiselle*, nu era intenția mea era să vă sperii, o asigură tânărul.

Haina lui era albă, imaculată, după ultima modă. La fel ca și parfumul lui, părea nepotrivită în acel loc.

— Nu vă apropiați! îl amenință Laura. Eu… sunt înarmată!

El se supuse, oprindu-se la câțiva pași.

— Nu este înțelept ca o fată să meargă singură la această oră.

— Ce doriți de la mine?

— Aș fi onorat să vă ofer ajutorul meu.

— Nu am nevoie de ajutor, minți Laura.

— Vă cred.

Și el mințea; Laura știa acest lucru și totuși i se păru sincer.

— Cine sunteți?

— Numele meu este Raffaele.

Se înclină din nou, tot cu acel zâmbet dezarmant.

— Vă rog, *mademoiselle*, aș dori să vă întorc favoarea pe care i-ați făcut-o unui prieten de-al meu care se află în dificultate. Se numește Bastiano.

Părea să fie ceva în neregulă cu acea conversație, însă Laura nu își dădea seama ce. Bastiano, cerșetorul fără picioare, să fie prieten cu un domn care umbla noaptea printr-unul dintre cele mai rău famate cartiere din Torino?

Dar cel mai ciudat lucru era că Laura se simțea dispusă să îl creadă.

Ba chiar ajunse să își spună că nu era nimic în neregulă cu un tânăr respectabil care îi oferea ajutor unei fete aflate în dificultate. Și chiar în clipa următoare Raffaele spuse:

— Îmi veți face onoarea de a-mi spune cum vă pot ajuta?

Parcă ar fi știut că Laura acceptase să aibă încredere în el, fără ca ea să fie nevoită să o spună cu voce tare.

Laura era obosită și confuză. Totuși, nu era înspăimântată, iar asta era ciudat:

— Tatăl meu vitreg se simte rău. Sunt în drum spre maestrul Botta, farmacistul.

— Este la câteva minute de mers. Permiteți-mi să fiu cavalerul dumneavoastră însoțitor!

— Vorbiți serios? întrebă Laura pe un ton implorator.

Îi trecu prin gând că fața lui Raffaele era prea nemișcată și că nu îl văzuse încă clipind. Simți o notă de pur amuzament în vocea lui, când îi răspunse:

— Vorbesc serios. Vreau doar să vă fiu de ajutor.

Zâmbetul lui o cuceri.

— Atunci, haideți să ne grăbim, vă rog!

Raffaele îi arătă direcția și merseră împreună prin niște curți înguste, sufocate de ceață. Laura ascultă sunetul pașilor lor aliniați, care răsunau prin întuneric; era un sentiment plăcut de armonie.

— Am ajuns, spuse ea când văzu casa farmacistului.

Și descoperi că era singură.

Nici măcar nu m-a salutat.

În mintea sa plutea senzația că visase acea figură înfășurată într-o mantie albă, îndepărtându-se spre aburii de pe râul Dora.

***

În timp ce maestrul Botta îl consulta pe Fioreste, Laura privea în jur uimită; biata lor colibă nu fusese niciodată atât de aglomerată.

Vecinii o auziseră când strigase după ajutor și deși era noapte, iar noaptea era periculoasă, mulți răspunseseră apelului.

Unele femei se rugau, altele se opreau lângă Laura pentru a-i oferi o mângâiere sau pentru a-i spune un cuvânt de mângâiere; ea le mulțumea și dădea aprobator din cap, aproape fără să înțeleagă ce spuneau. Toată forța o părăsise în secunda următoare după ce îl adusese acolo pe farmacist.

Rosina preluase frâiele casei într-un mod foarte natural. Se deplasa dintr-un capăt în altul al încăperii, primindu-i pe vecini, mulțumindu-le pentru amabilitatea lor, oferindu-le vin *brûlé* proaspăt încălzit.

Laura nu reușea să și-l scoată din minte pe tânărul acela care o însoțise pe ultima bucată de drum. Un nobil care se plimba prin Balòn în toiul nopții, singur, îmbrăcat cu niște haine ostentative, care păreau să fie ca o invitație pentru toți ticăloșii din oraș.

Aparențele sunt adeseori înșelătoare și nu trebuie să avem încredere în ele, mai ales atunci când iau forme prea plăcute. Tentațiile sunt instrumentul diavolului.

Al Omului de la Răscruce.

Cu toate acestea, Laura nu-i ceruse favoruri și nici el nu îi ceruse nimic în schimbul ajutorului oferit. Nu avusese loc niciun pact diabolic.

Raffaele dispăruse înainte chiar să aibă timp să îi mulțumească.

Avea un nume de înger.

Sunetul perdelei trase la o parte o trezi. Farmacistul ieși din alcov și imediat se făcu o liniște deplină în cameră.

— Va trăi, anunță maestrul Botta.

Cu toții dădură drumul unor exclamații de bucurie și lacrimilor eliberatoare; Laura doar zâmbi, după tot ce se întâmplase, adică ceva care semăna cu un miracol, nici nu s-ar fi așteptat la un deznodământ diferit.

— A făcut un infarct, adăugă farmacistul. Nu-și va mai mișca brațul și nici piciorul drept. Poate că nu va mai putea vorbi, dar vom afla în zilele următoare.

— Nu contează, este în viață.

Laura le mulțumi tuturor și îi binecuvântă pe cei care veniseră și care rămăseseră ca să o felicite pentru că scăpaseră cu bine de pericol sau ca să o asigure că aveau să o ajute să aibă grijă de tatăl ei.

Între timp, Rosina ceruse să i se aducă salteaua de paie acasă la Fioreste.

— Nu vă las singuri în noaptea asta. Și nici mâine.

Se întreba dacă Fioreste își imaginase toate acestea, în ziua în care îi invitase pe vecini la cină, pentru a sărbători întâlnirea cu

contesa delle Lanze. Laura era sigură că nu, dar totuși lucrurile erau conectate cumva între ele; niciodată nu cheltuiseră mai bine niște bani.

Când până și ultimul vecin fu salutat, la orizont se putea întrezări un cer puțin mai senin, care parcă prevestea ziua care era pe cale să înceapă. Aerul începu să se umple de sunetele familiare și liniștitoare ale târgușorului: uși care se deschideau și roți de căruțe care urcau drumul către piețele din oraș.

Cântecul păsărilor era acoperit de mugetele vacilor care cereau să fie mulse, dar și de saluturile și de strigătele certărețe ale locuitorilor din târg.

Nu mai rămăsese mult timp pentru dormit, însă Laura și Rosina hotărâră să încerce oricum să adoarmă. Fioreste deja dormea și respirația lui era calmă și regulată.

Laura îl salută cu un sărut pe obraz și îl acoperi cu păturile.

— Să nu mai îmi faci glume din astea, ai înțeles? șopti ea, deși el nu o putea auzi. Încă am prea multă nevoie de dumneata.

Salteaua Rosinei era suficient de mare pentru amândouă, fiind un răsfăț călduros și moale. Fără să spună o vorbă, femeia întinse mâna ca să o îmbrățișeze, iar Laura o lăsă să o facă.

I se părea că în noaptea aceea cumplită, care tocmai se încheiase, Dumnezeu o pusese la încercare pentru a-i oferi un înger păzitor, mulți prieteni și o nouă mamă.

Am deja o mamă. Mă privește din cer împreună cu…

Gândul că tatăl pe care nu îl cunoscuse niciodată venise să o protejeze pluti deasupra ei, făcându-i somnul mai dulce.

Când se trezi, gândul dispăruse, împreună cu visele care o duseseră într-o lume fără granițe în care nu exista nici frică, nici durere.

PARTEA
a V-a

„A simți prezența unui înger este ca și cum ai simți vântul în jurul tău. Nu poți vedea vântul, dar îl poți simți și știi că este acolo. Un suflet nu este niciodată neînsoțit de îngeri; aceste spirite iluminate știu că sufletul nostru are mai multă valoare decât întreaga lume.”

(Bernard de Clairvaux)

„Mosc dizolvat în apă, trandafir fin – șase boabe –, pulbere din secreție de zibetă – patru boabe. Se amestecă cu săpunul menționat anterior, dar faceți în așa fel încât moscul dizolvat să fie cald, astfel va fi perfect.”

(*De Secreti*, Girolamo Ruscelli, 1683)

26

Torino, 13 noiembrie 1703

Cerul era o întindere uniformă și cenușie, iar prin contrast, ramurile copacilor ieșeau în evidență atât de clar încât păreau trasate cu cerneală.

Laura le observă absentă, în timp ce repeta din nou discursul pe care îl pregătise. Căruțele scârțâiau pe lângă ea, încărcate de mărfuri destinate piețelor și de lemne care aveau să încălzească palatele nobililor.

În acea zonă din Balòn, casele aveau un aspect degradat, dar robust, având uși care se deschideau spre terase ridicate deasupra solului și magazine la parter.

— Am ajuns, spuse Rosina, arătând spre o casă cu pereții de culoarea ocru.

Sigla de deasupra ușii înfățișa o femeie scufundată în apă până la talie, cu părul lăsat liber, acoperindu-i pieptul.

Singura fereastră de la parter avea gratii metalice și se deschidea spre interior. Apropiindu-se, Laura recunoscu parfumul de săpun, dar și un miros subtil de rânced: grăsime animală de calitate inferioară. Se abținu să meargă la fereastră și să privească înăuntru; urcă scările, oprindu-se în fața ușii, în care era decupat un ghișeu. Se uită la Rosina și oftă:

— Îți mulțumesc că ai venit cu mine.

— E mai bine ca maestrul Bruno să știe că ești o tânără respectabilă și că familia ta te susține, răspunse Rosina și bătu la ușă.

Da, familia îmi este aproape, se gândi Laura.

Chiar dacă familia ei era formată dintr-un tată care nu era tatăl ei și acum și dintr-o mamă care nu era mama ei, se simți

încurajată de acele cuvinte.

Auzi pași în interiorul casei, apoi auzi sunetul unui zăvor tras. Ușa se deschise și Laura savură un miros neobișnuit. Un miros de curat.

— *Cerèa*, Bruno, salută Rosina. Fata aceasta cuminte a venit să te întrebe dacă ai nevoie de o ucenică.

Bruno Girardi, producătorul de săpun din târgul Dora, era un bărbat cu umeri lați și cu aspect sănătos, cu excepția câtorva pete pe gât și pe partea anterioară a brațelor, unde pielea era stacojie și acoperită cu negi închiși la culoare: semne de arsură cu sodă.

Maestrul Bruno își scărpină bărbia:

— Și de ce vii să mă întrebi pe mine?

Laura nu se simți descurajată de tonul său nepoliticos și de privirea sa iritată:

— În Nizza, tatăl meu a fost maestru parfumier. Acum că este bolnav, nu mai poate lucra, dar am învățat multe de la el…

— A face săpunuri este diferit de a face parfumuri.

— Știu. Și tatăl meu făcea săpunuri din când în când.

— Deci știi cum se fac.

Laura știa că răspunsul ei avea să decidă viitorul său și al lui Fioreste. Dacă s-ar fi arătat prea neexperimentată, Bruno nu ar fi luat-o. Dacă s-ar fi dovedit prea pricepută, el ar fi putut-o vedea ca pe un rival și nu ar fi luat-o.

— Nu sunt suficient de pricepută, explică ea. Dar cred că aș ști cum să vă ajut în munca dumneavoastră fără să fac boacăne.

***

Fioreste nu mai putea să zâmbească pentru că jumătate de gură îl împiedica. Era urmarea cea mai greu de acceptat a infirmității sale: mai greu de acceptat decât brațul care nu mai era capabil să ridice nimic, decât piciorul care nu se mai putea mișca sau decât dificultatea de a vorbi.

Zâmbetul lui Fioreste o însoțise pe Laura de-a lungul copilăriei sale: când cânta și conducea căruța, când spunea povești amuzante sau când își certa ucenicii, iar apoi, după o clipă, adăuga: „Nu e nimic”.

Chiar dacă ar fi redevenit vreodată fericit, Fioreste nu ar mai fi putut să o arate cu acele buze condamnate la o grimasă eternă de dezamăgire. Iar cu nepoțelul său, atunci când acesta ar fi sosit, fiecare cuvânt rostit avea să iasă cu un efort imens și cu o mie de bâlbâieli.

— Va trebui să țin magazinul curat, să pregătesc masa de prânz, dar și să îl ajut pe maestrul Bruno să pregătească săpunurile! îi explică Laura cu tot entuziasmul de care era capabilă.

Fioreste era întins pe pat, cu fața spre ea. Ochii i se mișcară rapid, clipind de două ori. Laura propusese acel gen de comunicare pentru a se înțelege mai repede: două bătăi din ochi pentru da, trei pentru nu.

— Mă va plăti cu cinci bănuți pentru jumătate de zi și cu nouă pentru o zi întreagă!

Fioreste își mări ochiul în semn de uimire și făcu un gest de apreciere cu mâna; ambele gesturi, pe partea sănătoasă a corpului. Laura știa că o făcuse doar pentru a o face fericită, pentru că plata era foarte proastă. Dar cu această slujbă aveau să se poată întreține și chiar să cumpere carne o dată pe săptămână.

— Te ajut să te așezi în fund, apoi pregătim cina.

Îl îmbrățișă ca să îl ajute să stea în fund; părea imposibil ca el să fi devenit atât de ușor. Ea îi aranjă pernele în spatele capului și îl acoperi cu pătura.

Nu lăsă deloc să se aștearnă liniștea cât încălzi laptele și cât rupse pâinea rămasă de ieri în bucățele. Trase scaunul pentru a se așeza lângă pat și continuă să vorbească în timp ce ținea castronul astfel încât să nu cadă. Fioreste manevra lingura cu brațul său cel bun.

Îi povesti ceea ce văzuse în magazinul săpunarului, oprindu-se asupra detaliilor despre care știa că aveau să îi trezească interesul tatălui său, cum ar fi faptul că Bruno folosea grăsime de calitate inferioară.

Când termină, Fioreste își linse buzele, inspiră, apoi expiră îndelung, ca și cum ar fi vrut să dea afară tot aerul din piept.

— Muuul-su-suu-mesc, se bâlbâi el.

Laura îl îmbrățișă cu blândețe. Simți cum și el o mângâie pe cap, în liniștea aceea care transforma clipele alături de ea în pură

afecțiune.

27

Avigliana, 18 noiembrie 1703

Soarele dimineții, care era suficient de sus încât să alunge orice rămășiță de întuneric, strălucea pe un cer senin și fără nori. Un lucru rar în acel anotimp. Un semn de la Dumnezeu, spusese Don Egidio. Și în acel moment Gustìn sperase să înceapă să plouă, doar pentru a-l putea contrazice.

Nu avea niciun chef să participe la acea misiune, însă ordinele stăpânului său fuseseră clare: el o urmărise pe Viperă până la acel zid de mărăcini și tot el era cel care se apropiase cel mai mult de adăpostul ei.

Luă micul dejun în bucătăria familiei Gallizio. Tăcerea lui era diferită de tăcerea forțată a lui Felice și de cea autoritară a lui Gropello. Era diferită de tăcerea înspăimântată a lui Rossotto și a familiei Gallizio, care erau convinși că rezultatul acelei misiuni avea să le schimbe viața pentru totdeauna și că un eșec ar fi atras asupra lor răzbunarea vrăjitoarei.

Tăcerea lui Gustìn era doar concentrare în stare pură. Poate că la fel era și tăcerea lui Parfùm, care mâncase înaintea celorlalți și care stătea lângă șemineu curățându-și arma.

Nici contele Gropello, nici doctorul Rossotto nu doriseră să rateze momentul capturării, dar aveau să rămână la fermă bând vin și fumând pipă, iar apoi aveau să își împartă în mod frățesc meritul pentru acea izbândă.

Gustìn înghiți ultima felie de pâine și ieși afară pentru a se bucura de aerul proaspăt. Se plimbă până la marginea verandei, sprijinindu-se de coloana din cărămidă pentru a privi cerul; apăruseră niște nori, dar erau prea albi și prea îndepărtați pentru a putea spera în vreo schimbare de plan.

Abia aștepta ca toată povestea aceea să se termine. Voia să se întoarcă la Torino, unde străzile nu aveau secrete față de el și unde oamenii nu spuneau rozariul dacă o pisică neagră trecea strada.

Auzi vocea profundă a lui Parfùm în spatele lui:

— Nu aveți pistol?

Se întoarse să îl privească:

— Ținta mea este îngrozitoare.

— Pentru că nu vedeți bine?

— Nu sunt obișnuit să folosesc arme de foc. Partenerul meu se ocupă de obicei de asta.

De fapt, nu prea îi plăcea să le folosească. Cu un cuțit puteai decide dacă să înțepi sau să rănești sau dacă să mergi mai adânc. Pistolul hotăra singur și nu aveai cum să îndupleci un glonț odată ieșit de pe țeavă.

Gândul acela îl umplea de teroare pe Gustìn.

Parfùm părea atent, dar avea același aer iritat pe care îl avusese la micul dejun. Gustìn își imagina că ar fi preferat să rămână sub pături, poate în compania fiicei stăpânului său.

— Cu toate acestea, uneori, pistolul este util, insistă omul lui Rossotto.

— Face prea mult zgomot. Atrage atenția.

— Este mortal, dacă știi cum să-l folosești bine.

— Și acesta.

Gustìn îi arătă cuțitul de la centură:

— Dacă știi să-l folosești bine.

Începură să privească spre pădure.

— Nu vă temeți de vrăjitoare? întrebă Parfùm.

— Indiferent dacă e vrăjitoare sau nu, e de ajuns să aibă o piatră în mână ca să fie periculoasă. Nu mi-e teamă, dar voi fi atent.

Parfùm ridică pistolul și îl îndreptă spre o țintă invizibilă:

— De aceea, chestia aceasta este mai bună decât cuțitul dumneavoastră: ajunge mai departe decât o piatră.

— Nici dumneavoastră nu păreți speriat.

— Am fost în război. Nu o să mă tem de o femeie… vrăjitoare sau nu.

— Ați luptat la Marsilia.

Gustìn își aminti că Rossotto le spusese acel lucru prima dată când merseseră acolo.

— O poveste urâtă, din câte am auzit.

— Nu vă puteți imagina cât de urâtă, răspunse Parfùm pe un ton dur. Știți care au fost ordinele trimise de la Paris pentru generalul Catinat?

Gustìn dădu din cap, în semn că da:

— *Brûlez, brûlez bien leur pays*.[59]

Nu era singurul care cunoștea acele cuvinte pe de rost. Instrucțiunile ministrului Louvois de a trece prin foc și sabie ducatul de Savoia nu aveau să fie uitate niciodată de cei care trăiseră în acei ani.

— Catinat era un măcelar, deși oamenii lui erau cei care își murdăreau mâinile.

Parfùm arătă spre ruinele castelului din vârful dealului de lângă târg și adăugă:

— S-a întâmplat și aici, în Avigliana.

— Am văzut fumul de la incendii de lângă zidurile orașului Torino, își aminti Gustìn. La Cavour, Pancalieri, Rivoli… Cu toții am fi vrut să luăm câte o armă și să începem să tragem în francezi.

— Probabil că erați doar un copil.

— Eram puțin mai mare. Cu toate acestea, eram prea mic pentru a mă înrola.

— Multumiți-i lui Dumnezeu pentru asta! Am încasat lovitură după lovitură.

Felice fu cel care le întrerupse conversația. Cu un gest îl făcu pe Gustìn să înțeleagă că domnul conte voia să îi vorbească.

Și ceilalți din bucătărie își terminară micul dejun. Gropello luă cuvântul; avea ochii severi, buzele strânse și nu lăsa să se vadă nici măcar un strop de înțelegere.

— *Monsù* Augusto a făcut o treabă bună urmărind Vipera până aproape de refugiul său. Acum trebuie să o eliminăm. *Monsù* Paolo și câinii vă vor ghida.

Contele arătă către administrator, care era nevoit să înfrunte într-un colț al camerei lacrimile soției și insistențele copiilor săi, care doreau să îl însoțească. Auzindu-și numele, Gallizio întoarse capul și îi aruncă o privire plină de otravă lui Gustìn. Faptul că

era nevoit să îi îndrume pe oamenii ducelui în acea vânătoare de vrăjitoare, aceea era moneda cu care avea să plătească pentru tăcerea lui Gustìn în legătură cu o anume vizită pe care o făcuse la un anumit altar păgân.

— Prindeți-o vie, dar dacă se dovedește a fi prea periculoasă, împușcați-o!

Gropello își coborî privirea spre masă, unde se aflau patru sticluțe umplute cu un lichid transparent și arătă spre ele:

— Don Egidio v-a adus niște apă sfințită.

Gustìn râînji:

— Acum chiar m-am liniștit.

— Nu o lua dacă nu îți trebuie, răspunse contele. Dar asigurăte că te întorci întreg, voi mai avea nevoie de tine.

— Mă voi întoarce, promise Gustìn.

Deși tovarășii săi de drum își luară câte o sticluță de apă sfințită, el o lăsă pe a sa pe masă. Simți o bătaie robustă pe umăr. Era Felice, care îl privea cu o grimasă de reproș și care își lovea tâmpla cu degetul arătător.

— Ești nebun, Gustìn.

Nu reuși să îl facă să se răzgândească. În timp ce se îndrepta spre ușă, îl văzu cu coada ochiului pe Gallizio sărutându-și soția și primind o crenguță cu frunze și cu flori galbene. O amuletă, ghici el. Înainte de a li se alătura, administratorul își strecură sticluța rămasă pe masă în buzunar.

Străbătură curtea și pietricelele scârțâiră sub greutatea pașilor lor.

— Bate vântul observă Gustìn, iar Parfùm răspunse:

— Și mai bine.

— E mai bine?

— Nu mergeți des la vânătoare, așa-i? E mai bine ca aerul să adie decât să nu fie vânt deloc. Dacă este o ușoară briză, vânătorul știe în ce direcție să se miște pentru a nu fi adulmecat. Dacă nu bate deloc vântul, poate începe să bată oricând, iar atunci există riscul ca prada să îi simtă mirosul și să fugă.

Gustìn nu se gândise niciodată la asta. Era norocos că ceea ce îi plăcea lui să vâneze nu îl putea simți după miros precum un animal.

— Mi-ați dat o lecție bună, recunoscu el. Vă rămân dator.

— Ajutați-mă să ajung acasă cu bine și suntem chit, răspunse Parfùm.

O luară prin spatele hambarului și se întâlniră cu un țăran de la fermă care îi aștepta cu doi câini în lesă. Gallizio merse să îi mângâie.

— Acesta este Nerone, le explică el. Nimeni nu are un nas ca al său. Iar el este Annibale. Sunt curajoși, odată au pus pe fugă un mistreț.

Erau câini de talie mare, aveau picioarele lungi și blana închisă la culoare.

Dădeau din coadă și aveau o expresie prietenoasă, dar Gustìn nu îndrăzni să își întindă mâna și să încerce să îi mângâie.

În timp ce se îndepărtau de fermă, privi din nou în urmă; Gropello și Rossotto ieșiseră pe verandă ca să-i vadă plecând. Contele făcu un gest cu capul ca să îl salute, iar Gustìn îi răspunse ridicând mâna.

Spre deosebire de oameni, care se mișcau cu prudență printre tufișuri, câinii nu își mai încăpeau în piele de bucurie datorită acelei excursii; dispărură în tufișuri, adulmecară, se întoarseră pentru a-l încuraja pe Gallizio să îi urmeze, sărind în jurul lui.

Gustìn se concentră asupra traseului pentru a se asigura că îl urma întocmai ca înainte, chiar dacă nu era dificil; crengile și tufișurile încâlcite fuseseră deja bătătorite; pe acolo, putea merge pe rând câte o persoană.

La început, ceilalți încercară să meargă alături de el, dar după ce înjurară de câteva ori printre spini, mărăcini și trunchiuri putrezite, se hotărâră să meargă în șir indian. Numai Annibale și Nerone nu se lăsară încetiniți de vegetația aceea ostilă.

Ajunseră la peretele de mărăcini. Câinii se opriră instant, rămânând nemișcați precum niște statui, atenți la ceva ce numai ei puteau auzi.

— Ce este, Nerone? îl întrebă Gallizio pe cel mai vioi dintre cei doi câini, care avea tot nasul zgâriat pentru că și-l tot băgase prin mărăcini.

Nerone se strecură printre crenguțele pline de țepi. Câteva păsări își luară zborul înspăimântate. Gustìn simți un fior rece pe spinare.

— Și noi ce facem? întrebă Parfùm. Noi nu suntem câini.

— Există un șanț, spuse Gallizio arătând spre el.

Gustìn se apropie pentru a studia adâncitura din pământ; poate că fusese creată de un pârâu pe timpul verii, fiind suficient de lată și de adâncă încât să le permită să treacă pe sub tufiș, în patru labe.

Fu primul care se aplecă, afundându-și mâinile într-un covor de frunze uscate.

Un gând îl străbătu extrem de rapid: dacă vrăjitoarea ar fi trecut pe acolo, ar fi trebuit să facă zgomot. Dar nu făcuse niciun zgomot. Cu siguranță se strecurase în șanț și așteptase ca Gustìn să plece descurajat, așteptând ascunsă de întunericul care se apropia cu repeziciune și de mantia zdrențăroasă de aceeași culoare cu solul.

Ar fi fost de ajuns o privire mai atentă și aș fi capturat-o.

Trecură pe sub tufiș, târându-se. De cealaltă parte, dealul era abrupt și urcarea deveni mai obositoare; începură să respire greu, înjurând de fiecare dată când se împiedicau de pietrele ascunse pe sub frunze.

Ramurile se îmbrățișau deasupra lor precum arcadele unei catedrale, filtrând lumina plumburie; umbrele păreau să prindă viață printre frunze, luând forma unor siluete de animale, uneori mici și sperioase, alteori imense și întunecate.

Gustìn simți că umezeala îi pătrundea prin cizme și prin țesătura pantalonilor.

Felice se deplasa cu dificultate în spatele său, fiind precaut; dizabilitatea sa accentua pericolul înaintării spre un loc necunoscut și cu siguranță că își dădea seama și el de asta.

De undeva se auzi un lătrat.

— Este Annibale, gâfâi Gallizio. Nu l-am auzit niciodată lătrând așa.

Ceva se mișcă printre tufișuri și un alt câine începu să mârâie, dar Gustìn nu era sigur că era Nerone. Tovarășii săi fuseseră deja informați că exista riscul ca Vipera să fi îmblânzit niște lupi, așa că fu suficient doar să dea ordinele:

— Să ucidem fiarele! Trebuie să o capturăm în viață.

Începură să alerge, trecând de cele câteva tufișuri care îi despărțeau de câinii care se luptau. Gustìn își duse mâna la centură pentru a se asigura că pumnalul său se afla încă la locul

lui.

Animalele lătrau, mârâiau și scânceau, iar în mijlocul acelui vacarm plin de furie se auzea o voce ascuțită de femeie. Gustìn simți un miros de haine murdare, de iarbă umedă și de fructe putrede și știu că Vipera era aproape.

Printre ramuri apărură siluetele câinilor lui Gallizio, care se luptau cu patru lupi închiși la culoare și foarte slabi. Felice ridică pușca și trase: unul dintre lupi scoase un geamăt și se prăbuși la pământ, chiar în același moment în care un altul își înfipse dinții în gâtul lui Nerone, transformându-i lătratul într-un murmur gâlgâitor. Se auzi un țipăt și Gustìn se uită în acea direcție.

În spatele unei perdele din cearșafuri vechi se afla o siluetă îmbrăcată în zdrențe. Poate că era aceeași persoană pe care o urmărise Gustìn în pădure, dar acum nu mai avea mantia care să o camufleze. Poate că nu o avusese niciodată. Părul ei încâlcit arăta ca o pânză de păianjen cenușie, plină de insecte care muriseră acolo, prinse în capcană.

Gustìn apucă să se gândească la faptul că era mult mai respingătoare decât înspăimântătoare, apoi, cu coada ochiului, văzu o umbră care se aruncă asupra lui. În timp ce cădea împins de greutatea și de avântul lupului, avu prezența de spirit de a-și proteja ceafa cu partea din spate a brațului. O clipă mai târziu, bestia își încleștă fălcile în brațul său, iar Gustìn simți cum colții lui i se afundară în carne.

Auzi o împușcătură de muschetă și apoi urletul îngrozitor și funebru al bătrânei. Se așteptase sau sperase ca bestia care îl atacase să cadă la pământ. De fapt, cel care împușcase, fie că fusese Felice, fie Parfùm, țintise spre un alt lup.

Gustìn îl lovi orbește cu piciorul, închise pumnul și lovi animalul în cap, o dată, de două ori, dar lupul nici nu se gândea să își descleștеze fălcile. Sângele îi picura de pe braț, pe față, pe buze, în ochi; îi putea simți gustul, îl simțea orbindu-l.

Inima îi bătea cu putere și tâmplele îi pulsau. Cu mâna liberă își pipăi șoldul, apoi centura. Acum mânerul cuțitului se afla în pumnul său strâns.

Îl înjunghie o dată și încă o dată și încă o dată, dar fiara aceea continua să își afunde colții în brațul său. Cineva trase un foc de armă și, în cele din urmă, lupul încetă să se mai lupte. Gustìn îl

lovi din nou și îl împinse cu toată forța care îi rămăsese.

Închise ochii. Vedea pete albe care dansau pe ritmul nebunesc al inimii sale. O mână puternică îl atinse pe umăr.

— Încă mai credeți că un cuțit este mai bun decât un pistol?

În vocea lui Parfùm se simțea o urmă de sarcasm, amestecat cu ușurare.

— Sunt bine. Lăsați-mă să-mi trag sufletul!

Rămase întins, respirând adânc. Acum îl durea spatele de la căzătură, iar brațul îi ardea de parcă cineva i-ar fi turnat foc peste el.

Între timp, bătrâna striga: *I l'eve massà ij me fieuj… brute canaje*[60], iar Gallizio îndemnă pe cineva să o țină nemișcată.

Când simți că bătăile inimii îi încetiniră, se ridică în șezut, îndepărtându-și de pe față părul murdar de pământ și ud de transpirație. Petele care îi tulburaseră privirea dispărură. Se ridică în picioare.

Prinsă în brațele musculoase ale lui Felice, Vipera părea și mai slăbuță; fața ei era brăzdată de riduri și de lacrimi, iar ochii săi cenușii ardeau de furie și de nebunie. Se uita la lupii morți și în acea piemonteză mârâită, continua să plângă, strigând că îi omorâseră copiii și că erau niște criminali și niște ticăloși.

— Închideți-i gura înainte să apuce să ne blesteme! exclamă Gallizio.

Felice îi închise buzele, acoperindu-i-le cu mâna. Administratorul era aplecat deasupra lui Nerone, șoptindu-i cuvinte blânde și mângâindu-i blana însângerată. Câinele stătea nemișcat, iar Annibale scâncea cu jale, adulmecându-l.

— Sunteți rănit, observă Parfùm arătând spre mâneca însângerată a lui Gustìn.

— Este doar o zgârietură.

Gustìn își scoase jacheta și rupse mâneca cămășii. Brațul îl durea ca naiba, dar rana nu era profundă. Sub privirea lui Parfùm, începu să se bandajeze cu mâneca și îi explică:

— M-a mușcat de partea anterioară, unde există piele, puțină carne și imediat un os. Dacă mușcătura ar fi fost pe partea moale a brațului, acum aș avea probleme mari.

— Știți multe lucruri, deși nu ați fost niciodată în război.

— Am locuit pe aleile din târgul Moschino.

— Aveți noroc că un medic ne așteaptă acasă, spuse Parfùm înainte de a se îndepărta pentru a verifica restul luminișului.

Gustìn termină de strâns bandajul în jurul rănii. Puțin mai devreme, în mijlocul agitației, observase o perdea de cearșafuri sprijinită, dincolo de deal. Privind mai atent, descoperi că era prinsă între două trunchiuri de copac. Merse și trase perdeaua, dezvăluind o crăpătură care cobora în adâncul pământului: era cât vizuina unui animal, dar suficient de mare pentru ca o persoană să poată trece.

Mai era o făclie înmuiată în rășină, într-o gaură din perete; o aprinse cu amnarul[61]. Oare ce se aștepta să găsească? Nici măcar el nu știa. Nimic nu ar fi putut demonstra nevinovăția Viperei, nimic nu i-ar fi putut înrăutăți situația. Orice ar fi găsit, soarta ei era pecetluită.

Aerul era impregnat de mirosuri: excremente, câine plouat și mușchi.

Tunelul se lărgi transformându-se într-o peșteră. Câteva piei erau puse una peste alta pentru a forma o saltea; o ladă conținea mere sălbatice, o alta ciuperci, o alta tuberculi și nuci. Judecând după oasele roase de pe pământ, bătrâna și lupii dormeau împreună. Mai văzu niște plase, capcane pentru iepuri, un cuțit ruginit și un mojar cu pistil, sprijinit pe o piatră plată care servea drept masă alături de niște săculeți care conțineau ierburi și semințe.

Dacă acela era arsenalul unei *mascate*, era tare dezamăgitor; orice farmacist din Torino ar fi riscat de zece ori mai mult să fie acuzat de vrăjitorie.

La asta se gândi Gustìn, apoi fu cuprins de o amețeală și totul se întunecă.

O vreme tot căzu… și căzu.

Căzu sau poate că zbură într-un abis incolor și fragmentat. Se prăbuși într-un loc fără contururi, în care nu era nici cald, nici frig, dar unde se simțea un miros de praf și de frunze uscate.

Se afla în peștera vrăjitoarei, știa acest lucru chiar dacă era înconjurat de întuneric. Se afla într-un vis care semăna cu peștera vrăjitoarei. Când realiză acest lucru, căderea se opri, iar el se trezi pe un teren stabil.

Începu să meargă spre partea unde știa că se afla ieșirea,

ascunsă în spatele unui cearșaf. Și în vis se întrebă: „Oare ce mă așteaptă de cealaltă parte?”.

Descoperi că nu îi era teamă să afle. Era un vis, iar visele nu îl puteau răni. În timp ce continua să meargă, Gustìn se simți fericit să aibă acea certitudine.

Când trase perdeaua, regăsi poiana din pădurea de pe Muntele Cuneo, o bucată de pământ bătătorit, înconjurată de copaci. Vipera stătea pe o piatră mare, având mâinile legate, fără ca nimeni să o supravegheze.

Era bătrână și urâtă; cea mai bătrână și cea mai urâtă femeie pe care o văzuse vreodată Gustìn; avea o claie de păr încâlcit, alb și murdar, fața ridată și doi ochi la fel de adânci precum peștera din care tocmai ieșise.

— Mi-ai ucis copiii, ticălos nenorocit.

Gura femeii rămăsese închisă și totuși ea vorbise, Gustìn era sigur de asta. Vorbise clar, spunând acele cuvintele, cu tonul ușor strident al oamenilor foarte bătrâni și cu o notă de reproș îndurerat.

— De ce i-ai ucis, băiete? Nu ți-au făcut nimic rău.

Iată, o făcuse din nou.

Gustìn făcu un pas înainte. Nu se temea de ea pentru că nu avea nimic înspăimântător. Pentru că îi văzuse adăpostul sărăcăcios și nu găsise nimic ciudat acolo. Pentru că știuse de la început că nu era vrăjitoare: vrăjitoarele nu existau.

— De ce i-ai omorât, băiete?

— M-ar fi ucis ei pe mine. Nu am avut de ales.

— Întotdeauna ai de ales. Ai fi putut rămâne în patul tău azi-dimineață. Ai fi putut să refuzi să te supui ordinelor.

— Știi că nu aș fi putut să o fac.

— Și tu știi că eu nu sunt vrăjitoare.

Văzu în ea ceva trist și dureros. Ceva ce Gustìn putea simți undeva înăuntrul lui, ceva care îl făcea să se simtă de parcă ar fi fost din nou copil, de parcă Milo ar fi fost încă în viață, iar părintele Olindo tocmai i-ar fi certat pentru că făcuseră o farsă.

— Tu știi că nu sunt vrăjitoare, băiete.

— Așa e, știu.

— Nu vrei să mă eliberezi?

— Nu pot.

— Vei merge în iad pentru acest păcat, știi asta?

— Acest păcat nu este mai rău decât multe altele pe care le-am comis.

Bătrâna îi aruncă o privire plină de tristețe.

— Iadul este un loc foarte rece, băiete. La fel ca apa râului Po în luna ianuarie, pe sub pojghița de gheață.

Gustìn începu din nou să cadă în întuneric.

59 În original, în franceză: „Ardeți, ardeți-le complet țara!”.
60 În original, în dialect piemontez: „Mi-ați ucis copiii…, ticăloși nenorociți”.
61 Bucată de oțel cu care se lovea cremenea pentru a aprinde focul.

28

Torino, 18 noiembrie 1703

Duminica, plimbările de-a lungul râului Dora reprezentau unul dintre obiceiurile preferate ale torinezilor. Potecile de printre pajiști atrăgeau familii, cupluri, pictori. În funcție de anotimp, de-a lungul cărărilor mărginite de copaci se aflau tarabe care vindeau înghețată sau vin fiert, ciuperci, plăcinte, mezeluri sau trufe. Un strat de nea albise pajiștile și vârfurile copacilor, iar când soarele reușea să iasă dintre nori, făcea ca albul imaculat al zăpezii să strălucească cu o intensitate care părea că îți rănește privirea. Aerul care mirosea a frunze uscate era însuflețit de clipocitul râului și de ciripitul păsărilor.

Alberto merse la un vânzător ambulant și cumpără un pachețel cu miros îmbietor. În pachețel erau castane prăjite, asemănătoare unor pietre negre care fumegau.

— Sigur nu ați mâncat niciodată ceva atât de delicios, spuse el de parcă ar fi vrut să își asume meritul pentru cât de bune erau.

Toată după-amiaza nu făcuse altceva decât să vorbească despre lucrurile pe care le făcea el, despre munca sa de viticultor, despre îndatoririle sale de reprezentant zonal și despre oamenii importanți pe care îi frecventa în calitate de viticultor sau de reprezentant zonal.

— Ba să știți că am mâncat! sublinie Laura. Acasă la Rosina, în ziua în care ne-am întâlnit!

Deja uitase? Ea își amintea chiar și cum fusese îmbrăcat el sau cuvintele pe care i le spusese.

Alberto nu se dăduse bătut după primul refuz. O invitase iar și iar. Și când acceptase să meargă la o plimbare cu el, Laura se simțise atât îngrozită, cât și mulțumită. Emoțiile pe care le simțea

erau multe și fiecare emoție era diferită. Îi plăcea de Alberto, dar nu se simțea la același nivel cu el. Spera că responsabilul zonal văzuse în ea ceva ce băieții de vârsta ei nu observaseră niciodată. Se temea că el nu ar fi așteptat-o prea mult dacă nu ar fi primit răspunsuri clare din partea ei.

Alberto decoji o castană și i-o oferi:

— Acelea erau fierte, acestea sunt castane prăjite.

— Gustați-le, frumoasă domnișoară. Încercați-le! o îndemnă vânzătorul ambulant, chicotind ușor.

Laura luă castana între degete și suflă peste ea înainte de a mușca din ea. Castana i se sfărâmă în gură; era dulce și făinoasă. Laura se întrebă dacă avea gust bun pentru că era într-adevăr bună sau pentru că i-o desfăcuse Alberto.

— Pe aici se plimbă și ducele, spuse la un moment dat responsabilul zonal.

— Dumneavoastră îl cunoașteți?

— Odată s-a oprit la tejgheaua mea ca să guste niște vin.

— Chiar așa? Și spuneți-mi, cum este?

— Dacă l-ați vedea, nu ați crede niciodată că el este ducele. Îi place să se amestece printre oameni, coborî vocea și se uită în jur cu prudență. Ca să afle…

Câțiva copii trecură pe lângă ei, strigând; strigătele lor fură atât de puternice, încât acoperiră cuvintele lui Alberto, iar Laura fu nevoită să îl roage să repete.

— …pentru a afla ce părere au oamenii despre el.

Laura se gândi din nou la Costanza, care spusese că singurele lucruri impresionante pe care le avea Vittorio Amedeo erau tricornul și virilitatea sa:

— Este un bărbat frumos?

— A avut variolă, dar doamnele spun că urmele rămase i-au sporit farmecul. Mă gândesc că atunci când ai un titlu ca al său nu este greu să cucerești o femeie, indiferent dacă ai sau nu cicatrici.

Ochii lui Alberto erau vioi, iar fața i se încălzise de la mers sau poate din cauza acelei priviri ciudate pe care Laura nu i-o putea descifra, dar care avea și asupra ei un efect la fel de ciudat. Simți cum căldura creștea și în interiorul ei, dulce și gingașă. Își imagină că ea însăși era o castană prăjită: rochia gri și mantia de lână erau precum ambalajul de hârtie; coaja era formată din

cămașa ei, din boneta sa albă de in și din lenjeria intimă. Iar dedesubt, se afla pielea ei călduță…

Lasă-l să o facă, își spuse ea, oprindu-se în mijlocul cărării.

Alberto îi atinse fața cu mâinile pentru a i-o apropia de a lui, iar ea simți un fior călduț care îi încălzi pielea. Îi simți respirația suflându-i pe față; îi mirosea gura a ceva proaspăt și plăcut.

A mestecat frunze de mentă înainte de a veni aici. A știut că voia să mă sărute.

Știuse și ea, din ziua în care responsabilul zonal o invitase. Alberto își lipi delicat buzele de buzele ei. Laura savură atingerea caldă a pielii și a bărbii sale rare și parfumul pătrunzător de mentă.

Lumea din jurul lor părea foarte departe: de ea, de Alberto, de acel moment în care erau acolo împreună. Închise ochii alunecând într-o senzație călduță și rozie precum un apus de soare, iar când fețele lor se depărtară una de cealaltă avu senzația că toată acea căldură de mai devreme i se adunase în jurul buzelor.

Un cuplu se apropia de ei pe cărare; erau un ofițer în uniformă și o doamnă cu o mantie de blană.

— *Mademoiselle* Laura, ce surpriză! exclamă doamna recunoscând-o.

Era Costanza, iar Laura nu știa dacă ar fi trebuit să se simtă fericită sau jenată pentru că o întâlnise. Se gândi la faptul că dacă responsabilul de drum ar fi sărutat-o o clipă mai târziu sau o clipă mai mult, Costanza ar fi văzut doar doi tineri îmbrățișați, un lucru obișnuit în acel loc. Ar fi trecut pe lângă ei și…

— *Bonjour*, *mademoiselle* Costanza, mă bucur să vă văd!

— Și eu mă bucur. Nu ai de gând să-mi faci cunoștință cu logodnicul dumitale?

Responsabilul de drum se apropie cu îndrăzneală ca să îi sărute mâna.

— Alberto Mattiroli, la dispoziția dumneavoastră. Sunt responsabilul zonal din târgul Dora.

Ochii lui se îndreptară spre decolteul Costanzei, care era adânc în pofida anotimpului în care se aflau. Un gest, un zâmbet și o privire care duraseră o fracțiune de secundă, dar care străpunseră inima Laurei precum o înțepătură.

— Felicitări! îi răspunse Costanza răutăcioasă.

Se întoarse către însoțitorul său pentru a-l prezenta.

— Marchizul Alessandro Capris. Din familia Capris di Ciglié. M-a dus să văd depozitul de arme, este locotenent în garnizoană.

— Mă bucur să vă cunosc! spuse Alberto.

— Plăcerea este a mea, răspunse Capris, puțin mai târziu decât ar fi trebuit.

— Să-i lăsăm pe bărbați să vorbească despre lucruri de-ale bărbaților.

Costanza o luă pe Laura de braț:

— Hai, hai să ne plimbăm puțin. Magazinul vostru?

Laura apucă să observe că Alberto părea mult mai în largul lui în compania ofițerului decât se simțea ea alături de Costanza.

— Încă nu l-am deschis, dar… este… o chestiune de timp. Am fost prezentați unor familii de nobili și ne-am oferit serviciile…

— Bine! Căror familii?

— Contesei delle Lanze…

Laura ezită; nu mai erau altele.

— Un nume care contează, în curând veți avea Torino la picioarele voastre.

Costanza părea sinceră.

— Și ucenicul acela al vostru atât de plictisitor? Este tot cu voi?

— El… a avut un accident îngrozitor. A murit.

— Oh… îmi pare rău, nu am vrut să îți aduc aminte.

Costanza se abținu doar o clipă, începând apoi să vorbească din nou într-un mod dezinvolt.

— Ce zi frumoasă, nu? Eu vin adeseori aici.

— Logodnicul dumneavoastră pare o persoană foarte importantă.

Era o frază prostească, dar Laura nu știa ce să mai spună.

— Este. Din păcate nu este logodnicul meu. Al dumitale, în schimb, este foarte atrăgător.

— Nu este… nu este ceea ce credeți dumneavoastră…

— Eu nu cred nimic. Știu foarte bine că tu nu ești ca mine.

Laura înțelese că acea frază era mai mult compătimitoare decât batjocoritoare.

I-ar fi plăcut ca Alberto să fi venit în ajutorul ei cu o scuză, aducându-i în atenție ceva, orice. Se uită în spate: cei doi bărbați

începuseră o conversație prudentă.

— Cu adevărat atractiv.

Costanza o urmărise cu privirea și își schimbase expresia, ca și cum ar fi avut un gând enervant. Fu doar pentru o clipă.

— Nu aștepta prea mult sau altcineva ți-l va lua.

Oare acea recomandare îl privea cu adevărat pe Alberto? Laura nu era foarte sigură, dar realiză un lucru: Costanza avea de gând să își ia rămas-bun de la ea; se simți ușurată.

Se salutară cu două sărutări pe obraz, apoi Costanza se întoarse spre cei doi bărbați. Laura o privi cum schimbă câteva cuvinte cu Alberto, înainte de a-l lua de braț pe marchiz și de a-și continua plimbarea.

— Nu știam că aveți prietene așa de…

Alberto căută cuvântul cu o expresie de concentrare:

— …epatante.

Termenul i se potrivea ca o mănușă Costanzei, dar Laura era destul de sigură că responsabilul zonal ar fi folosit un alt termen în prezența unui prieten de sex masculin, la un pahar de vin. Alesese un termen care să nu fie prea jignitor.

Nici măcar nu reuși să se enerveze, fiind copleșită de acea realizare.

— Am călătorit împreună de la Nizza până aici. Este o persoană amabilă.

— Diferită de dumneavoastră.

— Da, foarte diferită.

Costanza era frumoasă, iar ea nu era.

Alberto deschise gura ca să îi răspundă, apoi o închise. Laura fu tentată să îl întrebe ce îi spusese Costanza, dar se abținu.

Apoi responsabilul zonal spuse:

— A fost o zi plăcută, nu-i așa?

— Da, sigur. M-am simțit bine.

— Chiar? Și eu. Sunt foarte fericit.

Alberto zâmbi cu jumătate de gură și își îngustă privirea, de parcă ar fi vrut să o facă să înțeleagă că acele cuvinte însemnau multe alte lucruri și că toate erau foarte frumoase.

— Aveți deja un logodnic la Nizza? insistă el, coborându-și vocea până când aceasta se transformă într-o șoaptă. Există cineva care vă așteaptă sau care intenționează să vi se alăture?

Laura habar nu avea ce să răspundă pentru că nu era pregătită pentru a avea acea conversație. Cu toate acestea, avusese câteva zile să se gândească la asta.

— Nu am un logodnic.

— Încă nu, observă responsabilul zonal tot cu acea privire vicleană. Totuși, poate că ar fi momentul să aveți unul.

Era un tânăr chipeș, era bun cu ea. El fusese primul bărbat care o făcuse să se simtă drăguță. Însă Laura nu reușea să își scoată din minte modul în care Alberto o privise pe Costanza.

— Acum nu îmi stă mintea la un logodnic.

Un adevăr care masca un alt adevăr.

— Aveți nevoie de un bărbat alături de dumneavoastră, insistă Alberto. Care să vă protejeze și care să vă respecte așa cum meritați.

— Am nevoie de prieteni, așa este. Nu sunt pregătită pentru alte lucruri.

— De unde știți?

Probabil că Alberto nu prea era obișnuit să i se răspundă „nu” și nu realiza că era exasperant.

— Știu. Și cu asta, basta, spuse Laura scurt.

— Și dacă v-aș spune că vă iubesc… asta ar schimba ceva?

Laura se simți străbătută de un puseu de iritare. Alberto probabil crezuse că avea să îi cadă imediat la picioare, precum majoritatea fetelor din Balòn; „Te iubesc” erau probabil cuvintele magice pe care le folosea pentru a face ca propunerea să fie irezistibilă pentru cele care se lăsau greu.

— Nu, Alberto. Nu ar schimba nimic.

— Înțeleg, răspunse el.

Părea mai mult sceptic decât jignit.

— E vina mea. Nu ar fi trebuit să… vă încurajez.

Fusese pe punctul de a-i spune „să vă las să mă sărutați.”

— Nu aș vrea să vă pierd prietenia.

El clătină din cap în semn de dezaprobare și își recăpătă zâmbetul obișnuit.

— De ce ați pierde-o? Pentru un „nu”? Ei, haideți, nu sunt atât de sensibil.

— Nu sunteți furios?

Se aplecă să îi sărute mâna:

— Nu sunt furios.

Dar nici nu părea jignit, remarcă Laura. Și nici nu părea să regrete foarte tare.

29

Torino, 23 noiembrie 1703

— Ulei, ouă și terebentină, explică Rossotto fără a se opri din întinsul alifiei. Acestea sunt progresele din arta medicinei. Gândiți-vă că acum douăzeci de ani încă se vindecau plăgile împușcate turnând peste ele ulei încins sau metal topit.

— Nu e de mirare că medicii ucideau mai mulți oameni decât armele, observă Gustìn.

Stătea pe un fotoliu micuț în casa familiei Rossotto, o clădire frumoasă din orașul nou. Una dintre picturile de pe perete înfățișa un erou din Antichitate, grec sau roman, care probabil că se întorcea dintr-o bătălie, alături de un doctor care intenționa să îi bandajeze piciorul rănit. În șemineu troznea focul, răspândind o căldură plăcută. Camera aceea era un amestec de salon nobiliar și farmacie, din cauza sticluțelor pline cu lichide colorate și a mirosului de alcool și de plante medicinale.

— Rana a fost superficială. Nu s-a infectat pentru că am menținut-o curată. Ați avut febră?

Gustìn clătină din cap în semn că nu.

— Sunteți un tânăr sănătos; foarte bine pentru dumneavoastră.

Doctorul ocoli masa ca să aducă bandajele de in, iar Gustìn profită de ocazie pentru a arunca o privire spre brațul său. Urmele mușcăturilor erau încă vizibile: câte o gaură pentru fiecare colț al lupului, de un roșu aprins încercuit de violet. După confruntarea cu lupii, rana fusese mult mai roșie și mai violet.

Trecuseră cinci zile de când Vipera fusese capturată, iar Gustìn îl mai vizitase pe Rossotto de două ori.

— Continuați să spălați rana cu apă curată, îl sfătui doctorul în

timp ce îl pansa și, cu aceeași voce răbdătoare, întrebă:

— Vrăjitoarea?

— Nu va mai da nimănui bătăi de cap.

Gustìn își coborî mâneca cămășii.

Mascata de pe Muntele Cuneo murise în închisoare și ultimele sale zile nu fuseseră plăcute. Gustìn asistase la începutul interogatoriului, mai mult din curiozitate decât din alte motive, dar ceea ce văzuse îi tăiase cheful de a mai rămâne.

— A mărturisit? întrebă Rossotto din nou.

— Ce?

— Uciderea tâlharului și… toate celelalte.

Gustìn se ridică și își îmbrăcă jacheta:

— Era doar o bătrână nebună.

— Ați văzut-o și dumneavoastră.

— Am văzut o femeie care trăia ca o sălbatică, în compania lupilor. Dacă asta este suficient pentru a dovedi că era vrăjitoare, nu știu.

— Și cum explicați farmecele? Fiica morarului din târgul Paglierino care a născut un copil diform. Merele de la ferma Fornero care anul acesta sunt toate viermănoase, deși anul trecut au fost cele mai bune din Avigliana. Câmpul din Giaveno care nu a mai dat roade…

— Prostii, mârâi Gustìn.

— Și copilul lui Caligaris?

— Copiii se îmbolnăvesc mereu. Sunt uimit să aud aceste povești de la un om de știință.

Rossotto se încruntă:

— Să veniți în vizită peste câteva zile, ca să putem verifica dacă rana se vindecă bine.

Abia aștepta să își ia rămas-bun de la el, iar Gustìn abia aștepta să îi facă pe plac.

Îl salută și ieși pe stradă, unde razele soarelui ieșeau piezișe dintre nori, strălucind peste decorațiunile din ipsos și peste cărămizile caselor.

În cele din urmă, Vipera mărturisise totul.

Că îl ucisese pe Tajòla. Că îl făcuse pe copilul lui Caligaris să se îmbolnăvească, că făcuse ca grindina să cadă peste culturi, că dansase cu diavolul în poiana de pe Muntele Cuneo împreună cu

celelalte vrăjitoare.

Ea luase asupra sa vina pentru toate lucrurile de care fusese acuzată în timpul interogatoriului. Toate o făceau, până la urmă, doar pentru a face ca durerea să înceteze.

Astfel, Gropello își găsise victima de sacrificiu și își ținuse promisiunea față de banda lui Tajòla. Acum era rândul bandiților să își facă partea împotriva soldaților Regelui Soare.

În ochii ministrului ducelui, misiunea de la Avigliana fusese un succes din toate punctele de vedere: moartea Viperei era un sacrificiu acceptabil și lipsit de importanță. Gustìn se gândi la remunerația generoasă pe care o primise: era suficientă pentru a-i liniști scrupulele și îndoielile. Adeseori funcționa și în ceea ce privea vinovăția.

Adeseori, dar nu întotdeauna.

Începu să se plimbe fără un obiectiv în minte pe străzile Orașului Nou, până când se opri la prima tavernă din care simți un miros plăcut de bucate. Își comandă de mâncare și acompanie masa cu vin din belșug.

Avea tot dreptul să sărbătorească și nu voia să fie deranjat de gânduri neplăcute. Dar, oricât de mult ar fi încercat, nu reușea să înăbușe amintirea acelui strigăt ascuțit al bătrânei care țipa în dialectul piemontez: „Mi-ați ucis copiii, ticăloși nenorociți”. Sau strigătele care îi scăpaseră aceleiași bătrâne pe masa de tortură. Oricât și-ar fi umplut stomacul cu feluri de mâncare delicioase și cu vinuri excelente, nu putea face să îi dispară din gură senzația de amărăciune.

O persoană nevinovată plătise pentru o vină care nu era a sa.

O persoană nevinovată la a cărei capturare ajutase și el.

Încercarea de a se justifica era precum a face o barcă găurită să plutească. În cele din urmă, rezultatul era mereu același. Ceva din investigația sa nu mersese cum trebuia și din acest motiv, de fiecare dată când se gândea la acel lucru, Gustìn simțea că i se taie respirația. De parcă și el s-ar fi aflat în barca aceea plină de găuri.

***

Palatul Moris îi aparținea unui bancher, fiul și fratele unor alți bancheri. Și unchiul lui Felice. Era o clădire specifică Orașului Nou, cu magazine și grajduri la parter, cu casa familială la primul etaj și cu camerele servitorilor și ale chiriașilor la al doilea. Gustìn se strecură înăuntru pe ușa din spate, care se afla între străzile San Tommaso și Santa Teresa, și urcă scările. La etajul al doilea, deschise ușa și intră în camerele unde locuia de aproape zece ani.

Felice îl recomandase, iar Gropello plătise chiria pentru toate camerele din acea aripă a clădirii, chiar dacă Gustìn era mulțumit să ocupe doar două.

Într-una dintre camere abia dacă încăpeau un pat, o măsuță de toaletă cu oglindă și un cufăr; în cealaltă cameră un fotoliu îi ținea companie unei mese cu trei scaune. Nu avea picturi, oglinzi sau decorațiuni din ipsos pe pereți. Chiar și covorul care acoperea podeaua dormitorului era prea șters pentru a ațâța poftele vreunui hoț. Aerul avea un miros de praf. Se simțea o căldură plăcută. Lemnul podelei scârțâia sub picioarele lui.

Gustìn ridică un colț al covorului pentru a se asigura că ascunzătoarea sa era neatinsă: bucata de gresie era bine prinsă de celelalte și era nevoie de o lamă foarte subțire pentru a o ridica fără a lăsa urme. Semne care, Gustìn remarcă, nu se vedeau; nimeni nu intrase acolo în absența sa. Dedesubt, o cutie conținea câteva dintre bogățiile și secretele sale.

O pisică neagră îi atinse glezna, torcând pentru a-i atrage atenția. Gustìn se aplecă să o mângâie:

— Bună dimineața, Pollux!

— Prrrrrr… miau…

— Și tu, Castor, pui de mâță, pe unde te-ai ascuns?

La capătul coridorului văzu doi ochi galbeni care îl priveau cu indiferență felină.

Castor scoase un mieunat plictisit și dispăru în întuneric. Spre deosebire de Pollux, care avea o dispoziție jucăușă, el era un vânător precaut și trădător: ți se cuibărea în poală și se lăsă răsfățat, iar în clipa următoare îți înfigea ghearele în picioare și fugea.

Gustìn ieși și încuie ușa. Un alt rând de scări îl duse în curte, unde era un du-te-vino plin de viață, ca de obicei.

Curtea din spatele Palatului Moris era la comun cu cea a tavernei Due Bastoni, a cărei intrare se afla în clădirea de vizavi. În timpul verii, cei de la tavernă aranjau mesele în curte, iar prin ușa de la bucătărie ieșeau mereu arome apetisante. În acea zi, aerul nesperat de călduț te făcea să îți dorești să savurezi prânzul în aer liber, așa că pe terasă erau mulți clienți.

Domnul Bernardo Moris se afla sub verandă, observând chelnerițele care abia își mai vedeau capul de treabă, printre mese. Exact ca și pe nepotul său, farmecele feminine nu îl lăsau rece. Purta o haină de o eleganță ieșită din comun, iar peruca îi era periată și pieptănată cu grijă. A-și pune în evidență bunăstarea era o necesitate în meseria sa, mai ales în acele vremuri.

Ducele se îndatorase pentru a cumpăra arme, praf de pușcă și alimente pentru a susține războiul, iar familia Moris se afla în linia întâi. Nu era surprinzător faptul că domnul Bernardo zâmbea atât de mulțumit. Oare realiza că, în cazul unei înfrângeri, nu ar fi primit nici măcar un singur ban înapoi?

— Mă bucur să vă văd, *monsù* Augusto. Ce se mai aude despre aceste vremuri?

Bărbatul vorbi de parcă ar fi vrut să înceapă o conversație care nu era foarte importantă, dar ochii îi erau atenți. Gustìn îl salută scoțându-și pălăria și îi răspunse:

— Torino se pregătește de război, nimic nou.

— Nu, nimic nou, fu de acord bancherul. Dar oamenii sunt calmi, au încredere în duce și în prietenii lui nemți.

— E ușor să fii încrezător cât timp inamicul este departe, iar burta îți este plină.

Domnul Bernardo începu să își chinuie un nasture de la jachetă, frecându-l cu degetele de parcă ar fi fost murdar.

— Și ce părere are stăpânul dumneavoastră? întrebă el de parcă nu ar fi știut mai bine decât oricine altcineva: bancherii aveau de-a face cu contele Gropello în calitatea sa de ministru al finanțelor.

— Că vom câștiga, desigur.

— Nu ar putea spune altceva nici dacă ar vrea.

Sarcasmul bancherului fu atenuat de tonul său lejer.

— *Monsù* Augusto!

O fată îmbrăcată în roz și gri ieși din umbra scărilor. Gustìn se înclină în fața ei:

— Complimentele mele, *mademoiselle* Teresa.

O privi pe fiica bancherului venind către el. Teresa avea o față drăguță și o cascadă de păr negru, decorată cu panglici și cu șiraguri de perle. Nasul său era mic, curbat în sus, iar buzele îi erau pline și zâmbitoare.

Îi putea intui formele pe sub rochie, iar Gustìn simți un fior. Teresa avea adesea acel efect asupra lui, fără ca măcar să fie conștientă de asta.

— Nu se întâmplă des să vă văd la ora aceasta.

— Stăpânul meu nu are nevoie de serviciile mele astăzi, răspunse Gustìn sărutând mâna pe care i-o întinsese.

— Deci, rămâneți la prânz?

Ochii căprui ai fetei erau atât de mari încât păreau întotdeauna puțin surprinși, iar lui Gustìn îi plăceau foarte mult. Întrebarea fusese formulată politicos și ar fi putut părea atât o simplă curiozitate, cât și o invitație. Cel mai probabil Teresa încercase să mascheze invitația prin curiozitate.

— Am fi foarte încântați să vă avem alături de noi la masă, interveni domnul Bernardo, iar Gustìn se gândi că voia să îi facă pe plac fiicei sale, dar și să continue conversația.

— În acest caz, mă simt onorat și accept.

Se așezară la prima masă aranjată. Un chelner aduse niște supă însoțită de crutoane și o ulcică de vin roșu.

— Aveți vești de la de nepotul meu? întrebă Bernardo.

Gustìn așteptă până când chelnerul termină să îi servească și plecă:

— Felice este la Genova, se va întoarce la Torino săptămâna viitoare.

Bancherul își opri lingura în farfurie și întrebă:

— Plănuiește o întâlnire cu englezii?

O întrebare care nu era deloc dezinteresată. Moris voia să știe dacă ducele negocia atât cu bancherii londonezi, cât și cu cei din Torino.

— Nu știu, răspunse Gustìn cu un zâmbet care se voia a fi elocvent.

— Desigur, ce naiv sunt. Și aveți vreo idee dacă…

— Tată! îl imploră Teresa, privindu-l cu duioșie.

Răspunsul pe care îl agreaseră Gustìn și Felice fusese gândit cu atenție, special pentru Bernardo, pentru Teresa și pentru oricine ar fi cerut vești despre surdomut. Nimeni altcineva, în afară de Gustìn și de Gropello, nu trebuia să afle că Felice se afla în acel moment în Susa pentru a-l urmări pe guvernator.

Cavalerul Bernardi îi luase locul Contelui Carron și unii răspândiseră zvonul că ar fi fost tentat să negocieze cu francezii atunci când aceștia apăruseră înarmați la porțile orașului. Mai mulți martori îl auziseră susținând că nu intenționa să moară precum un erou.

În plus, primiseră recent raportul colonelului Blegnac, care se afla la comanda Fortului Santa Maria, care denunța cât de nepotrivite erau măsurile militare menite să apere Susa.

Fiind sub amenințarea unui atac francez, situația era destul de îngrijorătoare, așa că Gropello îl trimisese pe unul dintre cei mai buni oameni ai săi ca să constate realitatea și faptele și să îi reamintească guvernatorului că avea să fie nevoit să apere Susa până la ultima suflare.

— Dumnezeu să-l ocrotească pe duce și orașul Torino, spuse oftând Teresa.

— Ducele va proteja orașul Torino, iar torinezii îl vor proteja pe duce, o corectă Gustìn.

Domnul Bernardo păru să îi citească gândurile:

— Nu este prima oară când mi se pare că percep la dumneavoastră o lipsă de încredere în providență. Dar în ce fel de lume am trăi dacă nu ar exista un plan care să ne ghideze?

Într-o lume care se afla în mâinile celor care știau cum să se descurce, ar fi vrut să îi răspundă Gustìn. A celor care aveau curajul, îndrăzneala, puterea de a-și însuși ceea ce își doreau. Într-o lume în care oamenii bogați și puternici purtau războaie pentru a deveni și mai bogați și chiar mai puternici.

Iar Providența, dacă realmente exista, era cea care făcea ca gheața râului Po să reziste sub picioarele a zeci de copii grași și bine hrăniți ai nobililor, dar nu și sub greutatea unui singur copil sărac care avusese îndrăzneala să se joace ca și ei.

Gustìn permise acelor gânduri să îl străbată fără ca zâmbetul amabil să îi fie afectat de vreunul dintre ele, iar bancherul îi

răspunse cu un zâmbet la fel de amabil, continuând să vorbească despre providență și despre planurile divine.

Știa că unchiului lui Felice îl plăcea pentru că era unul dintre oamenii lui Gropello și pentru că îi era destinat să aibă o carieră strălucită, poate chiar și un titlu nobiliar. Era o partidă foarte bună pentru fiica unui burghez.

Uneori Gustìn se gândea la posibilitatea acelei căsătorii: avea de-acum vârsta potrivită, iar moștenirea Teresei i-ar fi garantat cel puțin o rentă considerabilă. Legat de restul lucrurilor… manierele sale de școlăriță nu excludeau faptul că Teresa ar fi putut ascunde niște surprize plăcute în intimitate, de care un soț s-ar fi putut bucura din plin. Dacă învățase ceva cât trăise ca un răufăcător era că cei mai nebănuiți păcătoși erau cei care se ascundeau sub mantia respectabilității și că în închisoare, la spânzurătoare sau pe rug, ajungeau doar cei cu aspectul sau reputația cea mai suspectă.

Contele Gropello trimisese o persoană nevinovată pe masa de tortură și la spânzurătoare pentru binele ducatului care îi ceruse să facă o alianță cu niște ucigași. Anna Rossotto se juca de-a iubirea cu Luigi, cu Parfùm și cine mai știa cu câți alții. Bonté avea să își bage în buzunar cea mai mare parte a banilor, iar dacă avea să rămână în viață, la sfârșitul războiului, ar fi putut chiar să devină cavaler. Iar Vipera… cine știa cum s-o fi numit cu adevărat; cine știa dacă avusese un iubit, un soț sau copii care poate fuseseră uciși de ciumă sau dacă fusese dintotdeauna femeia diavolului pentru ceilalți.

Diferite povești, diferite destine.

Gustìn se gândi iar la cine fusese el și la cei cu care crescuse: cerșetori fără niciun talent și fără un singur sprijin în viață, gata să se sfâșie unul pe altul la cel mai mic semn de slăbiciune. Mulți dintre acei băieți nu deveniseră bărbați, iar mulți dintre cei care reușiseră să devină bărbați putrezeau prin închisori sau se plimbau de la o cârciumă la alta, așteptând câte un fraier numai bun de jumulit.

Aceeași poveste, destine diferite.

Soarta joacă tarot cu toată lumea, cu bunii creștini și cu ticăloșii de cea mai joasă speță. Ea nu refuză pe nimeni, dar în cele din urmă ea este întotdeauna cea care are Nebunul, Lumea și

Regii în mână, în timp ce bietul nenorocit care crede că are o mână bună descoperă în ultima clipă că trebuie să își schimbe complet jocul.

Gustìn se întrebă dacă destinul său era deja pecetluit în jocul de cărți pe care Doamna Soartă îl amesteca și îl încurca. Sau dacă ar mai fi putut să îl schimbe și să câștige încă vreo câteva mâini înainte de sfârșit.

Ar fi putut să se bucure de ceea ce avea și ar fi putut continua să trăiască acea viață pe care o avea… cât avea să dureze. Să facă misiuni în numele lui Gropello, să primească recompense generoase, să se iubească cu Beatrice, să bea vin bun, să se căsătorească cu Teresa.

Oare când își mai făcuse el scrupule în legătură cu ceea ce lăsase în urmă, odată ce se trezise cu o grămăjoară de monezi de aur în fața ochilor, numai bune de savurat și de cheltuit?

Dar în celelalte dăți niciun om nevinovat nu o pățise. În celelalte dăți sângele niciunui om nevinovat nu ajunsese pe mâinile lui.

Povara unui călău era una prea grea de purtat în spate. Din acel motiv, Gropello îl prefera pe Felice în locul lui pentru anumite misiuni. Tot de aceea Gustìn prefera ca Felice să fie cel care trăgea și cel care apoi trebuia să se ocupe de propria conștiință.

El, cu propria conștiință, avea deja o datorie de plătit. O datorie veche de douăzeci și patru de ani.

Și chiar în acel moment, stând la masă cu unchiul și cu verișoara lui Felice, vorbind despre unele lucruri foarte prostești și despre unele lucruri foarte serioase, Gustìn se hotărî că avea să îi facă dreptate Viperei găsind adevăratul vinovat.

30

Torino, 12 ianuarie 1704

Compoziția de bază pentru un săpun conținea zece părți de grăsime, trei părți de apă și una de sodă; rezultatul era o substanță de culoare cenușie, tare ca piatra, care scotea petele din cearșafuri, dar care îți lăsa mâinile unse și care adeseori avea un miros de rânced.

Fioreste folosea ulei de măsline în loc de grăsime și săpunul lui, îmbunătățit cu esențe parfumate, avea o calitate pe care clienții din Balòn nu și-ar fi putut-o imagina niciodată. În schimb, maestrul Bruno era nevoit să se străduiască să-și îmbunătățească produsele cu ingrediente ieftine care nu își pierdeau proprietățile în fața puterii corozive a sodei: semințe de in sau de dovleac pentru o textură mai moale, boia și șofran pentru o culoare mai vie, ouă bătute într-o maioneză cu grăsime de bou care făceau părul mai strălucitor.

Săpunarul își luase în serios angajamentul de a-și instrui ucenica: îi explică fiecare procedură pas cu pas, invitând-o să o repete și să pună întrebări atunci când nu înțelegea. După câteva săptămâni, începuse să o lase să aibă singură grijă de magazin, în timp ce el mergea să vândă săpunuri în Piazza delle Erbe sau prin celelalte piețe din Torino și din suburbii. Alteori se îmbrăca frumos și se parfuma, iar Laura presupuse că în acele zile mergea la o fată. Din când în când pleca pentru câteva zile ca să viziteze niște rude, așa spunea el, lăsând magazinul în seama ei. De fiecare dată Laura se îngrijea de el, de parcă ar fi fost al său.

Afacerile mergeau mai bine nu doar pentru că Bruno se întorcea de la piață cu căruciorul mai ușor și cu portofelul mai greu. Clienții magazinului, în cea mai mare măsură spălătorese,

interacționau mai bine cu o femeie care făcea săpun decât cu un bărbat; îi povesteau despre pretendenții lor, despre certurile cu soții lor, despre grijile legate de copiii lor, râdeau la glumele ei. Și nu plecau niciodată fără să cumpere ceva.

Acest aspect îl făcea pe Bruno să fie mai generos și uneori, înainte de a o saluta pe Laura, o lăsa să își ducă acasă resturile rămase de la prânz.

Atenția pe care i-o arăta nu era chiar așa de dezinteresată ca a unui tată; Laura își dădea seama din privirile pe care i le arunca în secret, dar nu mersese niciodată prea departe, nici măcar cu vreun compliment deplasat. Era un om taciturn și ursuz; uneori cerea să i se pregătească masa de prânz, apoi își lua farfuria și se întorcea în laborator, lăsând-o pe Laura singură la o masă aranjată pentru doi. Iar când se așeza la masă alături de ea, vorbea doar ca să îi ceară să fie servit cu încă o porție din felul respectiv de mâncare.

În a doua sâmbătă a noului an, Bruno merse la piața din târgul San Salvario, în afara orașului. Își umpluse căruciorul cu forme din săpun, încrezător că avea să le vândă pe toate.

În timp ce proprietarul era plecat, Laura curăță tejgheaua, aranjă cutiile în depozit, răzui resturile de săpun întărit în matrițele de lemn, mătură podeaua și spălă vasele murdare.

Din când în când se uita pe fereastră, amăgindu-se că recunoștea printre trecători profilul lui Alberto apropiindu-se. Nu îl mai văzuse decât în treacăt; după duminica aceea în care se plimbaseră de-a lungul râului Dora, responsabilul zonal încetase să o mai viziteze acasă.

Se consolase repede după dezamăgirea resimțită pentru că fusese respins, dacă simțise vreun pic de dezamăgire. Câteva săptămâni mai târziu, Laura îl văzu mergând de mână cu Lucietta, fiica unuia dintre morarii din Balòn. O priveliște care îi lăsase un pic de gust amar și certitudinea că dragostea pe care i-o mărturisise responsabilul zonal nu fusese de neconsolat.

După ce făcu curățenie în magazin, Laura urcă la etaj.

Camera în care dormea Bruno era ultima din capătul coridorului, iar ea nu intrase niciodată acolo; proprietarul îi interzisese acel lucru. Alte două camere conțineau câte un pat fără saltea, iar a patra era goală. Era o casă mare, potrivită pentru

o familie numeroasă.

În timp ce mătura pe coridor, un zgomot brusc și puternic îi ajunse la urechi: ceva se izbise de un lemn, precum un obiect greu care căzuse pe podea. Părea să vină din camera lui Bruno. Laura se opri să asculte în fața ușii. Nu auzi niciun alt sunet, nimic care ar fi putut să o sperie.

Lucrurile nu cad de la sine. Cad pentru că cineva le face să cadă.

Întinse mâna și apăsă clanța, inspirând. Nu știuse la ce să se aștepte și realiză că parcă se temea că Bruno avea să iasă din cameră, strigându-i că doar se prefăcuse că iese, pentru a o testa.

Când se deschise, ușa scoase un scârțâit care în acea liniște se auzi la fel de tare precum o ploaie cu grindină. Primul lucru care o trăsni fu un miros înțepător: Bruno nu își golise oala de noapte. Păturile și cearșafurile stăteau dezordonate pe un pat mare; și mai multe pături erau stivuite pe un cufăr. În cameră se afla și o măsuță de toaletă cu o chiuvetă, o oglindă și un aparat de ras și o bucată de săpun, așezate pe un dreptunghi de țesătură.

Laura se mișcă în jurul patului și rămase blocată când văzu o armă.

Se afla pe podea, ieșită dintr-o teacă de piele care făcea parte dintr-o curea, lângă un alt obiect metalic, mai mic și mai subțire. Un cui.

Laura se întrebă dacă se desprinsese din acea armă.

Nu, de pe perete, își răspunse.

Simți cum părul i se ridică pe ceafă. Nu ar fi trebuit să fie acolo.

În timp ce ieșea, observă că ușa avea un zăvor, astfel încât se putea închide pe dinăuntru. Ieși, lăsând totul așa cum era, așa cum Bruno s-ar fi așteptat să își găsească odaia… sau așa cum nu ar fi fost mirat să o găsească: greutatea curelei de piele și a armei făcuseră cuiul să se desprindă.

Se sprijini cu spatele de rama ușii, închise ochii și inspiră adânc. Acum știa că stăpânul său avea o armă și că se închidea în camera lui noaptea. Cu zăvorul. De parcă ușa de la intrare nu ar fi fost de ajuns.

Chiar atunci cineva bătu la ușă, făcând-o să tresară.

— Este deschis magazinul? întrebă vocea unei fete de cealaltă parte a ușii.

Ușurată, Laura merse să scoată zăvorul de lemn și deschise ușa.

— Sigur, sigur că este deschis!

Cuvintele i se topiră în gât.

În fața ei se afla o femeie tânără, poate de vârsta ei, bine îmbrăcată, fiica unui nobil sau a unui burghez. Avea părul lăsat liber; era un păr subțire și roșcat, de culoarea focului, într-un mod care Laurei i se păru… lipsit de rușine. Și tot lipsită de rușine era și expresia de pe chipul ei, fără îndoială. Lipsită de rușine, da. Și răutăcioasă. Și… mai era cumva. Ceva din acea privire o făcu pe Laura să vrea să facă un pas înapoi și să se baricadeze în casă… înainte să fie prea târziu.

— Bruno nu este aici? întrebă tânăra.

Laura clătină din cap.

— De ce nu vorbești, ești mută?

— Maestrul Bruno nu este aici, spuse Laura cu un efort imens.

— Așa e mai bine.

Fata intră în casă și Laura se mai retrase puțin, având în fața ochilor imaginea clară a două mâini zvelte care o apucau de gât și care o împingeau jos, pe scări. Deodată începu să simtă că îi era frig, atât de frig, încât nu se putea opri din tremurat. Laura știa sigur că tremura din cauza acelei fete, din anumite motive pe care nu le putea înțelege.

— Și cine se presupune că ești *tu*? o auzi întrebând-o.

În acea întrebare era o urmă de dispreț. Dispreț și cruzime.

— Eu sunt Laura. Îl ajut pe maestrul Bruno la magazin.

— Ah da, am auzit de tine.

Laura o urmă jos, în magazin. Lumina se reflecta pe pereți, intrând pe fereastră, iar fata începu să cotrobăie printre matrițe și printre cutiile cu esențe.

— Deci lucrezi aici.

Fără să îi ceară voie, își înfipse degetele într-o vază cu flori uscate, ridicând câteva și ducându-le la nas pentru a le mirosi așa cum ar fi mirosit o doză de tutun.

— Îți place să lucrezi aici?

— Da, *mademoiselle*, spuse Laura, rostind cuvintele foarte repede.

Avea impresia că picioarele îi deveniseră din piatră; parcă îi

fuseseră lipite de podea ca să nu poată fugi.

— Ce ai spus?

Era oare un zâmbet de bucurie, ba chiar de triumf, cel de pe chipul tinerei? Laura era pe punctul de a începe să plângă.

— Da, *mademoiselle*, repetă ea.

Continua să se gândească la faptul că în fața ei nu se afla o fată. Se afla altcineva, care luase forma unei fete, o persoană însuflețită de o forță întunecată și oribilă. O persoană… precum femeia aceea din Airole.

O vrăjitoare! Sfântă Fecioară, o vrăjitoare!

— Și maestrul Bruno? întrebă fata, tot cu zâmbetul acela viclean.

Nu realizase faptul că fusese recunoscută sau dacă da, ascunse bine acel lucru.

Laura se strădui să facă și ea la fel și răspunse cu o voce scăzută:

— Astăzi nu este aici, a mers la…

— …este un stăpân bun?

— Este foarte amabil.

Laura se simți străpunsă de o privire și de un rânjet acuzator. În tăcere, ascultă scârțâitul roților unei căruțe care trecea pe lângă magazin.

— Bruno este un bărbat singuratic, observă fata.

Laura încetă să se mai zbată.

— Și asta înseamnă…?

— Bărbații singuratici au anumite nevoi.

Laura simți un fior rece care o străbătu și la scurt timp după aceea simți un val de căldură.

Acea conversație nu era normală. Nici curiozitatea aceea, nici întrebările fetei.

— Dacă are sau nu nevoi, nu mă privește.

— Ar trebui, totuși. Ești ucenica lui.

Pe stradă, un vânzător se năpusti asupra cuiva:

— Dați-mi-l înapoi sau voi chema paznicii!

Primi ca răspuns un cor de râsete copilărești. Laura merse să se așeze în spatele tejghelei, simțindu-se ametită.

— Deci? insistă fata.

Răutatea din vocea ei atenuă teama Laurei și aprinse în ea

ceva asemănător cu furia.

— Am auzit! Sunt ucenica lui, nu… curva lui!

— Vrei să zici că nu a încercat niciodată să se dea la tine?

— Nu!

— Și tu nu ai încercat niciodată să te dai bine pe lângă el?

Laura deschise gura, încercă să vorbească, dar nici măcar un sunet nu ieși. Era furioasă și îngrozită. Frigul o copleșea, o umplea, ieșind parcă din rânjetul îngrozitor de pe fața delicată a acelei tinere fete. Un rânjet care promitea ceva teribil, ceva inimaginabil.

Nu mă tem de tine.

Laura regăsi în adâncul ei acea voce puternică care o însoțise în lupta împotriva vrăjitoarei din Airole. O privi în ochi pe fată și articulă în gând, cu o claritate ca de gheață: *Nu mă tem de tine*.

I se păru că fata deveni mai palidă. Fața ei se transformă: deveni îngrozită, apoi surprinsă, înspăimântată și, în cele din urmă, din nou disprețuitoare.

— E în regulă, spuse ea liniștită.

Își netezi materialul fustei, apoi zâmbi în timp ce urca scările pentru a ieși.

— Voi veni altă dată după săpunuri. Azi nu văd nimic care să fie pe gustul meu.

Laura dădu din cap în semn că „da”, simțindu-se ca o prostuță. Nu dorea nimic altceva decât ca acea făptură în formă de fată să dispară. În schimb, ea mai rămase acolo, zăbovind încă un pic pe scări, privind-o, luând-o în derâdere. În cele din urmă, spuse:

— Salută-l din partea mea pe stăpânul tău. Mă numesc Anna Rossotto.

31

Torino, 20 ianuarie 1704

În zilele care urmară, amintirea acelei întâlniri se atenuă, devenind din înfricoșătoare, ciudată. Anna Rossotto nu se mai întoarse la magazinul de săpunuri și chiar și vremea deveni mai îngăduitoare.

În acea duminică, soarele începuse să strălucească încă din zori, topind chiciura de pe câmpuri și zăpada de pe străzi. Când deschise ușa casei și descoperi că iarna le oferise un armistițiu, Laura începu să creadă că Dumnezeu dorise să îi facă un dar; de fapt, ea împlinea șaptesprezece ani chiar în ziua aceea.

Clopotele ofereau un concert plin de viață care invita oamenii la Liturghie. Aerul, străbătut din când în când de câte o pasăre, mirosea a pâine proaspăt coaptă.

— Așteaptă, te ajut eu! exclamă ea, auzind un zgomot în spatele ei.

— Fac șșșingur! protestă Fioreste.

Nu se putea mișca precum un om șchiop, folosind cârja în locul piciorului drept, deoarece pe acea parte brațul său paralizat era incapabil să țină cârja. Așa că se legăna pe partea bună, ținând bastonul cu mâna stânga. Avea un mers lent și bizar, ca un echilibrist aflat pe o frânghie; dar stătea în picioare și putea să meargă.

Și reușea să vorbească, deși gura lui pe jumătate paralizată îi făcea vocea să pară ca cea a unui bețiv. Laura îl privi cu afecțiune și se așeză lângă el pentru a-l putea susține în cazul în care și-ar fi pierdut echilibrul. Rosina făcu la fel de cealaltă parte și porniră împreună spre oraș.

În ziua Domnului, nu toți torinezii se dedicau odihnei; existau

magazine deschise, vânzători ambulanți care vindeau tot felul de produse și taverne care erau în toiul pregătirilor pentru prânz.

Un șir de căruțe traversau târgul Dora, transportând lemne, cărămizi și materiale de construcție necesare în Citadelă: se lucra la întărirea fortificațiilor, acesta fiind primul semn că războiul se apropia amenințător de orașul Torino.

Mergând prin soare, Laura simți cum sudoarea îi picura pe sub mantie. Se întrebă dacă ea se născuse într-o zi ca aceea, în care țurțurii din locurile rămase la umbră erau singurul indiciu al iernii; sau poate că plouase sau poate că fusese o zi cu zăpadă.

Nu o întrebase niciodată pe mama sa și acum era prea târziu. Acel gând îi evocă o nostalgie profundă, tristă și dureroasă. Pentru o clipă, se simți din nou pe punctul de a plânge, dar se abținu gândindu-se că avea să îl rănească pe Fioreste.

Când ajunseră la Biserica Sfintei Consolatoare, găsiră piața aproape goală; mai era o oră până la Liturghie și mulți torinezi încă luau micul dejun.

Doi vizitii care stăteau într-un colț povesteau despre acordurile recente dintre Piemont, Anglia și Olanda; erau bani turnați de bancherii de la Geneva direct în vistieria familiei de Savoia, ca o favoare pentru politica tolerantă a lui Vittorio Amedeo față de valdenzi. Toleranța religioasă, care reprezenta o sursă de tensiune în relațiile ducatului cu Papa și Majestatea Sa Creștină, Regele Soare, îi adusese ducelui alianța regatelor cu religii protestante.

Laura se uită la vizitiii care vorbeau cu multă seriozitate și le evidenție lui Fioreste și Rosinei că în ultima vreme toți oamenii păreau să fi devenit experți în tactici militare, în diplomație și în finanțe: spălătoresele, copiii, chiar și preoții și călugărițele.

Toți credincioșii care se aflau deja în biserică erau afectați de o anumită infirmitate; sosiseră mai devreme pentru a găsi loc. Își petrecură timpul studiind decorațiunile din ipsos și restul podoabelor; apoi, când biserica începu să se umple, studiară coafurile și rochiile doamnelor care defilau spre băncile familiilor de nobili.

Laura începu să asculte doi bărbați care stăteau chiar în fața ei.

Un omuleț de vreo cincizeci de ani cu o perucă încurcată îi

șoptea vecinului său. Avea ochii neliniștiți și îi curgea sudoare pe frunte.

— Băteau la ușă de parcă ar fi vrut să o spargă, spuse el. Erau zbirii. Mi-au spus că un om fusese omorât în fața casei mele.

Interlocutorul său avea tenul de o paloare nefirească, de la prea multă pudră. Asculta dând din cap, fără să spună un cuvânt, mângâindu-și din când în când coada de păr șaten prinsă în spatele capului cu o panglică de pânză.

— Era întins cu fața în jos într-o baltă de sânge! continuă primul bărbat, cu buzele strânse într-o grimasă de frică. Și apoi polițiștii au descoperit celălalt lucru când au răsturnat corpul.

Bărbatul cel palid își mușcă buza și deveni și mai palid:

— Inima?

— Da. Cineva i-o smulsese.

Bărbatul cu perucă făcu semnul crucii.

— Doamne, sunt îngrozit. Vă dați seama? Chiar în fața casei mele. Aș fi putut fi eu!

— Ssst!... Liniște!

Călugării intrară printr-una dintre ușile laterale pentru începutul slujbei, iar atenția Laurei se îndreptă în altă direcție când o observă pe Costanza intrând în biserică. Femeia trecu de băncile ocupate de oamenii de rând fără să îi vadă pe Laura sau pe Fioreste și ajunse la băncile familiilor importante; rămase în picioare până când un gentilom îi oferi locul său.

În timpul Liturghiei continuă să se foiască, căutându-și o poziție confortabilă lângă o doamnă rigidă care nu își mișca niciun mușchi. Uneori respira atât de adânc încât ar fi putut fi auzită și din spatele bisericii, dacă nu s-ar fi auzit vocea ministrantului. Când cineva o privea cu reproș, ea privea înapoi cu un aer de sfidare răutăcioasă.

La sfârșitul Liturghiei, în timp ce credincioșii ieșeau din biserică, Costanza o observă pe Laura înainte ca aceasta să aibă timp să se decidă dacă voia să o întâlnească sau nu.

— Te-am văzut! exclamă ea, agitându-și mâna. Te aștept în piață!

Laura simți ochii enoriașilor indignați ațintiți asupra sa. Ar fi vrut să o înghită pământul de rușine. O auzi pe Rosina șoptind: „Cine este?” și pe Fioreste răspunzându-i în șoaptă. Când putu,

ieși din stranã și merse în urma credincioșilor până pe aleea din fața bisericii, unde începeau să se audă conversații, râsete și flirturi.

Costanza o aștepta în fața intrării în biserică.

— Dragă Laura, bine te-am regăsit!

— *Bonjour*, Costanza!

— Ce vești ai să îmi dai?

Laura se abținu să îi spună că era ziua ei. Nu pentru că ar fi vrut să ascundă acel lucru, ci de teamă că, de bună-credință, Costanza ar fi decis să o sărbătorească într-un mod care ar fi făcut-o să se simtă jenată.

— Astăzi nu este și prietenul dumitale aici? Băiatul acela frumos pe care l-am văzut în parc.

— Ne-am certat, mărturisi Laura.

Gândul acela încă o durea.

— Oh. Și eu și marchizul Capris… îți amintești? Ți l-am prezentat… Mai întâi am călătorit împreună, acum iată-ne unite de dezamăgirea din dragoste. Chiar ne asemănăm!

Laura îi oferi un zâmbet de complezență. Nu înceta să fie uimită de faptul că acea femeie puternică și independentă îi căuta complicitatea cu atâta încăpățânare, doar pentru a dispărea apoi cu săptămânile sau chiar cu lunile.

— Vina este a acestui oraș, continuă Costanza, și a torinezilor. Sunt atât de… plictisitori, nu oferă valoarea cuvenită lucrurilor frumoase. Și uite cum se îmbracă! Cu haine demodate de cel puțin zece ani!

— Îmi imaginez că așa este…

— Aceasta este o capitală, aici este Curtea Regală!

Costanza își încreți nasul de parcă ar fi simțit un miros urât.

— Dar dacă ducele de Savoia merge îmbrăcat precum un burghez, ce te aștepți să facă cei de la Curtea sa?

— Vă rog să vorbiți mai încet!

— Sper că francezii vor cuceri acest oraș în curând.

Laura simți că îi îngheață sângele în vene. Două fete cu accent franțuzesc vorbeau într-o piață din Torino despre prostul gust al ducelui și invocând victoria armatelor Regelui Soare…

Din fericire, nimeni nu trecea suficient de aproape pentru a auzi părerile periculoase ale Costanzei, care continua să

vorbească fără să își facă griji:

— Ei știu să se bucure de viață. Ei știu ce înseamnă eleganța și rafinamentul. Dacă familia de Savoia nu știe să o aprecieze pe Costanza Morel, familia de Bourbon o va aprecia!

Laura simți o ușoară bătaie pe umăr. Se întoarse, crezând că Fioreste ajunsese la ea, dar în schimb văzu o fată care o privea, de parcă ar fi fost nehotărâtă dacă să izbucnească în râs sau în plâns. Era Camilla.

Nevenindu-i să creadă, cu inima plină de bucurie, Laura o îmbrățișă.

Observă că prietena ei nu se schimbase față de ultima dată când o văzuse. Trecuseră doar trei luni, dar în acel răstimp multe lucruri i s-ar fi putut întâmpla unei fete tinere: să mai crească, să aibă un atac de febră, să se îmbolnăvească de variolă… Să fie trădată de cineva în care avusese încredere, să se trezească peste noapte fără bani pentru a supraviețui…

Camilla era cu părinții ei: doamna Vittoria asista la întâlnire cu obișnuita ei privire ostilă, iar tatăl ei, cu ochiul lui sașiu și cu un zâmbet amabil.

Când Laura o salută, primele cuvinte ale Vittoriei fură:

— Torino este un oraș mai murdar decât mă așteptam și nu am găsit nicăieri ulei de măsline! Ce oraș mai e și ăsta, care se mai și pretinde a fi capitală?

Laura renunță la gândul de a-i explica că putea găsi produse din Liguria în fața Bisericii San Tommaso. În schimb, Costanza profită de ocazie pentru a-și lua rămas-bun, lansând invitația de a se reîntâlni curând, lucru pe care Laura nu era sigură dacă și-l dorea sau nu.

Între timp, Vittoria preluase deja controlul asupra conversației, explicând că soțul ei își găsise de lucru ca fierar la turnătoriile din Citadelă și că locuiau pe strada San Dalmazzo, în spatele bisericii.

— Dar afacerea voastră? întrebă ea brusc.

Laura răspunse:

— Încă nu… am pornit-o.

— Știam eu. În război, oamenii nu se gândesc la frivolități.

Laura uitase cât de detestabilă putea fi acea femeie.

— Ce mai face Alessandro? întrebă ea pentru a schimba

subiectul.

— S-a înrolat!

Entuziasmul Camillei era înduioșător.

— Regimentul Desportes, dacă l-ai putea vedea cât de frumos este în uniformă!

— Iată-l pe tatăl meu!

Laura arătă spre el. Fioreste apăru la ieșirea din Biserica Sfintei Consolatoare. Chiar dacă Rosina era pregătită să îl ajute, mergea de unul singur, cu degetele încleștate pe cârjă, încercând să pară natural.

— Aș fi bucuroasă să îl salut, spuse Vittoria, iar Camilla spuse:

— Și eu!

Laura se întoarse lângă ușa de la intrarea în biserică atingând din greșeală o persoană care străbătea piața cu o umbrelă de soare fermecătoare.

— Iartă-mă…, gâfâi ea când ajunse la tatăl său.

— Oh, ddde-de ce? Cu ccccâr-ja, mmmerg foarte bi-ne.

— Camilla este acolo cu părinții ei, vor să te salute.

— Să mergem, atunci, să mergem! exclamă vesel Fioreste.

Laura îl luă de braț și îl ajută să coboare scările, pas cu pas.

Atunci îl văzu pe Bastiano, departe de mulțimea cerșetorilor obișnuiți, „de duminică”, la marginea aleii din spatele clopotniței Bisericii „Sant’ Andrea”; era îmbrăcat cu aceeași uniformă uzată ca atunci când îl întâlnise pentru prima oară și stătea în același cărucior ponosit.

Când ochii li se întâlniră, Bastiano zâmbi. Oare își amintea de ea sau era doar o încercare de a-i trezi compasiunea?

Laura îi conduse pe Fioreste și pe Rosina la familia Camillei, auzind în cap un țiuit care o îndepărta de acel loc. Conversația și politețurile trecură parcă pe lângă ea, ca și cum ar fi fost rostite într-un vis.

Îi spuse lui Fioreste că merge să dea pomană și se îndreptă spre cerșetorul de la poalele clopotniței. Fără să vorbească, lăsă un bănuț să cadă în castron.

— Mulțumesc, *tòta*. Dumnezeu să te binecuvânteze. I-ai mulțumit lui Dumnezeu pentru această generoasă zi însorită?

Laura făcuse acel lucru, dar cuvântul „generoasă” îi dădu un fior. Iarna la Torino nu era la fel de blândă ca la Nizza și pentru o

persoană fără adăpost probabil că era cumplită.

— Nu vă mai amintiți de mine? În Piazza delle Erbe, acum câteva luni, mi-ați dat un sfat bun.

— Eu dau multe sfaturi bune.

— Legat de Omul de la Răscruce și de cei care ne apără.

— Nu îmi amintesc.

Bătrânul se sprijini pe brațe pentru a-și schimba poziția. Dădu să își târască mâinile pe pământ ca să mute căruciorul și să plece. Înainte să dispară în umbra de pe alee, Laura îi șopti:

— L-am întâlnit pe Raffaele!

Bastiano se opri, clătinându-se. Oare era un joc de lumini sau chiar părea mai palid?

— Când l-ați văzut?

— În noiembrie. Într-o noapte, tatăl meu s-a îmbolnăvit și am ieșit din casă ca să cer ajutor. Locuim la Balòn…

— Este firesc, mormăi el, într-un mod care îi dădu fiori.

Oare era firesc faptul că ea locuia în Balòn sau faptul că îl întâlnise pe Raffaele pentru că locuia în Balòn? Sau faptul că acel lucru se petrecuse noaptea?

— M-a escortat până am ajuns la farmacist. Apoi a dispărut.

Cerșetorul privi în sus și fu luminat de o rază de soare. Dar rămase tăcut.

— *Monsieur*… nu mi-ați putea spune cine este el?

— Ar trebui să vă fie de ajuns să știți că vă aflați sub protecția lui.

— Dacă e așa, dumneavoastră trebuie să vă mulțumesc. Mi-a spus că e prietenul dumneavoastră.

Bastiano îi zâmbi amar:

— O, chiar așa?

— Raffaele mi-a spus asta… că sunteți prietenul lui.

Atunci când îi strigă numele, vocea Rosinei acoperi tot zgomotul acela din piațetă. Cu toții o priveau: ea, Fioreste, Camilla și părinții ei. Laura le făcu semn să aștepte. Și Bastiano îi spuse:

— Un câine nu se împrietenește cu turma pe care o păzește: el se află acolo pentru lupi, nu pentru oi.

PARTEA
a VI-a

„Alteța Sa Regală – Ducele de Savoia – nu mai fusese niciodată atât de îngrijorat. Își văzuse orașele căzând, unul după celălalt, fără a se putea opune; iar dacă perseverența eroică este o virtute, cu această ocazie prințul a pus-o în valoare în toată splendoarea sa. Regele Franței jurase să îi distrugă teritoriile, declanșând războiul împotriva ducatului de Savoia. [...] iar ducele de Vendôme dusese la îndeplinire dorințele Majestății Sale cu tot zelul de care era capabil, încercând să distrugă țara unui prinț care avusese curajul de a se apăra și de a se opune ambiției sale exorbitante."

(*O istorie completă a războaielor din Italia,*
C. de Bonneval, 1734)

32

Torino, 18 martie 1704

Taverna „Barra di Ferro” avea cel mai bun profit seara, când prostituatele veneau să se încălzească, singure sau în compania cuiva; la acea oră doar una era acolo; era ocupată să flirteze cu un zidar musculos care avea cămașa murdară de praf de cărămidă.

Clienții jucau cărți, beau, mâncau și discutau. Marea majoritate erau muncitori care se întorceau de la lucrările de fortificare; erau și soldați în uniformele de lână gri ale regimentelor familiei de Savoia, care aveau liber și care ieșiseră din Citadela care se afla la o aruncătură de băț.

Cineva încercă să își pună brațul în jurul șoldurilor chelneriței, dar ea se eliberă și continuă să se deplaseze înainte și înapoi, printre mese și spre bucătărie; unii clienți comentară despre refuzul ei, printre râsete și îndemnuri de a încerca din nou.

Oamenii vorbeau tare pentru a se face auziți de către cei de lângă ei, de către gazda din spatele tejghelei sau de către chelneriță. Prin urmare, era un zgomot infernal.

Gustìn ridică paharul la buze, înmuindu-și-le în gustosul vin Barbera. Stătea la cea mai bună masă, cea care îi permitea să țină localul sub observație.

Singurul bărbat din tavernă care era singur la masă, la fel ca el, era cel pe care îl urmărea: un tip care părea să aibă nevoie de o beție bună care să îl ajute să uite. Un tip care părea să se simtă tot atât de confortabil la bar precum o fecioară printre fetele de la bordelul Tre Fiordalisi.

De la o masă de grenadieri se auzi un cor de râsete.

— ...Soldații regelui Franței sunt comandați de un dansator, spuse unul dintre cei trei grenadieri, fluturându-și mâinile de parcă ar fi fost cazmale. O să îl învățăm noi pe La Fojada cum să danseze!

Și cu toții râseră din nou, și mai tare.

De câteva zile, o armată franceză trecuse de pasul Mont Cenis și invadase Val di Susa. Era comandată de ducele de La Feuillade, despre care se spunea că ar fi făcut carieră căsătorindu-se cu fiica unui ministru al Regelui Soare și că ar fi fost mai faimos pentru îndemânarea sa de dansator decât pentru abilitățile sale militare.

Gustìn nu era atât de sigur că torinezii l-ar fi putut învăța vreun nou tip de dans, așa cum sperau acei grenadieri îndrăzneți; La Feuillade, la urma urmei, se afla sub comanda abilului Vendôme.

În acel moment, un bărbat îmbrăcat după ultima modă intră pe ușă. Jacheta, vesta, pantalonii și chiar și pălăria sa din fetru aveau toate aceeași nuanță de albastru. Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu mustăți atât de ascuțite încât păreau să fi fost pictate de pensula unui pictor; îi făceau mai deosebită fața, de altfel, nesemnificativă.

Omul privi în jur și ajunse lângă cel care stătea singur.

Ușa tavernei se deschise din nou. Ba chiar se deschise larg pentru a-i permite să intre unui băiat cu cocardă pe pălăria în formă de tricorn, un semn distinctiv al miliției urbane.

— Soldații imperiali! strigă el respirând greu. Au sosit soldații imperiali!

Atrase atenția acelora dintre cei prezenți care încă nu aflaseră veștile: adică aproape toți cei de față. Gazda și chelnerița încetară să mai servească la mese, clienții încetară să mai bea, să vorbească sau să joace cărți.

Gustìn se prefăcu doar că era interesat, uimit și bucuros pentru că paisprezece mii de cavaleri, infanteriști și artileriști austrieci se alăturaseră armatei ducelui în Canelli, unde se afla Cartierul General al armatei. Însă el se găsea în avantaj față de cei prezenți și față de majoritatea torinezilor. Aflase veștile cu câteva zile în urmă, adică atunci când acestea ajunseseră la Gropello printr-o scrisoare de-a ducelui.

Nici zidarul și prostituata nu păreau interesați de acele vești;

păreau mai ocupați să își exploreze reciproc buzele. „Costumaș albastru” și tovarășul lui vorbeau de zor unul cu celălalt, deși se prefăceau că ascultă. Bărbatul în albastru primi un plic și întinse o pungă de catifea care mirosea de la o poștă a aur franțuzesc.

Gustìn își puse paharul gol pe masă și se ridică, clătinându-se de parcă ar fi fost beat. Mergând spre ieșire, se ciocni de cuplul care se giugiulea.

— Uită-te pe unde mergi! exclamă ea.

O cicatrice îi distrusese fața; poate că era o amintire căpătată de la un client nemulțumit, însă tentativa de a o ascunde cu pudră o făcuse să arate și mai rău; era ca și cum ai fi văzut o zgârietură stacojie pe fața albă, din lemn, a unei marionete.

— Iertați-mă, mormăi Gustìn.

Nu primi niciun răspuns din partea fetei, care făcea pe ofensata. Nu primi răspuns nici de la zidar, nici măcar o privire, pentru că Felice nu avea nevoie să îl privească pentru a-l face să înțeleagă că era pregătit.

Părăsi taverna, exagerându-și mersul nesigur; se strecură pe alee și se întoarse cu spatele spre stradă, prefăcându-se că își golește vezica.

În tavernă, soldații solicitară un toast pentru regimentul lui Maffei; îl obținură printre râsete și urări de noroc. Ușa localului scârțâi și iată că bărbatul în albastru o luă pe strada Tipografilor.

După o clipă, ieși Felice; Gustìn îi arătă direcția de mers și se băgă pe alee pentru a ocoli clădirea. În timp ce alerga, își întoarse jacheta pe dos. Era făcută din materiale de culori diferite pe cele două părți, lucru care îl ajuta să se amestece în mulțime.

Când bărbatul urmărit ajunse pe strada Madonnetta, Gustìn deja îl aștepta sub atriumul unei clădiri; începu să meargă pe urmele lui. Atunci Felice avea să ocolească șirul de clădiri pentru a-i aștepta mai în față. Era un truc pe care îl foloseau adesea când urmăreau pe cineva. Structura rectangulară a cartierelor din Torino le era de ajutor.

Pe strada Dora Grossa, numeroșii pantofi care călcau pietrișul sunau precum grindina. Torinezii se plimbau și zăboveau în fața magazinelor, trăgându-se deoparte pentru a lăsa să treacă trăsurile care veneau și plecau.

Gustìn fu nevoit să încetinească, dar nu se îngrijoră. Omul pe

care îl urmărea avea aceeași problemă; pe lângă aceasta, alegerea sa vestimentară, care îi fusese necesară pentru a putea fi recunoscut de complicele său din tavernă, îl făcea să fie ușor de găsit printre ceilalți oameni.

Însă deodată, „Costumaș albastru" traversă strada și intră pe o alee; trecu atât de aproape prin fața unei căruțe încât vizitiul fu nevoit să tragă frâiele pentru a opri caii, lansând un șir de înjurături în urma lui.

Gustìn realiză că fusese descoperit și începu să alerge. Aproape că răsturnă o femeie care ieșea din casă pentru a goli o găleată; o auzi înjurând în spatele lui.

Intrară într-un labirint format din alei, curți și cocioabe ponosite. În acea zonă negustorii își sprijineau tarabele de pereți, iar oamenii își făceau nevoile pe unde apucau și își abandonau gunoiul în mijlocul străduțelor.

Era un loc în care Gustìn se simțea în largul său: mâzga, duhoarea, ecourile înăbușite ale țipetelor și ale plânsetelor din Orașul Vechi îi aminteau de târgul Moschino unde crescuse. Nu exista riscul de a subestima pericolele.

Văzu silueta albastră luând curba spre o curte întunecoasă. Se opri în fața pasajului îngust dintre două case, trăgându-și sufletul. Pașii din spatele lui se auziră mai tare și, în cele din urmă, apăru și Felice.

— Unde a mers?

Gustìn îi arătă curtea:

— De acolo nu mai poate scăpa.

Felice îi întinse un pistol, ținându-l îndreptat în sus.

— Este încărcat?

Gustìn se văzu reflectat în privirea nerăbdătoare și uimită a lui Felice. Când îl văzu pe surdomut luând, la fel de precaut, o altă armă din interiorul jachetei realiză că le ținuse acolo și cât fusese în tavernă, în timp ce se giugiulise cu prostituata.

Intrară în curtea întunecoasă, înghesuită și urât mirositoare. O fată de vreo nouă-zece ani stătea pe un scaun, jumulind o gâscă. Se opri și îi privi cu un aer sfidător care ar fi putut părea senzual dacă ar fi fost vorba de o fată mai mare, dar care pe chipul ei păru aproape deranjant.

După cum bine își amintea Gustìn, nu existau alte căi de ieșire;

era doar o căsuță lipită de zidurile mănăstirii. Și probabil că acolo îi aștepta „Costumaș albastru”; Stefano Matteo Valmonte, cunoscut la Versailles sub numele de Étienne Vaumont, era spion al Majestății Sale Creștine. Era singur sau poate cu vreun complice gata să-și vândă scump pielea.

Gustìn împinse ușa și o deschise spre o cameră întunecoasă cu ferestre acoperite de draperii groase. Felice îi puse o mână pe braț pentru a-i atrage atenția.

— Tu spre stânga, eu spre dreapta. Fii pregătit!

Intrară în dreptunghiul de lumină proiectat de soare în cameră. Gustìn își îndreptă privirea și arma, cu o clipă înainte de a zări o umbră enormă, cu un braț care se termina într-un mod subțire și ascuțit, care îl atacă.

Se auzi o împușcătură și silueta se prăbuși cu un horcăit sugrumat. Gustìn realiză că cineva trăsese un foc de armă, însă nu el fusese cel care trăsese. Se întoarse și îl văzu pe Felice aruncând arma fumegândă spre Valmonte, apoi trăgându-se într-o parte pentru a evita să fie înjunghiat. Spionul se prefăcuse doar că îl atacă, însă alergă spre ieșire.

— Oprește-te! îi ordonă Gustìn, așezându-se în fața lui.

Brațul său, cu tot cu mâna în care ținea arma, cu degetul sprijinit pe trăgaci, părea să îi fi împietrit.

Spionul își împinse pumnalul.

Gustìn făcu un pas înapoi, protejându-se cu partea din spate a brațului, așteptându-se să simtă un junghi de durere, dar pumnalul îi zgârie doar țesătura hainei. Cu mâna sa liberă îi trase un pumn, auzind un zgomot de nas spart; ceva umed îi stropi articulația mâinii.

Felice apăru din umbră, din spatele lui Valmonte. Îl trânti la pământ și începu să îl lovească: o dată, de două ori, de trei ori.

— S-a terminat, l-ai prins! exclamă Gustìn, dar apoi realiză că era inutil să strige, așa că merse să tragă perdelele pentru a face lumină.

Valmonte zăcea pe podea; brațele și greutatea lui Felice îl țineau nemișcat. Avea nasul și fața pătate de sânge și gâfâia.

Într-un colț al camerei se afla complicele său, un bărbat înalt și gras, sprijinit de un perete, având o privire îndurerată și o mâna lipită de umărul rănit.

Când Gustìn își îndreptă arma spre el, gemu:

— Mă predau.

Avea fruntea decorată cu broboane de sudoare.

Cocioaba era mai mică decât părea din afară sau decât atunci când fusese cufundată în întuneric: o vatră stinsă, o bancă și o masă pe care erau îngrămădite o grămadă de vase. Și două saltele de paie pe podea.

Gustìn luă cuțitul grăsanului și merse să desfacă funiile de pe perdele pentru a lega prizonierii. Felice așteptă ca el să termine, apoi îi dădu un brânci.

— Tu erai cel care trebuia să tragă! îi spuse prin gesturi. Eu spre dreapta, tu spre stânga!

Își atinse tâmpla, furios.

— Ești nebun!

Bărbatul cel gras începu să îi implore:

— Nu e vina mea…

Felice se uită la Gustìn și arătă spre prizonier. Privirea sa plină de reproș îl străpungea în continuare precum lama unui pumnal.

— Nu e vina mea…

— Și a cui este, atunci? ripostă Gustìn. A cui este vina?

— A lui.

Bărbatul i-l arătă cu privirea pe Valmonte.

— Desigur, cum să nu?

Felice începuse să scotocească prin cameră. Era greu de crezut că acea cocioabă era refugiul spionului; cel mai probabil fugise într-acolo pentru că știa că avea să găsească ajutor.

Gustìn se îndreptă spre bărbatul cel gras și îl lovi cu piciorul. Nu prea tare, dar acesta fu luat prin surprindere și căzu într-o parte, pe brațul rănit; căzătura îl făcu să urle.

— Care este numele dumitale…? întrebă Gustìn poruncitor.

La prima ezitare îi mai dădu un picior, de data aceasta mai tare.

— Aștept!

— Caresio… Gioàn Caresio…

— Cine mai locuiește aici cu dumneata?

Caresio își trecu limba peste buze, apoi se uită spre ușă și ochii i se umplură de furie și de angoasă: — Ieși imediat! Imediat, m-ai înțeles?

Stând în prag, cu o expresie de curiozitate solemnă, se afla fetița cu gâsca pe jumătate jumulită, care îi atârna în mână. Ochii săi erau atât de întunecați încât păreau că i se contopiseră cu pupilele.

— Ieși odată, nenorocito!

Fata se uită la Caresio. Se uită la Gustìn și apoi la Felice, care se întoarseră spre ea cu pumnii încleștați și cu mușchii încordați. Făcu un pas în spate și silueta ei dispăru de lângă intrare.

— Du-te și adu-o! porunci Gustìn.

— Nu, vă rog! mormăi prizonierul. Vă rog, ea nu are nicio legătură cu asta!

Felice se opri în prag și înclină din cap spre Gustìn.

— Este fiica dumitale?

Bărbatul cel gras dădu din cap.

— Și mama ei?

— A murit.

Privirea bărbatului părea a fi privirea unui câine vagabond care fusese lovit. Dacă credea că avea să le inspire milă prin intermediul fiicei sale, se înșela.

— Ești acuzat de trădare. Știi ce pățesc trădătorii? îl lovi pe Caresio cu pumnul în cap. Știi?

Sosi și Felice. Gustìn făcu un pas în spate, aruncând o privire prin cameră, în timp ce surdomutul îl desfigura pe prizonier cu pumnii și lovituri de picior.

Știa că ochii lui Valmonte erau ațintiți asupra lui. Că îl urmărea. Că poate se și întreba: „Mie ce îmi vor face?”.

El era cel pe care Gropello voia să îl facă să mărturisească; nu pe Caresio și nici pe bărbatul de la cârciumă, care căzuse deja în plasă cu zece zile în urmă și care acceptase să colaboreze cu ei pentru a-și salva propria piele; așa cum agreaseră, îi oferise lui Valmonte locația cazărmilor pentru regimentele din Torino care aveau să devină primele ținte ale tunurilor lui La Feuillade, atunci când avea să înceapă asediul. Informații false și inutile chiar dacă spionul ar fi reușit să le transmită șefilor săi.

Felice terminase să îi aplice bătaia și îi cedase din nou locul lui Gustìn.

— Înțelegi dumneata, trebuie să ne asigurăm că ți-am captat atenția.

Faptul că începeau cu loviturile și nu cu întrebările îl făcea pe prizonier să înțeleagă că nu exista loc de negociere, că în acel moment nu mai putea decât să răspundă și să spere că avea să fie suficient.

— Da, gâfâi Caresio.

Respira scoțând un zgomot gutural, având nasul și buzele sparte și sângerânde.

— Știi în ce fel de probleme este implicat *monsieur* Valmonte?

— Da, dar eu…

— Dumneata, ce?

— Eu sunt un om sărman, am o fiică de crescut…

— O, mi se frânge inima… Chiar mi se frânge inima. Ce tată grijuliu, nu-i așa, Felice?

Surdomutul îl luă pe Caresio de păr și îl izbi cu capul de perete.

— Dumneata? Ești un tată bun, un om cu familie?

Bărbatul cel gras își linse sângele de pe buze. Dădu din cap în semn că „da”.

— Foarte bine! Și ca un tată bun ce ești, cu siguranță ești atent să vezi cu cine intră în contact fiica dumitale.

Omul dădu din nou din cap.

— Și spune-mi… dacă ai afla că fiica dumitale se află într-o companie proastă, dacă ai afla că fiica dumitale complotează cu aceste persoane împotriva ta… ca să te dea afară din casă sau, mai bine zis, ca să te jefuiască… ce ai face?

— Eu… i-aș da o lecție.

— O lecție. Dacă ar complota să te omoare?

Caresio nu răspunse suficient de repede, iar Felice începu să îl lovească din nou. Gustìn îi adresă lui Valmonte un zâmbet amabil, iar el înțelese foarte bine: nu putea să însemne decât ceva rău. Spionul francez îl privi cu calm, dar ceva umed îi străluci pe frunte.

— Încearcă să înțelegi, Caresio!

Gustìn începu să vorbească din nou doar când auzi în spatele lui gâfâitul surdomutului și plânsul supus al prizonierului:

— Un copil care are nevoie de bani îi cere tatălui său ajutorul, nu încearcă să îl trădeze. Iar Alteța Sa Regală, ducele, este ca un tată pentru supușii săi.

— Orice spuneți dumneavoastră… orice spuneți, se văită Caresio.

Era pregătit să răspundă la orice altă întrebare, fără a ști că, de fapt, nu mai aveau alte întrebări pentru el; își jucase rolul. Era rândul lui Valmonte să dezvăluie cum și cui transmisese informațiile. Dar altcineva avea să îl întrebe, într-un loc foarte diferit de acela și prin intermediul altor mijloace.

— Putem pleca! ordonă Gustìn.

În timp ce Felice îl ridica pe bărbatul cel gras în picioare, îi eliberă picioarele spionului și folosi aceeași frânghie pentru a i-o lega de gât, ca pe o lesă; avea să fie nevoit să se obișnuiască cu ea în cele câteva zile care îi mai rămâneau de trăit. După mărturisire, îl aștepta Doamna Spânzurătoare.

Când părăsiră cocioaba, fetița se afla din nou pe scaun, jumulind gâsca. Ochii săi incredibil de negri ieșeau în evidență pe fața ei palidă.

— Să mergi la mătușa Teresina, m-ai înțeles? Să nu mă aștepți, gemu Caresio.

Probabil înțelesese că soarta îi era pecetluită.

Fetița se uită fix la tatăl ei. Apoi se uită fix la Gustìn și la Felice; ei erau cei care îi luau tatăl, fără a vărsa vreo lacrimă, fără a spune vreun cuvânt.

În noaptea aceea, Gustìn se visă pe el însuși dormind în camera lui; ușa se deschise încet, iar o femeie cu doi ochi negri, lipsiți de orice emoție, intră cu un cuțit de măcelar. Cu o clipă înainte de a se apleca asupra lui pentru a-i tăia gâtul, femeia șopti: *I l'eve massà me pare… brute canaje*[62].

Se trezi brusc, ridicându-se în fund și speriindu-l pe Pollux, care dormea ghemuit la capătul patului. Își simți inima bătându-i în piept și creierul pulsându-i în cap.

Iarăși un coșmar și iarăși Vipera. De data aceasta ochii scobiți ai acelui spectru cedaseră locul ochilor negri și tulburători ai fetiței lui Caresio, care fusese condamnată în acea după-amiază să aibă soarta unei orfane.

Gustìn se rezemă de tăblia din lemn a patului, așteptând ca pulsul să îi revină la normal. Inspiră adânc.

Acela era un coșmar care nu îi dădea pace nici ziua, nici noaptea. Și dacă tot nu reuși să mai adoarmă din cauza lui, se

gândi să se apuce de treabă.

Se ridică din pat și aprinse o lumânare.

Castor i se alătură lui Pollux în speranța că aveau să primească ceva de mâncare. Mieună, cerșind atenție.

— Voi doi, liniște! Sunt ocupat.

— Miau, răspunse indignat Castor.

Pollux se mulțumi să pună stăpânire pe cea mai caldă parte a patului, care tocmai fusese eliberată.

În camera alăturată, pe micul birou, totul era așa cum fusese lăsat de Gustìn înainte de a se culca. Notițe și declarații transcrise, rodul muncii câtorva săptămâni de muncă, pe care contele nu i-o ceruse, care nu avea să îi fie plătită niciodată, dar care în schimb i-ar fi creat probleme dacă ar fi fost descoperită.

Gustìn se întorsese la Avigliana pentru a vizita familia Gallizio și pentru a se asigura că după asasinarea tâlharului șef și după capturarea vrăjitoarei nu se mai petrecuseră alte evenimente majore. Țăranii de pe Muntele Cuneo puteau acum, liniștiți, să își facă griji doar în legătură cu armatele francezilor și cu nimic altceva.

Datorită permisului de liberă trecere primit de la Gropello, le ceruse cârciumarilor din zonă să îi permită să le consulte registrele pentru a afla cine rămăsese în Avigliana în noaptea crimei. Lista de nume umplu o bucată de hârtie cu care, deocamdată, Gustìn nu știa ce să facă.

De la Avigliana se mutase la Giaveno, apoi la Pinerolo și chiar la Ivrea, riscând să dea nas în nas cu vreun echipaj al avangardei franceze, pentru a vorbi cu autoritățile despre obiceiurile tâlharilor Lessolo, ale baronului și ale lui Bonté.

Oricât de sângeroase și de crude ar fi fost metodele lor de a pedepsi trădătorii, membrii de bandă neascultători și bandele rivale, prin comparație cu execuția lui Tajòla, păreau niște glume între tovarăși.

Gustìn simți asupra sa ochii vicleni ai lui Castor.

— Nici tu nu poți dormi în noaptea asta?

Pisica își linse mustățile, continuând să se uite fix la el de la marginea cercului de umbre.

— Atunci, hai să mă ajuți! Patru ochi văd mai bine decât doi.

Gustìn îi întinse hârtia pe care o avea în mână, iar Castor veni

să o adulmece.

— Aici am scris posibilele motive ale crimei. Primul ar fi că un alt șef de bandă a vrut să îl pedepsească pe Tajòla pentru că a acceptat pactul cu Gropello. Al doilea ar fi că unul dintre oamenii lui i-a făcut de petrecanie pentru a-i lua locul; în ambele cazuri, ucigașul s-a străduit mult să inventeze o nouă modalitate de a ucide.

— Miau, protestă Castor.

— Bine spus, prietene. Miau. Faci bine să-mi amintești. Criminalul a avut un complice. Și acel complice trebuie să fi avut mijloacele necesare pentru a-i atrage atenția și pentru a-i trezi dorința lui Tajòla.

Autoritățile locale îi confirmaseră că în banda lui Tajòla, în cea a fraților Lessolo și în cea a baronului existau mai multe femei. Unele erau prostituate, altele erau femei de la țară care fuseseră răpite din casele lor și obligate să ducă o viață de haiducie, iar altele se alăturaseră bandei de dragul unora dintre bandiți.

În orice caz, Gustìn nu putea exclude faptul Tajòla ar fi putut prefera bărbații. Cu siguranță brațul său drept, Bonté, prefera bărbații.

Castor i se freacă de picior, mieunând duios și lung:

— Miauuuuu.

Da, voia ceva mâncare sau să fie mângâiat. Sau ambele lucruri.

Iar Gustìn încă nu reușea să găsească detaliul lipsă.

Cineva părăsise conacul în noaptea în care murise Tajòla.

Numele acelei persoane fusese scris pe o altă listă, pe o altă foaie, pe care se aflau două coloane, câte una pentru fiecare familie.

Carlo Rossotto și fiii săi: Luigi și Anna. Slujitorul său, Parfùm.

Paolo Gallizio, soția sa – Susanna și copiii lor: Emanuele, Lorenzo și Francesco.

Când fusese întrebat despre acele evenimente, administratorul negase că ar fi ieșit în acea noapte și spusese că nicio persoană care locuia la fermă nu venise să îi ceară ajutorul. Gustìn era tentat să îl creadă; după ce fusese prins aducând ofrande păgâne, Gallizio avea toate motivele să fie cooperant.

Excluzându-l din lista de suspecți, mai rămâneau șapte

persoane. Dintre care două femei și doi tineri care erau aproape niște copii. Francesco Gallizio cel efeminat, Luigi Rossotto cel timid și doamna Susanna cea supusă. Și micuța Anna, atât de răutăcioasă și de vicleană încât reușise, pentru câteva clipe, să îl țină în șah chiar și pe Gustìn.

Poate că merita să mai facă o vizită la palatul familiei Rossotto.

62 În original, în dialect piemontez: „Mi-ați ucis copiii…, ticăloși nenorociți”.

33

19 martie 1704

— Stăpânul nu este acasă, îl anunță lacheul, privindu-l mânios. Nu este, nu.

La mică distanță de picioarele sale se afla un porumbel. Avea ochii tâmpi și rotunzi, iar capul i se mișca brusc spre stânga și spre dreapta în căutarea hranei. Gustìn îl privi mergând în zigzag, apoi oprindu-se.

— Copiii săi sunt acasă? încercă el din nou și de data aceasta adăugă. Sunt Augusto Graziadei, lucrez pentru contele Gropello.

Lacheul ridică o sprânceană, de parcă ar fi auzit o glumă care nu prea era amuzantă. Apoi răspunse:

— Fiul său este acasă.

Gustìn dădu din cap.

— Vreau să vorbesc cu fiul său.

Bărbatul făcu un gest în semn că nu era posibil, fluturându-și degetele umflate:

— Stăpânul nu are timp de pierdut, dacă înțelegi la ce mă refer.

Porumbelul începu din nou să se plimbe, dar de data aceasta lacheul ridică piciorul suficient încât să îl înspăimânte. Porumbelul își întinse aripile și sări la câțiva pași de el, undeva la o distanță sigură.

Două animale enervante lângă ușă de care trebuia să aibă grijă: ce zi încărcată!

Oare asta îi trecuse prin minte valetului, se întrebă Gustìn în timp ce se hotărî să scoată din buzunar permisul semnat de conte și să i-l fluture în fața ochilor, șuierând:

— Nici stăpânului meu nu îi place să piardă vremea.

Continuă cu un zâmbet:

— Dacă înțelegi la ce mă refer.

Ar fi fost bucuros să omită numele lui Gropello, din moment ce nu investiga din ordinul său. Contele ar fi cerut ca el să fie jupuit de viu dacă ar fi aflat.

În cele din urmă fusese forțat să o facă și fusese amuzant să urmărească reacția produsă de puternicul ministru al ducelui, chiar și în absența sa. Valetul luă o poziție de drepți și zise:

— Merg să îl anunț pe domnișorului Luigi. Va fi fericit să vă primească.

— Bine de știut, spuse Gustìn. Grăbește-te!

În timp ce aștepta, petrecu puțin timp observând Biserica Imaculatei Concepții, care se afla chiar în fața Palatului Rossotto.

Avea o formă ciudată: un perete concav care continua cu o secțiune centrală convexă. Avea acea eleganță sobră care le plăcea celor de la curtea familiei de Savoia.

În timp ce credincioșii de toate vârstele intrau și ieșeau pe ușa bisericii, Gustìn începu să îl observe pe singurul om care stătea în fața intrării cu mâna întinsă.

Era prost îmbrăcat și poate chiar beat. Dar nu era deranjant, judecând după faptul că oamenii doar îl evitau, iar uneori chiar lăsau câteva monede în castronul de la picioarele sale. Își flutura brațele cu entuziasm, recitând cu voce tare ceva ce ar fi putut fi o poezie. Era bețiv, nu deranja lumea și era poet.

— Stăpânul vă așteaptă, îl anunță valetul când se întoarse, iar Gustìn îl urmă în interiorul palatului.

În atrium se simțea un parfum proaspăt și dulce; balustrada era acoperită de trandafiri agățători. O femeie de serviciu fredona în timp ce spăla treptele cu apă și săpun.

Servitorul îl conduse de-a lungul unui coridor, care era cald și luminos grație luminii solare care pătrundea prin ferestrele mari, până când ajunseră într-un birou, unde aștepta tânărul Luigi Rossotto.

Gustìn își luă timpul necesar pentru a studia mobilierul: tapet, lambriuri, basoreliefuri delicate cu motive „chinezești”, care erau foarte la modă în rândul celor influenți.

Nu era întâmplător faptul că întâlnirea avea loc acolo, se gândi el. Nu trebuie să uite, nici măcar pentru o clipă, că doctorul

Rossotto îl salvase pe duce de variolă.

— Vă mulțumesc că m-ați primit!

— Luați loc, vă rog!

Băiatul îl studie pentru o clipă, apoi se așeză pe un fotoliu cu brațele căptușite.

— Pot să vă ajut cu ceva?

Gustìn dădu din cap în semn că „da”:

— Doar să îmi răspundeți la câteva întrebări.

Nu mai spuse nimic și savură reacția care nu întârzie să apară. Luigi începu să se agite în fotoliu, iar tenul său alb deveni și mai palid.

— Oh! Desigur.

O pauză.

— Despre ce sunt întrebările?

— Despre ce s-a întâmplat la Avigliana toamna trecută.

— Ah! Ăăăă… desigur.

— Încercam să reconstitui evenimentele anterioare morții tâlharului în poiana de lângă ferma Rossotto.

Urmă o altă pauză. Luigi își tamponă sudoarea de pe frunte cu o batistă.

— Credeam că ancheta s-a încheiat.

— Chiar s-a încheiat, iar vinovatul a fost deja pedepsit.

— Atunci de ce… ?

— Vă rog să mă iertați dacă v-am deranjat, dar profesia mea mă face să fiu curios de la natură. Capturarea Viperei s-a petrecut repede și nu a fost necesar să aprofundez investigația, chiar dacă… Își ridică privirea spre tapet, studiind forma ciudată a florilor pictate manual.

— Chiar dacă mi-aș fi dorit să am timp ca să o fac.

Luigi aprobă, dând din cap.

— Este într-adevăr un țel admirabil, fu de acord el.

Nu mai transpira și până și fața lui căpătase o nuanță mai rozie. Era un băiat pe care îl speria până și aerul pe care îl respira, însă nu se temea de faptul că ar fi putut fi suspectat.

— Ați văzut sau ați auzit ceva ciudat în noaptea în care a fost ucis tâlharul?

— Ce vreți să spuneți?

— Zgomote. Sau voci…

Gustìn se ridică pentru a-l privi în ochi.

— Pe cineva ieșind noaptea din camera sa.

Aluzia fu înțeleasă, iar Luigi se înroși.

— Nu, din câte știu eu…

Tăcu pentru câteva clipe, dar Gustìn nu spuse nimic, obligându-l să continue:

— Eu… eu, vedeți dumneavoastră… eu am un somn profund.

Gustìn îl privi fără a lăsa ca ceva din expresia lui să trădeze ceea ce gândea:

— Și sora dumneavoastră?

— Ăăă? gemu Luigi.

A-l ține ca pe ace îi oferea lui Gustìn o dublă senzație: duioșie, dar și o plăcere răutăcioasă. Se prefăcu pentru o clipă că se gândea:

— Nu v-a spus sora dumneavoastră dacă a auzit sau dacă a văzut ceva în noaptea aceea?

Tânărul zâmbi, liniștit.

— Nu, nimic, spuse el.

După o pauză, se decise să adauge:

— Mi-ar fi spus dacă s-ar fi întâmplat ceva ciudat.

— Sunt sigur de asta, zise Gustìn cu nonșalanță, fiind sigur că avea să îi provoace o criză de teamă interlocutorului său.

Însă nu se afla acolo pentru a-l speria. Luigi și temerile sale de adolescent nesigur nu îl interesau.

— Sora dumneavoastră nu este acasă? întrebă el zâmbind.

Luigi îl privi de parcă nu l-ar fi înțeles. Apoi, de parcă ar fi înțeles totul.

Expresiile de pe chipul său erau aproape amuzante.

— Nu, Anna este la Genova. Tatăl nostru spune că acolo clima este mai potrivită pentru ea.

Un lucru era sigur: Luigi Rossotto nu știa să mintă.

— Aveți o casă și la Genova?

— Noi, nu. Mătușa noastră are. S-a căsătorit cu Baiardo, negustorul; poate că ați auzit de el.

Gustìn observă că acel răspuns era sincer. Însă nu și replica anterioară.

Doctorul Rossotto o îndepărtase pe Anna de la Torino dintr-un motiv care, cu siguranță, nu era climatul sănătos al Rivierei.

— Și se va întoarce la Torino sau va rămâne în Liguria?

— Nu, se va întoarce, oftă Luigi, cu o grimasă tristă. La începutul verii.

— Mi se pare că regretați oarecum.

— Ce vorbiți? Este sora mea.

Luigi accentuă ultimele două cuvinte.

Nu ar fi avut cum să fie mai evident de atât.

Rossotto descoperise aventura dintre cei doi tineri și o îndepărtase pe fată drept pedeapsă. Între timp, poate că spera că aveau să se încheie formalitățile legate de primirea ei la curtea regală, înainte ca scandalul să izbucnească.

Gustìn îl privi atent pe Luigi: avea o privire meditativă și arăta ca o persoană care, fără tragere de inimă, era nevoită să accepte lucrurile și să meargă mai departe.

— V-am făcut să vă pierdeți timpul degeaba și să vă gândiți la lucruri triste.

— O, nu spuneți asta! exclamă băiatul cu veselie.

— Dacă vă încălzește cu ceva, vă rog să vă bazați cu încredere pe prietenia mea, dacă vreodată veți avea nevoie de ea.

Gustìn se ridică în picioare, pentru a-i arăta că interviul se încheiase.

Luigi zâmbi, fiind sincer surprins:

— Eu vă mulțumesc. Da. Vă mulțumesc.

Își strânseră mâinile.

Apoi, cu un aer plictisit, valetul îl conduse pe Gustìn înapoi la ușă.

***

Cerșetorul din fața bisericii era un tip cu aspect obișnuit. Nu era foarte înalt, avea ochii albaștri și prietenoși, fruntea lată și părul pleoștit. O față amabilă. În jur de patruzeci, poate patruzeci și cinci de ani.

— Căutați pe cineva? îl întrebă pe Gustìn văzând că era studiat.

— Da, răspunse Gustìn. Și poate că am găsit persoana pe care o caut.

Bărbatul avea o jachetă maro decolorată, zdrențuită pe margini. Fusese purtată de multe ori și nu fusese spălată de mult. Judecând după miros, și el avea nevoie de o baie, dar nu era atât de beat pe cât își imaginase Gustìn.

— Tommaso Viarengo, se prezentă omul. Dacă sunteți cine cred eu că sunteți, pledez nevinovat.

Gustìn înclină din cap, în semn de salut.

— Nu sunt zbir, îl asigură el și primi drept răspuns:

— Iar eu nu sunt un ticălos.

— Mă bucur să aud asta.

Viarengo îi zâmbi:

— Și acum, că am aflat ceea ce nu suntem fiecare, domnule, cum am putea continua această conversație plăcută?

În acel mod de a vorbi al bărbatului era o demnitate de-a dreptul savoiardă, iar Gustìn începu chiar să aibă dubii legate de faptul că avea de-a face cu un cerșetor.

— Nu mi se întâmplă adeseori să pot spune că sunt uimit de cineva. Dar pentru dumneavoastră voi face o excepție. Pot să vă ofer un pahar de vin?

— Distracția preferată a torinezilor. Permiteți-mi să vă ghidez!

Taverna era mică și aglomerată la acea oră; erau mai ales țărani care veniseră de la piața de lângă Poarta Nouă, care se afla în apropiere. Viarengo se potrivea bine în acel peisaj și nimeni nu îl întrebă de ce se afla acolo.

Găsiră o masă liberă și Gustìn se așeză cu spatele la perete.

— Îmi cer iertare, spuse Viarengo, nu cred că am reținut cum vă numiți.

— Mă gândesc că este din cauza faptului că nu v-am spus.

Omulețul își mușcă buza, reflectând solemn.

— Nu prea îmi amintesc numele celorlalți. Pe lângă asta, un pahar de vin bun mă ajută să uit repede numele.

— Mi-ar displăcea să îmi uitați numele.

Gustìn își duse mâna la geacă și scoase un săculeț umflat, care zăngănea.

— Vi-i prezint pe *prietenii* mei: Ludovicii[63].

Viarengo zâmbi ușor:

— Cine nu și-ar dori să îi aibă ca *prieteni*?

— Ar putea fi și *prietenii* dumneavoastră.

Cu vârful degetului, Gustìn împinse săculețul spre partea de masă unde se afla Viarengo. Acesta se abținu și îl privi de parcă ar putut să conțină o insectă otrăvitoare.

— Depinde ce doresc ei la schimb. Nevoile anumitor *prieteni* sunt prea sofisticate pentru un om modest ca mine.

Un om modest, dar în niciun caz prost.

— Desigur, aprobă Gustìn. În cazul dumneavoastră, ar fi vorba doar de a continua să faceți ceea ce făceați și până acum, dar căscând bine ochii.

Chelnerița se opri la masa lor. Era o fată masivă și nesemnificativă; aruncă o scurtă privire spre punga de pe masă, dar rămase în așteptare. Schimburile de bani, în acel loc frecventat de comercianți, erau probabil mult mai obișnuite decât s-ar fi putut crede. Gustìn comandă două pahare de vin Barbera, iar fata se îndepărtă.

— Este ceva ușor de făcut, nu vi se pare domnule Tommaso? Dumneavoastră priviți, apoi îmi spuneți și mie ce ați văzut și, drept răsplată, *prietenii* mei devin *prietenii* dumneavoastră.

Viarengo ridică din umeri.

— Da, este ușor. Și puțin ciudat, observă el. Dumneavoastră ziceți să privesc. Ce să privesc?

Gustìn se lăsă pe spătarul scaunului, încrucișându-și mâinile pe masă.

— În fața bisericii se află o clădire. Știți cine locuiește acolo?

— Un doctor, copiii lui și niște servitori. Oameni destul de drăguți. Nu mi-ar plăcea să ajut să li se facă un rău.

Un om modest, deloc prost și cu principii puternice. Gustìn reflectă un moment asupra întâlnirilor providențiale care puteau avea loc pe trotuarul din fața unei biserici.

— Dimpotrivă, îl asigură el. Ba chiar, am motive să fiu îngrijorat pentru soarta fiicei lor.

Chelnerița aduse vinul, iar Gustìn plăti pentru el. Viarengo așteptă până când chelnerița plecă pentru a lua paharul și pentru a se apleca în față, sprijinindu-se pe masă.

— Cine i-ar putea dori răul acelei păsărele?

— Nu știu, răspunse Gustìn. Dar știu că de la… locul dumneavoastră de muncă… aveți o vedere de invidiat asupra ușii lor de la intrare. Nu veți avea de făcut altceva decât să continuați

să faceți ceea ce faceți zilnic. Dar aș vrea să știu dacă fata aceea intră sau iese din casă. Și să aflu cu cine.

Viarengo râse scurt, iar ochii îi străluciră.

— Cred că am înțeles cum stau lucrurile. Cine sunt eu pentru a comenta ceva despre sentimentele unui iubit gelos?

Gustìn nu îi răspunse imediat. Concluzia lui Viarengo era de bun-simț, iar el nu intenționa să îl convingă de altceva.

— Bine, spuse el în cele din urmă, să ne imaginăm că m-ați prins. Mă veți ajuta?

— Depinde, concluzionă Viarengo după ce își goli paharul.

— De ce depinde?

— Depinde dacă veți mai dori să mă plătiți pentru a *privi*, chiar și după ce vă voi spune ceea ce urmează să vă spun.

Gustìn se încruntă.

— Acești bani sunt deja ai dumneavoastră.

— Iar fata aceea nu va fi niciodată doar a dumneavoastră.

Omulețul accentuă ultimele trei cuvinte. Rămaseră în liniște și se uitară unul la celălalt.

Gustìn își mângâie vârful bărbiei.

— Ce vă face să credeți asta? se prefăcu el că nu înțelege.

— Am ochi să văd și cap ca să judec cât fac unu plus unu.

Acel om cu aspectul atât de umil avea toate calitățile de care avea nevoie Gustìn; și merita pe deplin banii cu care urma să fie plătit.

— Atunci continuați să o faceți. Data viitoare voi veni cu un alt săculeț de *prieteni*, cu toții pentru dumneavoastră.

Viarengo îi zâmbi amabil:

— Cu toții avem nevoie de prieteni. Doar prietenii ne pot deschide ochii și ne pot spune cum stau lucrurile cu adevărat.

Luă paharul lui Gustìn, care rămăsese neatins, și îl goli.

63 Un joc de cuvinte: Ludovic este un nume propriu, însă era și numele monedei din acele vremuri.

34

Torino, 18 august 1704

Sosi primăvara, apoi sosi și vara, iar zilele deveniră mai lungi.

Trupele puteau acum să înainteze pe drumuri uscate, fără ca noroiul să le împotmolească cizmele și roțile tunurilor, iar francezii nu se lăsară așteptați. Prima armată cuceri Vercelli, a doua traversă Pasul Mont Cenis și cuceri Susa; ambele vizau acum Ivrea și Val d'Aosta, pentru a tăia legăturile Piemontului cu Elveția. O a treia armată se pregătea să asedieze Nizza. Se strângea cercul în jurul capitalei.

În fiecare zi, torinezii auzeau tunurile bubuind de probă din Citadelă și înțelegeau că în curând pe câmpia orașului Torino aveau să apară ținte mult mai amenințătoare decât siluetele de paie înfășurate în cârpe colorate.

Când Laura îl văzu pe patronul ei venind cu chipul mohorât, se gândi că avea vești proaste. Poate că un bastion fusese cucerit, sau poate că inamicul se apropiase.

Bruno se afla în compania lui Jean-Cristophe Favre, coșarul, care locuia în casa de vizavi. Laura îl cunoștea bine, încă din seara cu petrecerea lui Fioreste, când venise și el și cântase la vioară. Era un tânăr care părea timid și oarecum aiurit, dar care îi stârnea duioșie prin fiecare privire și prin fiecare gest. Îi oferi Laurei un zâmbet timid în timp ce Bruno se duse să își toarne un pahar de vin.

— Vrei să bei, Jean-Cristophe?

— *Merci*, la ora asta nu.

Săpunarul își goli paharul, apoi scotoci prin buzunare.

— Astăzi în piață vindeau o broșură.

În tonul și în ochii săi, Laura recunoscu o grimasă de

îngrijorare.

— Mi-am adus aminte că îți place să citești, așa că am luat una oferind la schimb un săpun.

Se întinse să îi ofere o bucată de hârtie mototolită.

— Este vorba despre Cuțitar! exclamă Favre.

— Vreți să vă citesc? ghici Laura, iar Bruno îi răspunse:

— Da, mulțumesc.

— Mulțumesc, spuse și coșarul.

Laura se simți un pic dezamăgită. Nu fuseseră amabili cu ea în mod gratuit: Bruno și Jean-Cristophe probabil că fuseseră intrigați de acea broșură, însă niciunul dintre ei nu știa să citească.

— O ALTĂ CRIMĂ A CUȚITARULUI! „În timpul rondului de noapte, o patrulă a miliției a descoperit cadavrul unui bărbat într-o curte, pe strada Madonnetta. Victima a fost mutilată prin numeroase lovituri adânci de cuțit, iar inima i-a fost smulsă din piept. Din aceste indicii există temerea că victima ar fi căzut pradă Cuțitarului, care prin faptele sale extrem de crude a speriat deja tot orașul. Astăzi torinezii cer foarte ferm ca aceste crime să înceteze. Dacă cineva are orice indiciu care ar putea duce la capturarea vinovatului, trebuie să contacteze fără întârziere ofițerii vicariatului de poliție.”

— Asta e tot? întrebă Bruno.

— Da.

Laura îi întinse foaia înapoi.

— Mă temeam că este un nou ordin de recrutare forțată. Când l-am auzit pe vânzător vorbind despre un criminal și despre fapte extrem de crude, am crezut că se referea la regele Ludovic și la miniștrii săi.

— Eu m-aș fi înrolat, dar nu m-au vrut, răspunse cu tristețe coșarul.

— Nici nu îți imaginezi câți torinezi ar dori să aibă norocul tău!

— Doar pentru că m-am născut în Franța. Vor face un batalion cu dezertorii regelui Ludovic, dar nu au încredere în mine, care locuiesc în Torino de când aveam opt ani! Ce părere aveți, *mademoiselle*?

Laura se uită mai întâi la coșar, apoi la stăpânul său pentru a vedea dacă s-ar fi simțit deranjat de intervenția ei. Când realiză

că părea ușurat, răspunse:

— Vă dau dreptate, Jean-Cristophe. Dacă aș fi bărbat, și eu aș vrea să mă înrolez.

Primi o privire plină de recunoștință de la coșar și o privire înțelegătoare și răbdătoare de la săpunar, care, după un moment, spuse:

— Sunteți tineri, amândoi. Aveți idealuri mărețe, dar nu știți despre ce vorbiți. Războiul este oribil, e o chestiune barbară.

— Dar este drept să lupți pentru țara ta, spuseră Jean-Cristophe și Laura.

— Pentru a-i apăra pe cei dragi.

Fabricantul de săpun dădu din cap:

— Mulți gândesc ca voi, iar eu vă respect. Dar sunt mulți care gândesc ca mine și chiar alții care preferă să fugă. Nu ați observat câți oameni au început deja să părăsească orașul Torino?

Sigur că Laura observase; în târg și în oraș, creștea de la o zi la alta numărul caselor cu uși și cu ferestre ferecate.

Fioreste fugise de la Nizza la Torino pentru a evita războiul. Torinezii fugeau din Torino tot pentru a evita războiul. Mai exista vreun loc sigur unde să te refugiezi, dat fiind că întreaga Europă era ca un câmp de luptă?

— Fiindcă atât de mulți oameni pleacă, cei care vor dispărea vor fi tot mai puțin vizibili, spuse coșarul cu voce mai scăzută. Asta este în avantajul Omului de la Răscruce.

— Nu fi prost, este o legendă! îl certă Bruno. Oamenii se mută în alte orașe. Fetele fug de acasă împreună cu iubiții lor. Se mai întâmplă.

— Fără ca măcar să își salute prietenii? Nu, răspunsurile dumitale sunt aceleași pe care ni le oferă și zbirii cărora nu le pasă și care nu vor să investigheze pentru că poate se tem și ei. Dar noi știm că nu este așa.

Coșarul se uită la broșura pe care Bruno o lăsase pe tejghea:

— Îl numesc „Cuțitarul”. Dar este Omul de la Răscruce. Știu că este El. El ucide oamenii și le ia inima pe post de trofeu.

— Ai băut prea mult în această dimineață, de aceea ai refuzat vinul meu.

Bruno părea nehotărât dacă să se enerveze sau să izbucnească în râs. Coșarul se îndreptă spre scări. Înainte de a se întoarce și de

a pleca, spuse:

— Eu locuiesc singur. Părinții mei sunt în Chambéry, fratele meu în Piossasco. Nu am prieteni, nu am soție, nu am copii. Dacă dispar, nimeni nu va observa. Este de o mie de ori mai bine să mori pe câmpul de luptă… cel puțin asta ar avea un sens. Dacă mă va lua Omul de la Răscruce, nimeni nu va veni să mă caute.

Bruno nu îi răspunse, iar ultimele cuvinte ale coșarului plutiră prin cameră toată ziua precum un blestem.

***

Clopotnițele tocmai bătuseră ora cinci, iar lumina tot mai rece scotea din ceață profilul Alpilor, pe un cer roz și violet. Oamenii din Balòn se întorceau acasă după o zi petrecută la muncă în piețe și în magazine sau pe alei, la cerșit. Laura umbla cu picioarele greoaie din cauza oboselii. Sub braț, ținea un pachet în care se aflau cârnații rămași de la prânz; Bruno insistase să îi ducă lui Fioreste.

— *Cerèa, tòta!*

Un bărbat micuț, subțirel și mândru trecu pe lângă ea, trăgând un cărucior plin cu oale de aramă.

— *Cerèa, bàrba Ciuìn*![64], îl salută Laura.

Unchiul Cuișor o ajunse și îi zâmbi. Pufăituri de oboseală îi umflau obrajii, iar respirația îi ieșea din gură și se amesteca prin vaporii de ceață.

— Salută-l pe *monsù* Fioreste! o rugă el, fără să se oprească.

Pâine și Salivă, beat ca întotdeauna, se sprijinea de zidul care se întindea de-a lungul întregii străzi. Ținea în mână un felinar neaprins, inutil la ora aceea; pantofii prea mari îi erau strânși de picioare cu ajutorul șireturilor care îi înfășurau picioarele de mai multe ori. Chiar dacă nu deranja pe nimeni, mirosea întotdeauna într-un mod îngrozitor.

Laura se hotărî să traverseze pentru a nu fi nevoită să treacă pe lângă el. Astfel o observă pe Caterina, țesătoarea, ieșind din casa lui Pierre, care era infirmier la spitalul San Giovanni; îl salută cu un zâmbet răutăcios. Niciunul dintre ei nu ar fi trebuit să se afle acolo la ora aceea. Când întâlni ochii Laurei, Caterina își

ridică privirea, de parcă ar fi văzut ceva atât de extraordinar pe cer încât nu ar mai fi putut fi distrasă de nimic altceva.

Laura trecu zâmbind pe lângă ea. *Pâine și Salivă* avea sticla lui, Caterina avea un amant, iar ea avea cârnații pentru cina lui Fioreste.

Între timp, ceața care se ridicase din râul Dora și din canale plutea printre colibe și devenea tot mai densă, intrându-i în plămâni cu fiecare respirație.

Cineva începuse să cânte, iar Laura încercă să își dea seama de unde se auzea vocea. I se părea că ceața atenua muzica. Sunetele erau peste tot: acum departe, iar peste o clipă foarte aproape; era o baladă cu un ritm vesel, chiar dacă vorbea despre o înmormântare.

Pentru a ajunge mai repede acasă, Laura o luă pe lângă taverna „L'uomo selvatico”[65], un loc care arăta la fel de rău, precum îi era și reputația.

Lumânări așezate în borcănele luminau clienții care vorbeau încet sau care jucau cărți. Laura se gândi că în acel loc s-ar fi putut organiza un complot împotriva ducelui fără teama că cineva de la mesele alăturate ar fi putut asculta pentru a face mai apoi pe spionul, pentru că acolo fiecare se gândea la propria crimă comisă.

Câțiva clienți se întoarseră ca să o privească, dar nu spuseră nimic. Nimeni nu râdea, nimeni nu făcea glume vulgare. Era ca și cum inclusiv Laura ar fi devenit un spectru care mergea prin ceață.

La capătul străzii erau îngrămădite clădirile din târg și din partea aceea venea mirosul inconfundabil al tăbăcăriilor. Laura încercă să calculeze de cât timp mai avea nevoie pentru a ajunge acasă, apoi își lăsă privirea în jos și crezu că vede o siluetă întunecată întinsă pe drum, poate un sac căzut dintr-o căruță.

Se apropie pentru a arunca o privire mai atentă, deoarece sacul ar fi putut conține alimente... în schimb avu impresia că sacul era îmbrăcat. La început i se păru amuzant, dar imediat după aceea își aminti povestea pe care o auzise în acea după-amiază, despre criminalul care le smulgea inimile victimelor, iar picioarele îi deveniră ca de gheață.

Silueta se mișcă, iar Laura văzu că era de fapt un băiețel

zdrențăros, cu fața murdară și acoperită de bube.

— Dă-mi ceva de mâncare…, o imploră cerșetorul, cu ochii prea maturi pentru vârsta lui.

Îi oferi o bucată de cârnat, iar băiatul dispăru în ceață.

Fruntea Laurei era plină de sudoare, iar capul o durea. Se întrebă dacă realmente văzuse acel copil sau dacă avusese vreun fel de viziune. Își coborî privirea. Pachetul de cârnați era deschis în mâinile sale, iar carnea gătită își răspândea mirosul apetisant. O bucățică lipsea.

Nu l-am visat.

Își reluă mersul, orientându-se printre contururile caselor. Pașii săi i se păreau îndepărtați și înăbușiți și era cu atât mai ciudat cu cât nu întâlnea pe nimeni pe stradă. Nu erau nici copiii brutarului care să se joace cu mingea din zdrențe, nu era nici bătrâna doamnă Fréra, fierăreasa, care să stea în prag bându-și vinul fiert.

Laura auzi în spatele ei niște pași și se întoarse la timp pentru a distinge o umbră care dispăru în spatele unui gard.

Poate că micuțul cerșetor o urmărise; Laura era încă nehotărâtă dacă să îl strige și să îi mai ofere puțină mâncare, când un câine flămând apăru din ceață, mare și negru precum un lup.

Laura nu avu timp să se sperie, pentru că își văzu reflexia în ochii căprui-roșiatici ai câinelui; erau cei mai blânzi ochi pe care își amintea să îi fi văzut vreodată.

— Ai simțit mirosul cârnaților, așa-i?

Câinele veni spre ea scâncind și se așeză în fața ei, cu limba atârnându-i, cu urechile drepte și cu ochii extrem de atenți.

— Bine!

Laura rupse o bucată de carne.

— Doar o bucățică, da?

Aruncă bucățica pe pământ, în fața câinelui, care o adulmecă înainte de a o înfuleca demn. Înghiți și se uită din nou la ea, dând din coadă. Când Laura întinse mâna spre el, o lăsă să îl mângâie și când își reluă mersul o urmă la câțiva pași în spate, precum un pretendent discret sau precum o gardă de corp.

Fu un sentiment care Laurei i se păru plăcut și care o ajută să ia o decizie. Tot drumul până acasă se gândi cum să i-o comunice

lui Fioreste, deși era sigură că avea să fie ușor să îl convingă.

Îi comandă câinelui să se oprească în prag și el o ascultă, ridicându-și urechile. În privirile lor se aprinsese o scânteie de complicitate. Laura deschise ușa.

— M-am întors!

În cameră, un nor de abur se ridica din hainele atârnate lângă vatră.

— Rosina a spălat rufele sau a venit ceața de afară?

— Ruo-sin-ha-a a spălat ru-fee-le.

— Și dumneata ce faci în picioare acolo?

— Pregătesc cina.

Se apropie de el pentru a-i da un sărut.

— Stai jos și fii atent: maestrul Bruno mi-a oferit resturile de la prânz. Cârnați!

Câinele lătră cerând atenție. Fioreste se întoarse pentru a-l studia, iar Laura repetă cuvintele la care se gândise pe drum:

— M-a urmărit pentru că a simțit mirosul de carne. Este un câine bun și m-am gândit că ți-ar putea ține companie și că te-ar putea păzi…

— Cum o sssă îi spu-nem?

Laura se întrebă oare câte fiice aveau norocul de a se înțelege atât de bine cu tații lor, chiar și atunci când cuvintele erau un obstacol. Se uită la bărbatul acela cu fața înjumătățită. Se uită la acel câine care probabil cunoscuse abandonul, abuzul, dar care totuși era drăguț și încrezător. La fel precum…

— Calandrino. O să îi spunem Calandrino.

64 În original, în dialect: „Bună ziua, unchiule Cuișor!”.
65 „Omul sălbatic.” (în ital.).

35

Torino, 1 septembrie 1704

Satul abia se trezise la viață, iar muncitorii, țăranii și spălătoresele ieșeau somnoroși din cocioabele lor, fiecare cu uneltele specifice meseriei sale. Soarele era un disc timid, alb și auriu pe cerul lipsit de nori, luminând valurile apei din canalele care curgeau printre colibele dărăpănate ale târgului Balòn.

Laura trecu pe lângă un grup de case necunoscute cu tencuiala scorojită, apoi pe lângă o măcelărie, pe lângă taverna unde obișnuitul grup de leneși dormea cu capul pe mese. Totul era încă scufundat în liniște.

Dintre gardurile de lângă abator se auzeau mugetele animalelor și venea o duhoare ametitoare. Vara, acea zonă a Balònului era invadată de muște, în orice moment al zilei sau al nopții. Câțiva servitori măturau balega de pe plăcile de la intrarea în clădire.

După ce trecu de abator, peisajul se schimbă, fiind dominat de impunătoarele fortificații care protejau zidurile orașului. Casele erau mai rare și mai mari, aveau curți goale în care se cultivau grădini cu legume și prin care scormoneau găini.

Drumul sinuos din târg deveni drept, pregătind urcarea pe aleea dinspre Poarta San Michele. Un alt drum se îndrepta spre mori, trecând pe lângă zonele unde se efectuau lucrările de fortificare, iar pe acolo se ajungea acasă la Bruno.

Laura se opri pentru a lăsa să treacă un câine mare și fără blană, cu o bucată de os în gură din care atârnau bucăți de carne și tendoane; avea un aer amenințător, intenționa să apere acel festin, iar Laura nu avea de gând să se apropie de el.

Într-una dintre primele cocioabe de la capătul aleii locuia

magna Balarìna, o văduvă care lucra într-o tavernă din Orașul Vechi și care, de obicei, pe la ora aceea mergea la culcare, după o noapte de lucru.

La început, Laura crezuse că se numea „Balarìna” din cauza dimensiunilor sale robuste, dar apoi descoperi că numele ei de familie fusese adaptat după obiceiul de la Torino: numele soțului ei fusese trecut la feminin, deci soția lui *monsù* Ballerini devenise doamna Ballerina.

Era o concepție greșită pe seama căreia văduva se amuza adeseori, iar dânsei îi plăcea foarte mult să râdă. Trăise singură de când soțul ei murise în război, dar nici măcar nenorocirea nu reușise să-i afecteze buna dispoziție. Râsul ei răgușit, glumele sale mereu pregătite și zâmbetul ei lipsit de dinți, amabilitatea sa și inima ei bună o făceau pe *magna* Balarìna una dintre cele mai populare persoane din târgul Dora.

Laura simți că îi stă inima în loc când văzu o mulțime de oameni stând în fața casei sale; cu toții aveau niște expresii sumbre și își țineau pălăriile în mână.

A murit, se gândi ea și simți că laptele ingerat la micul dejun încerca să îi iasă din stomac.

Își schimbă direcția de mers pentru a se apropia și pentru a privi mai atent: în acel moment bătrâna ieșea din casă arătând ca o persoană care tocmai fusese trezită din somn. Părul ei creț și neîngrijit arăta ca un tufiș cenușiu care îi crescuse deasupra capului.

Laura se simți ușurată.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă pe cel mai apropiat trecător care îi răspunse:

— Cuțitarul.

Acel nume îngrozise orașul Torino; victimele sale erau bărbați singuri, care erau atacați în miez de noapte prin cele mai sărace cartiere ale orașului. Îi înjunghia până mureau și apoi le smulgea inimile… poate cât încă mai erau în viață.

Pentru oamenii din Balòn, care erau obișnuiți să trăiască cu frica celor care pândesc din întuneric, Cuțitarul era doar unul dintre numeroasele nume ale Omului de la Răscruce. Nimeni nu se mira că zbirii de la vicariatul de poliție nu reușiseră încă să-l găsească pe vinovat; diavolul nu s-ar fi lasat prins atât de ușor și

cu siguranță nu de către niște simpli muritori.

— *Magna* Balarìna, o strigă Laura…, sunteți bine?

Bătrâna clătină din cap în semn că „nu” și, cu o privire îngrozită, arătă spre aleea din spatele casei, unde erau adunați majoritatea curioșilor.

Laura știa că ar fi fost mai bine să o salute și să o felicite pentru că nu i se întâmplase nimic rău. Știa că ar fi fost mai bine să își reia drumul și să ajungă la magazinul săpunarului, dar fiind ghidată parcă de o voință care nu era a ei se apropie de intrarea de pe alee unde se afla un bărbat întins pe pământ. Acel om era mort.

Avea cămașa descheiată și pantalonii în vine; fusese ucis din cauza unui număr incredibil de răni prin înjunghiere. În mijlocul pieptului avea o gaură neagră și sângerândă. Un braț îi era întins în lateral, având degetele îndoite peste palme. Laura își luă privirea de la părțile lui intime, întrebându-se de ce nu i le acoperise nimeni, pentru a o cruța pe biata victimă măcar de acea ultimă umilință.

Făcu doi pași înapoi pentru a se întoarce pe stradă și pentru a respira.

Văduva se afla acolo cu doi bărbați cu aspect sever, iar Laura presupuse că erau zbiri de la vicariat. Făcu câțiva pași, se apropie și o auzi pe femeie spunând:

— …mai erau câteva ore până în zori și eu…

— Câte ore?

Unul dintre zbiri o întrerupse, având o voce puțin mai puternică decât o șoaptă. Avea o cicatrice pe obraz, care era marcată de urmele albicioase ale unor cusături; fără îndoială era urma unei răni de cuțit.

— Nu îmi amintesc. Cred că am auzit clopotele de la ora patru, dar nu le-am dat importanță. Este ceva important?

— Da, mârâi zbirul. Continuați!

— Eram deja în pat când am auzit zgomote în spatele casei; niște oameni se certau. Apoi ceva s-a izbit de perete. Și apoi cineva a strigat.

— Câte voci erau?

— Poate că trei. Vorbeau unul peste altul.

— Voci de bărbați? interveni celălalt bărbat cu aceeași

gravitate în voce ca și primul.

Laura nu reușea să înțeleagă de ce se comportau cu văduva de parcă ea ar fi fost suspectată de ceva.

— Da… de fapt nu, nu. Poate că a fost și o femeie.

— Da sau nu?

Magna Balarìna zâmbi, ca întotdeauna:

— Dormeam liniștită. Când mă trezesc brusc, nici măcar nu știu cum mă cheamă.

— Ați face bine să fiți sigură, răspunse bărbatul cu cicatrice și în acel moment o observă pe Laura. Tu cine ești?

Laura tresări speriată, iar de frică parcă deveni mută.

— Aștept! insistă polițistul.

Văduva interveni:

— Este ucenica fabricantului de săpun. S-a oprit ca să mă întrebe dacă sunt bine.

Bărbatul continua să aibă o expresie ostilă.

— Este bine, după cum poți vedea, îi spuse Laurei. Poți pleca acum.

Celălalt profită de ocazie pentru a li se adresa tuturor curioșilor care rămaseră în zonă:

— Și voi nu aveți altceva de făcut?

Mulțimea începu să se disperseze și chiar și cei mai încăpățânați fură convinși, când bărbatul cu cicatrice adăugă:

— Doar cei care au indicii despre crimă pot rămâne. Voi începe imediat interogatoriile.

Laura se grăbi să lase în urmă casa văduvei și aleea cu trupul schingiuit, dar amintirea continuă să îi rămână în minte toată dimineața. În cele din urmă, văzând-o atât de distrasă, Bruno o întrebă ce se întâmplase. Când îi povesti, fu mult mai înțelegător și mai amabil decât și-ar fi putut închipui ea.

— Trebuie să iau câteva esențe de la negustorul Martini. Știi unde este magazinul lui?

— Pe strada Rosa Rossa.

— Du-te tu în locul meu! O plimbare nu ți-ar strica.

Laura nu așteptă să i se ceară de două ori. Îi mulțumi patronului ei și părăsi magazinul pentru a merge în oraș.

Spera să o întâlnească pe *magna* Balarìna pe drum, dar ușa casei sale era zăvorâtă. Poate că își reluase somnul care îi fusese

întrerupt. Laura spera că nu fusese dusă la Palatul Civic pentru un alt interogatoriu.

Urcă rapid panta către porțile orașului, încercând să treacă de micuța ceată de cerșetori folosindu-se de toată amabilitatea de care era capabilă.

Luă o pâine din coș și i-o oferi unei bătrâne zdrențăroase cu ochii miopi, care îi aminti de Rosina. Mai avea o bucată de pâine la ea, dar se lupta cu tentația de a o dărui; de fiecare dată când mergea în oraș trecea pe lângă Piazza delle Erbe în speranța de a-l întâlni pe Bastiano. Pâinea era pentru el, iar Laura avea să îi ducă o bucățică de fiecare dată când ar fi avut ocazia.

Dincolo de podul mobil, în umbra porților San Michele, un soldat cu aspect vigilent stătea de pază.

— Nu aveți săpunuri astăzi? spuse el studiind-o din cap până în picioare.

— Acum le pregătim. Vă pot aduce diseară o bucată.

— Nu voi fi de serviciu diseară.

— Îmi pare rău, voi păstra câteva pentru data viitoare.

— Vă mulțumesc pentru amabilitate.

Paznicul făcu un pas în lateral și renunță la expresia aceea de militar, înlocuind-o cu una amabilă:

— O zi plăcută!

Laura se obișnuise să le ofere soldaților bucățile rămase după procesare, un cadou de care mai apoi se foloseau fie ei înșiși, fie prietenele lor. În felul acesta se făcuse plăcută fără a se lăsa convinsă să le ofere sărutări sau să le facă favoruri pe care paznicii le solicitau adeseori, agasând fetele tinere care trebuiau să intre în oraș.

Ocoli piața de fructe pentru a nu fi obligată să se strecoare printre tarabe, unde hoții și cei care, ascunși în mulțime, nu puteau rezista tentației de a sta cu mâna întinsă.

În partea de nord a pieței mai multe străduțe înguste duceau spre Orașul Vechi. Laura alese una dintre ele și o urmă, luând-o la stânga și, după un timp, la dreapta, mergând apoi tot înainte până în Piazza delle Erbe.

Când ajunse acolo, fu impresionată de absența tarabelor și de numărul mare de oameni prezenți. Își întoarse privirea în direcția spânzurătorii și văzu călăul pregătind lațul; pe eșafod, la

mică distanță, trei ofițeri în uniformă vorbeau pe un ton scăzut.

— Ce se întâmplă? îl întrebă pe un omuleț care stătea în apropiere.

Era un tip suplu, cu o mustață lungă și o barbă ascuțită, care îi conferea o expresie șireată.

— Cavalerul Bernardi va fi spânzurat, răspunse el.

Pe 12 iunie, Susa se predase după doar o săptămână de asediu, iar curtea marțială îl găsise vinovat de lașitate și de înaltă trădare pe guvernator.

— Se spune că a făcut-o pentru a evita represaliile împotriva civililor, răspunse Laura cu prudență. Omul deveni imediat mai agresiv:

— Și dumneavoastră credeți că este o nedreptate, nu-i așa?

— Nu știu. Din fericire, nu eu trebuie să iau aceste decizii legate de viața cuiva.

Bărbatul se liniști și îi zâmbi îngăduitor:

— Așa e. Cred că pot spune și eu același lucru.

Laura nu îi răspunse, iar bărbatul încetă să se mai uite la ea, atenția fiindu-i atrasă de o bătaie de tobe din depărtare.

Trebuie să plec înainte să înceapă, se gândi Laura, dar realiză prea târziu, pentru că piața se umpluse mai repede decât își imaginase. Cu cât încerca mai mult să se îndepărteze, cu atât mai mulți oameni păreau să se adune în jurul ei.

Bătaia de tobe se auzi și mai tare, apoi deveni asurzitoare. Laura văzu șiruri de soldați mărșăluind, apoi văzu căruța și pe membrii Frăției Milostivirii.

— Faceți loc, faceți loc! strigară soldații.

Un val reverberă prin mulțime, iar Laura simți cum fu împinsă în spate.

Cavalerul Bernardi se afla într-o căruță, având încheieturile legate: era un bărbat în vârstă, robust și obosit, care privea spre mulțime de parcă ar fi căutat pe cineva. Oamenii îl insultau, îl batjocoreau sau îl încurajau să aibă credință.

Părintele Valfré se afla lângă el, cu scopul de a-i oferi alinare. Insultele și vorbele batjocoritoare nu îi erau adresate preotului; recunoscându-l, mulți își făceau semnul crucii.

— Cine este preot? Tu știi? întrebă o fată cu trăsături exotice, iar Laura crezu că i se adresase ei. Ea îi răspunse:

— Părintele Sebastiano Valfré, de la Biserica „San Filippo”.

În același timp un bărbat care se afla lângă tânără îi spuse:

— La Torino îl știe toată lumea. Este părintele Valfré.

— O da! Bun preot. Ajută *la lume*.

Laura nu știa dacă străina vorbise cu ea sau cu bărbatul care îi răspunsese. Nefiind sigură, spuse:

— Se spune că face minuni.

Atât fata cât și interlocutorul ei o ignorară; apoi valul de oameni se mișcă; unii se împingeau și dădeau din coate. Pas după pas, Laura reuși să se retragă până când spațiul din jurul ei se lărgi, permițându-i să se îndepărteze; nu ieșise încă din piațetă când se auzi un foc de armă și un bărbat sosi călare, fluturând ceva în mână. Și când un vuiet de bucurie și de dezamăgire izbucni în mulțime, înțelese că Bernardi fusese grațiat.

Se uită în jur încă o dată, sperând să recunoască un om invalid cu un cărucior din lemn. În cele din urmă, îi lăsă pâinea unui prichindel cu fața slabă și cu niște pantaloni atât de largi, încât era nevoit să și-i lege la brâu cu un șnur.

36

Ambarcațiunile alunecau de-a lungul fluviului Po, unele fiind atât de încărcate încât chila era scufundată aproape complet; doar o mică smucitură ar fi fost de ajuns ca să le facă să prindă apă. Cele care erau nevoite să urce în amonte erau trase de boii de pe mal și manevrate de oameni care testau fundul apei cu vâslele pentru a le împiedica să rămână împotmolite.

Gustìn urmări andocarea unei bărci. Animalele epuizate fură scoase din jug și duse într-un grajd din apropiere. Portarii începură să descarce sacii de făină destinați brutarilor din oraș.

Târgul Moschino, care noaptea oferea de lucru contrabandiștilor și curvelor, la lumina soarelui se umplea de pescari, de hamali și de spălătorese. Singurii care nu aveau un program erau hoții și escrocii. Gustìn practicase încă de când era copil aproape toate acele meserii, de la cele oneste la cele mai puțin oneste.

Privi dincolo de râu, unde plasele întinse ale pescarilor erau sărutate de razele soarelui. În vârful podișului împădurit pe care torinezii îl numeau „munte” se afla mănăstirea călugărilor capucini. În dreapta și în stânga, urmând cursul fluviului Po, se aflau dealuri presărate cu păduri și podgorii, ferme, forturi și turnuri de veghe.

— Și dumneata te gândești la minunea de pe munte?

Gustìn se întoarse pentru a-l privi pe contele Gropello, chiar la timp pentru a-i observa expresia amuzată. Își bătea joc de el și de scepticismul lui.

Întâmplarea despre care vorbea se petrecuse cu mai bine de șaizeci de ani în urmă. Ducele murise din cauză că mâncase ceva nepotrivit și se spunea că rețeta venise de la Paris, fiind dictată chiar de cardinalul Richelieu cu scopul de a cuceri ducatul fără o

luptă. Soția ducelui, de fapt, era sora lui Ludovic al XIII-lea.

Cei doi cumnați îi ținuseră piept Christinei a Franței[66] folosind armele, iar disputa aceea familială se transformase într-un război care implicase și puterile străine.

Când soldații francezi au ajuns la Torino, locuitorii din târgul Moschino au fugit la mănăstirea de pe munte, fiind siguri că teama de a profana un loc sacru avea să îi țină departe pe jefuitori. În schimb, după ce au spart ușa bisericii, francezii au început masacrul. Unul dintre ei s-a apropiat de altar pentru a fura sfintele daruri, dar o flacără s-a răspândit din tabernacul, punându-i pe blasfematori pe fugă.

— Singurul miracol a fost că în biserică a intrat un soldat atât de prost încât a făcut să îi explodeze în față săculețul cu praf de pușcă, observă Gustìn.

Contele îl privi cu milă:

— Din când în când ar trebui să asculți înțelepciunea celor care știu mai multe decât dumneata.

— Oare această înțelepciune ar trebui să mă convingă că Dumnezeu a fost de partea noastră în timpul Războiului celor doi Cumnați? Că tot așa va fi și de data aceasta?

— Din partea mea, crezi ce vrei, mormăi contele.

Lui Gustìn i-ar fi plăcut să îi spună alte povești pe care le auzise în copilărie despre munte: despre fantome venite din gropile comune ale ultimei ciume, despre călători dispăruți pe drumul dintre Torino și Chieri, despre cadavre sfâșiate de fiare sălbatice. Dacă cineva voia să creadă în povești, nu trebuia decât să o aleagă pe cea pe care o prefera.

— Iată-l! îl avertiză Gropello, iar Gustìn abandonă acele gânduri revenind în prezent.

Omul pe care îl aștepta contele era mai tânăr decât el și mai în vârstă decât Gustìn. Avea haine elegante și un aspect sănătos, dar avea tenul palid al unei persoane care nu prea se expunea la soare: în mod clar un membru al nobilimii. Fața îi sclipea de sudoare, iar ochii de anxietate.

— Ceva vești? îl întrebă pe Gropello imediat ce ajunse lângă el.

— Îmi pare rău. Ducele nu a vrut să audă nimic. Să mergem!

O luară pe strada Po, iar Gustìn îi escortă, fiind cu ochii pe trecătorii cu care se întâlneau. Vara se apropia de sfârșit, dar

doamnele încă foloseau umbrele și evantaie pentru a combate căldura, în timp ce bărbații trebuiau să se mulțumească doar cu fluturarea pălăriilor.

Aliațele ducelui aduseseră la Torino germani cu tenul deschis și ars de soare, unguri îmbrăcați în haine extravagante, hughenoți care emigraseră din Franța, elvețieni și chiar irlandezi cu părul roșcat și creț. Gustìn auzea limbile străine împletindu-se cu dialectul piemontez asemenea unui amestec de mirosuri de condimente în piața de ierburi.

Strada era plină de cerșetori și mulți dintre ei aveau fețe noi. Familii întregi fugiseră din mediul rural de frica războiului, fiind oameni disperați, gata să fure sau să se prostitueze: mai multă forță de lucru pentru bandele de criminali din târgurile Dora și Moschino și mai mult de lucru pentru zbiri.

— O nouă crimă teribilă la Balòn! striga un vânzător de broșuri.

Gustìn cumpără una și o puse în buzunar. Avea să o citească mai târziu.

— Știți că nu este un trădător! spuse nobilul gâfâind din cauza ritmului iute.

Desigur, i se adresa lui Gropello; nici măcar nu făcuse efortul de a i se prezenta lui Gustìn sau de a-l întreba cum se numea.

— Nu eu sunt cel care decide, răspunse contele.

— Dar judecătorii de la primul proces l-au declarat nevinovat!

— Dar cei de la cel de-al doilea nu au făcut-o.

— Bineînțeles că nu, ducele i-a ales. Îl vrea pe verișorul meu pe eșafod. Adevărul este că Susa nu era echipată, iar fortificațiile erau prea vechi.

— Alteța Sa Regală ar putea totuși să se răzgândească, spuse Gropello, dar Gustìn nu ar fi pariat niciun ban pe omul condamnat.

De fapt, comportamentul lui Bernardi nu fusese lipsit de vină: din raportul întocmit de Felice reieșea că guvernatorul îl primise pe La Feuillade în biroul său, permițându-i să vizualizeze harta fortificațiilor, care era atârnată pe perete.

Ajunseră în Piazza delle Erbe, unde un număr mare de spectatori se alăturase micii mulțimi care se plimba de obicei pe sub arcade. Numeroase conversații se împleteau în aer, dominate

de vocile copiilor care se jucau și de strigătele vânzătorilor ambulanți care vindeau biscuiți, frigărui cu carne, vin, ouă fierte, țuică și pachețele cu clătite.

Patrulele miliției păzeau spânzurătoarea și patrulau pentru a descuraja hoții de buzunare, dar și pentru a se asigura că nimeni nu exagera exprimând opinii împotriva deciziei ducelui.

Mulțimea păru că se desparte în două atunci când trecu Gropello, exact așa cum făcuse marea pentru Moise; bărbații și femeile se retrăgeau din calea lui când realizau cine era, creând un culoar format din respect și din teamă.

În mulțime se afla și Anna Rossotto. Se uita la spânzurătoare cu expresia curioasă a unui copil care aștepta să vadă un pui ieșind dintr-un ou.

Deci se întorsese de la Genova.

Gustìn se întrebă dacă în casa familiei Rossotto cu toții erau la fel de fericiți să o revadă. Așteptă ca Gropello și însoțitorul său să se oprească undeva în apropiere, apoi parcurse repede distanța care îl despărțea de fată.

— *Mademoiselle*, e plăcut să vă revăd, o întâmpină el cu o plecăciune.

— Domnule Augusto Graziadei, răspunse Anna, și dumneavoastră ați venit aici ca să vă bucurați de spectacol?

Gustìn simți că i se usucă gura. O fată dintr-o familie bună cu siguranță nu ar fi vorbit în acel fel despre o execuție, nu ar fi folosit acel ton și nici nu ar fi afișat acel zâmbet. O fată dintr-o familie bună nu ar fi trebuit să se afle acolo.

Se uită în jur, căutând prin mulțimea care striga.

— Tatăl dumneavoastră nu este aici?

— A fost chemat la Curtea regală pentru o consultație, răspunse Anna. Cred că pentru una dintre fiicele ducelui.

— Și dumneavoastră ați venit aici.

— Nu am asistat niciodată la uciderea unui om.

Fata stătea în mijlocul pieței, veselă și răutăcioasă, uitându-se spre spânzurătoare și jucându-se cu o șuviță de păr. Gustìn se simți confuz în prezența ei, exact la fel ca data trecută. Fragil, naiv și confuz.

— În aceste vremuri, nu este prudent ca o fată să se plimbe singură.

— Și de ce nu? ripostă Anna, cu o grimasă de uimire infantilă. De ce ar trebui să mă tem, domnule Augusto?

— Torino este un oraș periculos.

— O, da! chicoti Anna. Există un criminal periculos care umblă liber.

Clopotele bătură ora prânzului și Gustìn tresări. Simți că i se face pielea ca de găină pe brațe.

— Despre ce vorbiți?

— Nu ați citit broșurile, răspunse ea încântată.

— Mai devreme am cumpărat una pe strada Po.

— Da, încă o victimă. Au găsit-o în această dimineață.

Chipul radios al Annei căpătă o grimasă de tristețe.

— Bietul băiat… era atât de tânăr.

Acele cuvinte care compătimeau mortul, dar și tristețea de pe fața ei erau la fel de false precum sărutul lui Iuda.

Se auzi o bătaie de tobe: execuția era pe punctul de a începe.

Anna avea un spectacol de urmărit, iar Gustìn avea un stăpân de protejat. Se salutară, iar între timp un cortegiu sosi mărșăluind de pe strada Dora Grossa, însoțit de soldați în uniforme de diferite de culori: ducele poruncise ca mai multe regimente să participe la execuție, astfel încât ei să afle ce îi aștepta dacă aveau să își dezamăgească patria și ducele. Apoi sosi o căruță, înconjurată de bărbați în tunici cu glugi negre.

O fată de lângă Gustìn se întoarse să îl întrebe cine erau aceia; avea un accent ciudat și muzical și doi ochi frumoși și destul de uimiți. *Unguroaică*, se gândi Gustìn și îi răspunse:

— Frăția Milostivirii. Îi ajută pe cei condamnați la moarte.

Steagul tulburător al Frăției, aflat în fruntea procesiunii, înfățișa un schelete cu mottoul *Manus Domini tetigit me*, „Am fost atins de mâna lui Dumnezeu”. Preoții afirmau că sentința la moarte făcea ca ispășirea pentru crimele comise să fie mai rapidă. Un mod de a oferi Raiul chiar și celor care nu îl meritau, se gândi Gustìn cu un rânjet. Indiferent dacă Bernardi fusese atins sau nu de mâna divină, în curând avea să simtă mâna călăului.

Cavalerul se afla în picioare, în căruță. Era un bărbat în vârstă, palid, cu ochii fixați asupra unui punct; poate că îi dăduseră niște țuică să bea pentru a-l face să stea liniștit înainte de execuție.

Pentru a-i oferi alinare, în căruța de lângă el, se afla un preot bătrân și slab cu o barbă albă și îngrijită și care avea un aspect înțelegător și blând.

Gustìn se simți tras de braț:

— Cine este preot? Tu știi? îl întrebă fata.

— La Torino îl știe toată lumea. Este părintele Valfré, răspunse el, în același moment în care o voce de femeie se auzi din mulțime, chiar în spatele lor, spunând:

— Părintele Sebastiano Valfré, de la Biserica San Filippo.

— O, da! Bun preot. Ajută *la lume*, observă străina, iar cealaltă fată răspunse:

— Se spune că face minuni.

Gustìn nu îi aruncă nici măcar o privire fetei care se băgase în discuție; nici nu făcu vreun comentariu sarcastic cu privire la ultima sa replică.

Trecuse mult timp de când intrase ultima oară pe ușile oratoriului de la San Filippo și Gustìn se îndoia că părintele Valfré l-ar fi recunoscut ca fiind unul dintre numeroșii copii murdari și plini de bube care veneau să îi ceară o farfurie de supă, având certitudinea că nu aveau să fie nevoiți să îi ofere nimic în schimb, poate doar să aibă răbdare să asculte vreo predică despre viața plină de virtute a vreunui bun creștin.

În alte părți, mila preoților se plătea cu favoruri care aproape mereu presupuneau obligativitatea de a-ți da jos pantalonii.

Doi paznici îl făcură pe Bernardi să coboare, în timp ce regimentele se aliniară de ambele părți ale spânzurătorii. Tobele continuau să fie bătute, iar din mulțime începură să apară comentarii vulgare, rugăciuni, rugăminți.

Soldații, condamnatul și părintele Valfré urcară pe eșafod, unde aștepta călăul, alături de trei ofițeri, dintre care unul ținea un pergament rulat. Tobele tăcură, lăsând loc tăcerii. Soarele amiezii era orbitor, iar Gustìn începu să își simtă capul pulsându-i de durere.

O amintire îi apăru în fața ochilor, mai vie decât realitatea.

Nu mâncase de o zi și jumătate și totuși își simțea stomacul strâns nu de foame, ci de furie. Din cauza mulțimii din jurul său, nici măcar nu avea cum să plece. Și de ce să plece? Doar venise

anume pentru acel lucru.

Cineva aruncă cu pietre în Ascapìss, în prietenul său, Ascapìss, tovarășul său de drum și de nenorocire, în timp ce acesta urca pe eșafod cu o glugă trasă peste cap, îmbrăcat cu haine murdare de transpirație și de urină uscată. Călăul aruncase deja lațul peste grindă și aștepta răbdător să își facă treaba.

Capul lui Ascapìss se mișcă de parcă ar fi încercat să scape de glugă. Cei care trăiseră alături de el mult timp știau că făcea acel lucru de fiecare dată când era agitat: și bineînțeles că între timp spunea as capìss.

La vita a l'é 'na gran bastarda, as capìss.

Ar fi putut fi însemnul de pe epitaful său: „Viața asta e o mare nenorocită, se înțelege".

Ascapìss își pierduse dreptul la viață alegând să se certe cu persoana nepotrivită într-o noapte nepotrivită. Dacă doar i-ar fi furat geanta, ar fi scăpat cu viață, însă era beat, așa că se trezise cu un cuțit pătat de sânge în mână și cu oamenii din jurul său strigând și chemând paznicii.

Călăul îi puse lațul în jurul capului, iar nodul rămase suspendat deasupra sa. Preotul îi ascultă mărturisirea: cuvinte rostite prin glugă, care făceau ca stofa să se încrețească…

Unul dintre ofițeri începu să citească cu voce tare, fiind acoperit de țipetele spectatorilor.

— …executanți ai justiției ducelui…

— Este o nedreptate!

— Nenorociților!

— …înaltă trădare… de neiertat în fața inamicului…

— Aveți milă!

Începuseră certurile; trupurile oamenilor din mulțime se mișcau precum un val, creând spațiu pentru lupte și injurii. Soldații fură nevoiți să intervină pentru a calma oamenii.

Un foc de armă răsună provocând multe țipete…

— Opriți-vă, opriți-vă!

Sosi un cal care galopa; era călărit de un nobil care ținea frâiele într-o mână și un pistol încă fumegând în cealaltă.

— Foschieri, șopti Gropello cu voce joasă, dar cineva îl auzi și numele a început să se răspândească din gură în gură.

Contele Foschieri, nobil la Curtea regală și maior, acționa adeseori ca purtător de cuvânt al ducelui.

Oamenii îi făcură loc pentru a-l lăsa să ajungă lângă spânzurătoare, unde Foschieri descălecă, urcând treptele din lemn două câte două și îi înmână un document ofițerului care pronunțase sentința.

Se făcu o liniște deplină, de parcă lumea ar fi putut auzi chiar și gândurile. Ofițerul dădu din cap și îi spuse ceva lui Bernardi care își acoperi fața cu mâinile, în timp ce părintele Valfré își împreună mâinile și le ridică spre cer. Iar mulțimea reacționă cu un urlet de dezamăgire și de bucurie.

În ultima clipă, ducele acordase grațierea.

66 Sora regelui Franței, Ludovic al XIII-lea și soția lui Vittorio Amedeo I de Savoia; după moartea soțului a fost regentă a ducatului de Savoia între 1637 și 1663.

37

„Il Gallo” era o tavernă din Orașul Vechi, frecventată de negustori și de ofițerii din regimentele savoiarde. În aceeași zonă se aflau închisorile senatoriale și cele dominicane, Biserica „Santo Spirito”, seminarul și domul.

De obicei, Gustìn păstra distanța față de acea zonă din Torino; acolo se aflau prea mulți preoți și prea mulți zbiri pentru gusturile sale, dar fusese ideea lui Gropello să mănânce acolo și nu intenționa să îl contrazică pe stăpânul său pentru ceva atât de nesemnificativ.

Intră în tavernă îndreptându-se spre conte și fu întâmpinat de un miros de pâine, de carne și de ceapă. Judecând după porțiile din farfuriile clienților și după viteza cu care acestea erau golite, mâncarea era bună și abundentă.

Podeaua era curată, nu existau bețivi care să doarmă pe mese, iar clienții își vedeau de treaba lor; erau cu toții oameni respectabili, burghezi și ofițeri cu uniforme și jachete cu nasturi bine cusuți, cu cămăși spălate și cu pantofi strălucitori.

Atenția lui Gustìn fu atrasă de o doamnă care stătea singură la masa de lângă fereastră; mânca folosind o furculiță și un cuțit, suflând peste fiecare îmbucătură înainte de a o pune în gură și ștergându-și buzele după fiecare gură de vin. O femeie elegantă, bine îmbrăcată, cu o cascadă de păr auriu și cu pielea netedă precum o piersică.

Era mai mult decât frumoasă; știa și ea acel lucru, de aceea se așezase la o masă unde putea fi admirată mai bine de toată lumea.

— Îmi place, comentă Gustìn, întorcându-se către stăpânul său.

Nici măcar el nu știa dacă se referea la mâncare, la local sau la

acea doamnă frumoasă. Gropello făcu doar un gest cu capul. Se vedea că era mai mult decât mulțumit. Grațierea lui Bernardi îi confirmase influența pe care o avea asupra ducelui sau, cel puțin, așa crezuse verișorul condamnatului, care îi promisese eterna sa recunoștință. Gropello avea să încaseze acea datorie la momentul oportun: mereu o făcea.

Căutară printre mesele goale una potrivită pentru a-i putea urmări pe cei care intrau și ieșeau. Apoi comandară cina de la o servitoare cu buză de iepure.

— *Cerèa,* Gioàn Batista! Ce te aduce pe la noi? îl salută gazda, ieșind din bucătărie pentru a ajunge la masa lor.

Doamna își întrerupse masa pentru a-i privi, iar Gustìn întâlni o pereche de ochi albaștri și răutăcioși.

— Mireasma plăcintei tale se simte din stradă, răspunse Gropello.

— Pe barba lui Moise, ce onoare să te am ca oaspete… Ce mai faci?

— Gustìn, acesta este domnul Ascanio Vignale.

Hangiul avea o mână la fel de mare și de grea precum o lopată, iar fizicul lui era viguros, în ciuda faptului că probabil trecuse de șaizeci de ani.

— El este fiul dumitale? întrebă el privindu-l pe Gropello.

— Nu. Fiul meu s-a dedicat Bisericii.

Gustìn știa că pentru conte acea întrebare era încă o rană deschisă.

— Mă înșală vederea, insistă Vignale, totuși mi se pare că acest tânăr seamănă foarte mult cu tine.

— Obiceiurile proaste îi fac pe oameni să se asemene, recunoscu Gropello.

Avea acea expresie pe care Gustìn o cunoștea bine, prin care voia să îl facă să înțeleagă faptul că nu ar fi trebuit să mai insiste. Și gazda îi observă privirea, astfel că schimbă subiectul:

— Sunt sigur că nu știai că m-am căsătorit din nou.

— La vârsta dumitale? Ei, hai, îți bați joc de mine?

— Vorbesc serios! Costanza?

Doamna cea elegantă se ridică scuturându-și firimiturile de pe fustă, apoi se apropie. Nu înainte de a-și curăța degetele, băgându-le în gură cu o privire voluptuoasă.

— Aceea este soția dumitale? reuși să șoptească Gropello înainte cu o clipă ca ea să sosească.

Fata era mult mai tânără decât hangiul, ar fi putut fi fiica sau chiar nepoata lui.

— Soția mea, Costanza, o prezentă Vignale.

Ea îl îmbrățișă și îl sărută pe buze. Gustìn îl observă pe stăpânul său strângându-și buzele.

— Dragă, iată-l pe contele Gropello și pe prietenul său, domnul Augusto.

— Prietenul? repetă Costanza zâmbind, parcă insinuând ceva amuzant.

— Lucrează pentru mine, o lămuri contele, iar privirea femeii se umplu de curiozitate.

— Rămâi și povestește un pic cu noi, o invită Vignale.

— Dacă aș crede că s-ar merita să le ofer din timpul meu, nu ți-aș cere permisiunea!

— Ați auzit-o? izbucni gazda în râs, ce temperament are, este o încântare!

Gustìn își strânse buzele ca să zâmbească:

— Un înger adevărat, un miracol divin!

— Mă luați peste picior?

Costanza păru surprinsă, iar Gustìn îi imită tonul:

— Nu aș îndrăzni niciodată!

Gropello nu o băgă în seamă: nici pe ea, nici răspunsurile sale grosolane.

— Dacă îmi amintesc bine, aveai o pivniță bine aprovizionată, îi spuse el lui Vignale.

— Ai o memorie bună. Vrei să o vezi?

Vignale vru să îl conducă, apoi se întoarse să își privească soția.

— Vii cu noi, scumpo?

— Glumești? Nu vreau să-mi murdăresc hainele.

Gropello zâmbi ușor și nici măcar nu încercă să ascundă acel lucru, apoi îl urmă pe hangiu până în spatele hanului. Gustìn era sigur că stăpânul său folosise scuza de a vizita pivnița pentru a vorbi cu hangiul fără a fi deranjat.

Bănuia că subiectul conversației avea să fie chiar Costanza: era una dintre acele femei care umblau după moșteniri și care la

Torino se numeau *Cont'sse dij pavòn*, „Contesele păunilor", datorită obiceiului lor de a se îmbrăca cu mare fast.

Rămase așezat la masă, iar tânăra soție a lui Vignale îl privea fără să vorbească. Se întrebă dacă ar fi trebuit să se ridice sau să o invite să se așeze. Găsi răspunsul la întrebare, privindu-și farfuria și continuând să mănânce.

— Mi-am dat seama ce fel de persoană ești, șopti ea.

Fără a o privi, îi răspunse:

— Bravo!

— Te bucuri de protecția contelui și ai impresia că ești mai presus de oricine și de orice.

Gustìn ridică din umeri și termină de mestecat, cu calm, îmbucătura.

— Nimeni nu e perfect. În afară de dumneata, desigur.

— Ești un ticălos arogant.

— Iar dumneata ești delicioasă, dar puțin patetică.

— Patetică?

— Nu știu cum altfel să o definesc pe soția unui hangiu care se comportă de parcă ar urma să participe la un bal de la curte.

— Aș putea spune același lucru și despre dumneata.

— Oh, chiar așa?

Mestecând cu o lentoare exasperantă, Gustìn își ridică brațul pentru a-i arăta mâneca jachetei sale, cu urmele de pete care nici măcar prin spălare nu se mai duceau.

— Spui că gustul meu pentru îmbrăcăminte te face de minune? Iartă-mă, nu am vrut să te umilesc cu prezența mea.

— Cu siguranță nu mă va face să mă simt umilită un ticălos care și-a făcut averea pupând în fund un om puternic. Pentru că recunosc un ticălos atunci când văd unul.

Gustìn își ridică paharul de vin spre ea ca pentru un toast și își umezi gura cu o sorbitură lungă. Înghițind, zâmbi și spuse:

— La fel și eu. Dar îți recunosc că măcar ești frumoasă.

Costanza îl privi sfidătoare, dar Gustìn realiză că se străduia să nu zâmbească. Apreciase complimentul său.

— Deci ți se pare că sunt patetică, dar frumoasă?

— Frumoasă, da. Și puțin patetică.

— Pentru că mă îmbrac puțin elegant.

— Păi, da.

— Ce este în neregulă cu a te bucura de viață? Doar una avem.

Costanza se așeză în fața lui la masă, iar privirea sa trufașă de mai devreme păru să fi căpătat o urmă de uimire și de curiozitate.

— Nu știm ce ne va aduce ziua de mâine.

— Pot să îți răspund la această întrebare fără să consult horoscopul și fără să te pun să cheltuiești banii pe la ghicitoare. Un război: asta ne va aduce ziua de mâine.

— Acest lucru nu pare să te sperie prea tare.

— Chiar nu mă sperie.

Gustìn continuă să fie atent la farfuria sa, fiind totuși atent și la semnalele pe care i le trimitea ea: tonul vocii sale, parfumul ei cald și senzual.

— Nici măcar de faptul că Torino ar putea deveni o provincie franceză? insistă Costanza cu o voce scăzută.

— Regatele se nasc, prosperă și apoi se prăbușesc.

— Ce surpriză... În spatele hainelor grosolane se ascunde un filosof.

Gustìn realiză că acel schimb de replici îl amuza și că și-ar fi dorit ca Gropello și Vignale să mai zăbovească puțin în pivniță.

— Ce este în neregulă cu a te bucura de viață? spuse ea și păru realmente dispusă să se bucure de viață... nu doar de hainele la modă.

Gustìn își goli farfuria cu acel gând în minte, care aprinse o dorință în el.

Când termină, Costanza chemă chelnerița cu buza de iepure și îi porunci să curețe masa. Îl salută pe Gustìn întinzându-i mâna ca să îi fie sărutată.

— Să ne mai vizitați, domnule Augusto.

Ochii ei erau îndrăzneți, inteligenți. Și plini de promisiuni.

38

Torino, 2 septembrie 1704

Când Gustìn deschise ochii, lumina părea că stă la pândă, așa că îi atacă privirea.

Clătină din cap și își acoperi fața cu mâinile.

Lângă el, Pollux abia dacă se mișcă, adaptându-se la spațiul disponibil. Gustìn invidia capacitatea pisicilor de a dormi când voiau și cât voiau. În ceea ce privea visele pisicilor, ale lui Pollux erau probabil pline de șoareci, de păianjeni și de insecte numai bune de vânat, de tapiserii care se desprindeau de pe pereți, de perne moi și de canapele în care să își înfigă unghiile.

Gustìn se ridică în fund, deranjând pătura astfel încât să deranjeze și pisica, care în cele din urmă sări jos din pat pentru a găsi un loc mai confortabil unde să doarmă.

Lumina care puțin mai devreme aproape că îi rănise privirea aparținea unei dimineți însorite; trecea prin obloane, ajungând pe scaun și pe jacheta sprijinită de scaun. Un teanc de hârtii îndoite îi ieșea din buzunar.

Gustìn își aminti de broșura cumpărată cu o zi înainte pe strada Po și își aminti că se referea la o crimă. Mintea lui se trezi complet.

O NOUĂ CRIMĂ A CUȚITARULUI

Astăzi a fost găsit încă un bărbat ucis printre casele din târgul Dora. Rănile cumplite care i-au devastat trupul sunt similare cu

cele ale celorlalte victime ale criminalului cunoscut sub numele „Cuțitarul”, care a umplut acest oraș de groază încă *de la începutul verii.*

Trebuie să ne propunem să avem încredere că generoasa muncă a vicariatului va duce cu siguranță la capturarea acestui crud criminal. Suntem cu toții invitați să punem în practică acele măsuri de precauție pe care excelentele reguli ale prudenței ni le cer pentru a fi în siguranță. Deși cunoaștem zelul remarcabil și credința vicariatului, în care avem foarte multă încredere, suntem instruiți să urmărim cu atenție ce se întâmplă, să observăm cu toată vigilența și, dacă e cazul, să dăm socoteală fără să stăm pe gânduri birourilor vicariatului.

Cuțitarul.

Gustìn își mușcă buzele.

De obicei, nu dădea atenție știrilor din acele broșuri, mai ales dacă vorbeau despre oameni uciși. La Torino, oamenii erau mereu uciși. Mai ales în târgul Moschino.

Cuțitarul.

Era un nume care îi dădea fiori, care avea o sonoritate similară cu sunetul unui clopot foarte îndepărtat.

Gustìn nu mai avusese timp să se ocupe de investigația sa personală; după arestarea lui Bernardi și a ofițerilor săi, fusese însărcinat să îi monitorizeze prietenii și familia și să vadă dacă erau contactați de către spionii francezi.

Dar dacă știrea din acea broșură însemna ceea ce credea el că însemna, era clar că între timp cineva nu stătuse degeaba.

Își trecu mâinile prin păr.

Ar fi trebuit să găsească mai mult timp pentru a-și continua cercetările, dar îi lipseau prea multe piese de puzzle și toate firele de investigație pe care încercase să le urmeze se opriseră în fața unui zid din piatră sau se scufundaseră în noroiul unei mlaștini.

Reciti articolul, studiindu-l cuvânt cu cuvânt, analizând cuvintele, reordonându-le precum niște bucăți dintr-un mozaic.

„Astăzi a fost găsit încă un bărbat ucis printre casele din târgul Dora.”

„A fost găsit un alt bărbat ucis.”

„Un bărbat ucis.”

„Bietul băiat… era atât de tânăr…”

Cuvintele rostite de Anna Rossotto cu o zi înainte, în piața unde urma să aibă loc execuția, își făcură apariția în mintea lui Gustìn precum un strigăt care rupse tăcerea.

Anna Rossotto citea acele broșuri.

Anna Rossotto nu se temea de Cuțitar.

***

— Este o treabă destul de sinistră, dar deja de ceva vreme se vorbește despre asta, spuse Tommaso Viarengo. Pe unde ați umblat în ultima vreme?

Gustìn se gândi o clipă.

— Am fost ocupat, comentă el.

— Ocupat, repetă Viarengo, un poet cerșetor plin de surprize.

Ultima fusese faptul că citise broșura fără a avea nevoie de ajutor.

— Știți, dacă îmi permiteți să vă spun… păreți distras, chiar și pentru un iubit aflat în suferință.

Căldura de la sfârșitul verii făcea ca aerul să devină apăsător și nici măcar pereții groși ai crâșmei nu erau de ajuns pentru a ține departe zăpușeala. Era același loc în care Gustìn vorbise cu Viarengo data trecută, un loc frecventat de negustori și de fermieri, cu podeaua presărată cu paie pentru a putea fi curățată mai repede și cu ierburi aromate în vaze care să parfumeze aerul.

Un cățeluș slăbănog se strecură prin ușa deschisă și începu să adulmece după resturi. Gustìn îi aruncă o bucată de brânză de pe tocătorul său, privindu-l cum mânca cu lăcomie.

— Deci, continuă el, spune-mi dumneata, care ești mai puțin distrat decât mine, ceva despre acest Cuțitar.

Viarengo dădu din cap.

— Prima dată s-a vorbit despre asta la începutul lunii august, spuse el. Nu, la mijlocul lunii iulie. Un biet om înjunghiat lângă Biserica „Monte di Pietà”. Se spune că era într-un așa hal încât dacă l-aș descrie în timp ce o persoană mănâncă, aș putea părea nepoliticos.

Gustìn se servi cu încă o bucată de brânză.

— Am stomacul puternic, vorbește fără teamă.

— Tipul acela avea pantalonii în vine și podoabele la vedere. Poate că ucigașul l-a prins în timp ce, mă scuzați, se ușura.

— Și a folosit cuțitul, insistă Gustìn.

— Ba bine că l-a folosit. Se spune că nici mămica lui nu l-ar mai fi recunoscut.

— De aceea i se spune așa?

— Așa se pare. Îi place să își masacreze victimele.

— Să le masacreze sau să le facă altceva?

Viarengo își frecă bărbia.

— Ce altceva să le mai facă?

— Să le smulgă inima, de exemplu.

— Nu sunt chiar atât de informat, îmi pare rău.

Cățelușul schelălăi de sub o altă masă, poate pentru că primise vreun șut de la un alt client. Gustìn îl văzu alergând repede pe podea și dispărând în spatele unui butoi.

— V-ați gândit să îi întrebați pe domnii de la vicariat? reîncepu Viarengo.

— Am motive întemeiate să nu fac asta.

— Văd. Sunteți un om plin de mister, nu-i așa? Fără nicio supărare.

— Nu mă supăr.

Gustìn flutură mâna cu nonșalanță:

— Am avut câteva mici altercații cu zbirii în trecut.

— Cine nu a avut? Din cauza lucrurilor pe care le fac zbirii, despre care mai apoi afirmă că ar reprezenta dreptatea.

Gustìn zâmbi și ridică paharul:

— Pentru dreptatea zbirilor!

Ciocniră paharele de parcă ar fi nevoie de o scuză pentru a o face. Și apoi se dedicară mai asiduu mâncării din fața lor. Gustìn așteptă până când interlocutorul său termină, înainte de a relua conversația legată de celălalt subiect care îl interesa.

— Ce noutăți mai ai în legătură cu cei care au trecut pragul familiei Rossotto?

— Deja mă întrebam dacă nu mai doriți să aflați, comentă cu seriozitate Viarengo. Domnișoara dumneavoastră s-a întors în iulie. Nu-mi amintesc exact ziua, dar era la începutul lunii. Doctorul primește mulți vizitatori: cu toții sunt oameni cu peruci

pe cap și cu fețele pudrate. Ar putea fi vreunul dintre aceștia rivalul dumneavoastră în dragoste?

Gustìn își strânse buzele așa cum făcea stăpânul său:

— Mă îndoiesc.

După atâția ani în serviciul lui Gropello, învățase câte ceva despre sarcasm.

— Înainte să plece în vacanță, am văzut-o aproape întotdeauna ieșind în compania fratelui ei. Erau… cum să spun… foarte apropiați.

— Exact.

Gustìn își aminti că cerșetorul îl avertizase: *fata aceea nu va fi niciodată doar a dumneavoastră*.

— Dar acum?

— Acum iese singură. Câteodată mai este câte un tânăr bine îmbrăcat care o ține de braț. Acum că mă gândesc la asta… nu, nu este niciodată singură.

— Nu?

— Mereu este câte o servitoare cu ea. Sau un… fel de valet.

— Un tip robust, cu umerii lați și cu fața dură?

— Întocmai! Nu-mi spuneți că domnișoara îl preferă pe acela în locul dumneavoastră.

— Aproape că ai ghicit.

Anna nu mai putea să umble cu fratele ei vitreg, dar fusese suficient de pricepută încât să păstreze secretul despre relația ei cu Parfùm, dacă acesta din urmă avea încă voie să facă pe garda ei de corp.

Se întorsese la Torino și după câteva săptămâni începuseră crimele.

Erau elemente care se apropiau mult mai mult de zona coincidențelor decât de cea a indiciilor. Era prea puțin pentru a formula o acuzație și pentru a i-o prezenta lui Gropello.

— Înțeleg, spuse din nou Viarengo, fiind atent. Îl scruta pe Gustìn cu un fel de amuzament curios, de parcă ar fi observat că avea o bucată de brânză înfiptă în nară.

— Dacă îmi permiteți o părere, cred că aceste interacțiuni sunt prea sporadice pentru a fi importante.

— Pentru ea, oricum nu ar fi importante, observă Gustìn.

— Domnișoara nu este atât de inocentă când vine vorba de

iubire, nu-i așa? Nu puteți spune că nu v-am avertizat.

Gustìn clătină din cap în semn că „nu”. Nu îi păsa dacă Anna era sau nu inocentă atunci când era vorba de răni din dragoste. Rănile de cuțit îl interesau.

— Iese în orice moment al zilei?

— Iese la ora plimbării, răspunse Viarengo. Iese ziua, pe ușa principală. Dacă o face noaptea sau pe ușile servitorilor, nu știu.

Viarengo se ținuse de cuvânt legat de ceea ce agreaseră, ba chiar făcuse mai mult decât ceea ce ar fi putut aștepta de la el. Gustìn se gândi: cu prima ocazie avea să i-l recomande lui Gropello. Contele folosea adesea persoane la care nimeni nu s-ar fi gândit, exact ca el. Vocea omulețului rupse tăcerea, când îl întrebă:

— Credeți că domnișoara i-a ucis pe acei oameni?

Se uită la acel om manierat, cu aspect neglijabil, dar care era capabil să își tragă propriile concluzii.

— Dumneata ce crezi despre asta? îl întrebă.

— Cred că am văzut destule la viața mea, spuse Viarengo. Atât de multe încât nu aș fi surprins.

Tocătoarele lor erau de mult goale, iar paharele la fel.

Gustìn se întrebă dacă ar fi trebuit să îi atragă atenția chelneriței, astfel încât să nu vină mai târziu, într-un moment nepotrivit, sau dacă ar fi fost mai bine să spere că uitase de ei.

— Deci?

— Îmi permiteți să vă spun o poveste? Țineți cont că ar putea fi plictisitoare și că aș putea să insist pe părțile melodramatice.

— Mă pot lăuda că sunt un bun ascultător.

Viarengo oftă:

— Toate poveștile de dragoste încep la fel: el o vede pe ea, ea îl vede pe el și se îndrăgostesc. El are un magazin; magazinul le-a aparținut părinților săi. O legătorie de cărți. Lui îi place meseria sa, iar acea meserie este toată viața lui. V-ați dedicat vreodată din tot sufletul unui lucru sau unei persoane?

Gustìn dădu din cap în semn că „da”, fără a vorbi, pentru a nu întrerupe povestea.

— El o întâlnește pe ea la fântână. O ajută să ducă găleata cu apă, încep să vorbească. Își zâmbesc. Se plac.

Da, Gustìn fu de acord: toate poveștile de dragoste încep în

același fel. Dar nu toate continuă în același fel.

— Cei doi tineri se căsătoresc. El continuă să lucreze în magazin, ea lucrează ca servitoare în casa unui domn. Amândoi sunt singuri pe lume, dar se au unul pe celălalt și sunt fericiți.

Vocea lui Viarengo se sparse.

— Într-o zi, ea vine acasă plângând, spune că stăpânul ei a încercat să o atingă, iar ea l-a ucis pentru a se apăra. El o iubește, nu vrea să o vadă spânzurată… Ia toți banii din moștenirea sa, tot avutul său; o parte îi dă, o parte îi folosește pentru a mitui gardienii și pentru a-i face să închidă ochii în timp ce soția sa iese pe porțile orașului. Urmează să se întâlnească la Rivoli a doua zi. Apoi au de gând să fugă în Franța…

Viarengo se opri din vorbit. Ochii îi licăreau și avea buzele strânse.

— Nu te-a așteptat, pricepu Gustìn.

— Amantul ei era deja acolo, așteptând-o. Cel care o ajutase să își omoare stăpânul pentru a-l jefui… și pentru a se bucura de banii lui. Și de ai mei.

— Îmi pare rău!

Omulețul se scutură, ridică din umeri:

— Asta-i viața. Dar deja am divagat prea mult. M-ați întrebat dacă bănuiesc că fiica doctorului ar putea fi Cuțitarul, așa-i?

— Am făcut-o, iar dumneata mi-ai răspuns într-un mod grăitor.

Un zâmbet trist apăru pe chipul lui Viarengo:

— Am încetat să mai cred că un chip angelic este suficient pentru ca o persoană să nu aibă o inimă de piatră.

39

Torino, 15 noiembrie 1704

În acea dimineață Bruno se hotărâse să facă săpunuri proaspete.

Curățară masa de lucru, o acoperiră cu prosoape și pregătiră echipamentul: tigaia cu grăsime, carafa cu apă de ploaie, ceașca cu sodă, lingurile pentru amestecat, matrițele și păturile. Cântăriră ingredientele cu ajutorul balanței pentru a obține proporția corectă de grăsime, sodă și apă.

Laura îl convinsese pe stăpânul ei să adauge o lingură de flori de lavandă pe care le uscase și pe care le tocase mărunt. Fioreste fusese cel care i-o sugerase, pentru a conferi amestecului mai multă textură și mai mult parfum. Laura era fericită pentru că Bruno o lăsase să încerce și aștepta ca acel săpun să fie gata de parcă ar fi fost parțial săpunul ei.

Puse oala pe vatră, amestecând grăsimea cu o lingură pentru ca aceasta să nu se încălzească prea tare. Între timp, Bruno turnă soda în apă, puțin câte puțin, ținând o eșarfă pe față pentru a nu inspira acei vapori otrăvitori.

Nimeni nu vorbea, fiecare era atent la ceea ce făcea. În timp ce amestecul de apă și de sodă se răcea și grăsimea se încălzea, săpunarul o chemă pe Laura:

— Vreau să îți arăt un mic secret pentru a face săpunul mai ușor de prelucrat. Adu-mi borcanul cu făină și mută carafa, ca să avem mai mult spațiu.

Laura făcu întocmai. În timp ce ducea carafa spre marginea mesei, auzi un sunet care păru să îi muște din mâini, precum niște dinți care mestecau nisipul,

(*Crrr-ac-crac*)

apoi un alt sunet precum un val care lovea chila unei bărci.

(*Bloppp-pumf*)

Bruno realiză ceea ce se petrecuse doar cu o clipă înaintea ei. Apucă să strige: „Nu!” în timp ce carafa din ceramică se sfărâma.

Laura simți apa care o împroșcă pe mâini și pe încheieturi. Cioburile carafei căzură pe podea; și mai multă sodă îi stropi fusta și pantofii, sfârâind nemilos prin țesătură. O clipă mai târziu apăru și senzația de durere; fu ca și cum cineva i-ar fi aprins un foc pe sub piele; Laura țipă și plânse până rămase fără voce.

Bruno o împinse în fața căzii și îi porunci să își întindă brațele. Laura își văzu mâinile tremurânde, cu pielea jupuită și cu carnea roșie și umflată.

Săpunarul îi turnă peste ele o găleată cu apă, apoi încă una și încă una. Între timp, încerca să o calmeze repetându-i:

— Nu este grav, au fost doar câteva picături de sodă!

Îi ceru să se așeze și scoase dopul unei sticle, iar mirosul de oțet se răspândi în aer. Laura își ținu respirația și strânse din dinți. Când oțetul înmuie arsurile, durerile deveniră atât de acute, încât simți că era pe punctul de a vomita.

Bruno continuă să toarne oțet, vorbindu-i mereu cu blândețe. Laura închise ochii și, după un timp, durerea păru să se domolească, transformându-se într-un fel de pulsație amorțită.

— Acum o să te duc la un doctor, spuse Bruno.

Laura nu știa dacă adormise, dar starea de rău era tot acolo, gata să o copleșească.

— La unul bun, un prieten de-al meu, care l-a tratat și pe duce când a avut variolă.

— Nu… nu îmi permit…

— Nu îți face griji, mă voi ocupa eu de asta. Vreau să te faci bine.

Laura se simți plină de recunoștință și de afecțiune.

— Nu a fost vina mea, nu-i așa? îl întrebă ea.

Bruno, care între timp începuse să o bandajeze cu bucăți de tifon făcute din in, se opri ca să îi zâmbească:

— Nu. Tu ai fost foarte cuminte, ca întotdeauna.

— Și… voi mai putea să lucrez?

— Bineînțeles că da!

El o sărută pe frunte, apoi o ajută să se ridice:

— Încet, încet. Așteaptă să îți treacă amețeala.

Având grijă să nu-i atingă mâinile arse, el îi puse brațul în jurul taliei pentru a o susține și o conduse afară din magazin.

Laura avea pasul nesigur ca al unui bețiv, iar Bruno, fiind forțat să o susțină, părea la fel de beat ca și ea. Durerea revenea brusc, sub formă de puseuri, atacând-o, tăindu-i respirația și făcându-i pielea ca de găină. Din când în când avea impresia că recunoaște câte un magazin, o siglă sau holul de la intrare a vreunei case impunătoare.

Știa că intraseră în Orașul Vechi prin Poarta San Michele și că de acolo trecuseră în orașul nou:

— Unde mergem?

— Aproape că am ajuns.

Laura dădu din cap, iar Bruno nu răspunsese.

Trecură prin fața magazinului unui tinichigiu; pâlpâirile unei lămpi se reflectau pe cuprul lustruit, însă Laura nu își putea da seama dacă petele roșiatice și portocalii erau reale sau dacă erau un efect al vertijului care o cuprindea și care apoi o zguduia în valuri. Mâinile îi pulsau în ritmul inimii și cu fiecare bătaie, cu fiecare durere, i se părea că se umflaseră puțin mai mult în bandajele care le înfășurau.

Laura începu să se gândească la faptul că avea să rămână desfigurată pe veci. Ce bărbat ar fi dorit să mai primească mângâierile ei? Ce bărbat s-ar mai fi uitat la ea fără dezgust? Simți o dorință puternică de a plânge, dar reuși să o reprime gândindu-se *„mai bine mâinile decât fața, gura sau un ochi*”.

I-ar fi plăcut ca mama ei să fi fost acolo, să o consoleze și să-i spună că se va vindeca sau vreo altă minciună dintre cele pe care mamele le spun copiilor lor pentru a-i face să se simtă bine. Laura ar fi fost pregătită să o creadă.

Bruno se opri în fața unei clădiri cu o colonadă elegantă.

— Stăpânul tău este acasă? întrebă un lacheu, care îi făcu semn să îl urmeze.

Probabil că săpunarul era destul de obișnuit cu acea casă și cu servitorii, deoarece valetul nu își exprimă nicio îndoială cu privire la dreptul lui de a se întâlni cu stăpânul său.

Intrară într-o cameră în care plutea un miros de camfor dezinfectant.

— Ah… Dumneata erai?

O umbră ieși din spatele unei mese pline de recipiente din sticlă. Era un bărbat bine făcut, cu părul foarte deschis la culoare, care părea obosit; purta un șorț peste o cămașă foarte fină. Înaintând, o observă pe Laura și bandajele ei.

— La naiba, ce s-a întâmplat?

— *Monsù* Russòt, iertați-mă…, murmură săpunarul. Ucenica mea s-a ars cu sodă.

Fără să spună nimic, bărbatul merse să se spele pe mâini într-un lighean, apoi îi ceru Laurei să se așeze și începu să îi scoată bandajele.

— S-a spart carafa, explică Bruno. I-am spălat rănile cu apă și cu oțet.

— A fost cel mai bun lucru pe care îl puteai face.

Doctorul se întoarse spre Laura și zâmbi.

— Oțetul v-a ars foarte tare, nu-i așa?

— Destul de tare, *monsieur*.

— Acum vă voi da ceva pentru durere.

— Vă mulțumesc, îi răspunse Laura.

Când fu îndepărtat ultimul strat de bandaje, se simți precum un pește care era curățat de solzi. Cu inima tremurândă, își privi mâinile: erau acoperite de vezicule deasupra cărora apăruseră niște bășici minuscule, iar pielea din jur era vânătă și roșiatică.

— Este grav? îndrăzni să întrebe.

— Este dureros, dar nu grav. Am văzut oameni scoși dintr-o casă după un incendiu și aveau așa ceva pe tot corpul. Asta mi se pare grav. Dumneavoastră ați fost norocoasă. Nu vă veți vei pierde niciun deget.

Laura dădu din cap și o lacrimă îi alunecă pe obraz.

Doctorul deschise o sticluță colorată și umplu o lingură:

— Luați asta și veți fi mai bine.

Laura înghiți. Era atât de buimacă, încât nici măcar nu realiză ce gust avea medicamentul. Închise ochii și vasta întindere neagră pe care o văzu se transformă într-o plajă. Văzu marea întinsă, litoralul nisipos, algele de pe linia mareei, scoicile care străluceau la soare…

Plaja din Villafranca.

Valurile soseau, o acopereau și plecau; erau valuri albe de

spumă care se revărsau pe plajă. La început erau reci și îi tăiau respirația, dar ea își imagină că le privea de la depărtare, iar apoi chiar și valurile de durere se îndepărtară.

În acea stare dintre somn și veghe, Laura se întorsese acasă și nu mai simțea durere. Mâinile îi pulsau, de parcă în fiecare dintre ele i-ar fi crescut câte o inimă care își proclamase independența față de cea din piept.

Niște oțet fusese pus la încălzit, Laura recunoscu mirosul. Vocile lui Bruno și ale doctorului ajungeau la ea de undeva de departe.

— O să am nevoie de dumneata săptămâna viitoare, spuse doctorul, printre sunete de sticluțe. Au mai fost niște incidente.

— Tot cu francezii?…

— Da. Mă tem că muncitorii mei vor fugi.

— Dumneavoastră doar să faceți o treabă bună cu ucenica mea, *dotòr*.

Dialectul din Torino scurta *t*-ul și făcea ca *o*-ul să sune înfundat. *Duturrr*… Laura își ținu ochii închiși, încercând să rămână la marginea acelei plaje atât de similare cu cea din amintirile sale. Însă pe măsură ce valurile și durerea se retrăgeau, vocile o făceau să rămână ancorată în lumea reală.

— Copiii dumneavoastră sunt bine? întrebă Bruno.

Laura simți că doctorul ezită ușor, iar tonul vocii îi deveni ciudat, când spuse:

— Sunt bine, bine.

— Eu nu… nu i-am mai văzut.

— Nu.

Încă se simțea acea tensiune.

— Nu vreau ca ei să se încurce cu persoane care nu sunt de rangul nostru. Înțelegeți asta, nu-i așa?

— Da.

Oare acela fusese un oftat al fabricantului de săpun? Laura nu era sigură că îl auzise cu adevărat. Se simți prinsă de braț și deschise ochii. Doctorul stătea lângă ea ținând un bol din care venea un miros pătrunzător de oțet încălzit.

— Sunteți bine, *tòta*?

Laura dădu din cap în semn că „da”.

— Foarte bine.

Îi turnă puțin oțet pe încheietura mâinii, ceea ce o făcu imediat să tresară, exact ca o înțepătură de viespe, dar realiză că o durea mai puțin decât se temuse. Doctorul luă un alt bol și începu să întindă niște miere.

— Timp de câteva zile să nu manevrați nimic murdar, să vă spălați frecvent cu apă și cu oțet și să schimbați bandajele. Și vă rog, să nu găuriți bășicile.

Laura își făcu curaj și întrebă:

— În câte zile voi putea să mă întorc la muncă?

— În zece, cincisprezece zile. Nu mai repede.

Zece, cincisprezece zile. Laura avea niște bani puși deoparte, dar nu era sigură că aveau să fie suficienți pentru a se descurca în tot acel răstimp.

Când doctorul începu să îi acopere rănile cu bandaje de in, își privi descurajată mâinile. Cum avea să gătească, să se îmbrace sau să se spele? Se hotărî să își facă griji pentru acele lucruri începând de a doua zi; singurul lucru la care se putea gândi în acel moment era faptul că voia să se culce.

— Vă rămân dator, spuse Bruno, iar Laura înțelese că doctorul terminase.

— Vă mulțumesc, șopti ea, forțându-se să zâmbească.

Se ridică cu grijă, de teamă să nu amețească din nou. Doctorul era pregătit să îi vină în ajutor, dar văzând că reușea să stea în picioare, dădu din cap în semn de aprobare.

— Ucenica dumitale este bună? îl întrebă pe Bruno.

— Da, foarte bună.

— Și probabil că e cam de vârsta fiicei mele, nu?

Fabricantul de săpun dădu din cap, iar ochii i se întunecară, de parcă i-ar fi venit în minte un gând trist.

— Ai făcut bine că ai venit la mine, îi spuse medicul la plecare. Te aștept săptămâna viitoare. Te anunț în ce zi. *Cerèa, tòta.*

— Vă mulțumesc. Dumnezeu să vă binecuvânteze! răspunse Laura.

Nu se simțea în largul ei; era ca și cum ar fi auzit ceva care nu o privea, deși înțelesese foarte puțin din conversația lor.

Soarele tocmai apunea când plecară din casa doctorului.

Laura îl surprinse pe stăpânul ei privind în sus; urmărindu-i privirea, zări o mișcare în spatele perdelelor unei ferestre de la

primul etaj, care se închise brusc. Abia atunci producătorul de săpun păru să se trezească și se uită la ea cu tristețe și cu asprime.

— Te conduc până acasă.

— Nu vă deranjați, ați făcut deja prea multe pentru mine.

— Insist. Este mai sigur la ora aceasta.

Ar fi vrut să îi mulțumească. Pentru bunătatea sa. Pentru că nu o lăsase să sufere singură, pentru că o dusese la un doctor bun și pentru că plătise tratamentul ei.

Erau prea multe cuvinte care ar fi trebuit să fie spuse, iar ea era prea obosită și, de asemenea, puțin speriată de faptul că Bruno ar fi putut să îi interpreteze greșit recunoștința.

La ferestre străluceau lumini de un galben pal, precum culoarea primulelor, iar focul lumina tigăile metalice atârnate pe pereți. Lumina avea reflexe irizante, era blândă și plină de viață, iar mirosul amețitor de seu se răspândea în cercuri de fum negricios.

În fața porților orașului, un echipaj de soldați se întorcea de la un exercițiu militar; de acum acela era un spectacol cotidian. Laura se opri pentru a le privi uniformele: pantaloni, veste și jachete de un roșu aprins, tricorn negru cu margine aurie, nasturi metalici și gradații; paturile puștilor străluceau în lumina felinarelor.

Ei sunt cei care mă vor apăra de francezi, se gândi ea în timp ce soldații treceau pe lângă ea.

Unii îi aruncară niște priviri care sugerau orice altceva, dar nu un sentiment de protecție: erau soldații ducelui, dar erau și bărbați.

Bruno păși alături de ea în tăcere, iar Laura se gândi din nou că probabil se întâmplase ceva puțin mai devreme. Un cuvânt, un gest sau o privire de-a doctorului îi creaseră săpunarului o dispoziție proastă.

Poate că era deranjat de faptul că trebuia să meargă undeva în afara orașului. Doctorul vorbise despre niște muncitori care se simțeau amenințați de francezi. Indiferent unde avea să fie nevoit să meargă pentru acea sarcină, fabricantul de săpun avea să fie obligat să țină magazinul închis, din moment ce Laura fusese schilodită de acea arsură.

Coborâră de pe metereze sub privirile cerșetorilor care cereau

milă și sub privirile obosite ale ultimilor vânzători ambulanți. Laura se lăsă condusă până la începutul străzii, dar apoi se opri și spuse:

— Am ajuns.

Nu era recomandat să se lase însoțită până acasă de un alt bărbat, după ce vecinii o văzuseră deja cu Alberto. Fabricantul de săpun păru să înțeleagă.

— Îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat. Ne vedem peste câteva zile, salută-l pe tatăl tău din partea mea.

— Vă mulțumesc, răspunse Laura, dar Bruno se întorsese deja cu spatele pentru a pleca acasă.

(Și pentru a se închide în dormitor cu cel de-al doilea zăvor.)

Gândul acela o străbătu cu un fior.

Un câine începu să latre în spatele gardului de la o cocioabă, la scurt timp după ce trecu de ea. Se opri brusc. Încordându-și urechea, Laura îl auzi scheunând.

Nu era nimeni pe stradă. Nu era nimeni la fereastră sau în fața casei.

Nici măcar *bàrba ciancèt*, „unchiul povestitor", un bătrân care nu rata nimic din ceea ce se întâmpla în fața casei sale și care le făcea fetelor complimente vulgare. Laura se trezi dorindu-și ca *bàrba ciancèt* să fi fost la ușă ca întotdeauna, pregătit să îi atace virtutea, din fericire doar prin cuvinte.

Cu siguranță acela nu era un gând normal, dar nici acea tăcere nu era normală.

Nu se auzeau râsete, nici bebeluși care plângeau, nu se auzeau clinchete de vase și de oale, în ciuda faptului că era ora cinei. Câinele vecinilor încetase să mai schelălăie.

Laura grăbi pasul, iar o rafală de vânt îi mângâie fața, răcindu-i sudoarea de pe frunte. Se trezi gândindu-se că ar fi fost bine să nu facă niciun sunet și că, dacă ar fi făcut-o, ceva rău s-ar fi întâmplat. Un alt gând fără noimă.

În spatele ei se auzi un sunet, de parcă piciorul cuiva ar fi călcat într-o baltă. Se întoarse. Nimeni nu o urmărea, dar auzise clar acel zgomot și era sigură că nu se înșelase.

Poate că fusese un șobolan, erau cu zecile pe lângă canale.

Își repetă acel lucru de două, trei, patru ori, în timp ce se îndrepta spre casă simțind că inima avea să îi iasă din piept, dar

și că era urmărită de cineva care o putea privi fără a fi văzut.

Un alt câine începu să latre: Calandrino. Acel sunet familiar îi dădu putere și începu să alerge. Recunoscu casa Rosinei și, imediat după, casa ei.

Calandrino mârâi, trăgând furios de frânghie: își ținea coada jos și scrâșnea din dinți. Era furios. Ba nu, era înspăimântat.

Laura ajunse în curte cu respirația întretăiată, în timp ce câinele, încurajat de apropierea sa, continuă să latre. Riscă să privească în spate, iar inima păru să îi bată cu o singură lovitură extrem de puternică, în timp ce o siluetă trecu la doar zece pași de ea, în spațiul dintre cele două case de vizavi.

O siluetă înspăimântătoare, cu o mantie pe umeri și cu o mască animalieră pe cap. Sau cu cap de animal. Un animal pe care Laura nu îl mai văzuse niciodată; avea un bot ascuțit de ogar, dar urechile îi erau prea lungi pentru a fi cele ale unui câine.

Simți un miros în aer, un miros ametitor pe care Laura îl cunoștea deja și care îi sugeră un alt gând absurd: *procesul de macerare*.

— Ete si-sineva?

Din casă se auzi vocea lui Fioreste.

Este cineva?

Acel sunet păru să rupă vraja. Calandrino se opri din lătrat, iar mirosul dispăru atât de repede încât îi lăsă Laurei sentimentul că nici nu existase.

Abia mai târziu, în timp ce încerca să adoarmă, realiză cum se născuse acea ciudată asociere de idei. Grăsimea animală era necesară pentru a macera florile, iar grăsimea era cumpărată de la abator. Mirosul era același cu cel pe care îl simțise chiar înainte de a intra în casă: sânge rânced, măruntaie putrezinde și excremente.

Un miros de moarte.

PARTEA
a VII-a

„Miracolele nu contrazic natura, ci doar ceea ce știm noi despre ea.”

(Sfântul Augustin)

40

Torino, 10 aprilie 1705

Gustìn străbătu Orașul Vechi făcându-și drum printre căruțele care transportau materiale de construcție și echipe de muncitori cu unelte în spate.

De la începutul lunii, în Citadelă începuseră niște lucrări despre care toată lumea își punea întrebări. Gustìn nu avea nevoie să îmbete vreun muncitor pentru a afla că se săpau puțuri și tuneluri.

Făcea parte din planul de apărare al inginerului șef al ducelui, Antonio Bertola: o rețea de tuneluri care începea lângă metereze și care avansa până în zona de sate și până la eventualele tranșee ale armatei asediatoare. Tunelurile erau săpate pe două niveluri: unele la șapte metri adâncime, iar celelalte la paisprezece metri, cu ajutorul cărora aveau să urmărească din pământ mișcările inamicului și de unde aveau să le arunce în aer tunurile folosind mine.

Nimeni nu avea o hartă completă a tunelurilor în afară de Bertola, de duce și de alte câteva persoane; nici măcar muncitorii și antreprenorii care își împărțiseră lucrările de săpat, întrucât le fuseseră repartizate secțiuni care nu aveau legătură una cu cealaltă.

Nu că acel lucru i-ar fi împiedicat pe spionii regelui Franței să pună cap la cap informațiile, urmărind forfota căruțelor încărcate cu pietre, cherestea și cărămizi, care intrau în Citadelă, și care apoi ieșeau pline cu grămezi de pământ și de moloz.

Războiul se apropia de capitală, iar capitala se pregătea pentru război.

După Susa, căzuseră Ivrea, Villafranca și Vercelli.

Comandantul fortului Bard, colonelul Reding, se predase fără a lupta, după care trecuse de partea inamicului. Apărarea eroică a orașului Verrua împiedicase inamicul să treacă de fluviul Po și să atace orașul Torino încă din luna octombrie a anului trecut. În cele din urmă, colonelul Fresen aruncase în aer cetatea, pentru a le lăsa francezilor doar niște ruine.

Apropiindu-se de Palatul Civic, Gustìn observă marmura lustruită și vazele cu flori proaspete dintre coloanele mărețe ale verandei. Nu mai intrase în acel loc de douăzeci de ani și era prima dată când făcea acest lucru fără să fi fost acuzat de ceva; poate de aceea i se părea atât de curat.

La ușă se afla un bătrân cu o uniformă zdrențuită și cu un picior de lemn. Gustìn nu îi știa numele sau cum i se spunea acum, dar cu douăzeci de ani în urmă, pentru orfanii care ajungeau acolo, el era *Patèla*, „Bătăușul”. Torino nu era chiar atât de mare încât să poți uita un nume sau o față.

— Stăpânul tău este la etaj împreună cu contele Fontanella. Te așteaptă.

După privirea și după tonul său, Gustìn înțelese că și el fusese recunoscut. Când trecu pe lângă el, *Patèla* mormăi ceva.

— Nu am înțeles, spuse Gustìn, oprindu-se chiar înainte de a urca scările.

— Poate că te-ai mai ferchezuit tu, dar un jeg ai fost și mereu o să puți ca un jegos.

Gustìn mângâie bara balustradei așa cum ar fi mângâiat mânerul unui cuțit:

— Ești deja cu un picior în groapă și ai cuvântul meu că voi veni să mă piș pe mormântul tău.

Gardianul își umflă pieptul la fel ca în vremurile în care palmele sale îi înspăimântau pe copiii străzii care erau aduși în camerele vicariatului. Gustìn strânse din dinți și zâmbi:

— Ia, încearcă! Să vedem cine lovește mai tare acum!

Aproape că și-ar fi dorit ca bătrânul să îi accepte provocarea. Se priviră cu pumnii încleștați, apoi *Patèla* se întoarse în hol; piciorul său de lemn răsună pe pavaj, însă nu îi mai răspunse. Iar Gustìn urcă la etaj, având un sentiment de triumf.

Contele Gropello stătea într-un fotoliu și nu se obosi să se ridice pentru a-l saluta. Gustìn îl întâmpină scoțându-și pălăria.

El îi răspunse făcându-i un semn cu capul și se întoarse spre bărbatul care stătea în fața ferestrei:

— Acesta este bărbatul despre care v-am povestit.

Gian Donato Fontanella, contele din Baldissero și din Santena și vicarul poliției, era un bărbat înalt, cu părul închis la culoare și cu o mustață enormă. Se spunea că era eficient și loial; faptul că nu el fusese vicarul pe când Gustìn sfida forțele de ordine era un alt motiv pentru a nu dezgropa antipatii.

— Mă bucur să vă cunosc, îi spuse el lui Gustìn, dând din mână. Contele crede că ați putea să ne fiți de ajutor.

Gustìn se întoarse către stăpânul său și murmură:

— Sunteți întotdeauna generos cu mine.

Știa că acele cuvinte ar fi putut să fie interpretate ori ca recunoștință, ori ca sarcasm. Gropello mârâi:

— Lasă glumele și povestește-i ce mi-ai povestit mie.

Gustìn se duse să se așeze și făcu ceea ce i se ceruse.

Începu pe ocolite.

În fiecare zi, în oraș, cineva suferea o moarte violentă: femei violate și apoi ucise, trecători jefuiți și apoi uciși, victime ale răzbunărilor dintre bandele din Balòn și din Moschino. În fiecare zi, cadavrele erau descoperite pe alei sau plutind prin canalele din târgul Dora, străpunse de plumbul unei arme sau de lama unui pumnal sau sfâșiate de câinii vagabonzi, care se sălbăticiseră.

Dar între iulie 1704 și februarie 1705, unsprezece bărbați fuseseră uciși în același mod. Amețiți de o lovitură în cap în timp ce erau cu pantalonii în vine. Masacrați cu lovituri de pumnal. Inimile unora dintre ei fuseseră luate.

Gustìn se întâlnise cu vechii lui tovarăși și comparase mărturiile lor cu privire la Cuțitar.

Scursurile din târgul Moschino dădeau vina pe cele din târgul Dora; credeau că era vorba despre niște pedepse sângeroase aplicate unor oameni care făcuseră ceva grav; spre exemplu, poate că violaseră fiica vreunui criminal important. Scursurile din târgul Dora aveau explicații și mai fanteziste: dădeau vina pe diavol.

Niciunul dintre ei nu ghicise corect, dar era de înțeles. Nu fuseseră la Avigliana cu doi ani înainte, pentru a asista la prima

crimă a Cuțitarului.

— Dacă îmi permiteți, interveni Fontanella, nu știm dacă există vreun motiv pentru care criminalul comite un asemenea ultraj împotriva victimelor. Poate că se închină la diavol sau poate e un nebun care a decis să-L înlocuiască pe Dumnezeu și să pedepsească clienții prostituatelor.

Gustìn se uită la Gropello, apoi la vicar:

— Criminalul are un complice, nu-i așa?

— Suntem aproape siguri, recunoscu Fontanella, iar Gropello spuse:

— O femeie, poate chiar o prostituată. Lovesc victima din spate cu o piatră sau cu un băț, apoi o ucid cu cuțitele. Ai avut dreptate la Avigliana.

Contele stătea cu capul sus, pentru că era un om căruia nu îi era teamă să admită că făcuse o greșeală. Însă îl deranja dacă ceilalți îi reproșau greșelile sale, lucru pe care Gustìn nici nu se gândea să îl facă.

Fontanella vorbi din nou în timp ce se plimba înainte și înapoi:

— Contele mi-a povestit despre uciderea tâlharului. Dacă a fost un ritual, este clar că vrăjitoarea de pe Muntele Cuneo făcea parte dintr-o sectă și că alte vrăjitoare au venit la Torino pentru a practica aceleași ritualuri. Poate pentru a o răzbuna.

Superstiția alimenta frica și, chiar dacă cei doi nobili făceau toate eforturile pentru a o ascunde, frica umplea încăperea precum un miros neplăcut. Și exact ca pe un miros neplăcut, Gustìn putea să o simtă. Dar alături de percepția temerilor lor, avu senzația că, în sfârșit, una dintre piesele de puzzle lipsă ajunsese la locul ei, astfel încât se simți înviorat.

— Deci mezina familiei Rossotto ar putea fi vrăjitoare, spuse Gropello. Este o acuzație gravă, iar ducele nu va fi dispus să ne creadă datorită memoriei tatălui ei.

— Memoria tatălui ei…, repetă Gustìn.

I se păru că aude un alt „clic” în mintea lui, o altă piesă de puzzle care își găsise locul, deschizând încă un compartiment secret în labirintul care îl ghida spre adevăr.

— Este adevărat pentru că, între timp, doctorul Rossotto a trecut în lumea celor drepți.

De trei luni, mai exact. Rossotto căzuse pe scările din casă,

rupându-și gâtul. Ghinion pur… sau un alt indiciu.

Chipul întotdeauna de nepătruns al lui Gropello fu străbătut de o grimasă de surpriză și de groază:

— Crezi că fata a fost cea care l-a ucis?

— Nu am nicio dovadă. Nici nu am dovezi nici pentru celelalte crime. După știința mea, este posibil să fi fost un accident.

Fontanella își frecă tâmpla cu un gest nervos:

— Spuneți că nu aveți nicio dovadă. De ce ați venit la mine atunci? De ce acum și nu mai devreme?

Gustìn simți acel fior la baza gâtului pe care îl simțea de fiecare dată când se apropia de un secret sau de un adversar periculos. Întâlni privirea nervoasă a lui Gropello care îl invita să vorbească.

— Ancheta mea nu a fost o anchetă oficială, Monsenior. Am descoperit toate aceste lucruri aproape din întâmplare. Acum câteva zile am vorbit cu niște prostituate din târgul Moschino. Știți, ele se cunosc între ele. Unele își aminteau că văzuseră din când în când o fată nouă. Din descriere arăta exact ca Anna Rossotto.

Acela era adevărul; o parte a adevărului. Era mai bine să păstreze tăcerea în legătură cu toate celelalte indicii găsite fără permisiune. Gropello se mișcă prin cameră, alăturându-i-se vicarului. Abia perceptibil, murmură:

— Omul meu s-ar putea ocupa de interogatoriu și de arest, dacă așa considerați.

Fontanella dădu din cap. El ridică ochii spre Gustìn și îl întrebă:

— Dumneavoastră ce credeți? De ce s-au întâmplat toate acestea?

— Cred că este o răzbunare.

Gustìn oftă.

— Credeți că le-am jignit pe *mascatele* din Avigliana?

— Nu, monsenior. Noi suntem cei care au creat *mascata*.

41

Luigi Rossotto purta o haină neagră tivită cu argintiu: o alegere rafinată, dar nu tocmai fericită, care sublinia cât de slab și de palid era. Pe o masă rotundă se afla o tavă cu o farfurie de mâncare din carne, abia atinsă, de acum rece.

— Ce pot face pentru dumneavoastră, domnule Augusto?

Vocea tânărului tremura.

— Bănuiesc că deja știți.

— Nu înțeleg…

Luigi se strădui să își păstreze calmul și își șterse fruntea cu o batistă. Mâinile începură să îi tremure.

— Poate că nu ați înțeles gravitatea situației.

— Ce-ce situație?…

— Trebuie să fi fost dificil pentru dumneavoastră să păstrați un secret atât de dureros, observă el, cu simpatie.

O ușoară încleștare a maxilarului fu singura reacție a lui Luigi, care era ca o statuie din ipsos plină de crăpături. Gustìn continuă:

— Știu că voi ați fost de vină pentru că în cazul lui Tajòla nu ar fi avut cum să fie altcineva și pentru că aceste crime din Torino o copiază pe cea din Avigliana.

Luigi înghiți, iar ochii săi umflați de lacrimi străluciră în lumina candelabrelor. Se prăbuși pe scaun, învins și lipsit de putere.

Gustìn nu reușea să simtă milă față de el, dar se strădui să fie amabil:

— Am cunoscut-o pe… sora dumneavoastră acum doi ani. Are o mare putere de convingere. Și, de fapt, nu este chiar sora dumneavoastră, judecătorii vor înțelege că ați făcut-o din dragoste… vor fi înțelegători. Dar trebuie să mărturisiți.

— Da.

— Atunci veți mărturisi?

Băiatul făcu un gest în semn că „da”, ținând capul plecat. Felice rămăsese în picioare într-un colț al camerei, cu mâinile încrucișate la subsuoară, foarte aproape de buzunarele unde își ascundea armele. Poate că se aștepta la vreun truc sau la vreo reacție nebunească, la reacția unui om disperat. Gustìn era sigur că niciunul dintre acele lucruri nu avea să se întâmple.

— Luigi… v-ați omorât și tatăl?

— Nu, nu! Eu nu am omorât pe nimeni.

— Nu sunteți complicele Annei?

În fața unui dezastru existau două tipuri de oameni: cei care reacționau cu un acces de furie sau de teamă și cei care se prăbușeau fără a opune rezistență. Încă de la naștere, acelui băiat îi fusese pecetluită soarta unei predări necondiționate. Când începu să vorbească, vocea îi era răgușită și ochii îi sclipeau.

— Totul a început în Avigliana, în ziua în care tatăl meu a găzduit la ferma noastră negocierile cu bandiții. Insistase ca eu și Anna să îl însoțim, voia să îl cunoaștem pe contele Gropello.

Zâmbi cu nervozitate.

— Cum ați aflat că Anna nu este sora mea?

— Mi-a spus ea.

Luigi dădu din cap. Se așteptase la acel lucru.

— Aveam șase ani când au găsit-o, continuă el, îmi amintesc vag ziua aceea. Probabil că a umblat ore întregi printre pietre și printre mărăcini; hainele îi erau rupte și picioarele îi sângerau. Nu vorbea. Nu a vorbit mult timp. Gallizio a spus că vrăjitoarele de pe Muntele Cuneo o răpiseră pentru a o sacrifica într-unul din ritualurile lor. Chiar și când a început să vorbească, Anna nu ne-a putut spune ce i se întâmplase; a fost ca și cum ar fi uitat… până în acea zi…

Gustìn înțelese că Luigi avea nevoie să fie ascultat, înțeles și compătimit. Acele secrete probabil că îl apăsaseră mult timp.

— Când i-a văzut pe acei bandiți, Anna și-a amintit totul. Tatăl său fusese un tăietor de lemne și ei locuiseră în pădure. Bandiții i-au luat prin surprindere și le-au ars casa; tatăl ei a fost ucis imediat, însă mama ei a fost ucisă abia după ce a fost violată. Pe Anna au lăsat-o acolo, fără a-i face nimic. Ne-am întrebat de ce…

— Pentru că ea nu avea nimic care să îi intereseze. Faptul că

au lăsat-o în pădure a fost oricum aproape ca și cum ar fi ucis-o, răspunse Gustìn cu răbdare. Și de aceea l-ați ucis pe Tajòla? Pentru că era un tâlhar?

— Nu. Pentru că era *chiar el* ucigașul părinților ei.

Chiar dacă intuiția sa ghicise aproape totul, iată ceva ce Gustìn nu și-ar fi putut imagina.

— Tajòla i-a ucis pe părinții ei? repetă el, pentru a se asigura că înțelesese corect.

— Da. Acum zece ani.

— Deci, l-a ucis ca să se răzbune.

— Dar ea nu a vrut doar să-l omoare. A vrut ca el să sufere. De aceea ne-a cerut ajutorul… a fost un mod de a ne testa iubirea.

— Iubirea cui? A dumneavoastră și a mai cui?

— A mea și a… și a omului tatălui meu, Parfùm.

Nici măcar acea revelație nu îl luă pe Gustìn pe nepregătite:

— Știați că Parfùm era atras de sora dumneavoastră vitregă?

— Da. Și el știa despre mine.

— Așadar, Anna v-a rugat pe dumneavoastră și pe Parfùm să îl ucideți pe tâlhar de dragul ei.

Luigi dădu din cap, epuizat:

— Cel care avea să o facă avea să o primească pe ea drept recompensă… iar eu am pierdut. Am fost acolo, privind-o pe Anna cum i-a permis tâlharului să o posede, pentru a-i distrage atenția, în timp ce Parfùm l-a lovit cu o piatră.

La sfârșitul poveștii, vrăjitoarea își arătase adevărata față.

— Nu v-ați mulțumit să îi zdrobiți capul, îl presă Gustìn. Violența cu care a fost tratat acel trup l-ar fi făcut până și pe călău să îi fie rău!

— La urma urmei, era doar un tâlhar…

Gustìn simți ceva acid urcându-i pe gât. *Era doar un tâlhar*…

— Și ceilalți? Cei uciși la Torino?

Băiatul își ascunse fața în mâini și începu să suspine. Lui Gustìn nu îi era milă de el. Se gândi la acele biete victime care căutaseră puțină iubire ieftină, vinovate doar de faptul că erau singure și sărace, ale căror vieți fuseseră sfâșiate fără vreun alt motiv decât un amuzament pervers.

— Luigi… cine a comis aceste fapte?

— Anna și Parfùm.

— Și dumneavoastră nu?

— Eu am avut curaj.

Respirația lui Luigi se transformase într-un gâfâit:

— Ce o să faceți acum?

— Dumneavoastră nu o să vă fac nimic, răspunse Gustìn, plin de dispreț. Nu pot condamna un om doar pentru că este un laș. Cât despre sora dumneavoastră, nu eu voi fi cel care o va judeca.

— Încercați să înțelegeți! exclamă Luigi. Anna nu este rea. Ea este… posedată.

Lumea se prăbușise peste el, dar el tot mai voia să o apere.

La asta ajunsese relația lor morbidă.

Posedată sau bolnavă, Anna era lucidă și șmecheră; îi smulsese inima tâlharului fiind sigură că bănuielile aveau să cadă asupra vrăjitoarei de pe Muntele Cuneo, doar pentru a realiza mai apoi că acel gest, acea oribilă semnătură, îi plăcea.

Faptul că poate acel lucru se datora ororilor la care asistase în copilărie nu făcea nicio diferență pentru el; aveau să o compătimească sau să îi găsească scuze alții.

— Și tatăl dumneavoastră? L-ați omorât pentru că v-a descoperit?

Luigi începu să plângă zgomotos:

— Bănuia că există o relație între Anna și Parfùm, nu îl mai dorea la noi în casă. Dar moartea lui nu a fost din vina cuiva… a căzut pe scări și s-a lovit la cap.

— Adeseori un om cade pentru că altcineva îl împinge, sublinie Gustìn.

Luigi îl privi ca prin vis.

— Tatăl dumneavoastră nu era prost. Aflase despre relația ei cu dumneavoastră, motiv pentru care a trimis-o pe Anna departe de Torino. Dar nici măcar el nu își imaginase că ea avea o relație și cu Parfùm. De aceea a murit? Sau pentru că se apropiase prea mult de adevăr?

— Am promis că o voi proteja…, gâfâi băiatul.

Abia atunci Gustìn simți o umbră de compasiune pentru acel tânăr, care fusese modelat încă din copilărie astfel încât să devină parodia unui nobil serviabil.

Gustìn nu mai avea nevoie de alte mărturisiri. Crima lui Luigi fusese tăcerea, iar Anna făcuse restul, cu ajutorul complicelui ei.

Gustìn se uită la Felice, care își îngustă privirea cu un zâmbet de satisfacție.

— Luigi… aveți idee câți oameni au ucis?

— Nu știu. Dar nu vor mai ucide pe nimeni. Cel puțin, ea nu o va mai face.

— De ce?

Luigi rosti acele cuvinte dintr-odată, rămânând fără aer:

— Pentru că demonul care o posedă pe Anna a făcut-o să își piardă mințile.

42

În timp ce străbătea cameră după cameră, Gustìn nu văzu nicio servitoare, niciun valet și nicio slugă. Casa era întunecată și tăcută, dar nu era goală; de undeva se auzeau pași și se simțea miros de mâncare.

Gustìn își ținea mâinile încrucișate la subsuoară, un truc pe care îl învățase de la Felice pentru a ajunge mai repede la arma ascunsă în jachetă. De ce se temea? Nu știa, dar instinctul îi spunea să rămână în alertă, iar, de obicei, instinctele sale îl ajutau să prevină multe lucruri.

— A fost întotdeauna foarte… neliniștită, spuse Luigi, deschizând o altă ușă. Chiar și în copilărie spunea că poate să vorbească cu spiritele.

— Dar dumneavoastră nu ați văzut niciodată nimic, ghici Gustìn.

— Nu. Dar ea… părea să aibă coșmaruri și când era în starea de veghe. I se adresa cuiva… care nu eram eu.

Gustìn era exasperat; numai fantomele mai lipseau pentru a încheia acea poveste absurdă.

— Și Parfùm? spuse schimbând subiectul.

Tânărul își întoarse privirea:

— Nu mai vine pe la noi.

Deschise din nou o altă ușă și îi făcu semn să intre. Gustìn se opri, apucându-l de braț pentru a-l determina să se uite la el și îl întrebă:

— De cât timp?

Luigi reuși să îi susțină privirea. Înghiți, cu buzele tremurânde:

— Nu sunt sigur. De câteva săptămâni. Cred că nebunia surorii mele l-a speriat și pe el.

Lui Gustìn nu i se părea plauzibil. Un bărbat capabil să comită niște crime atât de atroce cu siguranță nu ar fi putut fi speriat de delirul unei tinere fete. Era mai probabil să se teamă că avea să fie expus; după toate probabilitățile, deja se afla departe de Torino.

— Care este numele lui adevărat?

— Bruno, răspunse Luigi.

— Și mai cum?

— Eu… iertați-mă, dar nu știu.

Gustìn uitase cât de mult îl irita acea atitudine supusă. L-ar fi scuturat bucuros pe tânărul Rossotto chiar și numai din cauza acelor haine elegante; i-ar fi dat câteva palme, apoi l-ar fi lovit cu pumnii, dacă ar fi avut vreo speranță să primească măcar cea mai mică reacție din partea lui.

— Unde locuiește?

Luigi clătină din cap.

— Ce meserie are când nu se află în slujba familiei dumneavoastră?

— Nu știu. Tatăl meu mi-a spus că, atunci când era soldat, l-au descoperit pe câmpul de luptă tăind gâturile ofițerilor inamici răniți pentru a-i jefui; pentru aceasta a fost expulzat din armată…

Acela era, prin urmare, motivul pentru care Parfùm nu fusese trecut din nou pe listele de înrolare. Gustìn bănuise ceva similar încă de la început, iar acum reușea să își imagineze și mai clar ce fel de legătură morbidă și criminală îi legase pe cei doi iubiți ucigași.

Treceau dintr-o cameră într-alta și toate arătau la fel: mobilier din lemn cu decorațiuni, fotolii, canapele și picturi pe pereți. Puse în valoare de razele de lumină care intrau printre crăpăturile dintre perdele, firișoarele de praf păreau să danseze, conduse de vântul care sufla neobosit. Gustìn se întrebă dacă Luigi îi oferise acel tur al casei pentru a-i da timp Annei să fugă.

Ar fi trebuit să îi cer lui Felice să păzească holul, se gândi el iritat.

Dar chiar în acel moment Luigi arătă spre o ușă închisă.

— Camera ei.

— Vreau să o văd, spuse Gustìn.

Băiatul scoase o cheie din buzunar și o întoarse în broască:

— Iertați-mă, dar eu nu am curaj să intru.

Avea o privire îngrozită.

Gustìn dădu din cap și se întoarse spre Felice:

— Rămâi cu el.

Felice era surd și mut, dar obișnuia să asculte cu celelalte simțuri; probabil că citise ceva în ochii lui, pentru că își atinse pieptul acolo unde ținea arma.

— Nu există niciun pericol, îl liniști Gustìn. E doar o fată.

Deschise ușa; era ca și cum un nor ascunsese soarele.

Nu din cauza absenței luminii, deoarece strălucirea a zeci de lumânări pâlpâia reflectată pe argintărie, pe frize și pe ramele tablourilor. Era din cauza mirosului grețos și dulceag, precum mirosul de rânced. Mirosul corupției, mirosul morții.

Apoi apăru un nor. Urechile lui Gustìn auziră zumzetul a zeci de muște, iar acel sunet nu se auzi doar în mintea lui. Fu un sunet real.

Începu să aibă o senzație neplăcută; simți niște ochi ascunși adânc în întuneric, niște ochi ațintiți asupra lui.

— Jocul s-a terminat, haideți, Anna!

Nu primi niciun răspuns: doar lumânările aprinse peste tot, mirosul acela de moarte și muștele care se ospătau. Gustìn intră în camera aflată în penumbră, privind în jur. Pe o comodă frumoasă se afla o oglindă. Două lumânări ardeau pe margini, iar în centru… Gustìn înghiți, fixând cu privirea păpușa veche din lemn așezată pe oglindă. Ochii pictați îl priveau înapoi lipsiți de viață și nemișcați. Păpușa avea șuvițe de păr roșu ca părul Annei.

Nu încetase să aibă senzația că nu era singur în cameră. Se întoarse pentru a se asigura că Felice era în alertă, lângă prag. Îl văzu stând lângă Luigi. Amândoi îl priveau, având umbre sub ochi, pictate de strălucirea lumânărilor.

Scoase pumnalul din sacou și îl ținu strâns în mână în timp ce se plimba prin cameră. Mirosul și zumzetul proveneau dintr-un cufăr care era prea mic pentru ca o persoană să fi încăput în el. Pe cufăr zăcea o cârpă neagră de catifea brodată cu simboluri ciudate pe care Gustìn nu le mai văzuse până atunci, iar pe cârpă se afla un cuțit mânjit de sânge. Un cuțit de bucătărie simplu, mic, cu mâner din lemn.

Alături de cuțit se afla o statuie din ceară în care fuseseră

înfipte niște crenguțe, care reprezentau o imitație sinistră a brațelor și a părului unui om.

Anna Rossotto, Cuțitarul.

Și vrăjitoarea din Torino.

La urma urmei, în felul său, Gropello avusese dreptate.

Gustìn termină de inspectat, oprindu-se lângă fereastră. Trase perdelele grele de catifea. Lumina intră în cameră și, odată cu ea, apăru și certitudinea că nu mai era nimeni acolo.

— Unde este? întrebă el furios.

Luigi nu îi răspunse.

Lui Gustìn nu îi venea să creadă că îl jucaseră așa pe degete.

— M-ați reținut pentru a-i da timp să fugă, nu-i așa?

Băiatul îl privi fără expresie. Și el arăta ca o păpușă, similară cu cea de pe oglindă.

— Blestemat să fiți! mârâi Gustìn. Nu va reuși să scape, vă jur că o vom găsi!

Luigi fu trădat de o mică mișcare a genelor. Ochii lui ezitară, privind spre diferite puncte pentru a evita să îi întâlnească privirea lui Gustìn. Atunci când se opriră, ochii lui căpătară o licărire de angoasă. Urmându-i privirea, Gustìn văzu o ușă mică în perete, atât de bine camuflată de tapițeria de catifea încât, dacă ar fi fost închisă, i-ar fi fost imposibil să o observe.

— A fugit! îi strigă lui Felice și amândoi se repeziră să o urmărească.

De cealaltă parte a ușii se afla un coridor îngust și nedecorat, de felul celor care erau folosite de servitori pentru a ajunge în anumite zone ale casei fără a-i deranja pe proprietari. Întunericul era străpuns de raze de lumină care intrau prin ferestrele amplasate sus, aproape de tavan.

Se mișcară cât de repede putură, deschizând ușile de serviciu spre cât mai multe camere care erau goale. Coborâră scările și apoi mai coborâră un etaj.

Beciurile erau mai mici decât și-ar fi imaginat Gustìn, fiind umplute cu butoaie de lemn.

Lumina, care intra printr-o crăpătură îngustă de la nivelul străzii, evidenția norii de praf care pluteau aproape nemișcați în aer. Podeaua era impregnată de umiditate, care în unele locuri se condensase în niște bălți cu apă murdară.

Gustìn recunoscu forma rectangulară a unei trape și i-o arătă lui Felice.

Surdomutul își făcu semnul crucii și buzele i se mișcară pentru a murmura ceva ce nimeni nu avea să audă vreodată. O rugăciune.

— Dacă i-aș spune contelui că ți-e frică să cobori în subterană…

Gustìn încercă să îl ia peste picior, dar nu reuși să îl facă să se oprească.

Sub beciurile din Torino existau niște pasaje care duceau spre locuri mai vechi decât amintirile oamenilor. Multe dintre aceste subterane erau folosite de criminali și de conspiratori pentru a face trafic ilegal, dar și de membri ai clerului și ai nobilimii care doreau să se plimbe în secret dintr-un loc în altul. Nimeni nu știa exact cât de întinsă era acea rețea de tuneluri și nimeni nu se aventura cu ușurință prin ea.

Gustìn, care chiar se refugiase din când în când acolo din cauza zbirilor sau din cauza unor bande rivale, nu își amintea cu plăcere acele experiențe; acolo întunericul era etern.

— Eu aprind felinarul, tu deschide trapa.

Surdomutul făcu ceea ce i se ceru. Își deschise larg gura, iar ochii îi deveniră enormi. Gustìn se apropie pentru a privi în jos: reuși să vadă strălucirea slabă a unei flăcări care dansa într-o mare neagră și vâscoasă de întuneric.

— O torță! exclamă el și, citindu-i pe buze, Felice păru să își revină.

Privirea sa deveni aspră și fu primul care păși prin acea trapă.

Gustìn îl urmă, călcând cu grijă pe treptele alunecoase din piatră.

Recunoscu forma unui tunel lung și îngust, cu pereții din cărămidă. Tavanul avea probabil o înălțime de cel puțin zece metri și făcea ca ecoul apei curgătoare să pară un bubuit. Podeaua era, de asemenea, din cărămidă, fiind traversată în mijloc de un canal. Vechile canale ale romanilor aveau tuneluri separate pentru apa de ploaie și pentru apa murdară.

Gustìn mulțumi sorții că nimeriseră într-un tunel cu apă curată.

Și apoi își blestemă soarta pentru că din tunelul principal se

ramificau multe altele.

Reuși să își amintească faptul că se aflau la zece sau la doisprezece metri sub pământ, undeva pe lângă Biserica Imaculatei Concepții. Știa că acel labirint de puțuri și de tuneluri ale apeductului avea ieșiri spre est care comunicau cu fluviul Po.

Oare și Anna știa acel lucru? Răspunsul la acea întrebare ar fi putut fi decisiv.

Pâlpâirea torței nu mai era vizibilă, ceea ce putea însemna ori că fata nu se mai afla în raza lor vizuală, ori că își stinsese torța și că se ascunsese într-un colț întunecat.

Având grijă să nu alunece în canal, Gustìn începu să meargă.

Nu se putea baza pe Felice; în acel loc se puteau baza doar pe auzul său.

Își ținu respirația, apoi se opri.

Auzi un scârțâit într-unul dintre tuneluri chiar în momentul în care trecea prin fața lui. Îi făcu semn lui Felice și i-l arătă.

— Sunteți acolo, Anna? Predați-vă! Știm totul!

În acel tunel se afla cineva care îl spiona din întuneric. O umbră întunecată, în acea beznă. Gustìn o înfruntă fără să o poată vedea, fără să îi distingă măcar contururile, dar având certitudinea că se afla acolo, la câțiva pași distanță de el.

Avu o senzație familiară și neplăcută. Ceva nu era în regulă, ceva era ciudat; undeva în adâncul lui, exista un detaliu care părea să îi fi scăpat și care părea să îl avertizeze: „Pericol!”.

— Haideți, nu faceți prostii. În numele ducelui, arătați-vă!

Felice avea arma ațintită. Gustìn ridică felinarul și flacăra sa micuță fu reflectată în doi ochi la fel de roșii și de arzători ca focul. Doi ochi protejați de întuneric, doi ochi care păreau a fi ai unei fiare și nu ai unei persoane. Gustìn se simți trăsnit de un val de îngheț, care se ridicase din ochii aceia înspăimântători. I-ar fi plăcut să se afle oriunde, atât timp cât ar fi fost în altă parte, la lumina soarelui, departe de acel întuneric.

O clipă mai târziu, el și Felice rămaseră din nou singuri.

Niciun zgomot, nicio mișcare. Nici ochii nu se mai vedeau.

Gustìn se întrebă dacă visase.

Își reluă mersul în cel mai rapid ritm de care era capabil, pe pardoseala din cărămidă care scrâșnea sub pașii săi; dinții îi clănțăneau din cauza frigului care îi pătrunsese în oase: uitase cât

de frig era acolo jos.

— Tu! strigă vocea răgușită a unui bărbat.

Era o voce răgușită și fermă.

Gustìn se opri brusc și, alături de el, Felice făcu la fel.

Vocea provenea de undeva din fața lor: era suficient de aproape pentru a fi auzită fără ca persoana care vorbise să strige. *Suficient de aproape*, se gândi Gustìn cu un fior, încât să îl ducă cu gândul la faptul că lui i se adresase.

— Ce ai făcut!

Era o întrebare sau o mustrare? Drept răspuns se auzi un geamăt, un geamăt de groază. O voce subțire de fată. Anna!

Gustìn începu să alerge din nou, lăsându-se ghidat de auz.

— Mărturisește!

Un alt geamăt, apoi un strigăt. Un strigăt lung, puternic și disperat.

— Mărturisește!

Oriunde s-ar fi aflat, acum fata țipa și plângea. Iar Gustìn alerga spre ea, spre ei. Vocea spunea ceva, iar în acele vorbe lui Gustìn i se păru că recunoaște cuvintele „pedeapsă pentru păcatele tale”. Se gândi la faptul că vocea avea un accent străin, însă nu mai auzise niciodată nimic similar.

Tunelul era curbat, având formă de semicerc, iar dintr-un colț se vedea o lumină puternică; era suficient de puternică încât să facă vizibilă forma tunelului. Gustìn puse felinarul pe pământ pentru a-și elibera ambele mâini. Se uită la Felice și surdomutul îi făcu semn să meargă înaintea lui și că avea să îl protejeze din spate cu arma lui.

Continuară să meargă cu răsuflarea întretăiată, cu inimile cât un purice. Iar Gustìn văzu ceva care îi îngheță sângele în vene.

Anna stătea în mijlocul tunelului, îmbrăcată într-o cămașă de noapte albă. Un felinar spart se afla pe pământ, iar uleiul care ardea picta contururi stacojii pe silueta ei care se lupta cu… neantul.

Tentaculele de umbră pluteau în jurul ei, se ridicau de pe podea, părând de neatins, precum aburii care ieșeau din hainele care atârnau la uscat în toiul iernii. Acele umbre fumurii începură să prindă contur: luară forma unei siluete cu spatele curbat, care purta o mantie sau o tunică de călugăr neagră.

Gustìn rămase nemișcat, înghețat, privind prin întuneric, întrebându-se dacă vedea cu adevărat un fel de călugăr deformat și grotesc. Apoi strigă:

— În numele ducelui, opriți-vă! Este un ordin!

Acea umbră rece și întunecată se mișcă. Partea care părea a fi capul umbrei se întoarse spre el, iar Gustìn recunoscu două fante, doi ochi arzători precum jăraticul, privindu-l din interiorul orbitelor umflate.

Simți cum tot aerul îi ieși din corp; se străduì să îl rețină, să inspire măcar o mică gură de aer.

Umbra îl privi.

Și apoi dispăru.

Gustìn reîncepu să respire greoi.

— Ai văzut și tu acel lucru? îl întrebă pe Felice.

Surdomutul îi aruncă o privire mirată.

Se gândi la modul în care avea să explice mai târziu ceea ce văzuse, dar ceva îi atrase atenția în altă parte, iar acel ceva era vocea Annei care cânta un cântec de leagăn: un cântec care îi dădu fiori.

— La-la-lalaaaa!

Gustìn avu impresia că auzea acea voce slabă mai degrabă în mintea sa decât cu urechile: era dulce, dar cumva prea ascuțită, iar cântecul era o înșiruire de silabe fără sens, pronunțate parcă de un copil care încă nu putea vorbi.

Fata aceea era vicleană și era capabilă să ucidă. Comportamentul ei ciudat ar fi putut fi un joc de teatru. Gustìn se străduì să rămână precaut.

Încercă să uite ceea ce văzuse. Sau ceea ce credea că văzuse.

În acel loc îngropat sub pământ, era ca și cum s-ar fi aflat la jumătatea distanței dintre vis și realitate. Anna era reală. Gustìn pe ea dorea să o prindă. Acum era aproape de a o captura și nu avea să se lase speriat de amintirea unei umbre.

— Domnișoară, vă amintiți de mine? Sunt Augusto Graziadei, angajatul contelui Gropello.

— La… la-laaa…

— Știu ce ați făcut.

— Lala-lala…

— L-ați ucis pe Tajòla și pe alți torinezi, cu ajutorul iubitului

dumneavoastră, Parfùm.

— La-laa-la la la…

— Ați înțeles ce spun? Acest joc de teatru nu vă va ajuta la nimic. Nu mai aveți scăpare.

— La… la-laaa…

— Vă vom duce la închisoarea Ceva, alături de prostituate și de ucigași. Fratele dumneavoastră vitreg a mărturisit deja, înțelegeți? Mărturisiți!

Anna încetă să mai cânte.

— Mărturisesc – și? întrebă ea cu o voce de copil.

Când se apropie de ea, Gustìn realiză că Anna nu se prefăcea: nici măcar cel mai priceput actor și nici cel mai înverșunat mincinos nu ar fi putut imita devastarea întipărită pe acel chip. Avea ochii stinși, precum ochii unui mort. Câteva șuvițe din frumosul ei păr roșcat atârnau printre petice de carne sângerândă. Câteva smocuri de păr îi atârnau în mână.

— Nu…? spuse Anna, cu o voce între șoaptă și geamăt.

Un firicel de spumă începu să îi curgă din colțul gurii; silueta ei zveltă începu să tremure cu frisoane violente. Șuieră prin gura deschisă, în timp ce își ținu respirația. Apoi începu să plângă, își întinse brațele spre Gustìn într-o rugăminte disperată după ajutor.

Nu, nu era un truc, nu avea cum să fie. Gustìn o îmbrățișă, mângâindu-i părul uscat precum fânul.

— Mama mea este în pă-păduie. Dom-nu-ie? Mă duci la mama mea?

Gustìn înghiți, inspiră și îi răspunse:

— Mă duc eu să o caut pe mama ta în pădure. Nu plânge, fetițo. O să o aduc eu la tine.

43

Reflectată de geamurile bibliotecii, lumina lumânărilor proiecta o strălucire aurie asupra ochilor lui Gropello, care păreau să arunce fulgere.

Adâncit în fotoliul din biroul său, cu mâinile sprijinite pe cotierele din catifea, contele ascultase în tăcere ceea ce se întâmplase în palatul Rossotto și în subteranele orașului.

— O poveste urâtă, spuse el în cele din urmă.

Părea dezamăgit, dar nu supărat. Gustìn nu își puse întrebări în legătură cu motivele acelui neașteptat noroc. Preferă să schimbe subiectul de la ceea ce se întâmplase la ceea ce avea să se întâmple.

— Ce se va întâmpla cu fata?

— Ce ai vrea să i se întâmple? Face parte din familia Rossotto. Gâtul său frumos nu va face niciodată cunoștință cu toporul călăului. Fratele ei îi va cere iertare ducelui, iar ducele nu va refuza grațierea fiicei omului care l-a salvat de variolă. Va fi pusă în custodia călugărițelor până la sfârșitul zilelor sale. Închisă într-o mănăstire, ducând o viață claustrală. Amintindu-și zi de zi momentul morții părinților săi de parcă abia s-ar fi întâmplat.

Gustìn se cutremură. Călăul ar fi fost de o mie de ori mai bun.

În întunericul rece al subteranei, Anna se confruntase cu propriile remușcări, iar acestea căpătaseră aspectul unei umbre întunecate, de forma unui călugăr.

Oare acel confesor ciudat, făcut din fum și din întuneric, ar fi putut să fie o iluzie sau ceva care îi înșelase privirea în acel loc întunecat?

Gustìn mai auzise o voce pe lângă cea a Annei. Dar cunoscuse nebuni care erau capabili să vorbească pe două voci, uneori chiar și pe mai mult de două. Iar Anna înnebunise, fără îndoială.

Înnebunise după ce fusese dărâmată de mărturisirea propriilor crime; din mintea ei manipulatoare rămăsese doar un fel de moloz. Simțise o remușcare atât de brutală, încât fusese forțată să se refugieze într-o amintire sigură din copilărie, un timp în care nu existase niciun motiv ca ea să se simtă vinovată.

Vocea lui Gropello îi atrase atenția:

— Și Parfùm?

— Luigi nu știe nimic despre el.

— Poate că ar trebui să cer să fie interogat.

— Puteți să o faceți dacă doriți să vă pierdeți timpul. Băiatul acela nu are curaj nici măcar să mintă.

— Și atunci criminalul va rămâne nepedepsit.

Gropello strânse cotierele și se aplecă înainte.

— Doar dacă nu îl va apuca din nou cheful să omoare și atunci să sperăm că va lăsa niște indicii.

— Vom fi atenți, îi promise Gustìn și un fior îl străbătu.

Dacă realmente exista o justiție mai presus decât cea a ducelui, așa cum fusese învățat el în copilărie, Gustìn putea doar să spere că avea să conducă spre Bruno pe cineva care ar fi avut puterea să îl pedepsească. Cu Anna, acest lucru se întâmplase într-un mod pe care Gustìn încă nu reușea să și-l explice.

Și contele încetase să vorbească. Privirea lui era undeva departe.

Gustìn își imagină că acela era modul său de a-i transmite că putea pleca, așa că se ridică, dar în acel moment Gropello vorbi. Pâlpâirea lumânărilor părea să sculpteze linii pe fața lui, făcându-l să pară lipsit de expresie precum chipul unei statui.

— Povestește-mi din nou despre umbra pe care ai văzut-o în subterană!

— Așa cum ați spus, a fost doar o umbră.

— O umbră capabilă să anihileze Cuțitarul cu o simplă privire; să anihileze o criminală nemiloasă. Nu ți-a fost frică?

— Au trecut de mult vremurile în care mă temeam de întuneric, răspunse Gustìn, dar o făcu fără convingere.

Nu ar fi repetat cu atâta încredere acele cuvinte dacă ar fi fost încă în tunelul subteran, în loc să se afle în biroul stăpânului său.

Se simți străpuns de o privire ca de gheață.

— Faci o mare greșeală, șopti contele. Nu știi niciodată ce se

ascunde în umbre. Torino nu este un oraș ca oricare altul.

— Monsenior, eu am crescut în noroi. Și când crești astfel, descoperi că prin noroi mișună tot felul de lucruri rele. Precum viermii care prosperă în anumite brânzeturi maturate.

Atunci Gropello făcu ceva la care Gustìn nu s-ar fi așteptat niciodată: zâmbi.

Iar acel zâmbet, puțin obosit și puțin resemnat, răbdător și amabil, arăta așa cum Gustìn, care nu își cunoscuse niciodată tatăl, își imagina că ar fi arătat zâmbetul unui tată.

— Ar trebui să știi, spuse Gropello, cu cât afunzi mai adânc cuțitul în brânză, cu atât este mai ușor să găsești viermii. Uneori găsești lucruri și mai respingătoare, iar unele dintre ele pot fi periculoase. Ești un om cu o gândire impresionantă și te respect pentru asta, dar permite-mi să te avertizez. Putem să vânăm criminali feroce, putem să îi prindem… dar există și alte… alte lucruri de care ar fi mai bine să sperăm că nu ne vom apropia. Întoarce-ți privirea, dacă vrei, dar viermii… și celelalte lucruri… nu vor înceta să mișune doar pentru că tu te prefaci că nu există.

44

Torino, 12 iulie 1705

Laura se trezi când apărură primele raze de lumină ale zilei.

Se spălă cu apă și cu săpun, se îmbrăcă cu hainele pe care le lăsase împăturite pe masă cu o seară înainte. În cele din urmă, își puse mănușile din mătase.

Rănile de pe mâini i se vindecaseră, dar cicatricile rămâseseră pentru a-i aminti de accident și aveau să îi amintească de el până în ziua morții sale. Mâinile ei arătau de parcă fuseseră băgate în gem de căpșuni: pielea îi era roșie, cu petice mai întunecate pe alocuri, chiar dacă era chiar mai fină decât fusese înainte.

De fiecare dată când și le privea, Laura simțea un val de dezgust și simțea că îi venea să plângă. Însă atunci când clienții magazinului o întrebau dacă avea vreo boală se învățase chiar să glumească pe seama lor.

În timp ce încălzea laptele pentru micul dejun, merse să îl trezească pe Fioreste. Îl găsi cu ochii deja deschiși și îl salută cu un sărut pe obraz:

— *Bonjour*.

— *Bon-jou*, răspunse Fioreste.

La fel ca și mâinile Laurei, și el era marcat de urmele suferinței sale din trecut. Nici el nu avea să se mai vindece vreodată.

Adesea nu reușea nici măcar să stea în picioare, alteori eforturile sale de a vorbi erau blocate de buzele sale neascultătoare.

Laura îl ajută să se ridice și îi aduse laptele și pâinea. Chiar dacă se străduia să vorbească cu el în timp ce îi dădea de mâncare, nu avea chef să glumească.

Amintirea veștilor care se răspândiseră prin Torino cu o zi înainte părea să planeze deasupra lor. Fortul din Mont-Alban fusese aruncat în aer după predarea garnizoanei, iar Villafranca căzuse.

Și nicio scrisoare nu sosise de la ferma Chevalier. Laura încerca să se gândească cât mai puțin posibil la acel lucru, altfel ar fi început să plângă și l-ar fi făcut să sufere și mai tare pe Fioreste.

Căderea târgurilor Villafranca, Ivrea și Vercelli, iar de acum iminenta cădere a târgului Nizza, capitularea Susei și a târgului Bard, toate acelea erau semne care indicau că lațul părea să se strângă tot mai tare în jurul orașului Torino.

Comandamentele militare le solicitaseră tuturor bărbaților apți să se înroleze pentru a ocupa posturi de ordonanță[67] în batalioane și posturi în rezervă pentru miliția urbană. În biserici, decorurile prețioase nu mai erau la vedere: unii spuneau că fuseseră amanetate pentru bani de provizii, arme și praf de pușcă.

Toți responsabilii zonali primiseră ordinul de a întocmi un recensământ al locuitorilor din Torino: ducele voia să știe cine și câți erau supușii săi și să înțeleagă ce putea să le ceară în momentele de criză.

Și acelea erau semne: Torino se pregătea de luptă.

Laura nu trăise niciodată pe timp de război, dar ascultase poveștile celor care luptaseră sau suferiseră în războaie. Bătăliile nu se dădeau doar cu ajutorul uniformelor și stindardelor, precum cele ale regimentelor care mărșăluiau în timpul paradelor. Războiul nu se dădea doar prin salve de muschetă și prin lovituri de tun. Războiul era murdar și crud și aproape niciodată nu se limita doar la a-i implica pe soldați.

Când era copil, mama ei o lua din cameră de fiecare dată când cineva începea să spună povești despre război; se duceau la plimbare pe câmpurile lui Fioreste sau se refugiau în casă și mama ei îi citea despre Calandrino și despre Bertoldo, cu ochii umezi și cu vocea tremurândă.

Dar mama ei nu mai era acolo, câmpurile lui Fioreste erau departe, iar lectura *Decameronului* îi amintea de noaptea în care Maurizio îi jefuise. Laura era nevoită să își înfrunte singură

teama.

Ea îl salută pe Fioreste, apoi ieși din casă și îi oferi lui Calandrino porția cuvenită de mângâieri. În cele din urmă, merse să bată la ușa Rosinei ca să o anunțe că pleca la lucru, așteptând să audă vocea afectuoasă a femeii care îi ura o zi bună.

Laura spera că avea să fie o zi bună; în ultima vreme aveau puțini clienți.

Cu războiul la porțile orașului, săpunul nu mai era pe lista de nevoi a locuitorilor din Torino: săpunurile lor rămâneau pe rafturi, dar Laura încă încerca să se facă utilă pentru că avea nevoie disperată de a câștiga niște bani.

Poate că lipsa muncii era motivul pentru proasta dispoziție a lui Bruno. Se ocupa din ce în ce mai puțin de magazin, ieșea din ce în ce mai des și se întorcea din ce în ce mai iritat. Iar când se mai oprea și pe la câte o tavernă, pe drumul de întoarcere de la piață, era și mai rău. Privirea îi devenea lipsită de jenă, mâinile sale o atingeau, iar glumele sale deveneau pline de aluzii.

Laura era fericită când fabricantul de săpun o lăsa singură: indiferent că încerca sau nu să vândă ceva prin piețele orașului sau că mergea să se îmbete, nu îi păsa.

Așa se întâmplă și în ziua aceea. Bruno spuse că avea să meargă în Piazza Carlina, iar Laura speră că avea să rămână acolo cât mai mult.

Își găsi de lucru făcând curat în magazin, în depozit și în curtea din spate, măturând scările și podeaua de la etaj. Soarele începuse să coboare peste Alpi când producătorul de săpun intră prin spatele magazinului.

— *Cerèa!* îl salută ea.

El nu îi răspunse. Străbătu camera și merse să ia sticla de vin. În timp ce își turnă în pahar, nu spuse niciun cuvânt.

— Azi nu a venit nimeni, îi spuse din nou Laura.

Îl văzu pe Bruno coborându-și privirea spre pieptul ei și privind-o de parcă ar fi putut vedea prin bluza ei: certitudinea că acel lucru era imposibil pentru ochii unei ființe umane nu o făcea să se simtă mai liniștită.

— Este vina ta, răspunse producătorul de săpun, cu ură. Nu te pricepi la vânzări.

— Cum războiul este atât de aproape, toată lumea preferă să

își economisească banii.

Producătorul de săpun se apropie atât de mult de ea, încât Laura simți un miros înțepător de vin și de ceapă.

— Bineînțeles că nu cumpără. Ei văd sigla magazinului cu o sirenă care face baie și te găsesc pe tine îmbrăcată precum o călugăriță de la mănăstire.

Laura continuă să privească tejgheaua așteptând, sperând că acel val de furie avea să treacă. În schimb, Bruno spuse:

— Dacă vrei să te mai țin aici, va trebui să îți câștigi banii. Știi tu cum merge treaba.

Cuvintele lui și mirosul acela de vin o făcură să se simtă ametită.

— Dă-ți jos hainele!

Laura simți că podeaua i se ridicase sub picioare, iar apoi coborâse brusc. Capul i se învârtea. Își puse mâinile pe șolduri pentru a nu-i arăta că începuse să tremure.

— De ce te codești atâta? insistă Bruno. Ai o slujbă sigură aici, iar eu te tratez bine, nu?

— Da, ați fost întotdeauna bun cu mine, dar…

— …Și în plus nimeni nu va afla. Va fi secretul nostru.

Bruno se apropie și o mângâie pe gât, atingându-i vertebrele cu degetele. Mâna îi ocoli clavicula și începu să coboare. Laura făcu un pas în spate și spuse:

— Nu.

Deoarece privea spre pământ, nu observă palma lui, care îi explodă pe obraz, făcând-o să vadă stele verzi.

Totul se petrecuse atât de repede încât nici măcar nu simțise durerea, ci doar că obrazul îi era fierbinte, de parcă ar fi stat prea mult la soare. Încercă să scape, dar primi încă o palmă, iar lovitura fu atât de puternică încât fata se izbi de mobilă.

Teracota vibră și câteva bucăți căzură pe pământ, făcându-se cioburi.

Frica îi golise mintea și îi amorțise simțurile. Simțea sudoarea și respirația de bețiv a lui Bruno, îi vedea ochii entuziasmați. Se străduia să nu cadă pradă disperării, se luptă cu lacrimile care păreau să o sufoce și se luptă cu oboseala și cu tentația de a se resemna.

Nu. Vocea din mintea ei îi vorbi clară și încrezătoare. *Nu*.

Frica ei fu estompată, apoi dispăru, lăsând loc unui sentiment care nu era furie, ci o hotărâre acerbă.

Laura se învârti în jurul tejghelei înainte ca Bruno să o poată apuca. Îl auzi înjurând. Văzu sticluțele de pe masă și o aruncă pe cea mai mare dintre ele spre producătorul de săpun. Acesta nu avu timp să se protejeze cu mâna sau să o evite: porțelanul i se sparse în față.

Bruno se opri și pentru o clipă Laura speră că își revenise, văzând o grimasă de stupoare în ochii lui. Uimirea lui se transformă în dezamăgire și, în cele din urmă, într-o ură implacabilă. Iar Laura realiză că avea să fie nevoită să lupte nu doar pentru a nu fi violată, ci și pentru a ieși cu viață din acea casă.

Păstrează-ți calmul! Vocea din capul ei luptă, învingând teroarea din sufletul său. *Păstrează-ți calmul!*

Sângele din rana de pe frunte se prelingea pe fața săpunarului, șiroindu-i pe obraji precum niște lacrimi stacojii, transformându-i privirea plină de ură într-o mască monstruoasă; avea un rânjet prin care i se vedeau toți dinții.

Laura găsi ceea ce căuta printre instrumentele de lucru împrăștiate pe tejghea, reușind să apuce acel obiect chiar în momentul în care Bruno o împinse jos. Căzătura îi tăie respirația și imediat după aceea mâinile fabricantului de săpun o apucară de gât.

Laura se văzu reflectată în privirea unui nebun printre steluțele verzi pe care începuse să le vadă, având ochii întredeschiși și dinții încleștați. Încercă să respire, dar aerul nu reușea să îi pătrundă prin gâtul strâns. Simți totuși un miros de ceapă și de vin. Se gândi că avea să fie ultimul miros simțit de ea.

Nu. Spuse iar vocea din capul ei. *Nu*.

Strânse în mână cuțitul pe care îl foloseau pentru a modela săpunurile după ce le scoteau din matrițele de lemn. Îl înfipse. O dată. Și încă o dată. Și apoi încă o dată. Și încă o dată.

Avu senzația că fața lui Bruno fusese cuprinsă de uimire, dar și de un zâmbet. Apoi, săpunarul căzu într-o parte, iar Laura se simți atât de ușoară încât avu impresia că fusese ridicată de la sol. O durea gâtul; o ardea de parcă i-ar fi fost ars. Gâfâi, nerăbdătoare să respire tot aerul pe care îl putea înghiți.

Tuși, apoi mai tuși o dată. Închise ochii.

Poate că adormi un pic, dar nu ar fi știut să spună cât timp trecuse până când realiză cu ușurare că era încă în viață.

Bruno murise.

Stând întinsă pe podea, ridică mâna și și-o văzu acoperită de sânge.

Eu l-am omorât.

Conștientizarea faptului că omorâse un om plana asupra ei, însă parcă avea impresia că acel lucru i se întâmplase altcuiva, unei alte Laura dintr-un alt loc, foarte îndepărtat. Ceața aceea îi plutea în cap, făcând-o să îi fie greu să gândească.

Brusc descoperi că o aromă se strecurase în casă: o esență de pin, de mosc, poate și de miere și încă ceva, un miros pe care Laura nu reuși să îl recunoască, dar pe care îl mai simțise și altă dată.

Se ridică în fund și se uită în jurul ei.

Magazinul era devastat, iar Bruno zăcea într-o baltă de sânge. O siluetă îmbrăcată în haine albe de nobil era aplecată deasupra lui.

— Vino, micuța mea!

Vocea lui era senină și blândă, iar Laura se supuse ca și cum aceea ar fi fost ordinea firească a lucrurilor.

— *Monsieur* Raffaele, un geamăt i se stinse în gâtul care o ustura. Ce am făcut?

Bărbatul se ridică și se întoarse spre ea ca să o privească. Fața lui atrăgătoare părea deformată de sclipirile unei lumânări, iar el însuși părea prea palid și prea nemișcat.

— Nu trebuie să te simți vinovată, o absolvi Raffaele de vină. Tu doar te-ai apărat.

— Am ucis un om…

— Era un om rău. Nu merită remușcările tale.

— Dumnezeu mă va pedepsi, sunt o criminală!

Laura simți lacrimile care îi curgeau pe obraji.

— Privește-mă!

Ochii lui Raffaele erau la fel de strălucitori și de misterioși precum ochii unui corb; erau niște ochi în care lumina rațiunii lăsa locul unei sclipiri de neînțeles, sălbatice și primordiale.

Erau ochi înțelepți, triști… dar nu erau ochii unui om.

Laura îi văzu și înțelese. Înțelese ce era Raffaele, iar crima pe care tocmai o înfăptuise i se păru extrem de îndepărtată. Se simți cuprinsă de o groază prea intensă și prea mare pentru ca mintea ei să o poată accepta. O văpaie i se ridică din stomac și un gust acid îi ajunse în gură.

Luminile se stinseră în jurul ei, dar și înăuntrul ei.

Se așteptă să simtă impactul podelei, în schimb căzu pe ceva moale. Căzu în brațele cuiva. Niște degete blânde îi mângâiau fața, le simțea răcoroase și reconfortante pe pielea sa. Iar o voce la fel de dulce precum un cântec de leagăn îi șopti:

— Uită.

Se trezi atunci când cântă un cocoș, întinsă pe patul fabricantului de săpun.

(*De ce? Unde era Bruno*?)

Acel gând îi apăru în minte brusc și i se păru dureros. Dar apoi dispăru, lăsând-o epuizată.

Poate că am terminat târziu munca și el mi-a spus să dorm aici.

Sau poate că m-am simțit rău.

— *Monsù* Bruno? spuse ea.

Și imediat își simți inima în gât, simțindu-și cuvintele strivite de o respirație dureroasă. Fragmente de amintiri îi apărură dintr-odată în fața ochilor.

Palma.

Bruno o pălmuise. Sau poate nu? De ce dormise în patul lui?

Când se ridică în fund, o stare de amețeală îi umplu vederea de steluțe verzi. Așteptă ca acestea să dispară înainte de a pune picioarele jos.

Încercă să își amintească ce se întâmplase.

Când își atinse obrazul cu mâna parcă i se trezi o durere, dar și o senzație asemănătoare unei amintiri; sau poate că totuși aparținea unui vis.

Palma, palma, palma, palma…

Căută urme de durere prin tot corpul ei lovit. Avea o zgârietură pe braț, o vânătaie pe partea inferioară a spatelui. Capul îi pulsa de parcă ar fi avut în interior un omuleț care bătea cu ciocanul.

În casă domnea o tăcere care lăsa să se audă sunetele roților unei căruțe de pe stradă, saluturile oamenilor, talanga unei vaci.

Iar mirosurile zorilor de zi erau ușor de recunoscut: rouă, ierburi și flori umede, pâine coaptă.

Azi-noapte am mai simțit un miros. Mosc. Pin…

Laura își aminti că îl văzuse pe…

(*Uită.*)

… niște ochi palizi și rătăciți, ai unei persoane care era cufundată în gânduri adânci.

O gură arcuită într-o grimasă… un zâmbet.

(*Uită.*)

Merse clătinându-se pe hol, până la scări. Nu era nimeni în magazin, dar mobilierul era răsturnat, iar formele de săpun erau sparte și se transformaseră în cioburi. Și acele pete de pe podea și de pe perete, de un roșu aproape maroniu… erau pete de sânge?

Ceva îngrozitor se întâmplase în camera aceea și probabil că se întâmplase în timp ce ea dormea. Era singura explicație posibilă.

Cu o seară înainte lucrase până târziu și apoi se odihnise în camera lui Bruno, cu siguranță cu permisiunea lui. Și între timp acesta fusese atacat în magazinul său… de niște hoți? De Omul de la Răscruce?

Se întoarse la etaj. Ușa se legăna precum un om beat, atârnând înclinată pe una dintre balamale; cealaltă ușă fusese smulsă din perete, de parcă ar fi fost trântită cu forța unui uriaș.

Coborî încet scările, pas după pas.

Lumina zorilor se lăsa peste contururile caselor, iar cerul era suficient de senin încât drumul să fie sigur. Laura merse spre casă și atunci se gândi pentru prima dată la Fioreste.

Acela era cel mai ciudat și cel mai oribil aspect al întregii întâmplări. Cum de putuse să uite de el până în acel moment? Alergă cu toată forța pe care o mai avea, simțindu-se învinsă de reproșurile pe care și le făcea și de rușine.

Văzu de departe casa lor, învăluită în liniște. Dacă s-ar fi întâmplat ceva, ar fi fost oameni acolo, exact ca data trecută. Dar de ce nu își făcuseră griji Fioreste și Rosina din cauza absenței sale, de ce nu trimiseseră pe cineva să o caute?

(*Poate că au făcut-o. Poate că Bruno le-a spus că sunt obosită, că dorm… Și poate că au plecat înainte să sosească… Cine? Cine*?)

Străbătu aleea și Calandrino o primi bucuros, cu veselia sa

obișnuită și dezinteresată. Laura nu se opri să îl alinte, primind ca răspuns un scâncet de protest. Apăsă mânerul ușii și constată că ușa era deschisă.

— Bună-dimi-neassa…

Fioreste era în halat, așezat pe pat, cu acel zâmbet al său, cu acea jumătate de zâmbet care era tot ce îi mai putea oferi. Păru să știe că ea avea să intre chiar în acel moment.

Laura simți că i se ridicase o greutate de pe suflet.

— Iartă-mă! Am rămas la magazin pentru a nu lăsa ceva pe jumătate terminat la lucru.

Era cea mai bună și cea mai de bun-simț scuză la care se putuse gândi pe drumul înspre casă. Și-ar fi putut imagina orice, mai puțin faptul că Fioreste îi răspunse:

— Șșșș-tiu.

De parcă ar fi fost normal ca Laura să nu vină să doarmă acasă din cauza unei slujbe care nu o reținuse niciodată până atunci după apusul soarelui.

— A venit… cineva să te anunțe…?

Fioreste o privi confuz. O clipă ochii lui părură pierduți.

— Nuu î-mi amin-teeesc…

Nu îmi amintesc.

Laura se simți străbătută de fiori. Nici ea „nu își amintea” ceea ce se întâmplase cu o seară înainte: cineva îi ordonase să nu își mai amintească.

67 Soldat atașat pe lângă un militar cu grad superior pentru servicii personale.

45

Se porni o ploaie torențială, dar Laura abia dacă observă. Era prea obosită, iar somnul său, deși intermitent, era unul profund.

În anumite momente știa că era zi datorită luminii pe care o întrezărea în spatele pleoapelor închise, alteori se trezea înconjurată de întuneric și de liniște, iar atunci se lăsa adormită la loc de sunetul ploii care cădea pe acoperiș.

Sunetele erau precum valurile unei mări blânde: clinchetul clopoțeilor de la hamuri și tropotul copitelor, lătratul câinilor, râsetele și saluturile mamelor, vocile Rosinei și a lui Fioreste care vorbeau cu glas scăzut.

Visele îi reanimau unele temeri pe care și-ar fi dorit să nu le mai simtă niciodată; uneori visele erau neclare, alteori erau atât de pline de detalii care păreau reale: atunci Laura se trezea cu inima cât un purice și cu lacrimi în ochi, iar amintirea tâlharilor din Colle di Tenda și a morții mamei sale lua locul unei alte amintiri, a clipei de dinaintea unui viol care nu se petrecuse niciodată.

Fiind foarte conștientă de faptul că se afla într-un vis, înțelese că deschisese o ușă închisă și ascunsă de ochii lumii. Știa cine erau sfinții și cine era Omul de la Răscruce, știa de ce se petreceau acele lucruri oribile în târgul Dora și știa până și cum murise Maurizio.

Apoi, o voce blândă îi spuse „uită”, iar Laura nu avu cum să nu se supună.

În cele din urmă, când se trezi, norii se dispersaseră. Un cer senin care părea să miroasă a curat îi făcea cu ochiul prin ușa deschisă a casei lor. Nările ei savurară un miros apetisant de pâine caldă.

— Bine ai revenit din lumea viselor! exclamă Rosina, iar

Fioreste:

— Bun-ăăă di-mi-nea-sssa!

Laura se ridică, frecându-și ochii.

— Atât de mult am dormit?

— O zi și o noapte. Fioreste mi-a spus că ai lucrat până târziu.

— Da, așa este…

— Și magazinul maestrului Bruno a rămas închis ieri. Nu știu dacă a fost închis și azi-dimineață.

— El… mi-a spus să rămân acasă câteva zile. Și el era foarte obosit…

— Tu cc-um tte-tte simți? întrebă imediat Fioreste, aproape bâlbâindu-se, încercând să spună acele cuvinte cât mai repede.

— Bine. Am dormit mult pentru că eram obosită, dar acum sunt bine.

— A sosit ceva pentru tine, spuse Rosina.

Pe masă se afla un pachet de hârtie gros ca un pergament, îndoit și legat cu o sforicică.

— Cine l-a trimis?…

— L-am găsit în această dimineață în fața ușii.

Laura îl desfăcu, trezindu-se cu niște documente și cu o scrisoare în mâini. Rosina își întinse gâtul și își strânse ochii, curioasă. Fioreste nici măcar nu încercă să își ascundă curiozitatea:

— Cee ss-a în-tâm-plaat…?

Laura nici nu avu putere să îi răspundă.

Dragă Laura,

Am decis să mă călugăresc la o mănăstire unde voi putea să mă căiesc pentru păcatele mele, prin rugăciune. M-ați servit bine și sunteți o tânără bună și plină de merite. Acesta este motivul pentru care vreau să fiți moștenitoarea casei mele, a magazinului meu și a tuturor bunurilor mele. Vă rog să mă iertați dacă nu v-am tratat suficient de bine cât timp ați fost în serviciul meu.

Bruno

Celelalte foi erau scrise într-un limbaj mai complex și purtau sigilii și semnături pe care Laura nu le cunoștea. Erau actul de proprietate al casei și o scrisoare de credit de la bancherii Airaldi. Un al treilea document, elaborat de Universitatea Comercianților și Negustorilor, afirma că Bruno le vânduse magazinul său maestrului parfumier Fioreste Chevalier și fiicei sale, Laura, și că aceasta din urmă fusese ucenica lui timp de un an și patru luni, cu mențiunea că fusese o ucenică devotată și competentă.

Laura citi totul cu voce tare, omițând doar ultima frază din scrisoare.

— Treee-bu-iee ssă ssăr-băăă-to-rim, spuse Fioreste încet.

Laura se strădui din răsputeri să nu se gândească la faptul că auzise aceleași cuvinte cu o clipă înainte ca lumea lor să se prăbușească peste ei. Ar fi fost nedrept să își interzică să fie fericită, doar de teamă că ar fi putut să fie nefericită.

Sărbătoriră la fel ca în seara întâlnirii lor cu contesa de Marolles, în curtea acelei case care avea să mai fie casa lor doar pentru scurt timp, cu vecinii lor și cu prietenii vecinilor lor. Se plimbară pe sub ghirlande de satin și pe lângă coronițe de flori, ciocniră, mâncară produse de patiserie dulci și dansară în ritmul viorii lui Jean-Cristophe.

Singurul care nu fusese invitat era bietul Calandrino, închis în grădina de legume, de unde lătra din când în când pentru a protesta; lătră până când Laura merse la el cu o felie de pâine uscată, cerându-i să o ierte.

Laura își îmbrățișă și își sărută prietenii. Dansă cu toți cei care o invitară la dans și aceștia nu fură puțini. Râse și povesti despre acel noroc incredibil care le schimbase, în sfârșit, viața: pe a ei și pe a lui Fioreste. Dar în adâncul sufletului nu reușea să scape de un gând enervant, care începuse să o roadă precum o termită de când citise scrisoarea aceea în care i se cerea iertare.

Bruno nu știa să scrie.

EPILOG

(12 mai 1706)

„...când (francezii) au avut prima tentativă de a se apropia de Piațetă, a avut loc Marea Eclipsă Solară și s-a văzut atunci, în acea noapte din miezul zilei, că aproape doar favorabila constelație a Taurului mai strălucea pe cer; și pentru că Taurul este simbolul Orașului, iar Soarele este simbolul inamicului, acele evenimente legate de simbolurile celor două tabere au fost extrapolate asupra oamenilor pe care îi reprezentau: cei mai mulți au considerat acele întâmplări un semn de bun augur care prevestea că gloria francezilor avea să fie eclipsată între acele ziduri pe care le amenințau și că gloria orașului Torino avea să fie triumfătoare..."

(Don Francesco Tarizzo, *Eseu istoric asupra asediului, apărării și eliberării orașului Torino*)

46

Vestea începuse să se răspândească încă de la primele raze de soare ale dimineții, când santinelele trimise să monitorizeze zonele rurale se întorseseră în oraș. Armata inamică începuse să părăsească taberele folosite pe timp de iarnă, de lângă porțile orașului Torino pentru a se uni cu trupele nou-sosite din Franța: patruzeci și cinci de mii de soldați, mai mult de două sute de tunuri și de mortiere și un șir foarte lung de căruțe încărcate cu praf de pușcă, ghiulele, muniție și provizii.

Mult așteptatul și temutul asediu era pe punctul de a începe.

În acea dimineață Laura deschisese magazinul la fel ca în fiecare zi. În timp ce aștepta clienții, avea de instruit două ucenice, sub privirea atentă a lui Fioreste.

— Un parfum nu înseamnă doar să amesteci niște esențe, folosind cantitățile corecte de alcool și de ulei, la fel cum amestecarea culorilor pe o pânză nu este suficientă pentru a crea o pictură. Ce ați spune despre o pictură în care pictorul a întins pe pânză diferite culori fără o temă, așa... la întâmplare?

Rosina o ascultă părând puțin surprinsă și doar dădu din cap. Camilla, în schimb, izbucni în râs și exclamă:

— Ar fi o prostie!

— Ei bine, reîncepu Laura, așa se întâmplă și cu parfumurile. Pictorul vede ceea ce vrea să picteze înainte de a lua pensula în mână; parfumierul își amintește un miros care l-a făcut să simtă o emoție și pornește de la ideea respectivă încercând să o transforme într-un parfum. Pentru a reuși, parfumierul trebuie să își antreneze simțul mirosului; ochii noștri sunt capabili să distingă diferite culori și fiecare culoare are propriile nuanțe. Așa și nasul nostru trebuie să recunoască nuanțele unui miros.

— Biii-neeee ziss.

Fioreste era așezat lângă fereastră și o asculta pe Laura având un ochi complet nemișcat și unul plin de mândrie.

Magazinul maestrului Bruno era acum pe numele lui, dar Laura era cea care se ocupa de el: conform regulilor congregației, abia peste șase ani avea să devină și ea un maestru al artelor și avea să aibă oficial propriii săi ucenici. Între timp, avea oricum să facă acele lucruri, dar cu ajutorul lui Fioreste.

Viața ei se schimbase din nou, luând o întorsătură neașteptată pe care nu ar fi putut să și-o imagineze vreodată, iar acum, după atâtea furtuni, soarele strălucea din nou pe strada sa. Laura continua să se gândească la mama ei, însă durerea care însoțea acele amintiri se transformase într-o tristețe îmbibată cu nostalgie.

Fioreste era încă în viață și la fel și ea. Erau mai săraci decât fuseseră atunci când ajunseseră în Torino, dar mai bogați decât fuseseră în cel mai dificil moment al vieții lor. Le era suficient atât cât aveau.

— *Cerèa!* strigă o voce de afară.

Fioreste tresări ușor, privi pe fereastră și zâmbi.

— *Cer-r*èa!

Capul plin de păr creț al lui Alberto se strecură printre barele grilajului.

— Ați auzit veștile?

— Vă referiți la sosirea francezilor? întrebă Camilla.

Responsabilul zonal dădu din cap în semn că „da”.

— Îmi dai voie să intru?

Se uită spre Laura cu privirea lui șmecherească.

— Doar dacă promiți că nu o să ne faci să ne pierdem vremea. Lucrăm și acestea nu sunt lucruri care pot fi făcute doar pe jumătate.

— S-ar părea că nu ți-e frică de asediu.

Responsabilul zonal glumise, dar în tonul său glumeț exista și o notă de uimire.

— Mie îmi este, interveni Rosina, iar Camilla spuse:

— Și mie, foarte tare.

Laura, în schimb, se simțea optimistă și încrezătoare.

Francezii înconjuraseră deja orașul încă din octombrie. Soldații torinezi săpaseră câteva tranșee, iar tunurile lor trăseseră

de câteva ori în inamic. Apoi generalul La Feuillade comandase retragerea.

În acele luni, inamicii primiseră întăriri, dar oamenii ducelui nu stătuseră degeaba: săpaseră puțuri, tuneluri și șanțuri, ridicaseră ziduri și movile, construiseră mici forturi.

Și dacă tranșeele și istețimea inginerilor care le proiectaseră nu aveau să fie de ajuns, aveau să intervină alte puteri pentru a-i apăra pe cei asediați.

Puteri bune și suprapământești. Laura simțea acel lucru undeva, în adâncul sufletului, într-un fel pe care nu și-l putea explica, însă care o făcea să se simtă bine.

Pe cât posibil, nu avea să permită nimănui, nici măcar războiului, să distrugă seninătatea din casa lor. Nu voia să își petreacă viața temându-se de întuneric.

Oare la asta se referise vrăjitoarea din Nizza când o întrebase cu aproape trei ani în urmă dacă mergea la Torino ca să învețe? Laura voia să creadă că așa era, chiar dacă intuiția îi spunea totuși că nu. Pentru că Omul de la Răscruce exista și la fel existau și vrăjitoarele, dar existau și moduri de a lupta împotriva lor, iar Laura știa că ea avea măcar o mică parte din forța necesară pentru a lupta împotriva lor.

Cine ar fi putut să o învețe cum să își folosească puterea? Laura avea impresia că știa și acel răspuns, sau că îl știuse cândva, iar apoi îl uitase. Nu știa exact de ce, însă nu își făcea griji.

Când va veni momentul, dacă va veni, îmi voi aminti.

— Laura, mă asculți?

Alberto o privea atent de aproape.

— Îmi pare rău, mi-au zburat gândurile.

— Ziceam că am văzut-o pe prietena ta azi-dimineață.

— Care prietenă?

— Cea cu care ne-am întâlnit în parc… cu mult timp în urmă.

— Te referi la Costanza.

Laurei îi venea greu să o numească prietena ei, chiar dacă din când în când Costanza se comporta de parcă ar fi fost prietene dintotdeauna.

— Era în Piazza della Frutta, dar venea dinspre târgul Dora.

— Așa este, a fost pe aici în această dimineață.

De când magazinul devenise al Laurei, Costanza își reamintise de prietenia lor, devenind una dintre cele mai fidele și mai generoase cliente: acum își putea permite pentru că era o văduvă bogată. Avea o tavernă drăguță, doi servitori, o femeie de serviciu. Și avea un nou amant cu care se tot lăuda: era un bărbat tânăr și chipeș, o persoană de încredere a ducelui care „dacă totul merge cum trebuie, va deveni cavaler”.

La zece dimineața bătură clopotele și lumina dispăru destul de brusc. Laura abia apucă să se gândească la faptul că o ploaie torențială era pe punctul de a izbucni și că apa avea să fie benefică pentru mica lor grădină.

Camilla îi atrase atenția asupra săpunului care se răcise în matrițe, așa că încetă să mai fie atentă la Alberto, care începuse să discute cu Fioreste și care apoi ieșise în curte, probabil pentru a-l mângâia pe Calandrino. Nu remarcă faptul că nu se auzeau tunete și că nu sufla nici măcar o pală de vânt.

— Ceee-vaaa sse în-tâm-plăă, spuse Fioreste la un moment dat, uitându-se afară.

Laura merse lângă el la fereastră și văzu că strada era la fel de întunecată cum ar fi fost după apus. Mici grupuri de oameni se adunaseră; priveau în sus și aveau mâinile în fața ochilor. Printre ei se afla și Alberto care, atunci când o observă, îi făcu semne cu mâinile:

— Vino repede să vezi! Este un miracol!

Ieșiră și li se alăturară vecinilor; descoperiră că soarele dispăruse de pe cer. În locul său, un disc negru înconjurat de un halou luminos plutea pe cerul întunecat precum cerul nocturn. În acea liniște marcată de o uimire plină de teamă, unii oameni strigau de bucurie și de uimire. Unii plângeau, alții se rugau.

Pe fundalul întunecat al cerului străluceau cinci stele precum niște pietre prețioase sub forma unui V culcat și încă două, mai îndepărtate, așezate pe liniile invizibile ale unei prisme formate din stele. Nu era un spectacol neobișnuit; constelația Taurului strălucea pe cer în luna mai. Poate cu excepția faptului că stelele nu pot fi văzute în timpul zilei.

Camilla își apropie mâinile și începu să recite *Tatăl nostru*; Rosina îi urmă exemplul, cu fața plină de lacrimi. Laura nu reuși decât să rămână în picioare, lângă Alberto, iar când acesta o

îmbrățișă, abia dacă băgă de seamă.

Biblia vorbea despre profeții și despre semne divine, dar Laura nu credea că avea să vadă vreodată unul. Dar iată, acela era un semn divin, chiar în acel moment, chiar în fața ochilor ei.

Soarele era simbolul regelui Franței, iar taurul era simbolul orașului Torino.

Nu era doar un semn de bun augur, ci era o promisiune.

Torino nu va cădea în mâinile francezilor. Vom câștiga războiul.

Torino îl va eclipsa pe Regele Soare.

De aceea oamenii se rugau și plângeau. Nu puteau face nimic mai mult și nici nimic mai bun. La fel făcu și Laura, iar la fel făcu și Alberto alături de ea.

Pentru câteva clipe întunericul fu aproape complet; apoi, într-un colț al acelei coroane de aur strălucitor, apăru o crăpătură de lumină care începu să crească; în curând, nu mai fu posibil ca oamenii să o privească fără a fi orbiți.

Soarele și lumina zilei reveniră pe cerul de un albastru atât de senin încât părea pictat pe pânza unui pictor.

Era una dintre acele zile care își luau rămas-bun de la iarnă, în care copiii ies la joacă pe pajiști, iar cuplurile merg la plimbare. Una dintre acele zile în care oricine, tânăr sau bătrân, bogat sau sărac, poate sta pe o bancă și se poate bucura de darul primit de la soare.

E posibil ca mâine să revină iarna și poate că mâine va începe războiul, se gândi Laura, *dar astăzi este primăvară.*

Închise ochii pentru a savura acel moment.

Și zâmbi.

47

În ciuda faptului că era un oraș sub asediu, Torino era parcă prea liniștit.

Gustìn era sigur că acel lucru se datora eclipsei. Îl enerva gândul că preoții aveau să profite de acel prilej oferit de astre pentru a strânge și mai tare lațul puterii asupra credincioșilor; aveau să născocească o poveste despre bunăvoința divină, despre semnele de bun augur și despre toate celelalte lucruri.

În mod surprinzător, în zilele anterioare eclipsei, niciun astrolog nu profitase de cunoștințele sale pentru a le spune oamenilor că era profet. Sau de a-i spune ducelui, pregătindu-l pentru rolul său de „cel ocrotit de Dumnezeu”. Sau de a-i spune lui La Feuillade, pentru a-i sugera să mai aștepte o zi, sau cel puțin câteva ore, înainte de a-și muta armata.

Dacă Gustìn ar fi avut acele cunoștințe, nu s-ar fi gândit de două ori înainte să le folosească în schimbul unei grămăjoare frumoase de bănuți din aur.

Peste tot se vorbea despre eclipsă ca despre un semn al unei victorii sigure. Ce mai conta faptul că în lunile următoare strategi, ofițeri și soldați, mineri și tunari aveau să își verse sângele și sudoarea iluzionându-se că aveau vreun cuvânt de spus în capturarea orașului Torino sau în apărarea acestuia?

Singurul semn realmente bun primit în acea zi fusese confirmarea faptului că liderul armatei inamice era un incompetent. După ce sosise la Torino vara trecută, *La Fojada* nu avusese curajul să înceapă asediul când totul fusese în favoarea lui. I se plânsese Majestății Sale Creștine că nu avea suficienți oameni până când i se permisese să își strângă corturile.

În acest fel, ducele de Savoia avusese la dispoziție șapte luni prețioase pentru a fortifica orașul, iar principele Eugenio pentru

a aduna o armată cu care avea să pornească în curând pentru a-și ajuta verișorul. Poate că doar câteva săptămâni de rezistență aveau să fie suficiente pentru a câștiga războiul, în ciuda eclipselor și a semnelor prevestitoare.

Gustìn intră în taverna „Il Gallo”, ocolind-o pe una dintre chelnerițele care spăla podeaua.

— Augusto! exclamă Costanza, așteptând să se apropie pentru a-l îmbrățișa.

El păru să îi opună o oarecare rezistență și abordă o expresie ofensată:

— Te vei învăța să îmi spui Gustìn la un moment dat?

— Nu voi putea niciodată. Porecla asta nu ți se potrivește. Ești un om important, va trebui să își cauți alta.

— Mie asta îmi place.

— Ai văzut eclipsa?

Costanza schimbă subiectul. O făcea adeseori pentru a nu fi nevoită să lase de la ea.

— Dacă ai ști cât de frică mi-a fost!

Mințea, dar o făcea într-un mod încântător. Și dacă Gustìn nu ar fi testat-o deja în alte ocazii, poate chiar ar fi crezut-o.

— Am venit să te salut, draga mea. Plec.

— Pleci… dar, Doamne… unde?

— Știi că nu-ți pot spune.

— Chiar acum, când francezii sunt la porțile orașului…

— Chiar acum și tocmai pentru că francezii sunt la porțile orașului.

— Sper că nu vei merge să te întâlnești cu *La Fojada*…

— Dacă ar fi să merg, îi voi recomanda mâncarea de la taverna „Il Gallo”.

Se sărutară lung.

— Om fără inimă…

Costanza se uită la el cu o grimasă supărată:

— Ce se va întâmpla cu mine dacă francezii vor cuceri orașul?

Spusese „dacă”, dar era sigură de victoria Regelui Soare și nicio eclipsă nu ar fi putut să o facă să se răzgândească.

— Nu ai nevoie de sfaturi, dar fii drăguță: înlocuiește-mă cu un om de rang. Dacă ar fi să mă întorc, m-aș simți umilit să te găsesc sub cearșafuri cu un miner sau cu un grăjdar.

Păru nehotărâtă dacă să îl împingă de lângă ea sau dacă să râdă. În cele din urmă spuse:

— Și ai de gând să îți oferi serviciile francezilor?

Gustìn o salută cu un sărut și, în timp ce ieșea, îi răspunse:

— Poate, dacă sunt generoși.

Felice îl aștepta în stradă, la ușa tavernei, cu brațele încrucișate și cu spatele sprijinit de perete. Când îl văzu ieșind, îi zâmbi răutăcios, cu milă și clătinând din cap.

— Și tu ce tot râzi?

— Nu te-ai săturat încă de asta?

Costanza și Felice se detestau dintr-un motiv pe care Gustìn nu reușise încă să îl descopere. Poate că în trecut hangița avusese o relație cu el sau cu cineva din familia lui. Sau poate că surdomutul văzuse în ea ceva ce lui Gustìn îi scăpase. Poate că erau doar geloși unul pe celălalt, așa cum ar fi putut fi iubita unui tip și cel mai apropiat prieten al său.

Surdomutul îi întinse un afiș murdar și pe jumătate sfâșiat.

— Ce este asta?

Pe foaie se vedea sigiliul auditorului general de război, Francesco Antonio Nicolis Di Robilant, și data: 30 martie.

> *...și, de asemenea, se anunță prin prezenta înștiințare că oricine arestează un soldat dezertor din regimentele de cavalerie ale Alteței Sale Regale sau din Regimentul Dragonilor va fi plătit pe loc cu două sute de lire, iar pentru arestarea dezertorilor din infanterie vor primi douăzeci de lire pentru fiecare dezertor...*

Gustìn mototoli afișul și îl aruncă în spate.

— Știu deja care sunt recompensele pentru capturarea dezertorilor.

Surdomutul arătă cu degetul spre el, apoi își încrucișă încheieturile de parcă ar fi fost înlănțuite, iar în cele din urmă își frecă degetul mare și arătătorul.

— Poate că te gândești să mă raportezi ca să primești recompensa?

— *Da*.

— Credeam că ești surdomut, nu idiot.

Felice îl bătu peste umăr, râzând în liniște.

— Dacă mi se permite să îmi spun părerea, *monsù* Felice, sunt multe lucruri, dar cu siguranță, cu permisiunea dumneavoastră, nu un idiot.

Tommaso Viarengo venea pe cealaltă parte a drumului. Era ras și curat, dar avea același costum incolor și ponosit.

— Deja v-ați unit forțele împotriva mea, se hotărî Gustìn, prefăcându-se că era supărat. Va trebui să fiu mai atent de acum.

— A fi foarte precaut nu este un defect, observă Viarengo. Dimpotrivă, cred că reprezintă o calitate admirabilă și că în această deosebită profesie reprezintă o garanție a faptului că veți trăi mai mult.

— Înveți repede, Tommaso. Sunt încântat de acest lucru.

— Oare am de ales?

Mergeau pe strada Dora Grossa spre Poarta Susina, unde îi așteptau caii.

Instrucțiunile lui Gropello fuseseră clare: să se infiltreze printre comandanții inamicului și să obțină informații utile. Pentru a face acest lucru, Gustìn avea să fie nevoit să își asume identitatea unui ofițer francez sau a unui servitor și să le prezinte francezilor acreditările sale.

Gropello spusese: „nu lăsați martori în urmă”. Nimic nou, exact ca în trecut. Dar pentru prima dată, Gustìn pleca într-o misiune, întrebându-se cum ar fi putut ocoli acel ordin. Ideea de a ucide sau de a cauza moartea cuiva, moartea unei persoane nevinovate, îl făcea să îi înghețe sângele în vene.

Când trecură prin fața Bisericii Sfinților Martiri, Felice le făcu semn că voia să intre. Tommaso spuse:

— Iată o idee care mă atrage, ținând cont de ceea ce ne așteaptă.

— Ce ne așteaptă? repetă Gustìn. Doar noi plecăm, dumneata ne însoțești doar până la Poarta Susina.

— Fiecare lanț are o verigă mai slabă. Mă tem că eu sunt veriga dumneavoastră slabă. În lipsa dumneavoastră nu voi avea prea multe de făcut, dar măcar vă voi însoți prin rugăciune.

— Contele va găsi cu siguranță ceva pentru dumneata; ești un om plin de resurse.

— Și dumneavoastră sunteți prea bun cu mine… Dumnezeu vă

va răsplăti chiar dacă sunteți necredincios, observă Viarengo, trecând pragul bisericii.

Felice îi făcu semn lui Gustìn.

— Tu nu intri?

— În casa iezuiților? Mai degrabă mă arunc în fluviul Po cu o piatră legată de gât.

Surdomutul arătă spre statuile care împodobeau fațada bisericii, martirii din *Legio Thebaica*, ce protejau orașul Torino: Solutore, Avventore și Ottavio.

Gustìn ridică din umeri.

— Mulțumesc, mă descurc și fără protecția sfinților.

Înainte de a intra, Felice îi aruncă o privire resemnată și răbdătoare. Apoi își duse degetul arătător la tâmplă, făcând un gest inconfundabil.

— Gustìn, tu ești nebun.

48

Camera săpată sub străzile orașului Torino avea bolți foarte înalte, precum o biserică. În aer plutea un miros pătrunzător de tămâie aprinsă, iar singura lumină slabă și pâlpâitoare era cea a făcliilor prinse de pereți și în alcovuri.

Luigi Rossotto avea gura uscată; îl durea spatele, iar inima îi bătea cu putere. Picioarele goale îi înghețaseră pe plăcile reci de piatră ale podelei. Cu toate acestea, nu simțea nici frig, nici teamă. Dimpotrivă. Era încântat și plin de o nerăbdare pe care nu își amintea să o fi simțit vreodată.

Roba îi alunecase de pe umeri; era încinsă în jurul șoldurilor cu un șnur și era făcută din bumbacul negru specific adepților și din cânepa albă specifică inițiaților. Și alte persoane se aflau în jurul lui, cu capetele acoperite de glugă și cu halate din cânepă neagră. Observau. În liniște.

Unii se legănau: de frig și de nerăbdare.

Erau slabi, se gândi Luigi, mai slabi decât el. Nu erau capabili să aștepte.

El, în schimb, așteptase. Așteptase doi ani ziua acelui triumf. Câteva clipe sau câteva ore în plus de așteptare nu aveau să îl împiedice să se bucure de el.

— Înaintează, murmură silueta din fața altarului.

Purta o tunică neagră, dar șnurul său era auriu, la fel ca și imensa mască ce îi ascundea fața. Masca înfățișa un animal, dar Luigi nu văzuse niciodată o astfel de fiară, cu un bot curbat, ca de câine și cu urechi lungi ca ale unui măgar.

Se întrebă dacă mai auzise vreodată acel glas și dacă da, când și unde, dar întrebarea persistă doar cât o clipire, deoarece alte gânduri deveniră mai puternice. Gânduri legate de ceea ce obținuse prin propriile sale forțe: bogățiile și proprietățile

familiei Rossotto, pe care nu avea să fie nevoit să le împartă cu nimeni. Gânduri legate de ceea ce avea să realizeze în curând, intrând în rândurile inițiaților: putea doar să își imagineze puterea pe care avea să o dobândească.

Undeva deasupra acelei rețele de tuneluri subterane, clopotele unei biserici anunțau vecernia. În jurul lui vocile începură să cânte în cor; acel sunet înfundat reverbera printre bolți și alcovuri.

Luigi știa la ce trebuia să se aștepte, știa ce aveau să îi ceară și cum avea să o facă. Se îndreptă încet spre silueta care purta mască, ținându-și capul plecat și fixându-și cu privirea vârfurile picioarelor.

Simțea ochii inițiaților asupra lui. Le simțea căldura corporală. Își putea imagina postúrile lor rigide și chiar ritmul respirației lor. Poate că printre ei se aflau persoane care îl cunoșteau sau cu care se întâlnise, de puține sau de multe ori. Poate că, în acel moment, niște membri ai curții regale și niște burghezi respectabili stăteau alături de pescari și de prostituate. Și în curând Luigi avea să se afle și el printre ei.

Preotul cu mască ieși din altar și se îndreptă spre el, cu o tunică neagră mărginită de auriu, fluturând și dansând în lumina făcliilor.

— Zeul Dragon este mulțumit, spuse preotul.

Mâna sa se odihni pe umărul lui. Era o mână puternică, tare și rece ca alabastrul.

Luigi făcuse ceea ce îi ceruseră. Inițial, observase și le raportase despre cum murise tâlharul. Erau fascinați de moarte și de cruzime.

Anna ar fi avut multe de oferit cultului. Totuși, nu și inteligență. El suplinise partea aceea. Cine l-ar fi bănuit vreodată pe Luigi cel slab și timid? Cine ar fi crezut că vocea lui o convinsese pe acea biată nebună că era vrăjitoare și că trebuia să ucidă din nou?

Primul test fusese să pună arma în mâna Cuțitarului. Cel de-al doilea, să scape de cei care îl vânau. Nu doar de oamenii ducelui, ci și de ceilalți. Cei care priveau acolo unde nu privește nimeni, care umblau fără a fi văzuți. Cei ca Zeul Dragon. Cei care o capturaseră pe Anna, dar care nu reușiseră să îl descopere pe el

în ciuda faptului că locuiau în aceeași casă.

Aceea fusese proba supremă: faptul că îl așteptase mai mult de un an pe confesorul Anei, care îl găsise și pe el. Îl așteptase fără să se dea de gol, fără să facă greșeli. Îl așteptase fără să înnebunească.

Preotul spuse niște cuvinte într-o limbă pe care Luigi nu o mai auzise niciodată și care părea plină de vocale. Când încetă să intoneze acea incantație antică, Luigi recită cuvintele ritualului:

— Eu am parcurs drumul pentru a mă închina ție, Zeului Dragon, stăpânul șerpilor ascunși în nisip și al celor care înoată în apă.

Preotul îi înclină capul în spate. Un lichid cald, cleios și sărat îi alunecă printre buze. Luigi știuse că acel lucru avea să se întâmple și, în timp ce un val de greață îl făcea să se cutremure, își deschise brațele în semn de triumf și de recunoștință, pentru a primi în interiorul său sângele zeului.

Mulţumiri

Încep prin a le mulțumi tuturor celor care, după ce au citit *Danza delle Marionette*, m-au încurajat să continui să scriu. Până acum câțiva ani, însăși ideea de a scrie o poveste care ar fi urmat să fie publicată aparținea lumii basmelor.

Mulțumesc, așadar, echipei mele de cititori-consilieri: Eliana, Alessia și Mauro, Paolo, „Topolina" Marta, Giordana și Giulia „Princess-Werehare". Îi mulțumesc Chiarei, consiliera mea de încredere când vine vorba de răni, arsuri, fracturi și de medicamentele necesare tratării acestora.

Le mulțumesc de două ori celor din trupa Lou Dalfin: lui Sergio, care a fost sursa mea de inspirație pentru un anumit conducător de caravană și lui Remo, pentru că mi-a sugerat cântecul *Se chanto* ca fundal muzical potrivit și în ton cu scena din refugiul montan. Tot pe această temă, îi mulțumesc doamnei doctor Rossella Pellerino, de la Asociația „Espaci Occitan", pentru că mi-a explicat cum ar fi vorbit în realitate un personaj precum cel despre care am scris.

Îi mulțumesc lui Piergiuseppe Menietti, istoric la Muzeul „Pietro Micca" din Torino, care, cu amabilitate și cu pricepere, m-a ajutat să fac această poveste credibilă în contextul unei epoci extraordinare pentru Torino și pentru Piemont.

Le mulțumesc lui Paolo și lui Claudio, îngerii mei păzitori; sunt sigur că mă urmăresc de acolo de sus și că mă susțin. Le mulțumesc fratelui meu, Marco, și cumnatei mele, Cristina, care sunt mereu primii care zâmbesc atunci când eu sunt bucuros. Îi mulțumesc tatălui meu, Mario, pentru că această poveste i-a plăcut și lui! Un enorm „mulțumesc" îi spun și Marisei, care e aproape chiar și când e departe și care și-a folosit proverbiala vedere cu raze X asupra acestui text pentru a-i găsi punctele

slabe; fără ea încă m-aș îneca prin meandrele povestirii.

Le mulțumesc lui Gianni La Corte și Giovannei Burzio, pentru că au crezut în munca mea, încurajându-mă ca aceasta să devină mai bună și mai bună și tot mai bună.

Singurul personaj „real” care capătă viață în această poveste este contele Giovanni Battista Gropello și am încercat să îl conturez respectând puținele surse istorice care există despre el. Toți ceilalți protagoniști și restul personajelor sunt fictive, chiar dacă mulți dintre oamenii mei dragi vor putea să se regăsească în câte un zâmbet sau în unele tăceri, în câte un gest de lăudăroșenie sau într-unul de generozitate sau de afecțiune.

În mod deosebit, Laura există pentru că a fost inspirată de o persoană care, la fel ca și ea, a înfruntat mereu viața și dificultățile cu energie și cu putere de spirit, cu devotament față de familie, cu gingășie și cu ironie. Și eu și Laura îi mulțumim Ritei, Doamna-Mamă și cea mai veche prietenă a mea.